

COLECȚIA COGITO

SPICUIRI DIN ÎNȚELEPCIUNEA SPANIOLĂ

Editura Albatros

Ediţie
îngrijită
de
MEDEEA FREIBERG

Colecţia Cogito

SPICUIRI DIN ÎNȚELEPCIUNEA SPANIOLĂ

Editura Albatros

Umbrelor mele dragi

CUVÎNT ÎNAINTE

Prezenta antologie îi propune cititorului român un fel de conturare a profilului moral al poporului spaniol, rezultată din maxime desprinse din paginile scriitorilor săi clasici. Complex şi multiform este fiecare autor în parte: alegerea unei anumite trăsături riscă astfel să pară adesea subiectivă. Ansamblul poate apărea prea stufos şi contradictoriu, cu atît mai mult cu cît în fiecare popor există totul: de la defectele şi faptele cele mai de neiertat, pînă la spiritualitatea cea mai dezinteresată şi sacrificiile cele mai înălţătoare. Orice om dinafară este însă, la rîndul său, liber să-şi imagineze un anume chip al acestei fiinţe nedelimitate şi atît de greu de sesizat, pe care o formează un popor împreună cu istoria sa. O asemenea imagine cuprinde uneori şi erori, poate fi insuficientă, dar ea face parte din erorile îngăduite; dintre acele erori datorită cărora se poate face încă un pas către cunoaştere.

O altă precizare care se impune de la început constă în a distinge între chipul real al umanității, asupra căreia înțelepții și-au exercitat simțul de observație (și adesea ironia), și tipul ideal *în numele căreia au judecat-o. Oare profilul moral pe care îl întrezărim va fi cel al omului așa cum este el de fapt, sau așa cum ar trebui să fie? Opoziția aceasta nu ni se pare însă de nerezolvat: chipul care, treptat, se încheagă sub ochii noștri este mai curînd acela al unui om în mers, care, desigur, se străduiește să evolueze către un ideal, dar către un ideal care* îi este propriu *și ai cărui germeni se află în el însuși. El va avea și calități și defecte, dar în conflictul dintre ele, cele dintîi se luptă pentru a învinge definitiv, pe cînd celelalte doar pentru a supraviețui.*

Astfel, preveniți, ne putem încumeta să descriem chipul spaniolului, așa cum credem că îl vedem apărînd din paginile de față. Ni se pare a distinge mai întîi o opoziție energic subliniată între Bine *și* Rău. *Criteriile pot varia, rămîne însă permanentă nevoia acestei opoziții și rigoarea ei. Chiar*

şi relativismul de mai tîrziu, care o combate, continuă de fapt să-i confirme existenţa, şi în nici un caz nu o ignoră, aşa cum se întîmplă, de pildă, adeseori în cultura franceză.

Acelaşi caracter imperios, putînd duce la excese, riscînd a degenera în rigiditate şi în fanatism, îl are afirmarea Adevărului. Sau, mai bine zis, pasiunea Adevărului: „La Verdad a su tiempo sale como fuego" / „La timpul său Adevărul ţîşneşte ca o flacără" (J. DE TORRES). De reţinut acest „a su tiempo". Spaniolul ştie să şi aştepte... Cel care ajunge să posede Adevărul, este el însuşi posedat de acesta, nu-şi mai aparţine:... „la primera obligación que nace de la posesión de la verdad, es la de morir por ella" /... „cea dintîi îndatorire care decurge din cunoaşterea Adevărului este aceea de a-ţi da viaţa pentru el" (ANZOÁTEGUI). Pentru mentalitatea spaniolă există deci Adevărul, adică un singur adevăr, şi el a continuat să existe chiar şi atunci cînd zîmbetul sceptic şi zeflemeaua franceză stinseseră de mult curajul oricui ar mai fi îndrăznit să se devoteze trup şi suflet unei singure păreri. Nici Montaigne şi nici Voltaire nu s-ar fi putut naşte în Spania. Acest Adevăr, în care spaniolul

crede, nu se lasă fragmentat și refuză să facă concesii, cu aceeași obstinație cu care distincția atît de tăioasă între Bine și Rău disprețuise orice nuanță intermediară. Apare astfel o trăsătură fundamentală a modului spaniol de a aprecia omul: rigoarea morală, mergînd pînă la asprime. Această rigoare, această rigiditate, asupra cărora scepticismul nu are putere, nu se vor lăsa oare temperate de nimic? Numai de bunătate. *„Aun en sueños / no se pierde el hacer bien" / „Nici în somn / nu se irosește binele făcut" (CALDERÓN). Este o bunătate care rămîne foarte departe de indulgența universală, pe care o recomanda secolul filozofilor. Bunătatea lui Cervantes este severă, e avertizată, pătrunzătoare și lucidă. Ea simte numaidecît că indulgența — această ipocrită bunătate și chiar vrăjmașa ei: „La amabilidad es... la moneda falsa de la bondad" / „Amabilitatea este... moneda falsă a bunătății" (E. DE OCHOA) nu înseamnă prea adesea decît complicitate în viciu. Or, spaniolul detestă apele tulburi. Nici chiar cel moralmente corupt nu este părtaș al cusururilor sale, nu se confundă cu ele. Le recunoaște ca atare, chiar dacă li se abandonează. Așa se explică de ce asprimea spaniolă, deși reală,*

rămîne întotdeauna omenească, veşnic comprehensivă, chiar şi atunci cînd condamnă. Din această stabilă împărţire între Bine şi Rău, din siguranţa pe care o oferă devotamentul faţă de Adevăr, izvorăşte sursa şi tendinţa de a judeca: *oricine posedă criterii pe care le consideră suficient de sigure, se simte îndemnat să le aplice, cîntărind lumea şi faptele.* Discreţia *specific spaniolă intervine însă la timp, aşa încît* judecata *nu înseamnă niciodată* imixtiune: *ea se produce doar atunci cînd este imperios necesară, inevitabilă, cînd pronunţarea ei face ca o anumită situaţie — pedepsire sau recompensare — să devină* exemplară; *cînd judecă pe altcineva, înţeleptul spaniol o face aşadar cu măsură, şi numai în vederea unui folos general; în rest, el se ţine deoparte.*

Această rigiditate a cavalerului spaniol este de fapt semnul unei forţe ce apare, ca orice forţă, mai întîi sub aspectul supărător al constrîngerii îndreptate înafară; dar, ca orice adevărată rigoare, presupune în primul rînd tărie de caracter. *Ea se va întoarce deci, cu aceeaşi uşurinţă, spre interior, remodelînd firea proprie cu aceeaşi intransigenţă, curăţind-o de facilitate şi de vicii,*

înnobilînd-o. Este suficient să citim cele cîteva maxime despre „răzbunare" sau „gelozie", pentru a admira rodul acestui efort lăuntric și pentru a urmări felul cum o fire aprinsă și nestăpînită, deci în mod natural geloasă și răzbunătoare, se poate nu numai constrînge pînă la a-și învinge pornirile, ci se și înalță pînă la a ierta...

Onoarea, dealtfel, e un concept pe care mulți înclină să-l considere capital în mentalitatea iberică. Dar care este de fapt adevăratul ei domeniu: cel moral sau cel social? Este vorba de o virtute sau de un privilegiu? Ține de lumea interioară sau de simplul decor? Este „honra", sau „pundonor"?. G. Călinescu răspunde alegînd aspectul al doilea: „Onoarea nu e virtutea, ci privilegiul de a te bucura de stima oamenilor"[1]. *Răsfoindu-i pe clasicii Secolului de Aur constatăm că, într-adevăr, acest al doilea aspect, cam bătător la ochi, pare să predomine: „Más lástima una onza de deshonra pública que una arroba de infamía secreta" / „Mai mare nenorocire este o uncie de dezonoare publică decît zece ocale de infamie tăinuită", citim în Cervan-*

[1] G. Călinescu, *Impresii asupra literaturii spaniole*, București, 1963, p. 28.

tes; să remarcăm totuşi că ruşinea dinafară Cervantes a numit-o „deshonra", în timp ce deteriorarea lăuntrică, deşi nedureroasă, a numit-o „infamía"; judecata a fost astfel pronunţată; şi ea contrazice înţelesul aparent al maximei. Pornind de aici, începem a măsura, cu încetul, consecinţele acestui mult ironizat sentiment al decorului: pentru omul cu viaţă spirituală redusă, el va rămîne într-adevăr ceva exterior, neîntemeiat, adesea ridicol. Pentru cel cu înalte nevoi şi cu o ardentă spiritualitate, însă, înseamnă a clădi colţuroasa piramidă a unei ierarhii exclusiv morale. *Aşa încît onoarea nu va mai trebui privită numai sub aspectul ei exterior, de* ţinută. *Şi astfel exigenţele ei ajung să angajeze nu numai decorul, ci şi conştiinţa; nu numai clipa, ci întreaga viaţă: „Quien en una hora puede dejar de ser honrado, es que no lo fue nunca" / „Cine îşi poate pierde onoarea astfel, înseamnă că n-a avut-o niciodată" (J. BENAVENTE).*

Onoarea nu este dealtfel niciodată o simplă vanitate temperamentală; ea are drept temelie o mîndrie sumbră şi irascibilă, orgolioasă, care refuză compătimirea: a-ţi arăta rana „duele más que padecerla" / „doare mai mult decît

suferința" (F. DE ROJAS ZORRILLA). Ea mai înseamnă și o aprigă sete de libertate. Timp de șaptesprezece veacuri, pînă la căderea Granadei maure, în secolul XV, spaniolii se luptă necontenit pentru pămîntul lor: cu romanii, cu vizigoții, cu arabii; și de-abia cucerit acest pămînt, los conquistadores *vor porni să-l răpească pe-al altora. Sînt un popor care și-a păstrat poate prea mult timp pumnul încleștat pe mînerul sabiei. Ceva aprig și de temut izbucnește adesea fără voie, în împrejurări aparent banale.*

Deși ajunge să nu fie numai *pentru ceilalți, onoarea rămîne întotdeauna* și *pentru ceilalți. Care este însă calitatea inefabilă pe care sufletul o păstrează numai pentru sine? Este la Paz —* Pacea. *Spre deosebire de onoare, care, venind dinafară, s-ar putea interioriza, pacea poate și ea trece asupra celorlalți, dar izvorînd întotdeauna dinlăuntru. Pacea iradiază. „El tener uno paz consigo es principio certísimo para tenerla con los demás" / „Cînd vei avea pace cu tine însuți, curînd o vei avea și cu ceilalți" (LUIS DE LEÓN). Pacea este revanșa lumii interioare asupra încălcărilor silniciei și abuzurilor. Ea nu poate fi nici cumpărată, nici silită;*

răul n-are putere asupră-i; ea își rîde de tot ceea ce încearcă s-o imite: „El que compra la paz con el oro, no la podrá sustentar con el acero" / „Cel ce-și cumpără prin aur pacea, nu și-o va putea păstra cu fierul" (D. DE SAAVEDRA-FAJARDO).

Fatalismul spaniol este bine cunoscut. Chiar și cele mai înalte spirite l-au acceptat, dar ca pe un rival, împotrivindu-i-se. Dîrzenia în fața destinului a unui om care crede în destin este eroică. Ea ne îngăduie să măsurăm adîncimea acelor forțe lăuntrice care alcătuiau și onoarea: „No hay quien no tenga en su mano su tormento o su quietud" / „Fiecare își ține în propria-i mînă chinul sau pacea" (A. DE VARROS); „Cada cual se fabrica su destino" / „Soarta ne-o facem singuri fiecare" (M. DE CERVANTES); „Artífice cada uno de su suerte" / „Soarta să-și facă este slobod fiecare" (P. CALDERÓN DE LA BARCA); pacea spaniolă este o pace eroică, nu o abdicare. Ținuta, și nu rezultatul, interesează. „La vida no se nos ha dado para ser felices, sino para merecer serlo" / „Viața nu ne-a fost dăruită pentru a fi fericiți, ci pentru a merita să fim" (A. PALACIO VALDÉS). Și iată cum onoa-

rea a dus la pace. Nu este dealtfel singura contradicție aparent irezolvabilă pe care inepuizabila tărie interioară o asumă și o domină. Încă mai dură, mai neîmpăcată, apare aceea dintre Destin *și* Libertate. *Or, spaniolul le acceptă pe amîndouă. Tocmai pentru că el crede în libertatea omului, crede și în* responsabilitatea *sa. Și tocmai de aceea este atît de exigent. Că e convins de faptul că libertatea este posibilă reiese din cele mai neașteptate și mărunte fapte. De pildă, din frecvența neobișnuită cu care apare verbul „hacer" — „a face"; inconștient poate, acesta corespunde unei* angajări: *cel ce „face" ceva își angajează întreaga ființă; iar în ceea ce „face" își poate angaja existența și salvarea. Omul este deci în permanență responsabil. Tensiunea se păstrează continuu. Se poate spune că „sentimentul tragic al vieții" a existat dintotdeauna pe acest pămînt, tot așa cum dintotdeauna oamenii săi au știut să-i răspundă cu bărbăție. Poate că tocmai aceasta face ca Renașterea spaniolă să fie în bună măsură lipsită, dacă nu de melancolie, cel puțin de decepția infinită, de tristețea iremediabilă a Renașterii tîrzii pe care le simțim, de pildă, în sonetele tinereții lui*

Shakespeare sau în acelea ale bătrîneții lui Ronsard. În vestitul „carpe diem" — care avea să-și dezamăgească atît de iute și de crunt adepții — spaniolii nu par să fi crezut niciodată cu prea multă convingere. Au păstrat față de viață suspiciuni, rezerve, ca doi adversari care se măsoară reciproc cu neîncredere, și se pîndesc fără încetare, prea puțin dispuși să se împace sub semnul unei trecătoare „douceur de vivre". În schimb, ei au rămas mult timp cruțați de melancolie. Marcel Bataillon merge chiar pînă la a sugera că nota melancolică din literatura Renașterii spaniole este de fapt o notă străină[2]*. Chiar și sentimentul calderonian al „vieții ca vis" sau cel atît de răspîndit în acea epocă — al vieții ca teatru — sînt poate mai mult niște avertismente decît niște regrete.*

Tensiunea continuă este un memento nu atît al surprizelor Sorții, al nesiguranței, cît al Morții. Aceasta este sigură. Chiar dacă nu se află în centrul tuturor lucrurilor, se află pretutindeni și este permanentă. „Y no hallé cosa en que poner los ojos/ que no fuese

[2] Marcel Bataillon, *Melancolía renacentista o melancolía judía?* în *Varia lección de clásicos españoles*, Madrid, 1964.

recuerdo de la muerte" / „Nu-i lucru-n care-oricînd a ta privire / să n-afle doar a morții amintire" (F. DE QUEVEDO). O viață întreagă nu-i deajuns pentru a te pregăti să o înfrunți: „Oficio es el bien morir que conviene aprender toda la vida" / „A ști să mori e o meserie pe care se cuvine s-o înveți o viață întreagă" (L. DE GRANADA). Cea mai bună școală a lui „bien morir" este acel ascetism care nu implică neapărat renunțarea, cît pregătirea de a renunța: „Dichoso serás, y sabio habrás sido si, cuando la muerte venga no te quitare sino la vida solamente" / „Fericit vei fi și înțelept te vei fi numit dacă, aflîndu-te moartea, nimic altceva decît viața nu-ți va putea lua" (F. DE QUEVEDO). Această atitudine nu înseamnă nici sărăcie, nici abandon, ci o detașare față de lucruri, în care omul trebuie să rămînă liber.

În ce măsură poate fi numit acest sentiment resemnare? Poate că nu e atît resemnare cît asumare. *Cu atît mai mult cu cît simțul dreptății rămîne foarte viu.*

Împăcarea și stoicismul în fața morții sînt sentimente caracteristice pentru orice cultură veche, statornică, mai legată de pămînt decît de cetate. Demnitatea spaniolului

în fața morții ne apare de aceea înrudită cu atitudinea păstorului moldovean din variantele „Mioriței". În versiunea lui Alecsandri, păstorul primește moartea ca pe un vis al contopirii sale în elementar, ca pe o „nuntă" a sa; el nu se gîndește să-și facă dreptate; doar din pomenirea acelor „lacrimi de sînge" ale tînguirii oilor răbufnește regretul său de a părăsi lumea. În timp ce în celelalte variante ale baladei, ideea compensației își face neîntîrziat loc, fie prin blestemul mamei împotriva ucigașilor (Densusianu: varianta culeasă în 1867, Transilvania), fie prin învierea miraculoasă (var. Tocilescu — Roșiorii de Vede), fie prin sentimentul justiției imanente:

Dacă m-or urî
Și m-or omorî,
Vina lor o fi,
Păcat ș-or plăti (var. Teodorescu,
1883—1884, Brăila),

fie, în sfîrșit, printr-un reproș aproape blasfematoriu:

Ah, strein de mine,
Mult strein în lume,
Nici un ajutor

De la Dumnezeu
Şi stăpînul meu! (Densusianu,
1881—Craiova).

Într-altă variantă a lui Densusianu, pornirea vindicativă — de data aceasta a mamei — este, dimpotrivă, respinsă:

Nu mai întreba,
Nu mai blestema,
Că vînt s-o porni,
Pămîntul te-o trînti,
Pîn-om alerga,
Mi te-o astupa.
(Densusianu—Iaşi)

În toate aceste variante deci, se poate afirma că acceptarea bărbătească a morţii are loc numai paralel cu respectarea sau restabilirea unui anumit echilibru justiţiar, asemănător clauzei unui contract. Amîndouă aceste trăsături — acceptarea sfîrşitului, condiţionată de neîncălcarea dreptăţii — ni se par a caracteriza şi atitudinea hispanică, la care însă se adaugă, aşa cum am văzut, recomandarea unei îndelungi pregătiri ascetice şi, în mult mai mare măsură, ameninţarea morţii reale. Ce dăinuie după moarte? Binele şi Onoarea. La conjuncţia lor regăsim astfel coordonatele fundamentale ale eticii spaniole.

Viața este severă: ea acordă pacea doar în schimbul efortului continuu spre adevăr, spre bine, spre onoare. Gloria este o supraviețuire spirituală prin care viața, la rîndul ei, răsplătește sub forma nemuririi eforturile nobile care i-au fost închinate.

Aunque este vida de honor
tampoco no es eternal
ni verdadera,
más con todo es muy mejor
que la otra temporal
perecedera

Nici această-a doua viață
n-o să v-aducă vecie
și adevăr,
dar lasă-o mai bună față;
timpul mai greu o să-i fie
pieritor.

(J. MANRIQUE)

Poate că după ce am vorbit de sensul filozofic al libertății, ar fi timpul să reamintim și aspectul ei politic. Cine îl poate ilustra mai bine decît oamenii care în anii războiului civil au ales să moară apărînd tocmai Libertatea, deși cauza ei, în fața forței nedrepte, era dinainte pierdută? Brigăzile internaționale, cu arma în mînă, sau Hemingway, Malraux, J.R. Bloch

şi atîţia alţii, cu condeiul, s-au aflat, în ceasurile grele şi de neuitat, alături de cei care îi vedeau fără şovăire ca pe adevăraţii apărători ai libertăţii şi dreptăţii, alături de oamenii simpli spanioli. Şi cine altcineva ar putea slăvi mai bine eroismul şi încrederea acestor oameni decît Dolores Ibárruri, care şi-a închinat întreaga viaţă luptei pentru libertate? Iată ce scrie ea despre războiul civil din Spania: „Lupta curajoasă a poporului spaniol, care timp de trei ani a oprit năvala forţelor reacţiunii internaţionale, are o mare însemnătate istorică. Lupta poporului spaniol a întîrziat agresiunea hitleristă împotriva celorlalte popoare. În acelaşi timp, războiul naţional-revoluţionar al poporului spaniol a constituit o etapă extrem de importantă în îndelungata luptă revoluţionară şi patriotică a oamenilor muncii din Spania împotriva monarhiei semifeudale, pentru republică, pentru independenţă naţională şi libertăţi democratice pentru toţi oamenii muncii. Cu toată înfrîngerea vremelnică a poporului spaniol, acest război a lăsat urme adînci în conştiinţa sa"[3].

---

[3] Dolores Ibárruri, *Războiul naţional revoluţionar al poporului spaniol (1936–1939)*, Bucureşti, 1956, p. 46–47.

Într-un asemenea univers al sentimentelor grave, locul Iubirii *nu este ușor de precizat. Aceste naturi aprinse și posesive, geloase, exigente, uneori cumplite, vor fi, în mod aparent paradoxal, incontinuu pradă unei pasiuni și scînteia ei, deși se naște necontenit, necontenit va rămîne doar un accident — un accident perpetuu. Cuvintele care desemnează iubirea — „llama" / „flacără", „herida" /„rană", „agonía" / „agonie", „tormento" / „chin", „veneno" / „venin" — exprimă toate situații limită, intolerabile, și tocmai de aceea trecătoare.* Iubirea—pasiune *rămîne întotdeauna un „engaño" — o înșelăciune, rătăcire.* Iubirea—pasiune *este singurul sentiment care, o clipă, reconciliază contrariile și intuim că fraza următoare nu este un simplu exercițiu literar: „Amor es un fuego escondido, una agradable llaga, un sabroso veneno; una dulce amargura, una deleitable dolencia, un alegre tormento, una dulce y fiera herida, una blanda muerte" / „Iubirea este un foc ascuns, o boală plăcută, o otravă bună la gust, o dulce amărăciune, un chin desfătător, un zbucium plin de bucurie, o rană sălbatică și dulce, o moarte blîndă" (*F. DE ROJAS*). Iubirea-pasiune este o maladie bruscă*

şi incandescentă, pe care organismul o învinge, o neutralizează sau piere. Însoţitoarea ei nedespărţită este neliniştea: „Puede haber amor sin celos, pero no sin temores" / „Poate fi iubire fără gelozie, dar nu fără temeri" (CERVANTES). Uneori apare un fel de gratitudine în suferinţă, o justificare a pasiunii prin însăşi intensitatea ei mistuitoare: „Amor tiene disculpa en sus efectos / con sólo ser amor" / „Iubirea de-ale sale rele urmări / se dezvinovăţeşte pentru că-i iubire" (LOPE DE VEGA). Cu totul altfel este privită afecţiunea, iubirea statornică. Aceasta nu mai e vrăjmaşa liniştii, a păcii, ci izvorul ei: „Feliz aquel que oye eternamente / el mismo ruido de la misma fuente" / „Ferice de acel ce-n veci aude / acelaşi blînd izvor cu aceleaşi unde" (R. DE CAMPOAMOR) sau: „Que consiste de amor el armonía / en la correspondencia de las almas" / „Înţelegerea în iubire / e-a sufletelor potrivire" (LOPE DE VEGA). Cauza acestei nobile certitudini în iubire e legată de încrederea în femeie" „... en comparación de ella, el sol mismo no luce y son oscuras las estrellas" / „Nici soarele nu-i umbreşte strălucirea, iar stelele sînt întunecoase alături de ea" (L. DE

LEÓN). Este vorba, firește, de „la mujer buena" / „femeia bună", imagine ce nu e rod al orbirii, ci un omagiu. Spaniolii cunosc bine firea feminină. Nu se sfiesc să se plîngă de neajunsurile ei: „Ninguno que llegare a conocellas / podrá vivir con ellas y sin ellas" / „Cel ce le știe, nu va mai putea trăi / cu ele, nici de ele-a se lipsi" (G.M. DE JOVELLANOS). Notele dulci-acrișoare vor fi și ele prezente. Numai că, spre deosebire de misoginia tradițională franceză (acel „esprit gaulois", ordurier în „fabliau"-uri și în Rabelais, malițios și dezabuzat în La Fontaine), misoginia spaniolă nu va fi aproape niciodată licențioasă. Bărbatul spaniol simte femeia ca pe o ființă care îi aparține, care este deci parte din el, fibra sa cea mai intimă, carnea sa cea mai ascunsă. La această pudoare geloasă și bănuitoare contribuie desigur și tradiția arabă, nevoia de a-ți feri femeia de orice privire bărbătească străină.

Cînd spaniolii laudă femeia, o fac într-un mod neprecupețit; și ca niște adevărați cunoscători și pasionați ai ei, o prețuiesc pentru ceea ce îi este propriu, esențial și cu adevărat feminin; o laudă pentru calitățile care îi aparțin de drept, și nu pentru cele nepotrivite

cu natura ei. Se arată contrariaţi dacă o văd învăţînd latineşte, dar o respectă şi o admiră profund pentru menirea ei adevărată, de sprijin şi împlinire afectivă a bărbatului, care, la rîndul său, i se devotează. Aşa se face că vom găsi printre proverbe — adică tocmai acolo unde maliţia populară nu-şi pune frîu — surprinzătoare şi emoţionante elogii ale matrimoniului şi femeii: „Compañía de dos, Compañía de Dios" / „Tovărăşie în doi, tovărăşie binecuvîntată" (PROVERB); „Si el que fue malo se tornó bueno, su mujer anduvo en ello" / „Dacă cel rău spre bine-a apucat, / nevastă-sa l-a-ndreptat" (PROVERB); „A quien buena mujer tiene, ningún mal le puede venir que no sea de sufrir" / „Celui cu nevastă bună, orice rău i se arată, scapă cu faţa curată" (PROVERB). Locul femeii rămîne însă, aşa cum am văzut, subordonat. Dar aceasta nu corespunde unei umiliri — l'esprit gaulois, repetăm, bagatelizează mult mai mult femeia — ci unui foarte dezvoltat simţ al ierarhiei. El guvernează — chiar şi domenii aparent îndepărtate — cum ar fi acea renumită cortesía / politeţea spaniolă. Sensul politeţei este tocmai de a-i acorda fiecăruia ceea ce i se cuvine.

Orice încălcare a convenienţelor apare nelalocul ei sau este sancţionată. Un prea rigid simţ al ierarhiei duce, fireşte, la un oarecare conservatorism. G. Călinescu merge chiar pînă la a considera Spania clasică drept „o ţară profund gotică şi feudală din punct de vedere social", în care „mentalitatea ierarhică apare firească"[4]. *Ţara şi neamul sînt într-adevăr aspre, grave. Şi totuşi spaniolul ştie să zîmbească. Umorul său — care, ca orice umor adevărat, este psihologic — îl vom găsi tot în domeniul observaţiei morale. Ironia biciuieşte greşelile oamenilor. Umorul ia în derîdere defectele. Pentru firi atît de echilibrate, viciile vor fi condamnate în primul rînd ca excese, drept încălcări ale ordinei şi cuviinţei. Ironia care le loveşte are adesea ceva arzător şi amar, ca la Quevedo sau la Mariano José de Larra. Umorul îl întîlnim la spirite mai înalte şi mai senine — ca marele Cervantes — sau la cele joviale ca Juan Ruiz. Defectele luate în rîs ni se par a avea comună o anumită înclinare către exterior — firile meridionale fiind precumpănitor extrovertite: fanfaronadă, cochetărie, preţiozitate în expri-*

[4] G. Călinescu, *Impresii asupra literaturii spaniole*, p. 28, Bucureşti, 1965.

mare şi chiar o oarecare lăcomie de bani — nu însă provenită din avariţie — aliată cu gustul pompei şi al ostentaţiei. De asemenea, uneori, o uşoară pasivitate fatalistă. Defectele însă — aşa cum avem la tot pasul prilejul să constatăm — odată observate, sînt neîntîrziat combătute. Simpla numire a unui defect capital cuprinde cel mai adesea o bruscă chemare la luptă împotriva lui. Dacă lucrurile par uneori să nu stea aşa, înseamnă doar că, sub aparenţe, trebuie să continuăm căutarea. Iată, de pildă, tema atît de frecventă în Renaştere, a izolării, a solitudinii. Să examinăm mai îndeaproape celebra Odă *a lui Luis de León. Este oare apologia unui epicurianism horaţian, a unei nepăsări surîzătoare? Sau poate e vorba de grimasa unui mizantrop, de o dezgustată fugă de oameni, de spaima de lume? „Quiero vivir conmigo" / „Vreau să trăiesc cu mine însumi", spune singuraticul. Dar ce îl face să evite cu atîta grijă „el mundanal ruido" („larma lumii")? O spune tot el: s-a săturat să vadă cum „encarama/ la lengua lisonjera / lo que condena la verdad sincera" („n-o să-ţi mai pese cum cocoaţă linguşirea / la loc ce-n veci nu li se potriveşte / toate cîte adevărul le-osîn-*

deşte"). Apoi, mai direct, mai îndrăzneţ, versul îl judecă pe acela care „la sangre ensalza o el dinero" („slăveşte sîngele şi banii"). Iată aşadar de ce poetul se refugiază în natura care „del oro y del cetro pone olvido" / „te face-a da uitării-aur şi sceptre"). Îi repugnă, mai mult decît orice, starea celui ce „al ajeno arbitrio está atenido" („mereu supus unei străine vreri se află"). Auzim parcă rechizitoriul scîrbitului Hamlet, dar cu un ton uşurat, înseninat. Mizantropia şi izolarea lui Luis de León se vor fi dovedit astfel aparente, în timp ce mîndria lui omenească şi simţul său justiţiar — reale. Să nu uităm, de asemenea, că această „descansada vida" („tihnită viaţă"), el o propune drept ţel; este vorba deci mai curînd de un ideal moral *al tuturora, decît de o ascunzătoare pentru sine. Dealtfel, umorul în care se scaldă toată această frumoasă odă ne dovedeşte, odată mai mult, că avem de-a face cu un om care nu-şi uită semenii.*

Umorul — foarte discret — colorează dealtfel deseori maximele unor autori austeri, dovedind supleţea lor spirituală. Iată două exemple luate din Calderón; primul este un consiliu împotriva anumitor „sfaturi" date

cînd nu trebuie (într-adevăr, morala spaniolă nu e niciodată moralizatoare). „En tu vida no has de darle / consejo al que ha menester dinero" / „Niciodată nu-i da sfaturi celui ce îţi cere bani". Al doilea, o înţepătură împotriva maniei înnobilărilor: „¿pues qué gano yo en comprarle / una ejecutoria al Rey, / si no le compro la sangre?" / „La ce bun să cumpăr zapis / plin de titluri de nobleţe / dacă nu cumpăr nobleţea"?

Nu numai burghezul visează să pară nobil, ci şi stilul: „Hay muchos literatos que, pretendiendo castigar el estilo, castigan a los lectores" / „Există mulţi literaţi lipsiţi de măsură care, din prea multă grijă pentru stil, uită de grija cuvenită cititorului" (L. ALAS „CLARÍN"). Numai că stilul, ca şi unghiile, e mai greu să fie ţinut curat decît să fie făcut să strălucească: „El estilo, como las uñas es más fácil tenerlo brillante que limpio" (E. D'ORS). Dealtfel, aşa cum va spune şi Eminescu: „poezie, sărăcie"... „El año que es abundante de poesía, suele serlo de hambre" / „Anul îmbelşugat în poezii e prea adesea un an de foamete" (CERVANTES).

De la o epocă la alta, de la un autor la altul, şi chiar la acelaşi autor, de la o perioadă

de creație la alta, există deosebiri adesea considerabile. O aceeași noțiune, de-a lungul secolelor, pornește la drum animată de o concepție clară și simplă, ferm situată între Bine și Rău, pentru ca, pe măsură ce ne apropiem de timpurile moderne, scepticismul și relativismul să-și înceapă lucrarea de eroziune. Autorii între ei, sau același autor în opere diferite, sau chiar paginile unei aceleiași opere, se contrazic adesea. Înțelepciunea este contradictorie și dialectică.

Există însă și coordonate comune, perene. Într-o asemenea colecție de reflexii disparate, vocile care nu se aud una pe alta, pot fi totuși făcute să converseze între ele, într-un dialog amplu, peste secole, tocmai datorită acestor coordonate stabile ale sufletului spaniol, ce revin și pe care le recunoaștem în cugetarea tuturor marilor autori, deveniți parcă actori într-o piesă în care discută despre ceea ce i-a îngîndurat rînd pe rînd, pe fiecare: fericire, dragoste, moarte, bunătate... Iar ceea ce le guvernează pe toate, este poate permanentul echilibru între luciditate și pasiune, între ideal și real. Este cuplul etern al lui Quijote și Sancho. Și tot așa cum spre sfîrșitul ne-

muritoarei cărţi cavalerul începe să vorbească în zicale ţărăneşti, iar scutierul se pomeneşte rostind cuvinte vrednice de orice cărturar, cele două jumătăţi ale spiritului spaniol — visarea şi simţul realităţii, imaginaţia impetuoasă şi privirea ascuţită — se întîlnesc şi se reîntregesc pe tărîmul privilegiat al înţelepciunii.

MEDEEA FREIBERG

NOTA ASUPRA EDIŢIEI

Prezenta antologie a luat naştere din incitaţiile lecturii şi din dorinţa de a împărtăşi şi altora din comorile aflate. Am descris în paginile precedente trăsăturile care ni s-au părut a compune fizionomia caracteristică a poporului spaniol. Pentru texte am adoptat ordinea cronologică a autorilor citaţi, ordine ce va permite într-o oarecare măsură să poată fi urmărită evoluţia modului în care o anumită noţiune a fost înţeleasă de-a lungul secolelor. Drumul prin timp, oricît de sumar, lămureşte adesea evoluţia limbii, eticii şi esteticii, a obiceiurilor naţionale. O astfel de privire oarecum istorică, fără să atenueze desigur marile deosebiri ce există în mod fatal între mentalitatea celor ce au aşezat întîia piatră a unei atît de vechi culturi şi concepţia cititorului modern, ni le va explica, încercînd să traseze drumul de la prejudecată la liberul examen, drum care poate fi străbătut numai de către cei înarmaţi cu sinceritate, într-un cuvînt de toţi marii oameni de cultură ai unui popor. Tocmai acest drum, acest continuu *efort raţionalist* ne-am străduit să-l punem în lumină — prin modul în care am ordonat maximele alese. O mare parte din ele — ca în cugetarea oricărui

popor dealtfel — se referă la viciile şi defectele omeneşti. Aceasta însă nu implică nicidecum pasivitate ori cedare în faţa lor, ci, dimpotrivă, o necurmată luptă cu ele, o bătălie fără compromisuri împotriva scăderilor naturii umane. Vom reîntîlni deci şi aici, pe de o parte o experienţă general-umană, pe de alta forme specifice, născute pe un anumit pămînt, în condiţiile unei anumite civilizaţii.

Cele patru compartimente în care au fost distribuite noţiunile în această culegere uşurează orientarea fără să rupă însă definitiv unul de altul texte ce au în comun caracterul lor gnomic. Aceluiaşi caracter i se datorează poate şi marele număr de versuri selecţionate. Este bine cunoscută tendinţa unei gîndiri de maximă concentrare şi de maximă generalitate de a se organiza în forme simetrice, deci de a tinde, în mod natural, către vers — către ritm, unitate, paralelism, către acele „rime ale gîndirii" cum le numea un cercetător, sau chiar către rima propriu-zisă. Versul şi sentinţa aparţin, în bună măsură, aceleiaşi familii.

O ultimă remarcă, în ceea ce priveşte menţinerea alături de traducere a textului original: ce altceva decît acesta le-ar fi îngăduit cunoscătorilor limbii spaniole să deguste cu aceeaşi încîntare armonia amplă şi gravă a lui Juan Ruiz, graţia spumoasă a lui Lope de Vega, supraabundenţa rafinată a lui Calderón, nervozitatea biciuitoare a lui Quevedo sau, mai tîrziu, subtilitatea şi vigoarea eseiştilor moderni? Tradu-

cătorul le-a consacrat mulţi ani de eforturi şi devotament: el şi-ar vedea pe deplin încununate strădaniile în clipa cînd cititorul român, confruntînd cu originalul versiunea de faţă, va găsi că acestea nu au fost zadarnice.

Doresc să mulţumesc şi pe această cale tovarăşului Gheorghe Marin, iniţiatorul acestei colecţii şi redactorul cărţii, pentru sugestiile făcute.

M.F.

I EXISTENȚĂ

NATURĂ, NATURAL

1 • *Busca en el natural, y si supieres buscarlo, hallarás cuanto buscares.*

Caută în ceea ce e natural și dacă vei ști să cauți ce vrei, vei găsi și ce cauți.

P. DE CÉSPEDES, *El arte de la Pintura / Arta Picturii.*

2 • *La Naturaleza (la cual) siempre favorece a los que desean salvarse.*

Natura îi ajută întotdeauna pe cei ce doresc ei înșiși să iasă la liman.

M. ALEMÁN, *Vida de Guzmán de Alfarache / Viața lui Guzmán de Alfarache.*

3 • *La naturaleza nos es hostil, porque no la conocemos, sus crueldades representan la venganza contra nuestra indiferencia. Escuchar sus látidos íntimos con el fervor de apasionada curiosidad equivale a descifrar sus secretos: es convertir la iracunda madrastra en ternísima madre.*

Natura ne este ostilă cînd n-o cunoaștem; cruzimile ei sînt o răzbunare îndreptată împotriva indiferenței noastre. A-i asculta pulsul intim, cu fervoarea unei pasionate curiozități, echivalează cu descifrarea se-

cretelor ei; înseamnă, din vitregă și mînioasă, s-o prefaci într-o mamă bună și înduioșată.

S. RAMÓN Y CAJAL, *Páginas de mi vida / Pagini din viața mea.*

DORINȚĂ

4 • *El deseo del hombre siempre es mentira; porque aunque se cumpla a medida de su esperanza, nunca llega al justo de lo que pensó.*
Dorința omului va fi întotdeauna înșelătoare: chiar de i se va împlini jumătate din cît a nădăjduit, niciodată nu-și va vedea în întregime dorințele realizate.

J. RUFO, *Apotegmas / Apotegme.*

5 • *Ni hay ninguno que no piensa / merecer cuanto desea, / ni deseo que no sea muy mayor que su esperanza.*
Ce-a dorit crede fiecine / că pe de-a-ntreg i se cuvine,/ dar nu-i dorință să nu vrea / peste cît i se poate da.

A. DE VARROS, *Proverbios morales / Proverbe morale.*

6 • *Quien mucho desea, mucho teme.*
Cine dorește multe, de multe se teme.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

7 • *Así suele Dios ayudar al buen deseo del simple, como desfavorecer el malo del discreto.*

Astfel sprijină soarta dorința bună a celui curat și o uită pe cea rea a tăinuitului.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote*, I, 50.

8 • *El deseo vence al miedo.*
Dorința învinge teama.

M. ALEMÁN, *Guzmán de Alfarache.*

9 • *Y no hay mayor enemigo / que nuestro propio deseo.*
Nici că e vrăjmaș mai mare / decît chiar dorința noastră.

F. DE ROJAS ZORRILLA, *Don Pedro Miago.*

CAPRICIU

10 • *Nada me parece justo / en siendo contra mi gusto.*
Ceea ce nu-mi place mie / nici drept înseamnă că nu e.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *La vida es sueño / Viața-i un vis.*

PLĂCERE

11 • *Más poderosos quiso la naturaleza que fuesen los males para dar pena, que los placeres para dar alegría.*

Mai mult a vrut firea să fie puterea relelor de a aduce suferință, decît aceea a plăcerilor de a aduce bucurie.

L. DE GRANADA, *Guia de pecadores / Ghidul păcătoșilor.*

12 • *Andan el pesar y el placer tan aparejados, que es simple el triste que se desespera y el alegre que se confía.*
Plăcerea și mîhnirea umblă atît de apropiate una de cealaltă, încît se amăgesc și cel ce pierde orice nădejde, și cel ce se încrede întru totul.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda,* II, 2.

13 • *Ni (hay) deleite más barato / que el que es fundado en virtud.*
Nici că-i desfătare să te coste mai puțin / decît aceea întemeiată pe virtute.

A. DE VARROS, *Proverbios morales / Proverbe morale.*

14 • *!Qué presto se va un placer, / pues no acaba de llegar / cuando le sigue el pesar, / y más, hallado en mujer!*
Iute, vai, plăcerea zboară, / căci de-abia, de-abia sosită / de mîhnire-i însoțită, / ca-n femeie bunăoară!

F. LOPE DE VEGA, *La fe rompida / Cuvîntul călcat.*

15 • *El que quisiere en esta vida todas las cosas a su gusto, tendrá muchos disgustos en su vida.*

Cine în astă viață și le dorește pe toate numai spre plăcerea lui, multe neplăceri va mai avea.

F. DE QUEVEDO Y VILLEGAS, *La cuna y la sepultura / Leagănul și mormîntul.*

16 • *!Oh, deidad del placer, la única eterna, / que todo lo gobierna y desgobierna!*
Oh, zeiță a plăcerii, ce singură n-ai moarte, / pe toate le faci tu și le desfaci pe toate!

R. DE CAMPOAMOR, *Los pequeños poemas / Micile poeme.*

17 • *En todas las cosas de la vida se encuentra el placer, si se sabe saborearlas.*
În toate lucrurile vieții vei afla plăcere dacă știi să le guști.

A. GANIVET, *Epistolario / Scrisori.*

18 • *Y algo que es barro en nuestra carne siente / la humedad del jardín como un halago.*
Lutul din care sîntem plămădiți simți-va / boarea grădinii ca pe-o desmierdare.

A. MACHADO, *Soledades / Singurătăți.*

NECESITATE

19 • *Grandes artes demuestra el mucho menester.*
Trebuința multă trezește multă iscusință.

J. RUIZ, *Libro de buen amor / Cartea iubirii sănătoase.*

20 • *Quien propias necesidades no tiene, mal se acuerda de las ajenas.*
Cine nu-și acoperă propriile necesități, cu greu își amintește de-ale celorlalți.

21 • *De balde compra quien compra lo que ha menester.*
Cînd cumperi lucrul de care ai nevoie, e ca și cum l-ai primi pe nimica.

M. ALEMÁN, *Vida de Guzmán de Alfarache / Viața lui Guzmán de Alfarache.*

22 • *Perezcan de necesidad y de miseria los que, habiendo disipado la herencia de sus padres o no sabiendo sacudir su desidia, quieren todavía mantener el esplendor, rodeados por todas partes de la miseria.*
Să piară în nevoi și mizerie toți acei care, risipindu-și moștenirea părintească și neștiind să-și scuture lenea, doresc să-și păstreze încă traiul strălucitor, fiind înconjurați din toate părțile de lipsuri.

G.M. DE JOVELLANOS, *Discursos / Discursuri.*

23 • *Y la reducción de necesidades, ora en el individuo es fuerza virtuosa, inspiradora de cualquier proceder generoso, ora es carencia de estimulos que engendra despego hacia el trabajo.*
Limitarea nevoilor unui individ poate fi sau o virtute apărută din înțelepciunea

unei minți generoase sau o lipsă de imbold, ce duce la indiferență față de muncă.

R.M. PIDAL, *Los españoles en la Historia* / *Spaniolii în istorie.*

24 • *El camino de la necesidad es el mejor camino de libertad de todos los ideales.*
Calea necesității este, din toate, cea mai sigură cale a libertății.

J. MARAGALL, *Artículos* / *Articole.*

ÎNTÎMPLARE, PRILEJ, CONDIȚII

25 • *Estorna grandes fechos pequeña ocasyón.*
Măruntele împrejurări răstoarnă planurile mari.

J. RUIZ, *Libro de buen amor* / *Cartea iubirii sănătoase.*

26 • *El Señor da siempre oportunidad si queremos.*
De vrei cu adevărat întotdeauna, ți se va oferi și prilejul.

T. DE JESÚS, *Su vida* / *Viața sa.*

27 • *Ni hay quien menos se aproveche del tiempo que el inconstante.*
Nimeni nu irosește mai ades prilejul decît nestatornicul.

A. DE VARROS, *Proverbios morales* / *Proverbe morale.*

28 • *Tiempo, lugar y ventura / muchos hay que lo han tenido; / pero pocos han sabido / gozar de la coyuntura.*
Timp, loc și întîmplare / poate mulți vor fi avut, / însă cîți au și știut / să le folosească oare?

J. RUIZ DE ALARCÓN, *La verdad sospechosa / Adevărul bănuitor.*

29 • *Cómense mejor los buenos bocados de la suerte con el agridulce de un azar.*
Îmbucăturile bune pe care ți le dă soarta îți vor părea și mai bune dacă au gustul dulce-acrișor al întîmplării.

B. GRACIÁN, *El Héroe / Eroul.*

30 • *Sin reglas de arte, / borriquitos hay / que una vez aciertan / por casualidad.*
Chiar și făr-știință mare / ți se face un hatîr: / nimerește și-un catîr / dar numai din întîmplare.

T. DE IRIARTE, *Fábulas literarias / Fabule literare.*

31 • *Todas las cosas del mundo son hijas o nietas del azar.*
Toate lucrurile din lume sînt fiicele sau nepoatele întîmplării.

J. MARAGALL, *Elogios / Elogii.*

ACȚIUNE, ACTIVITATE

32 • *Por buen comienço espera ome la buena andança.*
Cine începe bine, ispravă nădăjduieşte.

J. RUIZ, *Libro de buen amor / Cartea iubirii sănătoase.*

33 • *La mitad está hecha, cuando tienen buen principio las cosas.*
Cînd începutul e bun, jumătate din treabă e ca și făcută.

F. DE ROJAS, *La Celestina.*

34 • *Al hombre que hace todo lo que puede, no podemos decirle que no hace lo que debe.*
Pe cel care face tot ceea ce îi stă în putință, nu-l putem mustra că nu face ceea ce trebuie.

A. DE GUEVARA, *Epistolas familiares / Corespondență familiară.*

35 • *No es un hombre más que otro si no hace más que otro.*
Un om nu-i mai presus de alți oameni dacă nu realizează mai mult decît ei.

36 • *El hacer una cosa por otra, lo mismo es que mentir.*
A face un lucru în locul altuia este totuna cu a minți.

37 • *En la tardanza suele estar el peligro.*
În orice tărăgănare se ascunde o primejdie.
M. DE CERVANTES, *Don Quijote*, 18, 25, I, 29.

38 • *Si todos los señores se ocupasen en hacer buenas obras, no habría quien se ocupase en decir mal de ellos.*
Dacă s-ar învrednici cu toții să facă numai lucruri bune, nimeni nu s-ar mai îndeletnici cu vorbirea de rău.
M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda*, I, 16.

39 • *El diferir, pariente del olvidar.*
Tărăgănarea e rudă cu uitarea.
A. PÉREZ, *Aforismos / Aforisme.*

40 • *Más díceme el corazón / que principios de obras son / la esperanza y el deseo.*
Inima ce-mi spune-ascult: / că al faptei început / nădejdea și dorința sînt.
F. LOPE DE VEGA, *La envidia de la nobleza / Invidia nobilimii.*

41 • *No es filósofo el que sabe donde está el tesoro, sino el que trabaja y lo saca.*
Nu-i filozof acel ce știe unde sălășluiește comoara, ci acel ce muncește și o scoate la lumină.
F. DE QUEVEDO Y VILLEGAS, *El mundo por de dentro / Lumea văzută pe dinăuntru.*

42 • *Muchas cosas que eran algo, dejándolas fueron nada; y otras que eran nada, por haber hecho caso de ellas fueron mucho.*
Multe lucruri care înseamnă ceva, odată lăsate în părăsire, ajung să nu mai însemne nimica; iar altele, care nu erau nimica, de îndată ce sînt luate în seamă, ajung să dobîndească însemnătate.

B. GRACIÁN, *Oráculo manual / Oracolul manual.*

43 • *No hay que desistir de nada, sino que hay que empezar inmediatamente a hacer lo que quiera que sea como si fuese una obra muy larga.*
Nu trebuie să renunți la ceea ce ți-ai pus în gînd să faci, ci să începi fără întîrziere, ca și cum orice ai avea de făcut ar fi o lucrare de lungă durată.

A. GANIVET, *Epistolario / Scrisori.*

44 • *La vida está hecha para obrar, y es tan corta, que si nos obstinamos en razonar cada uno de nuestros pasos, corremos el peligro de quedar inmóviles.*
Viața este făcută pentru a acționa, și e atît de scurtă, încît dacă stăm să analizăm fiecare mișcare, cădem în pericolul de-a rămîne nemișcați.

A. PALACIO VALDÉS, *Testamento literario / Testament literar.*

45 • *Las grandes resoluciones, para su mejor acierto, hay que tomarlas al paso y hay que cumplirlas al vuelo.*
Marile hotărîri, pentru mai buna lor reușită, trebuie să le iei în mers și să le-mplinești în zbor.

J.M. PEMÁN, *El divino impaciente / Divinul neliniștit.*

MUNCĂ, PROFESIUNE, PRICEPERE

46 • *Más vale maña que fuerza.*
Dibăcia întrece puterea.

47 • *Donde hay gana hay maña.*
Cine dorește, dibăcie dovedește.

PROVERBE

48 • *Siempre he entendido que ninguno podía saber dos artes con perfección sin que en la una faltase.*
De mult am auzit spunîndu-se că nimeni nu poate ști două meserii atît de bine încît să nu-și dea în petic în nici una.

49 • *El ingenio y habilidad trae a cada uno al arte que le responde en proporción.*
Iscusința și îndemînarea îl îndreaptă pe fiecare spre meseria care i se potrivește.

J. HUARTE DE SAN JUAN, *Examen de ingenios / Examenul geniilor.*

50 • *Muchas cosas están escritas por muchos en loor del trabajo, y todo es poco para el bien que hay en él; porque es la sal que preserva de corrupción a nuestra vida y a nuestra alma.*
Multe și de către mulți au fost scrise în cinstea muncii, și încă e prea puțin pentru cît bine ne aduce; căci ea este sarea care ne apără de stricăciune viața și sufletul.

LUIS DE LEÓN, *La perfecta casada / Soția ideală.*

51 • *Obra mucho y cierra el labio, / que llega a su fin más pronto, / con su actividad el tonto / que con su pereza el sabio.*
Muncește și nu pierde vremea; / nu-și vede ținta mai curînd / istețul ce nu-și biruie lenea, / ci ne'nzestratul robotind.

A. PÉREZ, *La voz del inválido / Vocea invalidului.*

52 • *Más sabe el necio en su casa que el cuerdo en la ajena.*
Mai priceput e prostul în casa lui decît mintosul în casa altuia.

53 • *Hay raras habilidades perdidas en el mundo y que son mal empleadas en aquellos que no saben aprovecharse de ellas.*
Există priceperi rare și neobișnuite, pierdute în lume și irosite astfel de aceia ce nu știu să se folosească de ele.

54 • *Los oficios mudan las costumbres.*
Profesiunile schimbă moravurile.

55 • *Bien es que los hijos ereden y aprendan los oficios de sus padres.*
Bine e ca fiii să moștenească și să învețe meseria părinților.

56 • *Oficio que no da de comer a su dueño, no vale dos habas.*
Meseria care nu e în stare să-și hrănească stăpînul nu-i bună de nimica.

57 • *La diligencia es madre de la buena ventura.*
Sîrguința este mama izbînzii.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote*, II, 43, 25, 4, 23, 46, 70.

58 • *No hay tal maestro como el ejercicio.*
Nu-i dascăl mai iscusit decît deprinderea.

M. ALEMÁN, *Vida de Guzmán de Alfarache*, II, 2.

59 • *El que con buen ánimo acomete el trabajo, la mitad tiene hecho.*
Cel ce cu tragere de inimă se apucă de o treabă, pe jumătate a și făcut-o.

V. ESPINEL, *Vida del escudero Marcos de Obregón / Viața scutierului Marcos de Obregón.*

60 • *Harto presto si harto bien.*

Lucrul care-a ieșit îndeajuns de bun, înseamnă că a fost făcut îndeajuns de repede.

B. GRACIÁN, *El discreto / Omul de lume.*

61 • *El despejo en todo. Es vida de las prendas, aliento del decir, alma del hacer, realce de los mismos realces.*
Sîrguința dă viață însușirilor, îți dă răsuflare să vorbești, inimă să înfăptuiești, și face să strălucească chiar și strălucirea.

62 • *Obró mucho el que nada dejó para mañana.*
Multe a mai înfăptuit cel ce n-a lăsat nici o treabă pentru a doua zi.

B. GRACIÁN, *Oráculo manual / Oracolul manual.*

63 • *Si querer entender de todo / es ridícula presunción, / servir solo para una cosa / suele ser falta no menor.*
Dac-a te pricepe-n toate / e ridiculă trufie, / a cunoaște-un singur lucru / este altă nerozie.

T. DE IRIARTE, *Fábulas literarias / Fabule literare.*

64 • *El trabajo, ese ángel custodio del hombre.*
Munca este îngerul păzitor al omului.

C. ARENAL, *Manual del visitador del pobre / Manualul filantropului.*

65 • *Y dichoso aquel que logra hacer de su casa o de la morada en que su oficio se cumple, otro cuerpo más para su espíritu!*
Fericit e acela ce izbutește să facă din sălașul lui sau al muncii sale un alt trup pentru spirit.

M. DE UNAMUNO, *Andanzas y visiones españolas* / *Peregrinări și viziuni spaniole.*

66 • *El trabajo del labrador es el trabajo natural del hombre, el único que aquieta las pasiones y vigoriza el cuerpo.*
Munca plugarului este munca firească a omului, singura care alină patimile și întărește trupul.

A. PALACIO VALDÉS, *La hija de Natalia* / *Fiica Nataliei.*

67 • *La rapidez, que es una virtud, engendra su vicio, que es la prisa.*
Agerimea, care este o virtute, adesea dă naștere la un viciu: graba.

G. MARAÑÓN, *Raíz y decoro de España. El porvenir de la cultura.* / *Rădăcină și decor al Spaniei. Viitorul culturii.*

AGONISIRE

68 • *La diligencia es la madre de la buena ventura.*
Sîrguința e mama norocului.

69 • *La primera peseta a nadie hace rico, pero es principio.*
Primul bănuț nu îmbogățește pe nimeni, dar face începutul.

70 • *Alquimia probada, tener renta y no gastar nada.*
Alchimie încercată, să ai avere și să nu cheltuiești niciodată.

PROVERBE

71 • *El bien que está adquirido, conservallo con maña, diligencia y con cordura, es no menor virtud que el granjealla.*
A-ți păstra cu înțelepciune și cu pricepere bunurile nu este mai ușor decît a le dobîndi.

M. DE CERVANTES, *Viaje del Parnaso / Călătorie în Parnas.*

BUNURI

72 • *El que hace mal uso de sus bienes o usurpa los ajenos, posee injustamente lo que tiene.*
Cel ce nu-și folosește cum trebuie bunurile, sau le răpește pe-ale altuia, nu e în drept să le stăpînească.

ISIDORO DE SEVILLA, *Etymologiarum.*

73 • *Los bienes, si no son comunicados no son bienes.*

Bunurile, dacă nu sînt împărțite, nu sînt bunuri.

F. DE ROJAS, *La Celestina.*

74 • *No debe propio llamarse / lo que se puede perder.*

Să nu zicem că-i al nostru / lucrul ce lesne-l putem pierde.

A. DE VARROS, *Proverbios morales / Proverbe morale.*

75 • *Lo bien ganado se pierde, y lo malo, ello y su dueño.*

Orice lucru, fie chiar și dobîndit pe căi cinstite, se pierde; dar dobîndit pe căi rele, odată cu el își pierde și stăpînul.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* II, 54.

BANI

76 • *El que non ha dineros, non es de sy señor.*
Cel care nu are bani, nu-i nici stăpînul propriei sale persoane.

77 • *En suma te lo digo, tómalo tu mejor. / El dinero del mundo es grand rrebolvedor: / señor faze del syervo, de señor servidor; / toda cosa del sygro se faze por amor.*

Eu ți-o spun, tu bine gîndește, / căci banul lumea o-nvîrtește: / din sclav face stăpîn, din stăpîn servitor; / orice lucru-i sigur prin al său amor.

78 • *Sy touyeres dineros, avrás consolación, / prazer e alegría e del Papa ración, / comprarás parayso, ganarás salvación; / do son muchos dineros, es mucha bendición.*
Dac-ai avea bani, ai avea consolare, / plăceri, și bucurii, și-a Papei încuviințare, / ai cumpăra paradisul, ai obține salvare; / unde sînt bani, e multă binecuvîntare.

J. RUIZ, *Libro de buen amor / Cartea iubirii sănătoase.*

79 • *Y aun yo de experiencia sé / que en la casa que no asistes / todos riñen y andan tristes / y nadie sabe porque.*
Am aflat și eu, sărmanul, / ce tărie are banul !... / În casa unde nu exiști / toți se ceartă și sînt triști.

D. DE LA CHICA, *Al dinero / Banului.*

80 • *La grandeza de mi casa se ha de conocer, no en los dineros que atesoro, sino en los que reparto.*
Măreția casei mele trebuie să se dovedească nu prin banii pe care-i posed, ci prin cei pe care-i împart.

J.A. DE GUZMÁN en M. de Santa Cruz, *Floresta española / Florilegiu spaniol.*

81 • *No hay hermano, / ni pariente tan cercano, / ni amigo tan de verdad, / como el dinero en la mano / en cualquier necesidad.*

Nici amic, nici frate scump, / nici vreo rudă apropiată, / nu-s ca banii-ajunși la timp / din nevoie să te scoată.

C. DE CASTILLEJO, *Poesía / Poezie.*

82 • *En este mundo villano / Ese es rico, el que es contento.*

În această lume vitregă / bogat este doar acela care-i mulțumit.

B. TORRES NAHARRO, *Comedia Aquilina.*

83 • *Esto del heredar algo borra o templa en el heredero la memoria de la pena que es razón que deje el muerto.*

Cine urmează să moștenească ceva, începe să mai uite de mîhnirea pe care o datorează amintirii celui dispărut.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote*, II, 74.

84 • *Cuidados acarrea el oro, y cuidados la falta de él.*

Aurul e pricină de neliniște, și tot neliniște stîrnește lipsa lui.

M. DE CERVANTES, *El celoso extremeño / Gelosul din Extremadura.*

85 • *Tiempos hay que un real vale ciento y hace provecho de mil.*

Sînt vremuri cînd un ban valorează cît o sută şi produce cît o mie.

86 • *El dinero calienta la sangre y la vivifica.*
Banii încălzesc şi înviorează sîngele.

M. ALEMÁN, *Vida de Guzmán de Alfarache.*

87 • *No hay montaña tan alta que no la suba un asno cargado de oro.*

Nu există munte atît de înalt, încît să nu-l urce un măgar încărcat cu aur.

M. LUJÁN DE SAYAVEDRA, *Segunda parte de Guzmán de Alfarache / Partea a doua a lui Guzmán de Alfarache.*

88 • *Poderoso caballero / es don Dinero.*
Puternic căpitan / este jupînul Gologan.

F. DE QUEVEDO Y VILLEGAS, *Parnaso español, Letrilla satírica / Parnasul spaniol, Şansonetă satirică.*

89 • *El dinero lo ganan todos aquellos que con paciencia y fina observación van detrás de los que lo pierden.*

Banul îl cîştigă toţi acei care prin răbdare şi observaţie atentă merg în urma celor care îl risipesc.

B. PÉREZ GALDÓS, *El abuelo / Bunicul.*

90 • *Cuando uno tiene dinero, los amigos están todos apurados.*

Cînd cineva are bani, toți prietenii se simt la strîmtoare.

A. PALACIO VALDÉS, *Papeles del doctor Angélico: Un profesor de energía* / *Hîrtiile doctorului Angélico: Un profesor de energie.*

91 • *El dinero no puede hacer que seamos felices; pero nos compensa de no serlo.*

Banii nu ne pot face fericiți, dar ne pot consola atunci cînd nu sîntem.

J. BENAVENTE, *Rosas de otoño* / *Trandafiri de toamnă.*

92 • *Oh dinero español, siempre pronto para cualquier calamidad! Ese dinero que siempre llega para tus hombres eminentes a la hora del entierro; para tus soldados, a la hora del desastre; para tus pueblos, a la hora de la epidemia o de la inundación.*

Sărmani bani spanioli, pregătiți întotdeauna pentru orice calamitate! Banii ăștia, care pentru oamenii tăi de valoare sosesc întotdeauna în ceasul morții; pentru soldații tăi, în clipa dezastrului; pentru poporul tău, în timpul unei epidemii sau inundații!

J. BENAVENTE, *De sobremesa* / *Desert.*

PROSPERITATE

93 • *La buena vida padre y madre olvida.*
De viață prea bună, uiți de tată, uiți de mumă.

PROVERB

94 • *En las cosas prósperas medita como llevarás las adversas; piensa siempre, para que nada adverso te acontezca.*
Cînd norocul e cu tine, nu uita să te pregătești a-l îndura și potrivnic; și astfel nimic rău nu ți se va putea întîmpla.

ISIDORO DE SEVILLA, *Soliloquios / Solilocvii.*

95 • *No se den priesa a subir los que suben; si no lo hicieren de templanza, háganlo a lo menos por convenencia propia, porque no les llegue tan presto el punto de la abajada.*
Cei ce urcă să nu-și grăbească urcușul; dacă nu din cumpătare, s-o facă de teama de a nu vedea sosind prea curînd clipa cînd vor începe să coboare.

A. PÉREZ, *Cartas / Scrisori.*

BOGĂȚIE

96 • *Las riquezas no hacen rico, mas ocupado; no hacen señor, mas mayórdomo.*
Bogățiile nu ne dau valoare, însă ne dau de furcă; nu ne fac stăpîni, ci intendenți.

97 • *Es mejor el uso de las riquezas que la posesión de ellas.*

Este mai plăcută întrebuințarea bogățiilor decît posedarea lor.

F. DE ROJAS, *La Celestina.*

98 • *Ni se condena al rico ni se salva el pobre, por ser el uno pobre y el otro rico, sino por el uso de ello; que si el rico atesora y el pobre codicia, ni el rico es rico, ni el pobre pobre, y se condenan ambos.*

Nici nu se osîndește bogatul, nici nu se mîntuie săracul, fiind unul sărac și altul bogat, ci prin purtarea lor; căci dacă bogatul adună și săracul pizmuiește, nici bogatul nu-i bogat, nici săracul sărac, și amîndoi sînt osîndiți.

99 • *Aquella se podrá llamar suma y verdadera riqueza, que, poseída, se desprecia, que sólo sirve al remedio de las necesidades, que se comunica con los buenos y se reparte por los amigos.*

Numai aceea s-ar putea numi însemnată și adevărată bogăție, care, odată dobîndită, se disprețuiește, fiind folosită numai pentru împlinirea nevoilor și care li se împarte celor buni și rămîne între cei buni.

M. ALEMÁN, *Vida de Guzmán de Alfarache.*

100 • *Al poseedor de las riquezas no le hace dichoso el tenerlas, sino el gastarlas, y no el*

gastarlas como quiera, sino en saberlas bien gastar.
Pe cel bogat nu avuția îl fericește, ci întrebuințarea acesteia, și nu așa oricum, ci cu folos.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote*, II, 6.

101 • *De muchos males libran al hombre las temporales riquezas; pero lo más de que aprovechan es de quitar el deseo de conseguirlas.*
Bogățiile trecătoare îl feresc pe om de multe necazuri, dar cel mai mult îl ajută să-i piară dorința de-a le dobîndi.

102 • *Que no están los contentos en el oro, / sino al revés, el oro en los contentos.*
Mulțumirile nu sălășluiesc în aur, / însă aurul în mulțumiri, da.

F. LOPE DE VEGA, *Laura perseguida / Laura urmărită.*

103 • *No hay en el mundo sino una cosa más despreciable que el rico despreciable: y es el adulador de su riqueza.*
În lume nu-i decît un singur om mai vrednic de dispreț ca bogatul: acesta este lingușitorul averii sale.

A. APARISI Y GUIJARRO, *Pensamientos y poesía / Gînduri și versuri.*

104 • *El arte de trabajar no tiene nada que ver con el de enriquecerse; el que aprenda a traba-*

jar ha aprendido a ser eternamente pobre; para ser rico hay que aprender a explotar a los que trabajan; para ser millonario hay que saber engañar a los explotadores.

Arta de-a munci nu are nimic de-a face cu aceea de-a se îmbogăți; cel ce-nvață să muncească a învățat să fie mereu sărac; pentru a fi bogat trebuie să-nveți să exploatezi pe cei ce muncesc; pentru a fi milionar trebuie să știi să-i înșeli pe exploatatori.

A. GANIVET, *Los trabajos del infatigable creador Pío Cid / Muncile neobositului creator Pío Cid.*

LUX

105 • *Lujo es dañoso porque multiplica las necesidades de la vida, emplea el entendimiento humano en cosas frívolas y, dorando los vicios, hace despreciable la virtud, que es la única que produce los verdaderos bienes y gustos.* Luxul e dăunător fiindcă înmulțește nevoile vieții, cheltuiește mintea omenească în lucruri frivole și, aurind viciile, face să fie disprețuită virtutea, care singură aduce adevăratele bunuri și bucurii.

106 • *No quedan más que dos medios para evitar que el lujo sea la total ruina de esta nación:*

o superar la industria extranjera, o privarse de su consumo, inventando un lujo nacional que igualmente lisonjeara el orgullo de los poderosos y los obligara a hacer a los pobres partícipes de sus caudales.

Nu ne mai rămîn decît două mijloace pentru a împiedica luxul să ducă această națiune la ruină: sau întrecînd industria străină, sau lipsindu-ne de ea și născocind un lux autohton, care să măgulească în aceeași măsură orgoliul celor puternici și care să-i oblige să-i facă pe cei săraci părtași la bogăția lor.

J. CADALSO, *Cartas Marruecas / Scrisori marocane.*

107 • *Diríase que el lujo y la elegancia, el adorno y la joya que la dama pone entre sí y los demás, llevan el fin de ocultar su ser íntimo, de hacerlo más misterioso, remoto e inasequible.*

S-ar spune că rostul acestui lux și al acestei eleganțe, al pietrelor scumpe și al podoabelor pe care o femeie le pune între ea și restul lumii e de a-i ascunde ființa intimă, de-a o face mai misterioasă, mai îndepărtată și mai inaccesibilă.

J. ORTEGA Y GASSET, *Divagación ante el retrato de la marquesa de Santillana / Divagație în fața portretului marchizei de Santillana.*

SĂRĂCIE

108 • *La pobredat alegre es muy noble riqueza.*
Sărăcia îndurată cu voioșie e cea mai nobilă bogăție.

J. RUIZ, *Libro de buen amor / Cartea iubirii sănătoase.*

109 • *O, vida segura, la mansa pobreza, / dádiva santa desagradecida, / rica se llama, no pobre, la vida / del que se contente vivir sin riqueza.*
O, liniștită, blîndă sărăcie, / față de care omul e ingrat / plîngîndu-se, căci nu sărac e, ci bogat / cel ce trăiește fără bogăție.

J. DE MENA, *Las trescientas / Cele trei sute.*

110 • *Quien es pobre no tiene cosa buena.*
Cine-i sărman nu are parte de nimica bun.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* II, 20.

111 • *Palacios ricos, ¿dónde está el contento? ¿está en vuestros tesoros y riquezas, / o en la seguridad del pensamiento?*
Palate mari, să fie mulțumire / în fala și-avuția voastră oare, / sau într-o mai statornică gîndire?

F. LOPE DE VEGA, *Ejemplo de casadas y prueba de la paciencia / Pilda căsătoriilor și încercarea răbdării.*

112 • *Por andar la bolsa estrecha, / no está la deuda pagada, / porque es mejor no dar nada / que dar lo que no aprovecha.*

De ți-e punga veşnic goală / nu-nseamnă că te-ai plătit: / mai bine nu da nimic, / decît dar de mîntuială.

F. LOPE DE VEGA, *Del mal al menos / Din rău în mai puțin rău.*

113 • *La mejor señal de ser bueno es ni temer ni deber, y la mayor de la maldad es ni temer ni pagar.*

Cel mai bun semn că este un om de treabă: nu se teme şi nu are datorii; iar dacă este un nemernic — nici nu se teme şi nici nu şi le plăteşte.

114 • *No es dichoso aquel a quien la fortuna no puede dar nada más, sino aquel a quien no puede quitar nada.*

Nu-i fericit acela căruia norocul nu-i poate dărui nimic mai mult, ci acel căruia nu-i poate lua nimica.

F. DE QUEVEDO Y VILLEGAS, *La cuna y la sepultura / Leagănul şi mormîntul.*

115 • *Hay muchos que siendo pobres merecen ser ricos, y en siendo ricos merecen ser pobres.*

Mulți oameni săraci ar merita să fie bogați,

iar printre cei bogați mulți ar merita să sărăcească.

F. DE QUEVEDO Y VILLEGAS, *Las cuatro pestes del mundo. Ingratitud.* / *Cele patru molime ale lumii. Nerecunoștință.*

116 • *?Los pobres serían lo que son, si nosotros fueramos lo que debieramos ser?*

Oare cei săraci ar fi ceea ce sînt, dacă noi am fi ceea ce ar trebui să fim?

C. ARENAL, *Manual del visitador del pobre* / *Manualul filantropului.*

117 • *Más bello que dar es no tener nada que dar, cuando se posee solo lo necesario para el día y se deja lo demás para que otro lo recoja.*

Mai bine însă decît să dărui, în afară de cele de care nu te poți lipsi zilnic, e să lași tot restul pentru ca alții să-l culeagă.

A. GANIVET, *Los trabajos del infatigable creador Pío Cid* / *Muncile neobositului creator Pío Cid.*

118 • *Y la mendicidad era lo horrible, lo humillante, la deshumanización.*

Dar ce poate fi mai degradant, mai umilitor și mai nedemn de un om decît cerșitul?

DOLORES IBÁRRURI, *El único camino* / *Singura cale.*

PRÎNZ

119 • *A pan de quince días, hambre de tres semanas.*
Pîinii vechi de zece zile, foame de trei săptămîni.

PROVERB

120 • *A mi una pobrecilla / mesa, de amable paz bien abastada, / me basta, y la vajilla / de fino oro labrada / sea de quien la mar no tema airada.*
Şi cu prînzuri sărace / mă mulţumesc, de-nseninate sînt de pace / şi puse-n vase scumpe / pe care nici mînia mării nu le-ar rumpe.

LUÍS DE LEÓN, *Poesías: A la vida retirada / Poezii: Odă vieţii retrase.*

121 • *El comer y el casar ha de ser a gusto propio, y no a voluntad ajena.*
Mîncarea şi însurătoarea trebuie să-ţi fie după gustul tău, nu dup-al altuia.

M. DE CERVANTES, *La guarda cuidadosa / Straja grijulie.*

122 • *Come poco y cena más poco; que la salud de todo el cuerpo se fragua en la oficina del estómago.*
Mănîncă puţin şi cinează şi mai puţin, deoarece sănătatea întregului corp se făureşte în bucătăria stomacului.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote*, II, 43.

123 • *...Esto es la hambre tal vez hace arrojar los ingenios a cosas que no están en el mapa.*

Foamea te silește să arăți o istețime de care n-ai fi fost poate în stare niciodată.

M. DE CERVANTES, *La Gitanilla / Țigăncușa.*

124 • *Juzgo que estoy muy medrado / solo, en haber alcanzado / a contentarme con poco.*

Norocos mă socotesc / în clipa cînd, cu puține, / ajung să mă mulțumesc.

M. MORENO, *Epigramas / Epigrame.*

125 • *La perfecta hora de comer es, para el rico, cuando tiene ganas; y para el pobre, cuando tiene de que.*

Vremea prînzului este, pentru cel bogat, aceea cînd i se face foame; iar pentru cel sărac, aceea cînd găsește ce să mănînce.

L. VÉLEZ DE GUEVARA, *Sobremesa / Desert.*

VIN

126 • *El vino es muy virtuoso, / mal usado es dannoso.*

Oricui vinul îi e desfătător; / necumpătatului — dăunător.

Don JUAN MANUEL, *El libro de los enxemplos / Cartea pildelor.*

127 • *Sé templado en el beber, considerando que el vino demasiado ni guarda secreto ni cumple palabra.*

Fii cumpătat la băutură și amintește-ți la vreme că prea mult vin nici nu ține taina, nici nu împlinește vorba dată.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote*, II, 40.

128 • *El vino templado con agua da esfuerzo al corazón, color al rostro, quita la melancolía, alivia el camino, da coraje al más cobarde, templa el hígado y hace olvidar todos los pesares.*

Vinul amestecat cu apă întărește inima, rumenește obrajii, alungă mîhnirea, ușurează calea, îl umple de îndrăzneală chiar și pe cel mai fricos, domolește ficatul și te face să dai uitării toate grijile.

V. ESPINEL, *El escudero Marcos de Obregón / Scutierul Marcos de Obregón.*

129 • *No hay limosna más útil que la que contribuye a convertir un hombre vicioso en hombre honrado.*

Nu-i binefacere mai folositoare decît aceea care îl ajută pe vicios să se preschimbe într-un om vrednic.

C. ARENAL, *Manual del visitador del pobre / Manualul filantropului.*

SĂNĂTATE

130 • *El comienzo de la salud es conocer hombre la dolencia del enfermo.*

Începutul sănătății e să știi ce-l doare pe-un bolnav.

131 • *Gran parte de la salud es desearla.*

Trei sferturi din sănătate e s-o dorești.

F. DE ROJAS, *La Celestina.*

132 • *Salud es una disposición del cuerpo tal, que el espíritu esté vigoroso.*

Sănătate: acea dispoziție a corpului care-i permite spiritului să fie viguros.

L. VIVES, *Introductio ad sapientiam.*

133 • *La posesión de la salud es como la de la hacienda, que se goza gastándola, y si no se gasta, no se goza.*

De sănătate, ca și de avere, te bucuri numai folosind-o, căci de n-o folosești, nu te bucuri de ea.

F. DE QUEVEDO Y VILLEGAS, *Los cuatro fantasmas del mundo: Enfermedad / Cele patru molime ale lumii: Boala.*

134 • *Has de tratarle, no como quien vive con él, que es necedad, ni como quien vive para él, que es delito; sino como quien no puede vivir sin él.*

Poartă-te cu trupul tău nu ca și cum ai trăi numai cu el — căci ar fi o neghiobie; nu ca și cum ai trăi numai pentru el — căci ar fi un păcat; ci doar ca și cu ceva fără de care nu poți trăi.

F. DE QUEVEDO Y VILLEGAS, *La cuna y la sepultura* / *Leagănul și mormîntul.*

SLĂBICIUNE

135 • *La debilidad es lo último que el hombre confiesa, por lo mismo que es lo primero que tiene.*
Slăbiciunea este ultimul lucru pe care îl mărturisim, tocmai pentru că este întîiul pe care-l avem.

C. ARENAL, *Manual del visitador del pobre* / *Manualul filantropului.*

136 • *Los débiles sucumben, no por ser débiles sino por ignorar que lo son. Lo mismo les sucede a las naciones.*
Cei slabi sînt înfrînți nu pentru că sînt slabi, ci pentru că n-au știut că sînt astfel. La fel se întîmplă și cu popoarele.

S. RAMÓN Y CAJAL, *Cartas de café* / *Scrisori din cafenea.*

BOALĂ

137 • *Al enfermo que es de vida, el agua le es medicina.*

Pe cel ce de mult bolește, apa-l însănătoșește.

PROVERB

138 • *Saludable es al enfermo la alegre cara del que le visita.*
Binefăcător este pentru un bolnav chipul vesel al celui ce vine să-l mîngîie.

F. DE ROJAS, *La Celestina.*

139 • *Los desahuciados de tener en sus males remedio, nunca acaban de desengañarse.*
Nici bolnavii fără putință de scăpare nu încetează să nădăjduiască.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

140 • *Mas agradece al enfermo la medicina que le cura, que no el consejo que le preserva.*
Bolnavul este mai recunoscător leacului ce-l vindecă, decît sfatului ce-l apără.

V. ESPINEL, *Vida del escudero Marcos de Obregón / Viața scutierului Marcos de Obregón.*

141 • *La enfermedad más peligrosa, después del doctor, es el testamento; más han muerto porque hicieron testamento, que porque enfermaron.*
După medici, boala cea mai primejdioasă este testamentul; mai mulți au murit după

ce și l-au întocmit, decît după ce s-au îmbolnăvit.

F. DE QUEVEDO Y VILLEGAS, *El entremetido, la dueña y el soplón / Mijlocitorul, guvernanta și denunțătorul.*

142 • *La mujer tiene para la enfermedad una entereza de que carecemos los hombres. El instinto le da increíble fortaleza. Sabe o adivina que la belleza es el resplandor de la salud.*

Femeia dovedește în fața bolii o fermitate de care bărbații sînt lipsiți. Instinctul îi dă tărie de necrezut. Știe sau ghicește că frumusețea stă în strălucirea sănătății.

S. RAMÓN Y CAJAL, *Páginas de mi vida / Pagini din viața mea.*

AJUTOR

143 • *El socorro en la necesidad, aunque sea poco, ayuda mucho.*

Ajutorul la nevoie, fie el cît de puțin, mult bine face.

M. ALEMÁN, *Vida de Guzmán de Alfarache.*

OM

144 • *Cuando el hombre hace algún hecho heróico o alguna extraña virtud y hazaña, entonces nace de nuevo y cobra otros mejores padres.*

Atunci cînd un om săvîrşeşte o faptă înaltă sau arată o neasemuită virtute, e ca şi cum s-ar naşte din nou şi şi-ar dobîndi alţi părinţi.

J. HUARTE DE SAN JUAN, *Examen de ingenios* / *Examenul geniilor.*

145 • *Cada uno es como Dios le hizo, y aun peor muchas veces.*
Fiecare e aşa cum l-a zămislit natura, ba adeseori şi mai rău.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* II, 4.

146 • *Tres cosas hacen los hombres/ y los levantan del suelo: / las armas, letras y el trato.*
Trei lucruri îl fac pe om, / de la pămînt ridicîndu-l: / armele, cărţile, purtarea.

F. LOPE DE VEGA, *El premio del bien hablar* / *Premiul vorbirii alese.*

147 • *No estoy bien ni mal conmigo; / mas dice mi entendimiento / que un hombre que todo es alma / está cautivo en su cuerpo.*
Nu stau să mă cert cu mine / dar priceperea îmi spune: / omu-i suflet; în trup, deci, / ca-ntr-o temniţă petreci.

F. LOPE DE VEGA, *Romance: A mis soledades voy* / *Romanţă: Spre-a mele singurătăţi mă îndrept.*

148 • *Más es menester para tratar con un solo hombre en estos tiempos, que con todo un pueblo en los pasados.*

În vremile noastre îți vine mai greu să te înțelegi cu un singur om, decît cu un sat întreg odinioară.

B. GRACIÁN, *Oráculo manual y Arte de prudencia / Oracolul manual și Arta prudenței.*

149 • *Cada siglo merman un dedo los hombres.*
În fiecare veac oamenii mai scad cu un deget.

B. GRACIÁN, *Criticón.*

150 • *Hay diferencia entre el entender las cosas y conocer las personas.*
Nu-i totuna să înțelegi lucrurile și să-i cunoști pe oameni.

B. GRACIÁN, *Oráculo manual / Oracolul manual.*

151 • *El hombre grande nunca es mayor que cuando se baja al nivel de los demás hombres, sin que eso lo quite el remontarse después donde lo encumbre el rayo de la suprema esencia que nos anima.*
Omul de seamă nu este niciodată mai mare ca atunci cînd se coboară la nivelul celorlalți oameni, fără ca aceasta să-l împiedice să se întoarcă acolo unde l-a înălțat raza sufletului său.

J. CADALSO, *Cartas Marruecas / Scrisori marocane.*

152 • *Con los hombres y las mujeres sucede lo mismo que con los melones de Añorve. Hay*

de todo; la dificultad está en saber escogerlos. El que lleva chasco en la elección quéjese de su mala suerte, pero no desacredite la mercancía.
Cu bărbații și cu femeile se întîmplă ca și cu pepenii din Añorve: sînt de tot felul; greu e doar să știi să-i alegi. Cel ce s-a păcălit, plîngă-se cît o vrea de nenorocul său, dar nu de toată marfa.

L. FERNÁNDEZ DE MORATÍN, *El sí de las niñas / Încuviințarea fetelor.*

153 • *Visible alguna vez, latente muchas, / en todo ser humano hay una bestia; / cuando esconde las garras / descubre las orejas.*
Ades ascunsă, ieșind alteori la iveală, / în orice om se află cîte-o fiară; ghearele de-și trage-ndărăt, / atunci urechile-i se văd...

M. DEL PALACIO, *Chispas / Scîntei.*

154 • *Si pienso en mi cuando estudio a los hombres, no es por egoismo; es porque soy el hombre que tengo más a mano.*
Dacă, studiindu-i pe oameni, mă gîndesc întîi la mine, n-o fac din egoism, ci pentru că sînt omul pe care-l am cel mai la îndemînă.

A. TRUEBA, (Carlos Frontaura, *Máximas morales autógrafas / Maxime morale autografe*).

155 • *Las cositas de ese mundo / muchos las toman a pecho; / yo las tomo con la mano / y a la espalda me las echo.*

Cei ce la inimă pun / toate, mai că-s fără număr; / eu pe toate mi le-adun / și le-azvîrlu peste umăr.

F. RODRIGUEZ MARÍN, *Cantos populares españoles / Cîntece populare spaniole.*

156 • *El hombre selecto no es el petulante que se cree superior a los demás, aunque no logre cumplir en su persona esas exigencias superiores.*

Omul superior nu este acela care, mulțumit de sine, se crede deasupra tuturor, ci acela care pretinde de la el însuși mai mult decît ceilalți, deși știe că nu va izbuti niciodată să-și mulțumească aceste înalte pretenții.

J. ORTEGA Y GASSET, *La rebelión de las masas / Revolta maselor.*

156 • *Ya casi no hay hombres buenos ni malos, ni traidores por vocación, ni envenenadores por capricho. Hemos descompuesto al hombre al conjunto de mentiras y verdades que antes era el hombre y no sabemos recomponerlo.*
Aproape că nici nu-ți mai vine să spui că sînt oameni buni și oameni răi, mișei din naștere sau răufăcători din capriciu. L-am despicat pe om într-o mulțime de minciuni și de adevăruri din care nu mai știm cum să-l înjghebăm la loc.

P. BAROJA, *La ciudad de la niebla / Orașul ceții.*

157 • *Ser un hombre completo, equilibrado, es una empresa difícil, pero la única que nos ha sido propuesta.*
Ca să ajungem niște oameni întregi și echilibrați, nu e o treabă ușoară, dar e singura care ne-a fost hărăzită.

158 • *Nadie os pide ser otra cosa que un hombre. Un hombre, atendedlo bien. No un ángel ni un demonio.*
Nimeni nu ne-a pretins să fim altceva decît niște oameni. Dar oameni; nici îngeri, nici demoni.

A. PAREJA, *Hombres sin tiempo / Oameni în afara timpului.*

159 • *Y, amasando mis penas con mi llanto, / voy formando este hombre que ahora soy, / y esta carne en que vengo y en que voy, / por esta triste vida que ama tanto.*
A mea durere și tot plînsul meu / alcătuiesc omul acesta care sînt / și-această carne-n care mă frămînt, / și viața-mi ce mi-o voi iubi mereu.

R. MORALES, *Canción sobre el Asfalto. Destino. / Cîntec pe asfalt. Destin.*

FEMEIE

160 • *Cuando las mugieres pierden la vergüenza, es fuerte cosa de oyrlas e de contender con ellas.*
Cînd femeile ajung să-și piardă rușinea, grea

treabă mai e să le asculți ori să te războiești cu ele.

ALFONSO X EL SABIO, *Las siete Partidas* / *Cele șapte pravile.*

161 • *Desque una vez pierde vergüenza la mugier, más diabluras face de cuantas ome quier.*
De îndată ce muierea rușinea și-a aruncat, se poartă mai diavolește decît oricare bărbat.

162 • *En la duenna pequenna yase muy grand amor.*
Din femeia măruntică crește o iubire mare.

J. RUIZ, *Libro de buen amor* / *Cartea iubirii sănătoase.*

163 • *Cada vez que la doncella sale de la casa pone en el peso de las lenguas su hermosura, su crianza, su saber y su bondad.*

De fiecare dată cînd o tînără fată pășește peste prag afară, își pune în cîntarul limbilor frumusețea, buna creștere, știința și bunătatea.

L. VIVES, *De christiana foemina.*

164 • *No nos niegan por bondad / la merced que les pedimos, / sino porque no cupimos / en suerte a su voluntad.*

Nu din bunătate mare / ți-au spus *Nu* la ce-ai cerut: / fac doar ce li se năzare; / asta vor, ast-au făcut!

C. DE CASTILLEJO, *Poesías* / *Poezii.*

165 • *Y, a la verdad, si hay debajo de la luna cosa que merece ser estimada y apreciada, es la mujer buena; y en comparación de ella, el sol mismo no luce y son oscuras las estrellas.* Și adevărul este că nimic nu-i mai de preț pe lume ca femeia bună; nici soarele nu-i umbrește strălucirea, nici stelele nu mai sclipesc alături de ea.

LUIS DE LEÓN, *La perfecta casada* / . *Soția ideală.*

166 • *Los favores que hacen las doncellas a los que aman, por castos que sean, no lo parecen.* Favorurile, oricît de caste, pe care o fecioară i le acordă celui iubit, n-au să-i pară nimănui că sînt astfel.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda*, II, 3,

167 • *Entre el Sí y el No de la mujer, / no me atrevería yo a poner una punta de alfiler.* Între Da și Nu al unei femei / n-ai putea strecura nici un vîrf de ac.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote*, II, 15.

168 • *Flor es la de la virginidad que, a ser posible, ni aun con la imaginación había de dejar ofenderse. Cortada la rosa del rosal, / con que brevedad y facilidad se marchita! Éste la toca, aquél la huele, el otro la deshoja, y, finalmente, entre las manos rústicas se deshace.* Puritatea este ca o floare ce nici cu gîndul

nu trebuie să se lase pîngărită. Căci odată ruptă, cît de grabnic și de ușor se veștejește! Unul o atinge, altul o miroase, al treilea o desfrunzește și, în cele din urmă, între mîini prea brutale piere fără scăpare.

M. DE CERVANTES, *La gitanilla* / *Țigăncușa*

169 • *La mujer ha de ser buena, / y parecerlo, que es más.*

Femeia se cuvine a fi bună. / și, mai greu încă, să și pară astfel.

M. DE CERVANTES, *La comedia entretenida* / *Comedia amuzantă.*

170 • *Es de vidrio la mujer, / pero no se ha de probar / si se puede o no quebrar, / porque todo podría ser. / Y es más fácil el quebrarse, / y no es cordura ponerse / a peligro de romperse / lo que no puede soldarse.*

De sticlă-i orice femeie, / de aceea nici nu încerca / de se poate sfărîma, / căci sfărmată vezi degrabă / toat-argila ei cea slabă. / N-ai fost înțelept sfărmînd/ ce nu poți lipi nicicînd.

171 • *Hase de usar con la honesta mujer el estilo que con las reliquias, adorarlas y no tocarlas.*
Cu femeile cinstite trebuie să te porți ca și cu moaștele, să li te închini, dar să nu le atingi.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* I, 33.

172 • *No hay carga más pesada que la mujer liviana.*

Nu-i povară mai grea ca femeia ușuratică.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda*, IV, 1.

173 • *La mujer es el alma del hombre, la luz que lo acompaña: la mujer es gloria.*

Femeia este sufletul bărbatului, lumina care îl călăuzește: femeia este glorie.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote*, I, 34.

174 • *Vos no quereis entenderlo; / que es decir a una mujer / todo lo que no ha de hacer, / decirla que puede hacerlo.*

Nu pricepeți, zău, că dacă / unei femei ai să-i spui: / nu fă asta! — nevoie nu-i / de-altceva ca să o facă...

A. HURTADO DE MENDOZA, *El marido hace mujer / Bărbatul formează femeia.*

175 • *No hay mujer tan alta que no huelgue ser mirada, aunque el hombre sea muy bajo.*

Nu-i femeie de neam oricît de mare, pe care să n-o bucure că e rîvnită, fie chiar și de un om de rînd.

M. ALEMÁN, *Vida de Guzmán de Alfarache*, I, 1.

176 • *En la mujer, la castidad vale por todas las cosas.*

La o femeie virtutea valorează mai mult decît orice altceva.

C. PEREZ DE HERRERA, *Proverbios morales / Proverbe morale.*

177 • *?Podrá guardar el cuerdo, el sabio, el justo, una mujer que de su honra tiene las llaves en las manos de su gusto?*
Chiar înțeleptul înțelepților, putea-va oare / păzi femeia, ce singură-și ține / în mîini și nazurile, și a ei onoare?

F. LOPE DE VEGA, *Galán de la Membrilla / Amorezul gutuii.*

178 • *No tiene el aire, el mar, el mundo cosa / que para la mujer no haya nacido, / desde el oro en las minas escondido, / hasta en los muros del jardín las rosas. / Si corre alguna fuente, mujer dice, / mujer dicen los aires, y están llenas / las aves de amor por esos ramos.*

Tot ce-i pe lume, în văzduh și-n mare, / pentru femeie s-au născut cu toate, / și aurul ascuns adînc în stîncă, / și-înmiresmata floare a grădinii. / În graiul lor izvoarele o cheamă, / șoapte de dor văzduhul îi aduce / și pasările de-a ei dragoste se-mbată.

F. LOPE DE VEGA, *Muertos vivos / Morți vii.*

179 • *!Necio quien de ellas fía, / discreto quien las alaba!*

Neghiob cel ce li se-ncrede, / cuminte cel ce le laudă.

F. LOPE DE VEGA, *El castigo sin venganza / Pedeapsă fără răzbunare.*

180 • *El imposible mayor / de cuantos el mundo sabe, / es guardar a una mujer, / si ella no quiere guardarse.*
Lucrul cel mai greu pe lume, / așa cum oricine o știe, / e să păzești o femeie, / de nu-și e singură pază.

F. LOPE DE VEGA, *El mayor imposible / Lucrul cel mai greu pe lume.*

181 • *La casa en que no hay mujer / como limbo viene a ser: / ni tiene pena ni gloria.*
Casa fără de femeie / n-are, cum nici limbul[1] n-are, / nici necaz, nici bucurie.

F. LOPE DE VEGA, *El premio del bien hablar / Răsplata vorbei meșteșugite.*

182 • *Nunca un hombre ha de probar / la espada ni la mujer, / porque ésta puede torcer / y aquella puedes quebrar.*
La-ncercări spada n-o sili / și nici femeia, spre-a nu plînge: / una se poate îndoi, / cealaltă se poate frînge.

F. LOPE DE VEGA, *Ejemplo de casadas y prueba de la paciencia / Exemplu de femei căsătorite și dovadă de răbdare.*

---

[1] La catolici, loc imaginar al lumii de dincolo, lipsit de chinuri și de bucurii. Sau: nici mingîiere, nici durere, nici suspin.

183 • *Mi dama aquí es mi bandera.*
Iubita mea e-al meu stindard.

L. VÉLEZ DE GUEVARA, *El Hércules de Ocaña / Hercule din Ocaña.*

184 • *Una mujer, una mujer apenas, / la mitad de márfil, la otra de gracia.*
Pare femeie, și de-abia-i femeie: / o jumătate-i fildeș, alta grație...

B. FERNÁNDEZ MORENO, *En el arroyo Quinteros / În fluviul Quinteros.*

185 • *Menos mal te hará un hombre que te persiga, que una mujer te siga.*
Mai puțin rău îți face un bărbat care te prigonește, decît o femeie care te însoțește.

B. GRACIÁN, *El Criticón*, I, 12.

186 • *La mujer es paraiso de los ojos, infierno de las almas, purgatorio de las bolsas y limbo del pensamiento.*
Femeia este raiul ochilor, infernul sufletului, purgatoriul pungilor și limbul gîndirii.

M. DE SANTA CRUZ, *Florestá española / Florilegiu spaniol.*

187 • *!Cúantos yerros a hacer/ obliga al más cuerdo el necio / discurso de una mujer !*
Ah, chiar pe cel mai înțelept / să facă prostii-l silește / prostia unei muieri!

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *La niña de Gómez Arias / Fata lui Gómez Arias.*

188 • *Tengo por disparate / el guardar a una mujer / si ella no quiere guardarse.*
Zic că-i prostie / s-o păzești pe o femeie / ce nu vrea să se păzească.

189 • *No hables mal de las mujeres: / la más humilde, te digo / que es digna de estimación.*
De femei, frumos vorbește: / pînă și cea mai umilă / este vrednică de cinste.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *El Alcalde de Zalamea / Alcaldele din Zalamea.*

190 • *Ninguno que llegare a conocellas, / podrá vivir con ellas ni sin ellas.*
Cel ce le știe, nu va mai putea trăi / cu ele, nici de ele-a se lipsi.

G.M. DE JOVELLANOS, *A un amigo / Unui prieten.*

191 • *La mujer debe confesar una falta y ocultar un mérito, porque en los hombres hay más indulgencia que justicia.*
Femeia trebuie să-și mărturisească greșelile și să-și ascundă meritele, pentru că în bărbați găsești mai adesea indulgența decît dreptatea.

192 • *La mayor felicidad de la mujer es poder vanagloriarse de su marido.*

Cea mai mare fericire a unei femei e să se poată mîndri cu soțul ei.

FERNÁN CABALLERO, Cfr. A. Garcia Carraffa, *Frases célebres de grandes hombres* / *Fraze vestite ale oamenilor de seamă.*

193 • *El que denigra y vilipendia a las mujeres reniega de su madre.*
Cel ce ponegrește și disprețuiește femeile, propria-i mamă și-o reneagă.

E.F. SANZ, Carlos Frontaura, Máximas *morales autógrafas* / *Maxime morale autografe.*

194 • *Mujer que une la gracia al juicio y lo pone todo al amparo de la virtud! qué mujer tan deliciosa! Reune lo mejor de la mujer, del hombre y del ángel.*
Femeia care unește grația cu judecata, punîndu-le pe amîndouă în slujba virtuții, ce minunată făptură! Ea întrunește tot ce-i mai bun dintr-o femeie, dintr-un bărbat și dintr-un înger.

A. APARISI Y GUIJARRO, *Obras completas, Pensamientos y poesías* / *Opere complete, Gînduri și poezie.*

195 • *Hay muchas mujeres buenas y pocas malas. Pero, en cambio, hay muchísimas que, siendo de las primeras, se parecen a las segundas.*
Sînt multe femei bune și puține rele. Sînt în schimb altele, nenumărate, care, deși se

numără printre primele, par să fie dintre celelalte.

J. DE MORENO NIETO, *Reflexiones* / *Cugetări.*

196 • *Las mujeres son niños grandecitos.*
Femeile sînt nişte copii mai măricei.

A. DE TRUEBA, *Las madres* / *Mămicile.*

197 • *¡No engaña a las mujeres ningún hombre: / por regla general, se engañan ellas!*
O, nu bărbații pe femei le-au înşelat, / ci-n-totdeauna ele singure se-nşală!

R. DE CAMPOAMOR, *Humoradas* / *Capricii.*

198 • *La niña es la mujer que respetamos/ / la mujer es la niña que engañamos.*
Într-o copilă pe femeie-o respectăm; / într-o femeie, pe copilă-o-nşelăm!

R. DE CAMPOAMOR, *Los pequeños poemas: Los amoríos de Juana* / *Micile poeme: Iubirile Ioanei.*

199 • *¡Oh, encantadores seres / del alma humana incomprensible abismo! / Si el hombre sabe poco de sí mismo, / sabe menos quizás de las mujeres!*
Făpturi încîntătoare / cu suflet plin de taine-amețitoare! / Bărbații prea puțin știu despre

sine, / dar despre voi ştiu încă mai puţine!

R. DE CAMPOAMOR, *Don Juan.*

200 • *La presencia de la mujer todo lo suaviza, todo lo dulcifica, todo lo embellece: siempre que esa mujer no sea, en ciertas ocasiones, la mujer propia o su señora madre.*
Prezenţa femeii îmblînzeşte totul, totul îndulceşte; afar'numai dacă nu-i chiar nevasta sau doamna soacră.

M. DE CAVA, *Chácharas / Pălăvrăgeală.*

201 • *Siempre he creido que la bondad de las mujeres es todavía más efímera que su hermosura.*
Întotdeauna am crezut că bunătatea femeilor e mai lesne trecătoare chiar şi decît frumuseţea lor.

R.M. DEL VALLE INCLÁN, *Sonata de Primavera / Sonata de Primăvară.*

202 • *Sencilla para pensar, / prudente para sentir, / recatada para amar, / discreta para callar, / y honesta para decir.*
Simplă-i în tot ce gîndeşte, / măsurată-n tot ce face; / tăinuită cînd iubeşte, / cînd trebui'să tacă, tace, / şi-i cuminte cînd grăieşte.

J.M. GABRIEL Y GALÁN, *Mi montaraza / Sălbatica mea.*

203 • *La mujer es casi siempre realista, optimista y social: lo que hacen los demás tiene siem-*

pre mucha fuerza para ella, y el camino solitario del inadaptado no le seduce.

Femeia e aproape întotdeauna realistă, optimistă și sociabilă: ceea ce fac ceilalți are întotdeauna multă influență asupra ei, și drumul solitar al unui neadaptat n-o atrage.

P. BAROJA, *Desde la última vuelta del camino / De la ultima întoarcere din drum.*

204 • *La más amable de la amada / no son sus risas ni su rostro, / ni la caricia de su nombre, / ni la tutela de sus ojos... / !Es esa gracia con que unge / nuestro doméstico tesoro; / la paz que esparce cuando anda; / la claridad que deja en todo !.. / !Es ese dulce y leve / con que se aleja de nosotros, / y la fragancia en que nos sume / para que no quedemos solos !...*

Iubesc mai mult într-a iubitei / făptură, decît rîsul ei, / decît mîngîietoru-i nume,/ și decît grija din privire, / această grație — comoară / ce-n casa noastră-i pretutindeni; / blîndețea ce o răspîndește, / lumina ce adie-n jur, / și pasul dulce și ușor / cu care se îndepărtează; / singurătatea nu m-apasă: / mireasma ei în urmă-și lasă.

E. RAMÍREZ ÁNGEL, *Lo más amable de la amada / Iubesc mai mult într-a iubitei.*

205 • *La mujer es como la mochila del soldado. Sin ella se lucha con desembarazo; pero? y al acabar?*
Femeia-i ca și ranița soldatului. Fără ea lupți mult mai ușor; numai că, odată lupta terminată, ce te faci?

S. RAMÓN Y CAJAL, *Charlas de café / Discuții de cafenea.*

206 • *La mujer, cuando se inspira en el genio de la especie, tiene siempre razón.*
Femeia, atunci cînd dă ascultare glasului speciei, are întotdeauna dreptate.

S. RAMÓN Y CAJAL, *Páginas de mi vida / File din viața mea.*

207 • *Las mujeres... sin ser un Tenorio, ! eso no ! tengo una que me quiere y otra a quien quiero yo.*
Femeile... și zău, nu mă fălesc! / Una mă place, pe-alta o iubesc.

M. MACHADO, *Retrato / Portret.*

208 • *La mujer no es más que una caja de resonancia que responde a cada diferente nota pulsada sobre ella.*
Femeia nu e decît o cutie de rezonanță, sensibilă la fiecare notă care răsună înlăuntrul ei.

S. LORÉN, *Una casa con goteras / O casă cu streașini.*

209 • *El alma femenina, por disipada y aturdida que se halle o por baja que haya caído, guarda*

siempre en lo más hondo un ideal de pureza preparado a salir al primer llamamiento.
Sufletul feminin, oricît de ușuratic și de necugetat ar fi, sau oricît de jos ar decade, păstrează întotdeauna în adîncul său un ideal de puritate, gata oricînd să iasă la iveală la prima chemare.

A. PALACIO VALDÉS, *Santa Rogelia.*

210 • *El hombre sería el más extraño animal del mundo, si no existiera la mujer.*
Bărbatul ar fi cel mai ciudat animal din lume dacă n-ar exista femeia.

J. BENAVENTE, *La escuela de las princesas* / *Școala prințeselor.*

211 • *El alma de la mujer! qué vale, si dentro de ella no hay un alma de madre!*
La ce-ar fi bun sufletul unei femei, dacă înlăuntru-i nu s-ar afla un suflet de mamă?

J. BENAVENTE, *Más fuerte que el amor* / *Mai tare decît iubirea.*

PASIUNE

212 • *Cuanto más puro y elevado es el juicio, tanto menos pasiones admite y más leves, pues examina con mayor cuidado lo que hay de verdadero y bueno en cada objeto, y, por lo mismo, se deja conmover más rara vez y con mayor lentitud.*

O judecată înaltă și pură, clară și profundă, nu admite pasiuni multe și trecătoare: ea scrutează cu cea mai mare grijă ce e adevărat și bun în fiece lucru și de aceea se emoționează mai rar și mai greu.

L. VIVES, *De anima et vita.*

213 • *A no haberlo experimentado, nadie creería cuan violentas pasiones se anidan en el corazón del niño a modo de víbora cobijada en su pecho.*
Cine nu le-a simțit, nu poate crede ce violente pasiuni își fac cuib în inima copilului, precum un șarpe cuibărit la sîn.

L. VIVES, *De tradentis disciplinis.*

214 • *!Oh lámparas de fuego, / en cuyos resplandores, / las profundas cavernas del sentido, / que estaba oscuro y ciego, / con extraños primores / calor y luz dan junto a su querido!*
O, faclă-vîlvătaie, / la a cărei văpaie / simțurile, ca o peșteră adîncă / întunecoasă încă, / celui iubit, cu-atîta gingășie / lumină și-adăpost încep să-i fie!

JUAN DE YÉPEZ, *Llama de amor viva / Flacără vie a dragostei.*

215 • *Conozco lo que al alma le conviene, sé lo mejor, y a lo peor me atengo.*
Știu ce i-ar trebui sufletului, știu încotro s-o apuc, dar tot la ce-i mai rău nimeresc.

M. DE CERVANTES, ***La Galatea.***

216 • *Sólo se vence la pasión amorosa con huilla, y (que) nadie se ha de poner a brazos con tan poderoso enemigo.*
Numai prin fugă se învinge pasiunea și nimeni nu poate ține piept unui dușman atît de puternic.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote*, I, 35.

217 • *El primer paso del apasionarse es advertir que se apasiona, que es entrar con señorío del afecto, tanteando la necesidad hasta tal punto de enojo y no más.*
La începutul dragostei trebuie să-ți dai seama că te pîndește patima, ceea ce înseamnă că vei ști s-o înfrunți, cumpănind bine partea de suferință.

B. GRACIÁN, *Oráculo manual / Oracolul manual.*

218 • *Empezó por una apuesta, / siguió por un devaneo, / engendró luego un deseo, / y hoy me quema el corazón.*
Începutu-a fost în șagă / o rătăcire de-o clipă, / o dorință trecătoare; azi în flăcări pieptu-mi țipă.

J. ZORRILLA, *Don Juan Tenorio.*

219 • *La pasión para el hombre es un torrente; para la mujer, un abismo.*

Pentru un bărbat pasiunea e un torent, pentru femeie, un abis.

C. ARENAL, *La mujer del porvenir / Femeia viitorului.*

220 • *Para mi la culminación de la vida consiste en una pasión limpia y finalmente dramática.*
Pentru mine încununarea vieții constă într-o pasiune curată și în cele din urmă dramatică.

J. ORTEGA Y GASSET, *Divagación ante el retrato de la marquesa de Santillana / Divagație în fața portretului marchizei de Santillana.*

221 • *Sólo los apasionados llevan a cabo obras verdaderamente duraderas y fecundas.*
Numai pasionații realizează opere într-adevăr durabile și fecunde.

M. DE UNAMUNO, *Vida de Don Quijote y Sancho / Viața lui Don Quijote și Sancho.*

IUBIRE

222 • *Nunca fue desdichado amor que fue conocido.*
Niciodată nu a fost nefericit amorul destăinuit.

223 • *Amor de azno, coz y bocado.*
Asinul cînd iubește, mușcă și izbește.

PROVERBE

224 • *El amor faz' sótil al ome que es rrudo, / fácele fabrar fermoso al que antes es mudo, / al ome que es covarde fácelo atrevudo, / al perezoso faze ser presto e agudo.*
Amorul chiar și pe omul grosolan, subtil îl face; / celui mut îi descleștează gura să spună ce-i place; / pe omul fricos îl face îndată plin de îndrăzneală, iar pe cel leneș îl umple de grăbire și iuțeală.

225 • *De chica sentella nasce grand llama e grand fuego.*
Dintr-o scînteie de nimica se naște flacără și vîlvătaie mare.

J. RUIZ, *Libro de buen amor / Cartea iubirii sănătoase.*

226 • *Amor es un fuego escondido, una agradable llaga, un alegre tormento, una dulce y fiera herida, una blanda muerte.*
Iubirea este un foc ascuns, o boală plăcută, o otravă bună la gust, o dulce amărăciune, un chin desfătător, un zbucium plin de bucurie, o rană sălbatică și dulce, o moarte blîndă.

F. DE ROJAS, *La Celestina.*

227 • *El amor y desamor que está en el corazón fijo, es necesario que esté cercado, y muy necesario que esté sellado. ?Qué guardo yo para quien bien quiere, si a todos digo lo que en mi corazón está escondido?*
Iubirea și ura care zac într-o inimă statornică trebuiesc ascunse sub șapte peceți: căci ce voi mai păstra oare pentru a-i destăinui aceluia pe care-l iubesc cu adevărat, dacă le voi fi descoperit tuturora inima mea?

A. DE GUEVARA, *Epístolas familiares / Epistole familiare.*

228 • *Fatiga alguna vez el amor, mas nunca mata.*
Iubirea obosește uneori, dar niciodată nu ucide.

L. VIVES, *De christiana foemina.*

229 • *Amor es voluntad dulce y sabrosa, / que todo corazón duro enternece: / el amor es el alma en toda cosa, / por quien remoza el mundo y reverdece.*
Iubirea-i o duioasă voie dulce / ce orice inimi aspre îmblînzește / oricărui lucru suflet îi aduce, / prin ea întreaga fire întinerește.

J. BOSCÁN, *Sonetos / Sonete.*

230 • *Claro está que está doliente / el que enamorado está; / pero mientras bien se va, / con el favor, no lo siente.*

Cel ce este-ndrăgostit, / multe-are de pătimit; / dar cînd toate-i merg din plin / uit-al dragostei venin.

C. DE CASTILLEJO, *Poesías / Poezii.*

231 • *Ojos claros, serenos, / si de un dulce mirar sois alabados, / ?por qué, si me miráis, miráis airados? ojos claros, serenos, / ya que así me miráis, miradme al menos.*
Ochi limpezi, ochi senini, căror v-aduce / laudă chiar privirea voastră dulce; / de ce priviți plini de mînie-atunce? / ochi limpezi, ochi senini, / fie și-așa: / de mă priviți, de voi m-oi bucura !

G. DE CÉTINA, Madrigal: *Ojos claros, serenos / Madrigal: Ochi limpezi, ochi senini.*

232 • *Si en medio de adversidades / persevera el corazón / con serenidad, con gozo / y con paz, esto es amor.*
Dacă în împotrivire / inima nu ostenește, / bucuria, pacea, crește, / asta se cheamă iubire.

TERESA DE JESÚS, *Respuesta a la pregunta: ?Qué es amor? Răspuns la întrebarea: Ce-i iubirea?*

233 • *Amor es fuerza voluntariosa / y una voluntad forzosa, / y es una blanda porfía, / y es una dulce agonía, / guerra apacible amorosa.*

Trufaş şi năzuros e-Amorul: / dup-a sa voie totu-nclină; / e-ndărătnic cu binişorul, / şi e o dulce moarte lină, / şi-o luptă de săruturi plină.

G. SILVESTRE, *A una dama que preguntó que cosa es amor / Unei femei care-a întrebat ce-i iubirea.*

234 • *Ni tiene cebo el amor / como amar y ser amado.*
Nimeni nu iubeşte veşnic, nici nu e în veci iubit, / numai iubirea nu are sfîrşit.

A. DE VARROS, *Proverbios morales / Proverbe morale.*

235 • *No me tienes que dar porque te quiera: / pues aunque lo que espero no esperara, / lo mismo que te quiero te quisiera.*
În schimbul dragostei ce-ţi dau, nu-ţi cer nimica; / şi nimic chiar de n-aş nădăjdui, / tot astfel cum acuma te iubesc, eu te-aş iubi.

El soneto anónimo / Sonetul anonim.

236 • *Que si nuestras dos almas son a una, / ?en quién, si no ya en Dios, habrá potencia / que las gaste, o las fuerce, o las desuna?*
Căci dacă sufletele noastre sînt unite, / cine le va putea sili vreodată / să se simtă iarăşi despărţite?

F. DE MEDRANO, *Poesías / Poezii.*

237 • *Mi amado, las montañas, / los valles solitarios, nemorosos, / las ínsulas extrañas, / los ríos sonorosos, / el silbo de los aires amoro-*

sos. / La noche sosegada / en par de los levantes de la aurora, / la música callada, la soledad sonora, / la cena, que recrea y enamora, / ... Nuestro lecho florido, / de cuevas de leones enlazado, / en púrpura teñido, / de paz edificado, / de mil escudos de oro coronado.
Iubitul meu, asemeni / cu munții, și cu valea de răcoare, / cu-ostroavele din depărtare, / cu rîurile ce se umflă-n șoapte, / cu șuierul chemării iubitoare, / cu zorii gemeni / ce se înalță-n împăcata noapte, / cu tăcerea ce cîntă, / și cu a cîntului tăcere, / asemeni cinei ce binecuvîntă, /... culcușul înfloritei nunți ne-așteaptă, / ce-i ocrotit de blînde fiare; / purpura-l înveșmîntă, / și pacea înțeleaptă, / împodobit cu paveze de aur.

JUAN DE YÉPEZ, *Cántico / Cîntec.*

238 • *En la noche dichosa, / en secreto, que nadie me veís, / ni yo miraba cosa, / sin otra luz y guía, / sino lo que en el corazón ardía.*
Preafericită noapte / de taină: căci de nimeni nu-s zărită, / nici cată ochiu-mi către nici o parte, / doar la lumina cea ferită / ce inima-mi o sfătuie și-o arde.

JUAN DE YÉPEZ, *Noche oscura / Noapte întunecoasă.*

239 • *Nadie amó más de lo que sufrió por otro.*
Nimeni nu a iubit mai mult decît a suferit pentru altul.

A. PÉREZ, *Cartas / Scrisori.*

240 • *Dichoso quien por mi pena y suspira, / si cabe tanto bien en pecho humano.*
Fericit e acel ce suspină pentru mine, / de-n-cape într-un piept de om atîta bine.

F. DE HERRERA, *Poesías / Poezii.*

241 • *Es el amor, cuando es bueno, / deseo de lo mejor. / Si esto falta, no es amor, / sino apetito sin freno.*
Iubirea, dacă e iubire, / tinde către ce-i bun în fire; / dacă pornire-aceasta n-are, / e doar păcat și ne-nfrînare.

M. DE CERVANTES, *El laberinto de amor / Labirintul iubirii.*

242 • *Todos los principios, amigo, son dificultosos, y los de amor, dificultosísimos.*
Toate începuturile-s grele, dar ale dragostei sînt cele mai anevoioase.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda*, II, 3.

243 • *Las alabanzas que se dan a la persona amada, hálas de decir el amante como propias, y no como se dicen de persona ajena.*
Să nu uite îndrăgostitul că laudele pe care i le aduce iubitei sînt ca și cum și le-ar aduce sieși și nu unei alte ființe.

244 • *Puede haber amor sin celos, pero no sin temores.*

Poate fi iubire fără gelozie, dar nu fără temeri.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda*, III, 1; 19.

245 • *Del amor el desatino / cualquier bien en mal convierte.*
Nesocotința iubirii / orice bine-n rău îl schimbă.

M. DE CERVANTES, *El gallardo español / Chipeșul spaniol.*

246 • *Por eso juzgo y discierno / por cosa cierta y notoria, / que tiene el amor su gloria / a las puertas del infierno.*
Văd, judecînd astă pricină, / vai! fără urmă de-ndoială: / e toată a iubirii fală / cu poarta iadului vecină.

M. DE CERVANTES, *La Galatea.*

247 • *El mayor contrario que el amor tiene es el hambre.*
Cel mai mare dușman al iubirii este foamea.

248 • *En los principios amorosos, los desengaños prestos suelen ser remedios calificados.*
La începutul iubirii, dezamăgirile timpurii sînt cele mai bune leacuri.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote* II, 22; 46; 65.

249 • *Donde hay mucho amor no suele haber demasiada desenvoltura.*
Unde e multă iubire e și sfială.

250 • *Ninguna cosa quita o borra el amor más presto de la memoria que el desdén en los principios de su nacimiento.*
Nimic nu alungă mai grabnic iubirea decît amintirea disprețului dinainte ca ea să se înfiripe.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda*, IV, 3.

251 • *Manda amor en su fatiga / que se sienta y no se diga; / pero a mi más me contenta / que se diga y no se sienta.*
Cînd iubirea ostenește / vrea simțire, făr'vreo vorbă; / numai mie vorbe fără / vreo simțire-mi poruncește.

L. DE GÓNGORA Y ARGOTE, *Letrillas* / *Șansonete*.

252 • *Donde hay amor no hay señor, / que todo lo iguala amor.*
Unde-i iubire, nu mai e alt stăpînitor / care să nu i se supună lui Amor.

F. LOPE DE VEGA, *Adonis y Venus.* / *Adonis și Venus.*

253 • *Siempre lleva errado el norte / quien tiene el amor por guía.*
Cine se ia după iubire / fără-ncetare rătăcește.

F. LOPE DE VEGA, *Al pasar del arroyo* / *A trece de pîrîu.*

254 • *Amor no tiene elección.*
Iubirea nu alege.

F. LOPE DE VEGA, *La esclava de su galán / Sclava cavalerului ei.*

255 • *Amor, yo te agradezco las porfías / con que tantos dulcísimos engaños / rindieron hoy las altiveces mías. / Y cuando deste bien resulten daños / por el placer de los primeros días / te perdono el pesar de muchos años.*
Lui Amor mulțumesc pentru tărie / și dulci înșelăciuni cu care-ndreaptă / spre mine-a frumuseților trufie; / chiar de tîrzie suferinți m-așteaptă pentru a celor dintîi zile de desfătare / sînt gata să plătesc cu luni amare.

F. LOPE DE VEGA, *Los flores de Don Juan / Florile lui Don Juan.*

256 • *—Mengo; ?Qué es amor? / — Laurencia: Es un deseo / de hermosura, / —Mengo: Esa hermosura, / ?por qué el amor la procura? / —Laurencia: Para gozarla.*
— Ce-i Amorul? / — E dorința / frumuseții. / — Și aceasta / în ce scop e căutată? / — Fiindcă inima-ți desfată.

F. LOPE DE VEGA, *Fuenteovejuna / Fîntîna turmelor.*

257 • *Que es infamia que desdeñes / sufra una mujer hermosa / de un hombre, aunque un ángel fuese.*

Mîrșav e acel ce face / să sufere o frumoasă, / fie el chiar ca un înger.

F. LOPE DE VEGA, *Hay verdades que en amor / Sînt adevăruri ce-n iubire.*

258 • *Amor entre desiguales / poco vale y menos dura.*
Iubirea între cei ce nu sînt semeni / puțină e la preț, puțin trăiește.

F. LOPE DE VEGA, *Los locos de Valencia / Nebunii din Valencia.*

259 • *Y no tengais a locura / que os descubra mi dolor, / porque la llaga de amor / hablando de ella se cura.*
Nu e, zău, o rătăcire / chinul meu că vi-l arăt, / cine-și spune-a sa iubire / vindecă rana-i de tot.

F. LOPE DE VEGA, *El maestro de danzar / Profesorul de dans.*

260 • *Que consiste de amor el armonía / en la correspondencia de las almas.*
Înțelegerea în iubire / e-a sufletelor potrivire.

F. LOPE DE VEGA, *La obediencia laureada / Premiul ascultării.*

261 • *Amor tiene disculpa en sus efectos / con sólo ser amor.*

Iubirea de-ale sale rele-urmări / se dezvinovăţeşte pentru că-i iubire.

F. LOPE DE VEGA, *La viuda valenciana* / *Văduva din Valencia.*

262 • *Digo que el amor, en suma, / es, aunque nadie lo crea, / cuanto quisiere que sea / cualquier disparada pluma.*
Iubirea ni s-a arătat / — şi creadă alţii ce le-o place — / împodobită cum o face / pana oricărui literat.

J. DE JAUREGUÍ, *Rimas profanas: Definición del amor* / *Rime profane: Definiţia iubirii.*

263 • *Quien amó siempre temió / y nunca en la cosa amada, / por más que esté confiada, / de nada se aseguró.*
Cine-a iubit, iubi cu frică, / şi oricît de mult s-ar fi-ncrezut / în cea iubită, nu-i nimica / de car'să nu se fi temut!

L. VÉLEZ DE GUEVARA, *La luna de la sierra* / *Luna munţilor.*

264 • *Aquel si viene o no viene, / aquel si sale o no sale, / en los amores no tiene / contento que se iguale.*
„Dacă vine, dacă pleacă... / o să zică, o să facă..." / — mereu îndrăgostiţii spun, şi-i tot ce le pare mai bun.

J. DE TIMONEDA, *Canzoneta* / *Canţonetă.*

265 • *El amor más perfecto, / cuando es hijo del respeto, / es menos ciego que mudo.*
Dragostea desăvîrșită / și din cuviință născută / nu e oarbă, ci e mută.

L. VÉLEZ DE GUEVARA, *El Caballero del sol / Cavalerul soarelui.*

266 • *Amé. !Quisiera que verdad fuera / y que sólo que amé decir pudiera ! /*
Am și iubit. O, ce n-aș da, printr-o minune, / doar c-*am iubit* să mi se poată spune!

F. DE QUEVEDO Y VILLEGAS, *Parnaso español / Parnasul spaniol.*

267 • *Si licitamente os ama, / más os querrá virtuosa. / Quien os busca para esposa / no os pretende para dama.*
Inima-i de e cinstită / mai mult te va iubi castă: / cine te vrea de nevastă / nu te mai vrea de iubită.

T. DE MOLINA, *Santo y sastre / Sfînt și croitor.*

268 • *...Que quien ama ha de creer, / que no creer no es amar.*
Cînd iubești, crezi în ce iubești / căci de nu crezi, nici nu iubești.

A. MORETO, *La gala del nadar / Sărbătoarea înotului.*

269 • *Porque es amor sin pendencia, / peor que olla sin tocino.*

Amorul fără gîlceavă / e mai rău ca ciorba lungă.

A. MORETO, *Primero es la honra / Mai întîi onoarea.*

270 • *En el más enamorado, / pasando uno y otro día, / lo que tanto ha deseado, / bien podrá no darle enfado, / pero ya no da alegría.*
Cel ce dragoste avu, / cu ce s-a ales din toate, / vremea după ce trecu? / Fără supărări, se poate; / dar cu bucurie — nu.

A. BANCES CANDAMO, *Orlando el furioso / Orlando furioso.*

271 • *?Es amor más que una ciega / tiranía, a quien que doy / las armas con que me venza? / ? Yo he de introducir en mi más que yo mismo ? / ? Yo una doméstica guerra /.que haga el corazón campaña / de sentidos y potencias ?*
Amoru-i un orb tiran / căruia-i dau tot eu arma / cu care apoi mă-nfrînge, / Ce să fac? / S-aduc în mine / un alt eu, ce mie însumi / să-mi dea porunci plin de trufie? / Stîrnind în piept o bătălie / unde să văd cum se-nfrunt' / putere și cu simțămînt!

272 • *Amor no es deidad, sino quimera / que inventaron las delicias, / para honestar las flaquezas.*

Amorul nu-i zeu, himeră-i, / de desfătări născocită / spre-a le ascunde slăbiciunea.

P. CALDERÓN DE LA BARCA,
Fieras afemina amor / Iubirea îmblînzeşte fiarele.

273 • *No diga que tiene amor / quien no tiene atrevimiento.*
Nu poți spune că iubeşte / cel ce n-are îndrăzneală.

P. CALDERÓN DE LA BARCA,
Gustos y disgustos / Plăceri şi neplăceri.

274 • *Diga del primer amor / lo que quisiere el más cuerdo, / que en llegando a haber segundo / siempre al segundo me atengo.*
Orice-ar spune înțeleptul / despre iubirea dintîi, / dac-a mai fost încă una, / eu pe aceasta o aleg.

P. CALDERÓN DE LA BARCA,
Manos blancas no ofenden / Mîini albe nu jignesc.

275 • *Que cuando amor no es locura, no es amor.*
Dacă iubirea nu-i nebunie, nu-i nici iubire.

P. CALDERÓN DE LA BARCA,
El mayor monstruo, los celos / Cel mai mare monstru, gelozia.

276 • *No diga que quiere bien / quien libre, alegre y contento, / piensa o habla en otra cosa; / que amor es del alma dueño.*

Nu-i pentru-Amor slujitor bun / acel ce, vesel cînd vorbește, / slobod la altceva gîndește: / amoru-i unicul stăpîn.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *Nadie fie su secreto / Nimeni nu-și încredințează taina.*

277 • *Tu no sabes / lo que a una mujer obliga / el mirarse despreciada / de aquel que se vió querida.*
Nu poți ghici / femeia ce va născoci / văzîndu-se disprețuită / de cel de care-a fost iubită.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *Para vencer a amor... / Pentru a birui dragostea...*

278 • *!Ay !, amor, veneno vil / que viene en vaso dorado.*
Amor, licoare otrăvită / băută din cupă-aurită.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *Saber del mal y del bien / A ști de bine și de rău.*

279 • *Porque en un pasado amor / se olvida hasta la memoria.*
De la iubirile trecute / se uită pînă și-amintirea.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *La vida es sueño / Viața-i vis.*

280 • *Que de amor todos los yerros / facilmente se remedian / con la fuga y con el tiempo.* Rătăcirile iubirii / trec de știi să fugi, ori dacă / știi să lași timpul să se scurgă.

A. DE SALAZAR, *La mejor flor de Sicilia / Floarea cea mai frumoasă a Siciliei.*

281 • — *¿No es amor un leve ardor, / no es un daño procurado, / un apacible dolor, y un dulcísimo cuidado? — No es al uso si es amor.*

— Nu-i ușuratic orice dor, / chiar și în mîhnirile sale? / Chinul său nu e prea ușor? / Iar grijile-i nu-s prea ușoare? / — Tu nu l-ai cunoscut pe-Amor!

A. DE SOLÍS, *El amor al uso / Obiceiurile Amorului.*

282 • *?Eres más que un ciego error, / que la razón desfigura, / pues llegas a ser locura, / o dejas de ser amor? / ?Un falso ignorado rito / del templo del interés? / ¿dónde el idolatra es / y el ídolo el apetito? / ?Una vana adoración / y un sacrificio violento, / donde anda el entendimiento / huyendo de la razón?*

Spune, ce ești tu, Iubire? / Căci de nu ești nebunească / patimă și rătăcire, / cine să te recunoască? / Către tine vrei să vie / fiecare pentru sine / în capiștea lăcomiei, / idolatru, să se-nchine? / Fum păgîn să îți

aducă, / jertfă-n sîngele-i zăcînd, / cu privirea-încă năucă, / beată de smintitu-i gînd?

A. DE SOLÍS, *Triunfos de amor y fortuna / Biruințele iubirii și ale sorții.*

284 • *Acreditar sin pena una pasión, / perder miedo y cariño a la beldad, / hacer su voluntad sin voluntad, / suspirar sin dar cuenta al corazón; / no matarse en pasando la ocasión, / llorar en ella por curiosidad, / formar de una mentira una verdad, / hacer de una palabra una razón; / Mudar de sitio el primer vaivén, / arrojar los pesares por ahí, / recibir los favores* al desdén / *y en fín, para acabar de estar en sí, / querer a todas las mujeres bien, / y mal a cada una de por sí.*

A-ți trîmbița făr-de sfial-Amorul, / dar pierzînd teama și pierzînd și dorul / iubitei tale a-i face voia-n silă, / stîrnind cu mincinoase-oftaturi milă; / a nu te necăji peste măsură / și-a plînge doar din curiozitate, / dînd pretutindeni drept adevărate / doar născocirile ce-ți ies din gură, / la cel dintîi prilej te dai de-o parte; / false dureri știi să le faci uitate, / în silă răspunzînd la dezmierdare; / și-apoi, numai cu-a ta plăcere-n gînd, / toate femeile îmbrățișînd, / bine pe toate, rău pe fiecare...

A. DE SOLÍS, *El amor al uso / Obiceiurile Amorului.*

285 • *!Querer y ser querida! Ni quiero más ni aspiro a mayor fortuna.*
Să iubesc şi să fiu iubită! Nici n-aştept un noroc mai mare!

L. FERNÁNDEZ DE MORATÍN,
El sí de las niñas / Încuviinţarea fetelor.

286 • *!Bienaventurado aquel a quien la mujer dice no quiero, porque ése a lo menos oye la verdad!*
Fericit e acel căruia femeia îi spune *nu te iubesc*, pentru că el cel puţin aude adevărul.

287 • *En punto a amores tengo otra superstición: imagino que la mayor desgracia que a un hombre le puede suceder es que una mujer le diga que le quiere.*
Despre iubire mai am şi altă superstiţie: cred că cea mai mare nenorocire ce i se poate întîmpla unui bărbat este ca o femeie să-i spună că-l iubeşte.

M.J. DE LARRA, *La Nochebuena de 1836 / Crăciunul anului 1836.*

288 • *¿Quién pensará jamás, Teresa mía, / qué fuera eterno manantial de llanto / tanto inocente amor, tanta alegría, / tantas delicias y delirio tanto? / ?Quién pensará jamás llegase un día / en que perdido el celestial encanto / y caida la venda de los ojos, / cuanto diera placer causará enojos?*

O, cine-ar fi crezut, iubito, cine / că s-or preface-ntr-un izvor de lacrimi / a noastre simțăminte dulci, senine, / atîtea bucurii și-atîtea patimi? / Și cine-ar fi crezut că într-o zi / divinul farmec risipit va fi, / și-n ochii sloboziți din legătură / intra-vor numai supărări și ură!

J. DE ESPRONCEDA, *Canto a Teresa/ Cîntul Terezei.*

289 • *Que no ha de ser hablador / el amor que ha de ser casto.*

Iubirea ce rămîne castă / se ferește să vorbească.

F. DE ROJAS ZORRILLA, *Entre bobos anda el juego / Între proști merge jocul.*

290 • *No es de muerte / ninguna herida de amor.*

Nici o rană de iubire / nu este rană de moarte.

F. DE ROJAS ZORRILLA, *La hermosura y la desdicha / Frumusețea și nefericirea.*

291 • *El amor de la mujer / no se sabe cuando es cierto.*

Dragostea femeii niciodată / n-o știi dacă-i adevărată.

F. DE ROJAS ZORRILLA, *Obligados y ofendidos y el Gorrón de Salamanca / Obligați și ofensați și Destrăbălatul din Salamanca.*

292 • *Porque es amor una herida / que siempre deja señal.*

Dragostea este o rană / ce-ntotdeauna lasă urme.

F. DE ROJAS ZORRILLA, *Procne y Filomena.*

293 • *Hoy la tierra y los cielos me sonríen; / hoy llega al fondo de mi alma el sol; / hoy la he visto... la he visto y me ha mirado.*

Azi cerul și pămîntul îmi surîd / iar soarele coboară-ntr-al meu suflet. / Azi am zărit-o... M-a privit și ea; / Azi mi s-a-ntors speranța.

294 • *Los invisibles átomos del aire / en derredor palpitan y me inflaman; / el cielo se deshace en rayos de oro; / la tierra se estremece alborozada; / oigo flotando en olas de armonía / rumor de besos y batir de alas; / mis párpados se cierran...? Qué sucede? / ! Es el amor que pasa!*

Ale văzduhului adieri nevăzute / în jur le simt, și sufletul mi-aprind, / în lungi fîșii de aur cerul curge, / pămîntul se-nfioară ca-ntr-un zbucium; / plutesc eu însumi pe un val de cînturi, / în șoapte de sărut, zvîcniri de aripi... / iar pleoapele-mi se lasă lin... Ce-i oare? / E al iubirii pas în preajmă!

G.A. BÉQUER, *Rimas / Rime.*

295 • *Porque te amé, porque te idolatré por eso empiezo a odiarte. No se aborrece a una mujer sin haberla querido mucho primero.*

Fiindcă te-am iubit, fiindcă te-am idolatrizat, de aceea încep să te urăsc. Nu poți urî o femeie pe care n-ai iubit-o mai întîi din toate puterile.

M. TAMAYO Y BAUS, *Los hombres de bien / Oamenii de omenie.*

296 • *¿Ignoras acaso qué el primer amor / de un ser desdichado es un amor inmenso?*

Oare nu știi că întîia iubire a oricărui nefericit a fost o iubire nesfîrșită?

M. TAMAYO Y BAUS, *Ángela.*

297 • *Todo en amor es triste; / mas, triste y todo, es lo mejor que existe.*

Iubirea e întotdeauna tristă / dar, chiar și așa, e tot ce-avem mai bun.

R. DE CAMPOAMOR, *Humoradas / Capricii.*

298 • *El amor que es un loco a los veinte años, / es un necio del todo a los sesenta.*

La douăzeci de ani Amoru-i un netot, / dar la șaizeci, și-a pierdut mințile de tot.

R. DE CAMPOAMOR, *Los pequeños poemas: Los caminos de la dicha / Micile poeme / Căile fericirii.*

299 • *Ser esclavo de quien se ama, / es tener por prisión el Paraiso.*

A fi sclavul cui îți place / înseamn-a fi sclav în rai.

R. DE CAMPOAMOR, *Los pequeños poemas / Micile poeme.*

300 • *!Cuán ciego el amor, cuán ciego / falta al deber más sagrado! / y es de ver / !cómo al amor faltan luego / los que primero han faltado / al deber!*

Oarbă-i iubirea, orbi iubiții sînt, / nepăsători încalcă tot ce-i sfînt / și-ndatorire, / dar cei ce-ntîi de datorie uită / își vor uita — nu peste vreme multă — / și de iubire...

R. DE CAMPOAMOR, *Doloras / Poezii sentimentale.*

301 • *Vuelve el amor del odio y de la ausencia, / pero no del desprecio y del hastío.*

Chiar din uitare și din ură te mai întorci la cel ce-ți place, numai din saț și din dispreț — de-acolo nimeni nu se-ntoarce.

R. DE CAMPOAMOR, *Los pequeños poemas: Don Juan / Micile poeme: Don Juan.*

302 • *!Oh, las sombras enlazadas! / !Oh, las sombras de los cuerpos qué / se juntan con las sombras de las almas! / !Oh las sombras qué se buscan en las noches de tristezas y de lágrimas!...*

O, aceste umbre-îmbrățișate; / o, aceste umbre ale trupurilor / unindu-se cu ale sufletelor umbre / și căutîndu-se neîncetat în nopțile de tristeți și de lacrimi!

J.A. SILVA, *Nocturno / Nocturnă.*

303 • *Las novias pasadas son copas vacías; / en ellas pusimos un poco de amor / el néctar tomamos... huyeron los días... / !Traed otras copas con nuevo licor!...*
Uitate logodnice, cupelor goale / se-asamăn, din care sorbit-am amor; / s-au dus și nectarul și anii în zbor... / Aduceți noi cupe cu nouă licoare!...

M. GUTIERREZ NÁJERA, *Para un menú / Pentru un menu.*

304 • *Amor, dijo la rosa, es un perfume; / amor es un murmurio, dijo el agua; / amor es un suspiro, dijo el céfiro; / amor, dijo la luz, es una llama. / — Oh, cuanto habeis mentido! / Amor es una lágrima.*
Iubirea, spuse floarea, e mireasmă; / iubirea e un murmur, șopti apa; / iubirea-i un suspin, spuse zefirul; / lumina zise: flacără-i iubirea. / O, cum v-ați înșelat: iubirea-i lacrimă!...

J. MURILLO, *Definiciones / Definiții.*

305 • *En amor, medio entender una palabra es entender mucho más que entenderla del todo.*
În dragoste, a înțelege pe jumătate un cu-

vînt înseamnă mai mult decît a-l înțelege în întregime.

J. MARAGALL, *Elogios: De la palabra* / *Elogii: Despre cuvînt.*

306 • *Te voy a dar un consejo / que aprendí para mi daño, / un día en que me hice viejo / a causa de un desengaño. / Si quieres a una mujer, / quiérela de tal manera / que la dejes de querer / antes que ella no te quiera; / porque en esto del amar / sucede lo que el reñir; / que es necesario matar, / o es necesario morir.*

Iată, să-ți dau acum un sfat / pe care greu l-am căpătat / în ziua cînd, dezamăgit, / m-am deșteptat îmbătrînit. / O femeie de-ți va plăcea, / ține-ți iubirea-ascunsă, și / satură-te de-a o iubi / 'nainte de-a te iubi ea; / căci de dă peste voi Amor, / va fi ca-ntre bărbați o ceartă: / sau o duci tu pe ea la moarte, / sau tu va trebui să mori!

J. DICENTA, *Del tiempo mozo: Consejo* / *Din vremea tinereții: Sfat.*

307 • *El amor es cruel; pone en ridículo a los que ya no sirven para sus designios.*

Iubirea e crudă: îi face ridicoli pe cei ce nu mai folosesc scopurilor sale.

E. GÓMEZ DE BAQUERO, *„Andrenio", El hombre que deseó envejecer* / *„Andrenio", Omul care a dorit să îmbătrînească.*

308 • *Y todavía surges del fondo del olvido / con la tristeza vaga de lo que nunca ha sido / y el misterioso encanto de lo que pudo ser.*

Tu iar răsari din depărtare-adîncă / cu pașnica tristețe a ceea ce n-a fost / cu tain-a ceea ce poate fi încă.

F.M. DE OLAGUIBEL, *A Incógnita / Unei necunoscute.*

309 • *El verdadero amor, el sólido y durable, nace del trato; / lo demás es invención de los poetas, de los músicos y demás gente holgazana.*

Adevărata iubire, trainică și temeinică, se naște din prietenie; restul este născocirea poeților, cîntăreților sau a altor trîntori ca și ei.

B. PÉREZ GALDÓS, *La desheredada / Dezmoștenita.*

310 • *Unas veces nos amamos porque nos / conocemos y otras, acaso las más, / nos amamos porque nos ignoramos.*

Uneori ne iubim pentru că ne cunoaștem bine, iar alteori, și poate că cel mai adesea, ne iubim pentru că nu ne cunoaștem deloc.

S. RAMÓN Y CAJAL, *Charlas de café / Discuții de cafenea.*

311 • *Es el amor, señores, / como el cigarro: / nadie lo deja, y todos / quieren dejarlo. / Y el que lo deja, / es para volver luego / con mayor fuerza.*

Dragostea e, oameni buni, / întocmai ca țigara: / nimeni n-o lasă, și toți / tare-ar mai lăsa-o, / iar cel care chiar o lasă, / se-ntoarce-ntr-același loc cu și mai mult foc.

F. RODRÍGUEZ MARÍN, *Cantos populares españoles / Cîntece populare spaniole.*

312 • *El amor no es más que una treta de la naturaleza.*

Iubirea nu-i decît un șiretlic al naturii.

A. PALACIO VALDÉS, *La fé / Credința.*

313 • *Amores escondidos / por tiempo largo, / si en tragedia no acaban / será milagro.*

Amor tăinuit / vreme-ndelungată, / de-o sfîrși cu bine / minune curată!

F. RODRÍGUEZ MARÍN, *Cantos populares españoles / Cîntece populare spaniole.*

314 • *El amor es tan sólo una posada / en mitad del camino de la vida...*

Amorul este numai un popas / de-a lungul drumului vieții.

J. SANTOS CHOCANO, *Fiat lux: La canción del camino / Fiat lux: Cîntecul drumului.*

315 • *?Conoce alguien el amor?... / Es la palmera de la paz / en los desiertos del dolor. /*

¿Conoce alquien al amor? / es una senda florecida; / es un licor que hace olvidar / todas las glorias de la vida, / menos la gloria del amar... / Es como un huerto todo en flor / que nos convida a reposar...

Iubirea — o știe cineva? / E un înalt copac al păcii / într-un deșert al suferinței. / Iubirea — o știe cineva? / E o cărare înflorită. / Balsam ce face-a amuți / și slava cea de toți rîvnită, / afar' de slava de-a iubi. / E ca o veșnică grădină / care ne cheamă la hodină.

316 • *Es la ceguera del abismo, / y la ilusión del espejismo / en los desiertos del dolor... / ¡ Todos conocen el amor!*

Iubirea ce-i, cu toții știu: / orbia vastului abis, / oglinda falsă, falsu-i vis, / și-n jur, al chinului pustiu.

F. VILLAESPESA, *El alcázar de las perlas / Palatul perlelor.*

317 • *Primer amor...! Vago lloro, / deseo de soledad, / inestimable tesoro, / sola y única bondad, / sol de oro / de verdad!*

Întîia dragoste... lacrime dulci, / dorință de singurătate, / comoară doar de nestemate, / unicul bine ce-am avut de-atunci, / soare strălucitor / de adevăr.

M. MACHADO, *La canción del primer amor / Cîntecul primei iubiri.*

318 • *Tu me quieres porque el amor es fruto de una serie de coincidencias que, entre tu y yo, se han dado.*

Mă iubești doar pentru că dragostea este rezultatul unui șir de întîmplări în care am fost amestecați amîndoi.

N. CLARASÓ, *Yo escogí la soledad / Am preferat singurătatea.*

319 • *El amor es así como el fuego; suelen ver antes el humo los que están fuera que las llamas los que están dentro.*

Iubirea se aseamănă întrucîtva cu focul: doar că cei dinafară văd mai degrabă fumul, iar cei dinlăuntru, flacăra.

J. BENAVENTE, *El hombrecito / Omulețul.*

320 • *Desciende a veces del cielo al corazón un hilo sutil, como tejido con luz de sol y luz de luna; el hilo del amor que a los humanos, como a estos muñecos que asemejan humanos, les hace parecer divinos.*

Coboară uneori din ceruri pînă în inimi fir subțire, țesut parcă din razele soarelui și-ale lunii: e firul iubirii care îi face pe oameni ca pe acele păpuși ce li se aseamănă, să pară, o clipă, transfigurați.

J. BENAVENTE, *Los intereses creados / Interesele create.*

321 • *De los falsos amores sólo puede quedar en el alma la melancólica advertencia de una falsedad, la experiencia de su evaporación.*

Din iubirile nesincere rămîn în suflet numai melancolicul avertisment al falsității și experiența evaporării lor.

322 • *El amor muere porque su nacimiento fue una equivocación.*

Iubirea moare pentru că nașterea ei a fost o eroare.

J. ORTEGA Y GASSET, *Amor en Stendhal / Iubirea la Stendhal.*

323 • *Porque el hombre siente el amor primariamente como un violento afán de ser amado, al paso que para la mujer lo primario es sentir el propio amor, la cálida fluencia que de su ser irradia hacia el amado y la impulsa hacia él.*

Bărbatul simte iubirea mai ales ca pe o puternică dorință de-a fi iubit, în timp ce pentru femeie esențialul este să-și simtă propria sa iubire, fluxul cald care iradiază din ființa ei către cel iubit, împingînd-o către acesta.

J. ORTEGA Y GASSET, *Esquema de Salomé / Schema Salomeei.*

324 • *!Qué triste es amarlo todo sin saber lo que se ama!*

Ce trist e să iubeşti totul fără să ştii ce iubeşti!

J.R. JIMÉNEZ, *Rimas: Nocturno / Rime: Nocturnă.*

325 • *¿Por qué se me vendrá todo el amor de golpe / cuando me siento triste, y te siento lejana?*

De ce-ntreaga-mi iubire se-ntoarce dintr-o dată / cînd mă simt trist şi cînd te simt departe?

P. NERUDA, *Veinte poemas de Amor / Douăzeci de poeme de dragoste.*

GELOZIE

326 • *Pedir celos, es despertar a quien está durmiendo.*

A stîrni gelozia înseamnă a-l deştepta pe cel ce doarme.

PROVERB

327 • *Tienen por imaginación los tales (celosos), que lo que las mujeres de otros hicieron con ellos, han de hacer sus mujeres con otros.*

Nu le iese din cap geloşilor teama că tot ce-au făcut cu ei nevestele altora, au să facă şi-ale lor împreună cu alţii.

A. DE GUEVARA, *Epistolas familiares / Epistole familiare.*

328 • *Siempre son desatinadas / las venganzas de los cielos.*

Nesăbuită a fost întotdeauna / a geloziei răzbunare.

M. DE CERVANTES, *La comedia entretenida / Comedia amuzantă.*

329 • *Si los celos son señales de amor, es como la calentura en el hombre enfermo, que el tenerla es señal de tener vida, pero vida enferma y mal dispuesta.*

Dacă gelozia e dovadă de iubire, e doar așa cum fierbințeala bolnavului e dovadă de viață — dar de viață bolnavă și lîncezitoare.

M. DE CERVANTES, *La Galatea.*

330 • *Es propia condición del celoso, parecerle magníficas y grandes las acciones de sus rivales.*

Stă în firea gelosului să i se pară înalte și neasemuite toate faptele rivalilor săi.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

331 • *¡Oh, celos, celos! ¡Cuán mejor os llamarán duelos!*

Oh, gelozie, gelozie! Nenorocire-ar trebui numele să-ți fie!

M. DE CERVANTES, *La guarda cuidadosa / Straja grijulie.*

332 • *No son amor los celos, / sino monas de amor.*

Gelozia nu-i iubire, / ci a ei maimuțărire.

J. RUIZ DE ALARCÓN, *Siempre ayuda la verdad / Întotdeauna adevărul ajută.*

333 • *No hay criatura sin amor, / ni amor sin celos perfecto, / ni celos libres de engaños, / ni engaños sin fundamento.*

Făptură făr-iubire nu-i pe lume; / de gelozie nici o iubire nu-i cruțată; / nici gelozie nu-i fără de-nșelăciune / și nici înșelăciune / neîntemeiată.

TIRSO DE MOLINA, *Mari-Hernández la gallega / Mari-Hernández galiciana.*

334 • *Con celos no la des pena (a tu mujer), / que no hay mujer que sea buena / si ve que piensan que es mala.*

N-o necăji cu gelozia ta: / nici o femeie nu rămîne bună / dacă te-apuci să-i spui că este rea.

TIRSO DE MOLINA, *El condenado por desconfiado / Osîndit din neîncredere.*

335 • *Que siempre quien celos tiene, tiene mayor desconsuelo / en temer lo que imagina, / que en ver lo que está temiendo.*

Un gelos mai mult se chinuie / chiar de-a sa închipuire / decît dac-ar ști că teama-i / a ajuns la împlinire.

J. PÉREZ DE MONTALBÁN, *Los amantes de Teruel / Amanții din Teruel.*

336 • *¡ Qué prontamente, qué fácil, / en los celos, las mentiras / sientan plaza de verdades !*
Cît de grabnic, de ușor / pentru cei geloși, minciuna / ține loc de adevăr!

337 • *Pues la que más celosa / se muestra, más colérica y furiosa, / más entonces desea / satisfacciones, aunque no las crea.*
Cu cît e patima geloasă / mai nebunească și mai furioasă, / cu-atît cere fără-ncetare / pricini de gelozie, făr-a le da crezare.

338 • *Que es dolor el de celos tan extraño / que se deja curar aun del engaño.*
Cît e a geloziei suferință de ciudată: / chiar de înșelăciune se lasă vindecată!

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *Casa con dos puertas / Casa cu două intrări.*

CASĂ, CĂMIN

339 • *Casa mía, casa mía, por pequeña que seas, pareces una abadía.*
Căsuța mea, căsuța mea, oricît ai fi de mică, palat îmi vei părea.

340 • *La jaula nunca puede ser nido.*
Colivia în veci n-o să fie cuib.

PROVERBE

341 • *Do non mora ome, la casa poco val.*
Unde nu stă omul, puțin face casa.
Casa pustie nu face doi bani.

J. RUIZ, *Libro de buen amor / Cartea iubirii sănătoase.*

342 • *Dios bendixo la casa do el buen ome cria.*
Binecuvîntată este casa în care trăiește omul bun.

J. RUIZ, *Libro de buen amor / Cartea iubirii sănătoase.*

343 • *La gente sin capitán / es la casa sin mujer, / y sin ella es el placer / como la casa sin pan.*
Fără șefi cînd e-o mulțime / așa-i casa făr' muiere, / fără ea orice plăcere / e ca masa fără pîine.

B. TORRES NAHARRO, *Comedia Jacinta.*

344 • *Con el dinero se puede fundar una casa espléndida, pero no una familia dichosa.*
Cu bani se poate clădi o casă falnică, dar nu și un cămin fericit.

M. TAMAYO Y BAUS, *Lo positivo / Ceea ce-i pozitiv.*

CĂSNICIE

345 • *Compañía de dos, compañía de Dios.*
Tovărășie în doi, tovărășie binecuvîntată.

346 • *No pesa menos la carga porque seamos dos a llevarla.*
Povara-i tot atît de grea chiar dacă sîntem doi sub ea.

347 • *Antes de casar, ten casa en que morar, tierra que labrar o viña que podar.*
Pîn-a nu te însura, să-ți faci rost de casa ta, de pămînt, s-ai ce să ari, de vie-ntinsă pe pari.

348 • *Saber elejir buena mujer, es mucho saber, pero sin mucho examen, no puede ser.*
De știi să-ți alegi nevastă, înseamnă că multe știi, dar mult va trebui să cauți, altfel nu vei izbîndi.

349 • *El hombre, cuando tenga razón; / la mujer, sin perder ocasión.*
Bărbatul să se-nsoare cînd socoate; / femeia, cînd poate.

350 • *La mujer primera es matrimonio; la segunda., compañía; la tercera, bellaquería.*
Prima femeie — soție; a doua — tovărășie; a treia — ticăloșie.

351 • *Quien en casarse acierta, en nada yerra.*
Cine în căsnicie izbutește, în nimica nu greșește.

352 • *Quien lejos va a casar, o va engañado o va a engañar.*
Cel ce prea departe își caută nevastă, ori vrea să înșele, ori înșelat se lasă.

353 • *Si tu mujer te manda tirarte por un tejo, pídele a dios que sea bajo.*
De-ți spune femeia să te-azvîrli de pe casă, roagă-te să fie joasă.

354 • *Si el que fue malo se tornó bueno, su mujer anduvo en ello.*
Dacă cel rău spre bine-a apucat, nevastă-sa l-a-ndreptat.

355 • *A quien buena mujer tiene, ningún mal le puede venir que no sea de sufrir.*
Celui cu nevastă bună, orice rău i se arată, scapă cu fața curată.

PROVERBE

356 • *El que tiene buena mujer es estimado por dichoso en tenerla y por virtuoso en haberla merecido tener.*
Pe cel ce are nevastă bună, toți îl socotesc fericit fiindcă o are, și vrednic de toată cinstea pentru că a meritat s-o aibă.

357 • *Una buena mujer no es una mujer, sino un montón de riquezas, y quien la posee es rico con ella sola, y sólo ella le puede hacer bienaventurado y dichoso.*

O femeie bună nu e doar o femeie, ci o comoară, și cel a cui este, bogat este doar cu ea, căci ea îi e deajuns pentru a se simți norocos și fericit.

358 • *No conviene al que se casa mujer que sea muy aventajada en belleza, porque, aunque lo hermoso es bueno, están ocasionadas a no ser buenas las hermosas.*

Nu-i face trebuință celui ce se însoară frumusețea femeii, căci deși ceea ce e frumos e și bun, cele frumoase au prea adesea prilejul de a nu mai fi bune.

LUIS DE LEÓN, *La perfecta casada* / *Soția ideală.*

359 • *Ni se muestra la cordura del hombre como el casarse.*

Nicicînd înțelepciunea nu-ți arăți mai bine ca atuncea cînd te-nsori.

A. DE VARROS, *Proverbios morales* / *Proverbe morale.*

360 • *Los que se le hubieren de casar, ellos han de tener que comer, y ellas han de traer que cenar.*

Dacă vor să se căsătorească, atunci bărbatul să aducă atît cît să le-ajungă pentru prînz, iar femeia, pentru cină.

M. ALEMÁN, *Vida de Guzmán de Alfarache.*

361 • *El amor y la afición con facilidad ciegan los ojos del entendimiento, tan necesario para escoger estado; y el del matrimonio está muy a peligro de errarse, y es menester gran tiento para acertarle.*
Dragostea și patima ușor îți vor orbi înțelegerea, atît de trebuincioasă pentru a-ți alege o stare; iar pentru aceea a căsătoriei, în care ușor poți greși, e nevoie de multă chibzuință pentru a hotărî cum trebuie.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote*, II, 19.

362 • *Es un lazo que, si una vez le echais al cuello, se vuelve en nudo gordiano, que [...] no hay desatarle.*
Căsătoria este ca un laț ce, odată atîrnat pe după gît, se preface într-un nod gordian, pe care [...] nu-l mai poți desface.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote*, II, 19.

363 • *No fue el cariño el que formó el hogar, sino el deseo; el creó esa concreción admirable de vida que se basta a sí misma, esa síntesis suficiente de todo cuanto puede haber en el universo: un hombre y una mujer.*

Nu dragostea a fost aceea care a alcătuit căminul, ci dorința; ea a plăsmuit această formă admirabilă a vieții, ce-și ajunge sieși, sinteză a tot ceea ce putem afla în univers: un bărbat și o femeie.

W. FERNÁNDEZ FLORES, *Las siete columnas / Cele șapte temelii.*

364 • ***La armonía y la paz del matrimonio tiene por condición inexcusable el que la mujer acepte de buen grado el ideal de vida perseguido por el esposo.***

Armonia și pacea unei căsnicii are drept condiție indispensabilă ca femeia să accepte de bună voie idealul de viață urmărit de soț[1].

S. RAMÓN Y CAJAL, *Páginas de mi vida / Pagini ale vieții mele.*

365 • ***La única alegría de los casados está en asistir a la boda de los otros...! alegría diabólica!***

Singura bucurie a celor căsătoriți este să asiste la nunta altora... diabolică bucurie!

R. GÓMEZ DE LA SERNA, *Greguerías / Zarvă.*

---

[1] Autorul privește unilateral acceptarea idealului. Proverbele au demonstrat chiar în acest capitol că uneori și femeile au contribuit la schimbarea în bine a bărbaților. Prin ideal am putea înțelege o adoptare în comun a unui țel nobil, pe gustul amîndurora.

MAMA

366 • *!Las madres! Pensadlo bien; ellas son las que cubren de ángeles la tierra.*
Măicuțele! Luați aminte că ele sînt cele care înzestrează acest pămînt cu îngeri.

J. SELGAS, *Luces y sombras: Un artículo / Lumini și umbre: Un articol.*

367 • *Grande es siempre el amor maternal, pero toca en lo sublime cuando se mezcla con la admiración por el hijo amado.*
Iubirea maternă e mare întotdeauna, dar atinge sublimul atunci cînd ei i se adaugă admirația pentru fiul iubit.

A. GANIVET, *Conquista del reino de Maya / Cucerirea regatului Maya.*

368 • *Quizás a nadie atormentamos como a nuestra madre; quizá por ningún cariño sacrificamos menos: tan seguros de poseerlo siempre, de que siempre perdona.*
Poate că pe nimeni nu chinuim atît de mult ca pe propria noastră mamă; poate că pentru nici o dragoste nu sacrificăm mai puțin: atît de siguri sîntem că ne-a fost dată pentru totdeauna și că întotdeauna ne va ierta.

J. BENAVENTE, *Rosa de otoño / Trandafir de toamnă.*

COPII

369 • *Tuve un hijo, tuve dos / tuve tres y hoy tengo cuatro / ? Cuándo querrá dios del cielo / que se ponga el pan barato?*
Un copil avui; pe urmă / încă unul; azi sînt trei. / Cînd se va-ndura și domnul / să-mi dea pîine pentru ei?

Copla popular / Strigătură.

370 • *Los hijos, señor, son pedazos de las entrañas de sus padres, y así se han de querer o buenos o malos que sean, como se quieren las almas que nos dan vida, a los padres toca el encaminarlos desde pequeños por los pasos de la virtud, de la buena crianza y de las buenas costumbres, para que, cuando grandes, sean báculo de la vejez de sus padres y gloria de su posteridad.*

Copiii sînt parte din cei ce le-au dat viață, și de aceea sînt iubiți, fie buni, fie răi; părinții trebuie să-i călăuzească de mici către virtute și către bunele maniere, pentru a-i face să ajungă, mari, toiagul bătrîneților lor și mîndria urmașilor.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* II, 16.

371 • *Los niños son el lazo que* [...] *los hombres no pueden romper.*

Copiii sînt legătura [...] pe care oamenii nu o pot rupe.

372 • *Dos cosas serían capaces de entretenerme toda mi vida: ver correr el agua y ver jugar a los niños.*
Două lucruri mi-ar putea umple toată viața: să urmăresc curgerea unei ape și să privesc copiii jucîndu-se.

J. SELGAS, *Luces y sombras: Los niños / Lumini și umbre: Copiii.*

373 • *!Los hijos son los espejos / en que las madres se ven!*
Fiii sînt oglinzile / în care mamele se admiră.

ANTONIO DE TRUEBA, *Las madres / Mamele.*

374 • *Todo hombre tiene horas de niño, y desgraciado del que no las tenga.*
Fiecare are clipe cînd e copil și nefericit e acela care nu le are.

M. MENÉNDEZ Y PELAYO, *Cultura literaria de Miguel de Cervantes / Cultura literară a lui Miguel de Cervantes.*

375 • *Los niños escuchan con prevención y ostilidad los consejos de los maestros. En cambio, una palabra sensata, vertida por un compañero en medio de sus juegos, suele hallar eco en su alma.*

Copiii ascultă cu precauție și ostilitate sfaturile celor mari. În schimb, un cuvînt aruncat cu judecată de un coleg în timpul jocurilor obișnuiește să capete ecou în sufletul lor.

A. PALACIO VALDÉS, *Papeles del doctor Angélico: Experiencias y efusiones / Hîrtiile doctorului Angélico: Experiențe și efuziuni.*

376 • *El hijo ni es del padre ni es de la madre, es unión de ambos personificada y es afán de perfección modelado en carne y en alma.*

Copilul nu-i nici al tatălui, nici al mamei, ci unirea personificată a amîndurora și dorința fierbinte de perfecțiune modelată în trup și în suflet.

J. ORTEGA Y GASSET, *Amor en Stendhal / Iubirea la Stendhal.*

VIAȚA

377 • *Partimos cuando nacemos / andamos cuanto vivimos, / y llegamos / al tiempo que fenecemos, / así que, cuando morimos, / descansamos.*

Cînd te naști, la drum pornești, / drumul cît și viața ține / și-l sfîrșești / cînd moartea, ca pe-oricine, / te ajunge și pe tine / și-odihnești.

378 • *Y aunque la vida murió / nos dejó harto consuelo / su memoria.*

Viața merge spre pieire, / dar destulă mîngîiere / rămîne în amintire.

J. MANRIQUE, *A la muerte del maestro don Rodrigo, su padre/ Stihuri compuse la moartea tatălui său, maestrul don Rodrigo.*

379 • *Grandísima lástima es al corazón ver al bueno tan presto se acabar, y ver al malo tan largo tiempo vivir.*

Mare suferință încearcă inima văzînd pe cel bun sfîrșindu-se atît de repede, iar pe cel rău trăind atît de mult.

A. DE GUEVARA, *Epístolas familiares / Scrisori familiare.*

380 • *Todas las criaturas militan debajo la bandera del movimiento, para que, como pobres y necesitadas, se puedan mover a buscar lo que les falta.*

Toate făpturile stau asemenea unor ostași sub stindardul acțiunii: căci doar acționînd, sărmane și nevoiașe cum se află, își pot face rost de ceea ce le lipsește.

LUIS DE GRANADA, *Guía de pecadores / Ghidul păcătoșilor.*

381 • *Aunque para aborrecer se debe / vida tan triste y amarga, / si para sufrir es larga, / para merecer es breve.*

Toți urîm jalea cea multă / a vieții; uităm însă / că, deși-i lungă pentru plîns, / pentru a face bine, -i scurtă.

L.L. DE ARGENSOLA, *Redondillas: Señora, después que os vi / Versuri: Doamnă, după ce v-am zărit.*

382 • *La vida es corta para el afortunado, larga para el desgraciado.*

Viața-i scurtă pentru cel fericit și lungă pentru cel nenorocit.

A. DE ROJAS, Estobeo, *Florilegio.*

383 • *Bien predica quien bien vive.*

Cel ce ușor trăiește, ușor vorbește.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* II, 20.

384 • *Aunque la nuestra no se enmiende, siempre da gusto ver enmendar la ajena vida.*

Chiar dacă viața noastră nu se îndreaptă, / ne bucură s-o vedem îndreptîndu-se pe-a altuia.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

385 • *Ni tengo del que aborrece / el vivir buena opinión.*

Despre acel ce urăște viața / nu pot avea părere bună.

A. DE VARROS, *Proverbios morales / Proverbe morale.*

386 • *Todo el tiempo que vivimos / hacia el morir caminamos; / rodeando si velamos, / y atajando si dormimos.*

Timpul vieții e doar drumul / către moarte: ocolim / dacă stăm de veghe-ntr-una, / și-l scurtăm dacă dormim.

J. RUFO, *Poesías: A su hijo / Poezii: fiului său.*

387 • *!Que pocos saben contar entre las dádivas de Dios: la brevedad de la vida!*

Cît de puțini sînt cei care se gîndesc să socotească și scurtimea vieții printre darurile ei!

F. DE QUEVEDO Y VILLEGAS, *Vida de Marco Bruto / Viața lui Marcus Brutus.*

388 • *Hoy vivo: esperanza es vana / la de mañana, y no doy / las certidumbres de hoy / por las dudas de mañana.*

Azi trăiesc: nu dau, vezi bine, / orbit de-al speranței fum, / certitudinea de-acum / pe-ndoielile de mîine.

J. RUIZ DE ALARCÓN, *Los favores del mundo / Favorurile lumii.*

389 • *Jardín florido de la vida... / !Nada me debes, ni yo a ti! / Las espinas que me clavaste / por las rosas que te cogí.*

Asemenea unei grădini / e viața: nicăieri datoare, / nici darnică: cu orice floare / în mînă îți împlînt-un spin!

M. DE CASTRO, *Deudas pagadas / Datorii plătite.*

390 • *No está la felicidad en vivir, sino en saber vivir. Ni vive más el que más vive, sino el que mejor vive; porque no mide el tiempo la vida, sino el empleo.*

Fericirea nu constă în a trăi, ci în a ști să trăiești. Nu trăiește mai mult acel ce trăiește bine, pentru că viața nu se măsoară în durată, ci în felul în care o folosești.

D. DE SAAVEDRA FAJARDO, *Idea de un príncipe... / Păreri despre îndatoririle principelui.*

391 • *¿Qué es la vida? Un frenesí. / ?Qué es la vida? Una ilusión, / una sombra, una ficción, / y el mayor bien es pequeño, / que toda la vida es sueño, / y los sueños sueños son.*

Ce-i viața? E o beție. / Ce-i viața? Tot ce năzare, / umbră și înșelăciune; / pe o nimica-i cel mai mare / bine-al ei, căci vis nu-i oare / totul? Visul-vis rămîne!

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *La vida es sueño* / *Viața-i vis*[1], II, 19.

392 • *No sin dolor se aprende, / trás tantos siglos de sabroso engaño, / el arte de vivir sin ilusiones.*

Nu se deprinde făr-de suferință, / — după veacuri de prea plăcută-înșelăciune — / arta de-a trăi făr-de iluzii.

A. LISTA, *Sonetos. A Alcino* / *Sonete. Lui Alcino.*

393 • *Es nuestra vida tránsito doblado / entre abismo y abismo: / el hombre que la pasa descuidado / perece por sí mismo.*

Viața noastră se strecoară / ca-ntre prăpăstii o cărare; / așa-ncît cel ce grijă n-are, / să nu se mire c-o să piară!

J.J. PESADO, *Poesías* / *Poezii.*

---

[1] În epoca Contrareformei, arta barocului — arta exagerării formale, a supralicitării realității — dă naștere în același timp și în mod firesc unei neîncrederi în realitate; în aceeași perioadă, pe plan social coexistă dealtfel, aparențele fastuoase ale unui imperiu în care soarele nu apune niciodată, cu prăbușirea economică, trîndăvia și mizeria. Astfel de contraste stridente duc la acest refugiu iluzoriu: visul — expresie oarecum a scepticismului și a descurajării.

394 • *Es menester que todos vivan, aunque maldita la falta que hace a los más la existencia de algunos.*
Toți trebuie să trăiască, deși amară povară mai e pentru ceilalți viața cîtorva.

E. DE HARTZENBUSCH, *El lugareño en Madrid / Săteanul la Madrid.*

395 • *Es el vivir humano, no la vida, lo breve.*
Nu viața, ci trăirea e scurtă.

R. PÉREZ ALFONSECA, *Odă de un yo / Odă unui eu.*

396 • *El arte de vivir consiste en conservar nuestra personalidad sin que la sociedad nos incomode.*
Arta de a trăi constă în a ne păstra neatinsă personalitatea fără ca restul lumii să ne stînjenească.

A. GANIVET, *Los trabajos del inmortal creador Pío Cid / Muncile creatorului nemuritor Pío Cid.*

397 • *?Cómo no estar lleno de gozo / cuando se sabe la razón de haber nacido?*
Cum să nu fi bucuros / cînd știi pentru ce te-ai născut?

F.L. BERNÁRDEZ, *La noche / Noaptea.*

398 • *La vida ofrece a cada criatura / su copa de amargura: / los buenos se la beben; el malvado / la hace beber a cuantos tiene al lado.*

Tuturor le întinde viața-al ei pahar / plin de amar / cel bun primește; iar cel rău / cu sila-l dă celor din jurul său.

M. DE PALACIO, *Chispas / Scîntei.*

399 • *Desde que se cesa de luchar por ella, la vida ya no tiene sabor.*
De cum încetezi să te lupți pentru ea, viața își pierde gustul.

A. PALACIO VALDÉS, *Papeles del doctór Angélico: Experiencias y efusiones / Hîrtiile doctorului Angélico: Experiențe și efuziuni.*

400 • *En general, sólo hablan mal de la vida aquellos a quienes se les muestra amiga desde los comienzos de su carrera.*
De obicei nu vorbesc rău despre viață decît tocmai aceia pe care ea i-a părtinit de la început.

A. PALACIO VALDÉS, *Tristán o el pesimismo / Tristán sau pesimismul.*

401 • *Muy cerca de mi ocaso, yo te bendigo, Vida; / porque nunca me diste ni esperanza fallida, / ni trabajos injustos, ni pena inmerecida. / Porque veo al final de mi rudo camino / que yo fuí el arquitecto de mi propio destino.*
Aproape de amurgu-mi, 'naintea-ți mă închin, / Viață: totu-mplinit-ai din ce-ai făgăduit, / iar de-ai adus pedeapsă, pe drept ai pedepsit; / de-aceea-acum că drumul ajuns-a

la sfîrșit / văd c-am fost ziditorul propriului meu destin.

A. NERVO, *En paz / În pace.*

402 • *En la mayor miseria de nuestra vida, siempre hay algo en nosotros que quiere sentirse superior a nosotros mismos. Nos despreciaríamos demasiado si no creyesemos valer más que nuestra vida.*
Chiar și în starea cea mai de jos a vieții noastre rămîne întotdeauna în noi ceva ce tinde să se simtă mai bun decît noi înșine. Ne-am disprețui prea mult dacă n-am avea credința că sîntem mai de preț decît propria noastră viață.

J. BENAVENTE, *Los intereses creados / Interesele create.*

403 • *Sólo el misterio nos hace vivir. Sólo el misterio.*
Numai misterul ne face să trăim. Numai misterul.

F.G. LORCA, *Dibujos / Desene.*

404 • *Sabemos llamar vivir a sentirnos empujados por las cosas en lugar de conducirnos con nuestra propia mano.*
Ne-am obișnuit să spunem că trăim atunci cînd ne lăsăm împinși de lucruri, în loc

să ne conducem după propria noastră voință.

J. ORTEGA Y GASSET, *El espectador. Muerte y resurrección* / *Spectatorul. Moarte și resurecție.*

405 • *Nuestra vida es en todo instante y antes que nada conciencia de lo que nos es posible.*
Viața noastră este în orice clipă și înainte de toate conștiință a ceea ce putem noi înșine înfăptui.

406 • *La vida, que es ante todo lo que podemos ser, vida posible, es también y por lo mismo, decidir entre las posibilidades, lo que en efecto vamos a ser.*
Viața, care mai înainte de orice este ceea ce putem fi, adică viață posibilă, înseamnă tocmai de aceea a alege între diferitele posibilități, a te hotărî pentru ceea ce vei fi.

J. ORTEGA Y GASSET, *La rebelión de las masas* / *Revolta maselor.*

407 • *Será lo más importante en nuestra vida aquello por que seamos capaces de morir.*
Cel mai important lucru din viața noastră este întotdeauna acela pentru care sîntem gata să murim.

J. ORTEGA Y GASSET, *El tema de nuestro tiempo* / *Tema timpului nostru.*

408 • *La vida... era como un campo de batalla, en el que cada día el inmenso ejército del*

trabajo ganaba posiciones, avanzaba aún en las derrotas.
Sensul vieții îl vedem ca un cîmp de luptă, unde, zi de zi, uriașa armată a oamenilor muncii cîștiga poziții nete și înainta, chiar și înfrîntă.

DOLORES IBÁRRURI, *El único camino / Singura cale.*

TIMP

409 • *Con razón se llama tiempo perdido el que se gasta sin servicio... ni provecho del próximo.*
Pe drept cuvînt se poate numi pierdut timpul irosit fără a-i fi fost de vreun ajutor sau de vreun folos aproapelui.

A. DE GUEVARA, *Filosofía moral de príncipes / Filozofia morală a monarhilor.*

410 • *Dejad el cuidado al tiempo, que es gran maestro de dar y hallar remedio a los casos desesperados.*
Lăsați-vă în grija timpului, mare meșter în a găsi și dărui leacul tuturor situațiilor.

M. DE CERVANTES, *Las dos doncellas / Cele două domnișoare.*

411 • *Quien se embaraza en sentir lo pasado, pierde lo presente y aventura lo porvenir.*

Celui care își pierde vremea tînguindu-se după trecut, prezentul îi fuge printre degete, iar viitorul îi va fi primejduit.

F. DE QUEVEDO Y VILLEGAS, *Vida de Marco Bruto* / *Viața lui Marcus Brutus.*

412 • *Para el hombre laborioso, el tiempo es elástico y da para todo. Sólo falta el tiempo a quien no sabe aprovecharlo.*
Pentru omul sîrguincios timpul e elastic și suficient pentru toate. Duce lipsă de timp numai acela ce nu știe să-l folosească.

G.M. DE JOVELLANOS, *Cartas* / *Scrisori.*

413 • *Es el porvenir quien debe imperar sobre el pretérito, y de el recibimos la orden para nuestra conducta frente a cuanto fue.*
Viitorul este cel care trebuie să-i poruncească trecutului, și de la el primim ordinele în ceea ce privește atitudinea noastră față de tot ce se întîmplă.

J. ORTEGA Y GASSET, *La rebelión de las masas* / *Revolta maselor.*

VÎRSTA

414 • *La edad se descubre más cuando se disimula con arte.*

Vîrsta iese și mai bine la iveală atunci cînd încerci s-o ascunzi cu artă.

L.A. SÉNECA[1], *El libro de oro / Cartea de aur.*

TINEREȚE

415 • *No hay batalla tan sangrienta ni tan trabada escaramuza como la que trae la mocedad consigo.*
Nu-i bătălie mai sîngeroasă, nici mai încleștată decît aceea pe care o poartă tinerețea cu sine.

M. ALEMÁN, *Guzmán de Alfarache.*

416 • *Aprended, flores, de mí, / lo que va de ayer a hoy; / que ayer maravilla fuí / y hoy sombra mía no soy.*
Din ce era ieri, aflați, / florilor, cît mai e azi: / din minunea-mi de obraz / doar o umbră mi-a rămas.

F. LOPE DE VEGA, *La moza de cántaro / Fata cu ulciorul.*

BĂTRÎNEȚE

417 • *Cinco cosas le agradaban mucho: leña seca para quemar, caballo viejo para cabalgar, vino añejo para beber, amigos ancianos*

[1] Scriitor latin, născut în Spania.

para conversar y libros antiguos para leer.
Îndrăgea cu deosebire cinci lucruri: să ardă lemn uscat; să-ncalece cal bătrîn; vin vechi să soarbă; să tăifăsuiască cu prietenii din tinerețe și cărți vechi să citească.

ALFONSO DE ARAGÓN, în Melchor de Santa Cruz, *Florestá española / Florilegiu spaniol.*

418 • *Los luengos años, más amigos son del sueño que de otra cualquiera conversación, por gustosa que sea.*
Anii bătrîneții sînt mai mult prieteni ai somnului decît ai oricărei conversații, oricît de plăcută ar fi ea.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

419 • *Todos deseamos llegar a viejos, y todos negamos que hemos llegado.*
Toți dorim să ajungem bătrîni și toți refuzăm s-o recunoaștem.

F. DE QUEVEDO Y VILLEGAS, *La cuna y la sepultura / Leagănul și mormîntul.*

420 • *Cuando miro algún anciano que ha gastado su vida en alguna carrera útil a la patria, lo miro sin duda con veneración; pero cuando el tal no es más que un ente viejo que de nada ha servido, estoy muy lejos de venerar sus canas.*

Cînd privesc un bătrîn care și-a petrecut viața într-o profesiune utilă țării, îl privesc desigur cu venerație; dar cînd acela nu-i decît un om bătrîn, care n-a fost nimănui de folos, sînt foarte departe de a-i venera pletele albe.

J. CADALSO, *Cartas marruecas / Scrisori marocane.*

421 • *La gente de mucha edad se divide en dos clases: ancianos, cuya cabellera toma el nombre de canas, y viejos, cuya cabellera nunca pierde el nombre de pelo.*
Oamenii în vîrstă se împart în două categorii: cei al căror păr alb înseamnă înțelepciune, și cei al căror păr alb nu înseamnă decît bătrînețe.

A. DE TRUEBA, în Frontaura, *Máximas morales autógrafas / Maxime morale autografe.*

422 • *El mayor desconsuelo es contemplar como los años huyen sin que la tranquilidad llegue.*
Cea mai mare dezolare este să contempli cum anii se duc zburînd, fără ca liniștea să ne cuprindă.

J. ECHEGARAY, în A. García Carraffa, *Frases célebres de grandes hombres / Zicale ale unor oameni celebri.*

423 • *El anciano propende a enjuiciar el hoy con el criterio de ayer.*

Bătrînul este înclinat să judece prezentul cu ochii trecutului.

S. RAMÓN Y CAJAL, *El mundo visto a los ochenta años / Lumea văzută la optzeci de ani.*

424 • *Triste es llegar a una edad en que todas las mujeres agradan y no es posible agradar a ninguna.*
Trist este să ajungi la o vîrstă în care toate femeile îţi plac, iar tu nu mai poţi place nici uneia.

A. PALACIO VALDÉS, *La hija de Natalia / Fiica Nataliei.*

425 • *Lo que hay, amigo mío, es que los jóvenes han vuelto la espalda a la juventud y prefieren a sus alegrías las utilidades de la vejez.*
Iată, prietene, cum şi cei tineri au întors spatele tinereţii, alegînd, în schimbul voioşiei sale, foloasele bătrîneţei.

E. GÓMEZ DE BAQUERO, *Jóvenes y viejos / Tineri şi bătrîni.*

MOARTE

426 • *Nuestras vidas son los ríos / que van a dar en la mar / que es el morir, / allí van los señoríos / derechos a se acabar / y consumir; allí los ríos caudales, / allí los otros medianos / y más chicos; / allegados son*

iguales / los que viven por sus manos / y los ricos.
Rîuri a noastre vieți sînt, / și ca-ntr-o mare se-avînt / în murire; / neamuri mari, și rînd pe rînd, / toate-își află în mormînt liniștire: / și puhoaiele umflate / și cele pe jumătate / sau mai mici, / și cei tari, / cu fală multă, / și cei ce trudesc și-asudă / vin aici.

J. MANRIQUE, *A la muerte del maestro don Rodrigo, su padre / Stihuri compuse la moartea tatălui său, maestrul don Rodrigo.*

427 • *Oficio es el bien morir que conviene aprender toda la vida.*
A ști să mori e o meserie pe care se cuvine s-o înveți o viață întreagă.

L. DE GRANADA, *Guía de pecadores / Ghidul păcătoșilor.*

428 • *!Oh, muerte, cuán amarga es tu memoria! Cuán presta tu venida! Cuán secretos tus caminos! !Cuán dudosa tu hora! !Cuán universal tu señoría!*
O, moarte, cît e de amar gîndul tău! Cît de grabnică ți-e apropierea! Cît de tainice căile! Cît de neștiut ceasul! Cît de întinsă stăpînirea ta!

L. DE GRANADA, *Meditaciones / Meditații.*

429 • *El que está para morir / siempre suele hablar verdades.*
Cel ajuns în ceasul morții / numai adevăruri spune.

M. DE CERVANTES, *La comedia entretenida / Comedia amuzantă.*

430 • *No hay que fiar en la descarnada, digo, en la muerte, la cual también come cordero como carnero; [...] con igual pie pisaba las altas torres de los reyes como las humildas chozas de los pobres... No es segador, que duerme las siestas; que a todas horas siega, y corta así la seca como la verde yerba; y no parece que masca, sino que engulle y traga cuanto se le pone delante, porque tiene hambre canina, que nunca se harta.*
Nu te încrede în Osoasă, vreau adică să zic în Moarte, care înghite și mielul și berbecul; [...] totuna îi e de calcă peste meterezele regilor sau peste bordeiul săracului. ...Nu-i secerător să hodinească, ci seceră necontenit, atît iarba verde cît și pe cea uscată; și nu pare nici să mestece, ci doar să înghită tot ce-și pune dinainte; căci o chinuie veșnic o foame cîinească, fără de saț.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* II, 20.

431 • *La figura de la muerte, en cualquier traje que venga, es espantosa.*

Chipul morții, în orice veșmînt s-ar înfățișa, e înspăimîntător.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda*.

432 • *Como los ríos, que en veloz corrida / se llevan a la mar, tal soy llevado / al último suspiro de mi vida.*
Cum rîurile se grăbesc spre mare / tot astfel, într-o goană ca a lor, / mă simt purtat spre ultima-mi suflare.

A. FERNÁNDEZ DE ANDRADA, *Epístola moral / Epistolă morală*.

433 • *Mayor valentía es disponerse a la muerte prudentemente que arrojarse al cuchillo con osadía.*
Mai viteaz este cel ce se pregătește cu înțelepciune de moarte, decît acela ce se azvîrle nebunește în vîrful sabiei.

F. LOPE DE VEGA, *Obras dramáticas / Teatru*.

434 • *?Cómo puede morir de repente quien desde que nace ve que va corriendo por la vida, y lleva consigo la muerte?*
Cum ar putea muri nepregătit acela care a înțeles că de cînd s-a născut n-a făcut decît să străbată viața în goană, în timp ce moartea a purtat-o pururi cu sine?

F. DE QUEVEDO Y VILLEGAS
Las zahurdas de Plutón / Cocinele lui Plutón.

435 • *Los sabion mueren, mas los tontos revientan.*
Înțelepții mor, proștii crapă.

436 • *La muerte para los mozos es naufragio, y para los viejos, tomar puerto.*
Pentru cei tineri moartea e un naufragiu; pentru cei bătrîni — sosirea în port.

B. GRACIÁN, *El Criticón.*

437 • *En nosotros, la vida vierte / fuerza y calor. / ! Vamos al reino de la Muerte / por el camino del Amor !*
Viața ne umple pieptu-acum / de cutezanță și tărie; / să mergem pe-al Iubirii drum / spre-a Morții-împărăție!

RUBÉN DARÍO, *Poema del otoño / Poema toamnei.*

438 • *Dejadme morir despierto, / que yo no quiero soñar, / que dormir es estar muerto. / Lo que quiero es despertar / cuando se acerque a mi cuerpo / quien lo tiene que llamar.*
Treaz lăsați-mă să fiu, / nu să dorm, în ceas de moarte; / cel ce doarme nu e viu, / or eu vreau, de vis departe, / ca-ntr-o altă deșteptare / să răspund l-a sa chemare.

E. PRADOS, *Canción / Cîntec.*

439 • *Morir, palabra dormida, / como te siento latir !*

Moarte, vorbă adormită, / neîncetat te simt zvîcnind!

D. ALONSO, *Cancioncilla / Cîntecel.*

440 • *?Muerte, sombra de vida? ?¿vida, sombra de muerte?*
Moarte, oare ești umbra vieții? Viață, ești oare umbra morții?

R. PÉREZ DE AYALA, *La paz del sendero / Liniștea potecii.*

441 • *La muerte es irse a los promontorios desconocidos. Por eso no me gusta ver promontorios antes de morir.*
Moartea e asemenea unui pisc necunoscut, ce se ridică din apa mării; de aceea, cît trăiesc, nu vreau să văd asemenea piscuri .

R. GÓMEZ DE LA SERNA, *Elucubraciones sobre la muerte / Elucubrații asupra morții.*

SPERANȚĂ

442 • *No es vencido sino el que cree serlo.*
Învins nu-i decît acela care se crede astfel.

F. DE ROJAS, *La Celestina.*

443 • *El tiempo es corto, la ocasión no viene, / la esperanza dudosa, y esperar / en mal desesperado no conviene.*

Timpul e scurt; arar prilejul vine; / nădejdea-i îndoielnică; și nici / să speri, cînd rău-i fără leac, nu-i bine.

D. HURTADO DE MENDOZA, *Carta I / Scrisoarea I.*

444 • *Ninguna cosa hay que avive más la esperanza que la buena conciencia.*
Nimic nu întărește nădejdile mai mult decît o conștiință curată.

L. DE GRANADA, *Guía de pecadores / Ghidul păcătoșilor.*

445 • *La esperanza, viático de la vida humana.*
Din nădejde se împărtășesc toți muritorii.

A. PÉREZ, *Aforismos / Aforisme.*

446 • *Siempre deja la ventura una puerta abierta en las desdichas, para dar remedio a ellas.*
Oricărei nenorociri soarta îi mai lasă o poartă deschisă pentru a-și afla leacul.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* I, 15.

447 • *El mayor pecado de los hombres era el de la desesperación...*
Cel mai mare păcat al oamenilor era cel al desnădejdii...

M. DE CERVANTES, *El casamiento engañoso / Căsătoria prin înșelăciune.*

448 • *Que más mata esperar el bien que tarda que padecer el mal que ya se tiene.*
Decît un rău să rabzi, mai greu îți vine s-aștepți apropiatul bine.

F. LOPE DE VEGA, *La portuguesa y dicha del forastero / Portugheza și fericirea străinului.*

449 • *Eso son los suspiros, / medias voces del alma.*
Suspinele sînt ceea ce rostește / sufletul doar cu jumătăți de gură.

F. LOPE DE VEGA, *La Gatomáquia / Războiul pisicilor.*

450 • *Más sirven los hombres por lo que esperan que por lo que han recibido.*
Mai bucuros slujesc oamenii pentru ceea ce nădăjduiesc decît pentru ceea ce au primit

D.S. FAJARDO, *Idea de un príncipe... / Păreri despre îndatoririle principelui.*

451 • *Fabio, las esperanzas cortesanas prisiones son do el ambicioso muere y donde al más astuto nacen canas.*
Speranțele curtenilor sînt asemeni unor temnițe în care ambițiosul piere, iar vicleanul se alege doar cu peri albi.

A. FERNÁNDEZ DE ANDRADA, *Epístola moral / Epistolă morală.*

452 • *Es la espera fruta de grandes corazones y muy fecunda en aciertos.*

Inimile mari știu să aștepte și așteptarea lor este rodnică în izbînzi.
B. GRACIÁN, *El Discreto / Omul de lume.*

453 • *!Bendita mil veces la experiencia / y benditos también los desengaños.*
Eu experiența o binecuvînt, / și binecuvînt și deziluzia.
J. DE ESPRONCEDA, *El Diablo Mundo / Diavolul peregrin.*

454 • *La esperanza es de los cielos / precioso y funesto don, / pues los amantes desvelos / cambian la esperanza en celos / que abrasan el corazón.*
Speranța e-un dar al firii / ce desfată și ucide, / căci neliniștea iubirii / îl preschimbă-n gelozie / ca-ntr-o vîlvătaie vie.
J. ZORRILLA, *A buen juez mejor testigo / Pentru un judecător bun un martor și mai bun.*

455 • *Por más contento que esté / una pena en mi se esconde, / que la siento en no sé donde / y nace de no sé que.*
În mine, vesel de sînt, / o mîhnire tot se-ascunde / născută nu știu de unde / nu știu de ce, nu știu cînd.
R. DE CAMPOAMOR, *Cantares / Cîntece.*

456 • *El día que las desgracias hayan aprendido el camino de tu casa, múdate.*

În ziua în care nenorocirile au învățat drumul casei tale, părăsește-ți-o.

M. DEL PALACIO, *Obras escogidas / Opere alese.*

457 • *El ave canta aunque la rama cruja, / porque conoce lo que son sus alas.*
Pasărea cîntă chiar cînd arde creanga, / căci bine știe-a aripei putere.

J. SANTOS CHOCANO, *Poesías / Poezii.*

458 • *!Qué jugo de apacible felicidad, debe dar en los días de nuestro sol más breve el recordar esperanzas que no se han realizado aún, y que, por no haberse realizado, conservan su pureza!*
Ce licoare de fericire ne aduce, chiar și în zilele cele mai lipsite de soare, amintirea tuturor nădejdilor ce încă nu s-au împlinit, și care, neînfăptuite, și-au păstrat neatinsă puritatea!

M. DE UNAMUNO, *El sentimiento trágico de la vida / Sentimentul tragic al vieții.*

DEZILUZIE[1], DESCURAJARE, MÎHNIRE

459 • *Pues llega el desengaño, / cerca está la libertad.*

---

[1] Spaniolii sînt dușmanii falselor iluzii — „engaños" — care nu trebuiesc confundate cu idealurile. „El desengaño" duce la o apreciere obiectivă a vieții, întotdeauna preferabilă.

Cînd te trezești din amăgire, / nici libertatea nu-i departe.

G. DE AGUILAR, *El mercader amante / Negociantul îndrăgostit.*

460 • *El* sí *y el* no *fueron las más breves palabras por que se han desengañado presto los hombres.*
Da și *Nu* au fost cele mai scurte vorbe care au putut mai grabnic alunga amăgirea omenească.

A. PÉREZ, *Pensamientos / Gînduri.*

461 • *¡Oh, inútil desengaño, / cuán tarde llegas al remedio mío!*
Prea tîrziu, și făr'de folos / din amăgire-am fost trezit.

J. DE ARGUIJO, *Sonetos / Sonete.*

462 • *Tristezas quiero ya; no quiero engaños, / ni en las tormentas presumir bonanzas; / si el cuidado mayor vencen los años, / Tiempo, apelo de amor a tus mudanzas, / que más quiero morir con desengaños, / que no vivir con falsas esperanzas.*
Decît să m-amăgesc, mai bine gem; / de ce să spun c-am pace-n vijelie? / Puterea ta, o, Timp, oricine-o știe, / iubirii împotrivă eu te chem! / Căci mai ușor e moartea s-o primești, / decît înșelătoarele nădejdi.

F. LOPE DE VEGA, *El marido más firme / Soțul cel mai hotărît.*

NOROC. (SOARTĂ)

463 • *Los eslados y riqueza / que nos dejan a deshora / ?Quién lo duda? / No les pidamos firmeza / pues que son de una señora / que se muda. / Que bienes son de fortuna / que revuelve con su rueda / presurosa, / la cual no puede ser una / ni ser esta de ni queda / en una cosa.*

Avuții nenumărate, / falā, rang, fugi-vor toate, / nu știi oare? / Să nu le cerem să stea, / căci doar ni le-a dat o stea / schimbătoare; / *Soartă* este al său nume: / roata ei se-nvîrte-n lume / fără tihnă; / nici cu-același chip se naște, / nici oprire nu cunoaște, / nici odihnă.

J. MANRIQUE, *A la muerte del maestro don Rodrigo, su padre / Stihuri compuse la moartea tatălui său, maestrul don Rodrigo.*

464 • *Que cosa muy más segura / es probar nueva ventura / que no morir de cobarde.*

Oricum e mult mai înțelept / norocul să-ți încerci dînd piept, / decît pierind ca un nemernic.

465 • *El bien acertar es / do consiste la ventura.*

Norocul înseamnă să nimerești unde trebuie.

C. DE CASTILLEJO. *Poesías / Poezii.*

466 • *Ny hay quien no tenga en su mano su tormento o su quietud.*
Fiecare își ține în propria-i mînă chinul sau pacea.

467 • *No toma buen defensor / el que en su fortuna fía.*
Nu și-a ales prea bun apărător / acela ce se-ncrede-n soartă.

A. DE] VARROS, *Proverbios morales / Proverbe morale.*

468 • *...A buscar ventura, que la halla el que se muda.*
Norocul îl află doar cel ce nu rămîne locului.

M. DE CERVANTES, *Coloquio de los perros / Colocviul cîinilor.*

469 • *El que no sabe gozar de la ventura cuando le viene, no se debe quejar si se pasa.*
Cel ce nu știe să se bucure de noroc atunci cînd îl află, n-are dreptul să se plîngă cînd acesta îl părăsește.

M, DE CERVANTES, *Don Quijote*, II, 5; 42.

470 • *Hay buena y mala fortuna en las pretensiones.*
Un dram de noroc face mai mult decît un car de minte.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote*, II, 42.

471 • *Las grandes venturas que vienen / de improviso, siempre traen consigo alguna sospecha.*
Norocul peste măsură, ce sosește pe neașteptate, / dă întotdeauna de bănuit.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

472 • *Cada cual se fabrica su destino; / no tiene aquí fortuna alguna parte.*
Soarta ne-o facem singuri fiecare, / nici un cuvînt de spus norocul n-are.

M. DE CERVANTES, *La Numancia / Numancia.*

473 • *La contraria fortuna hace a los hombres prudentes.*
Soarta potrivnică îi face pe oameni să fie cu luare-aminte.

M. ALEMÁN, *Vida de Guzmán de Alfarache.*

474 • *Mas triumfos, mas coronas dió al prudente / que supo retirarse la fortuna, / que al que esperó obstinada y locamente.*
Norocu-i dă răsplată și cununi / doar celui ce de-acestea nu-i mai pasă; / zadarnic le așteaptă cei nebuni.

A.F. DE ANDRADA, *Epistola moral / Epistolă morală.*

475 • *Artífice cada uno de su suerte, / la flor lozana en su pasión convierte.*

Soarta să-și facă este slobod fiecare, / și unei flori de rînd s-aducă închinare.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *La señora y la criada / Stăpîna si servitoarea.*

476 • *Porque alguno halla vena de oro cavando la tierra, ? no será en mi locura ocuparme en abrir pozos por los cerros?*
Dacă a dat cineva peste vreo comoară săpîndu-și ogorul, înseamnă asta că trebuie să ne apucăm cu toții să scormonim pretutindeni pămîntul?

B.J. FEIJÓO, *Teatro crítico / Teatru critic.*

477 • *Y no hay acción alguna / más vil que sujetarse a la fortuna.*
Nimic nu e mai josnic pe-astă lume / decît norocului să te supui fără crîcnire.

F, DE 'ROJAS ZORRILLA, *Del Rey abajo ninguno / Nimeni înafară de rege.*

478 • *La fortuna moderna no pide ni inteligencia, ni sabiduría, ni genio. Le pide al hombre su dignidad, su corazón, sus virtudes y su conciencia y le llena la casa de oro.*
În zilele noastre norocul nu-i cere omului nici inteligență deosebită, nici înțelepciune, nici geniu; îi cere doar inima și virtuțile

sale, demnitatea și conștiința sa, și-l va răsplăti cu prisosință.

J. SELGAS, *Luces y sombras: La fortuna* / *Lumini și umbre: Norocul.*

479 • *El varón fuerte / recoge el fruto con sus propias manos, / o lo arranca del árbol de la suerte...*
Cine-i cu-adevărat om, / smulge-ndrăzneț, cu propria-i mînă, / roadele dintr-al sorții pom.

J. SANTOS CHOCANO, *Selva virgen: Oda olímpica* / *Pădure virgină: Odă olimpică.*

FERICIRE (NEFERICIRE)

480 • *Que no hay mayor desdicha en las desdichas que haber sido dichoso un desdichado.*
Dintre nenorociri nu e alta mai mare decît aceea de-a fi fost pe vremuri fericit.

VÉLEZ DE GUEVARA, *El diablo está en Cantillana* / *Diavolul se află în Cantillana.*

481 • *Dichoso el desdichado a quien se tiene envidias / de las ansias que sostiene.*
Fericit este acela a cărui nenorocire / ajunge a fi de ceilalți privită cu pizmuire.

M. DE CERVANTES, *Poesías* / *Poezii.*

482 • *En las comunes desventuras se reconcilian los ánimos y traban las amistades.*
Cînd îi lovește aceeași nenorocire, oamenii se împacă mai ușor și leagă prietenii.

483 • *Las dichas y las desdichas suelen andar juntas, que tal vez no hay medio que las divida: andan el pesar y el placer tan aparejados, que es simple el triste que se desespera y alegre el que se confía.*
Fericirea și nefericirea merg mînă în mînă, și nimeni nu le poate despărți: plăcerea și amarul sînt atît de înrudite, încît cel ce deznădăjduiește este un neghiob care va avea parte numai de tristețe, în timp ce acela care se încrede, adesea se va bucura.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

484 • *Cada uno es artífice de su ventura.*
Fiecare este făuritorul fericirii sale.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* II, 46.

485 • *...Y nos vamos al infierno / pagando primero el porte.*
Pînă și în iad de mergem / avem drumul de plătit.

J. PÉREZ DE MONTALBÁN, *Don Florisel de Niquea.*

486 • *Porque dichas que se pierden / son las desdichas más grandes.*

Căci fericirea pierdută / e cel mai mare dintre rele.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *Casa con dos puertas, mala es de guardar / Casa cu două intrări, greu-i de păzit.*

487 • *Quejoso de la fortuna / Yo en este mundo vivía, / y cuando entre mi decía; / ?habrá otra persona alguna / de suerte más infortuna? / Piadoso me has respondido, / pues volviendo en mi sentido, / hallo que las penas mías / para hacerlas tus alegrías / las hubieras recogido.*

Mă plîngeam de-a mea soartă / și-mi spuneam mereu în gînd: / făptură va fi trăind / astfel de mîhniri să poarte? / Pînă cînd te-am cunoscut: / pentru chinu-ți, am văzut: / toate grijile-mi amare / ar fi fost doar alinare.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *La vida es sueño / Viața-i vis.*

488 • *Si algo sobre la tierra merece el nombre de felicidad, es aquella interna satisfacción, aquel íntimo sentimiento moral que resulta del empleo de nuestras facultades en la indagación de la verdad y en la práctica de la virtud.*

Dacă merită ceva pe pămînt să poarte numele de fericire este desigur acea lăuntrică mulțumire, acel tainic sentiment, căruia îi dă naștere încordarea tuturor facultăților

noastre pentru a afla adevărul și a practica virtutea.

G.M. DE JOVELLANOS, *Oración sobre el estudio de la Literatura y las Ciencias / Discurs asupra Literelor și Științelor.*

489 • *Felicidad... o no eres nada / o fuiste la Inocencia.*
Fericire, tu sau n-ai fost niciodată, / sau, de-ai fost, ai fost Inocența.

N. PASTOR DÍAZ, *La Inocencia / Inocența.*

490 • *Mi vida es un erial: / flor que toco se deshoja: / que en mi camino fatal, / alguien va sembrando el mal / para que yo lo recoja.*
Viața mea e un cîmp de flori / ce pălesc, / ori de cîte ori / spre ele să le-ating m-aplec; / cine în calea-mi numai rău / a semănat, iar eu culeg?

G.A, BÉCQUER, *Rimas / Rime.*

491 • *Las dichas que se ganan / juzgo quimeras; / sólo las que se pierden / son verdaderas.*
Fericirea ce-i la-ndemînă / se uită-ndată; / cea care nu vrea să rămînă / e-adevărată.

M, DEL PALACIO, *Chispas / Scîntei.*

492 • *La vida más sombría ha sido iluminada un momento por el relámpago de la dicha.*

Chiar și cea mai întunecoasă viață a fost străbătută o clipă de fulgerul fericirii.

A. CALDERÓN, *Pensamientos / Cugetări.*

493 • *Esto es la felicidad, Señor, una limpieza de fuera y dentro, y sentir el alma fresca y transparente, hecha un cristal muy fino, al cual llegan suavemente sensaciones suaves, semejantes a seres simpáticos que se nos aparecen sin que los esperemos y con el rostro sonriente y claro.*
Aceasta zic eu că este fericirea: o curățire înafară și înlăuntru, care te face să-ți simți sufletul proaspăt și străveziu, asemenea unui cleștar gingaș, pînă la care ajung încetișor simțiri blînde, ca niște făpturi surîzătoare, ivite pe neașteptate.

E. BARRIOS, *El Hermano Asno / Fratele măgar.*

494 • *Para que un hombre sea realmente feliz es menester que esté contento de sí mismo.*
Pentru ca un om să fie într-adevăr fericit este nevoie să fie mulțumit de sine.

A. PALACIO VALDÉS, *La alegría del capitán Ribot / Veselia căpitanului Ribot,*

495 • *La vida no se nos ha dado para ser felices, sino para merecer serlo.*

Viața nu ne-a fost dăruită pentru a fi fericiți, ci pentru a merita să fim.

A. PALACIO VALDÉS, *Testamento literario* / *Testament literar.*

496 • *Nadie sabe en que puede consistir la felicidad. Quizá en ser tan generosos, que no sólo concedamos el perdón, sino el olvido.*
Nimeni nu știe în ce constă fericirea. Poate în a deveni atît de mărinimoși încît să fim în stare nu numai să iertăm, ci să și uităm.

M. POMBO ÁNGULO, *Valle sombrío* / *Vale întunecoasă.*

497 • *Gran ciencia es ser feliz, engendrar la alegría, / porque sin ella toda existencia es baldía.*
Științ-adîncă-i fericirea, ce știe aduce bucurie, / căci fără ea întreaga viață e searbădă zădărnicie.

R. PÉREZ DE AYALA, *La paz del sendero: Coloquios* / *Liniștea potecii: Colocvii.*

498 • *Cuando hemos renunciado a nuestra dicha y nos contentamos con ver dichosos a los que nos rodean, es quizá cuando empezamos a serlo.*
Atunci cînd, renunțînd la propria fericire, ne vom mulțumi să-i știm fericiți pe cei ce ne înconjoară, înseamnă, poate, că am început noi înșine să fim fericiți.

J. BENAVENTE, *De sobremesa/Desert.*

IDEAL

499 • *De altos espíritus es aspirar a las cosas altas.*
Către faptele înalte tinde numai spiritul înalt.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

500 • *El horizonte está en los ojos y no en la realidad.*
Zările se află în privire, nu pe pămînt.

A. GANIVET, *Epistolario / Scrisori.*

501 • *El héroe del ideal debe huir de (esas) soluciones prosáicas, no mirar más que de frente, concebir una empresa de tal modo ligada con su vida, que o ambas sean glorificadas en la victoria, o perezcan juntas en el vencimiento.*
Cel ce tinde către ideal, să fugă de tot ce-i josnic, să privească doar înainte, să-și lege într-astfel viața de năzuința aleasă, încît să izbîndească împreună sau să piară amîndouă într-aceeași înfrîngere.

A. GANIVET, *Conquista del Reino de Maya / Cucerirea regatului Maya.*

502 • *Si nuestro ideal no nos inspira el sacrificio de nuestra vida, no es digno ya de que nos molestemos en propagarlo o imponerlo a los demás hombres; y si no es tan puro que*

se acomoda a aliarse con vulgares intereses, vale más prescindir de él y no deshonrarlo aún más con los crímenes cometidos por la ambición de la riqueza o del poder.
Dacă idealul ales nu ne inspiră sacrificiul vieții noastre, nu merită să-l răspîndim sau să-l impunem celorlalți; iar dacă nu e atît de curat încît să respingă alianța cu orice interese de rînd, e mai bine să-l părăsim noi înșine, fără a-l mai înjosi cu fărădelegi comise din poftă de bogății și de putere.

A. GANIVET, *Conquista del Reino de Maya / Cucerirea regatului Maya.*

503 • *!Las cuestas por el mundo / dan pesadumbre / a los que desde el llano / van a la cumbre!*
Mulți ghionți vei primi în coastă / pîn'să ajungi pe creastă!

A. FERNÁNDEZ FRILO, *Ideales: Las ermitas de Córdoba / Idealuri: Schiturile Cordobei.*

504 • *Un ideal colectivo es la coincidencia de muchos individuos en un mismo afán de perfección.*
Un ideal colectiv înseamnă comuniunea mai multor indivizi într-o unică dorință de perfecțiune.

J. INGENIEROS, *El hombre mediocre / Omul mediocru.*

505 • *No se nace joven: hay que adquirir la juventud. Y sin un ideal no se adquiere.*
Nu ne naștem tineri. Tinerețea trebuie dobîndită. Și numai un ideal ne face s-o dobîndim.

J. INGENIEROS, *El hombre mediocre / Omul mediocru.*

506 • *La decadencia ha empezado más atrás: / desde el momento en que el ideal se muestra superior a los medios para realizarlo.*
Decadența a început de mai înainte: și anume, din clipa cînd idealul s-a dovedit superior mijloacelor folosite pentru a-l realiza.

R. DE MAEZTU, *Ensayos en simpatía: Don Quijote o el amor / Eseuri din simpatie: Don Quijote sau iubirea.*

507 • *La fe en algo más grande, en un destino futuro y desconocido, mas allá de esta vida, la fe en la eternidad, en fin, aspiración absorbente, única e inmensa, mata esa fe al por menor que pudieramos llamar personal, la fe en el mañana, especie de aguijón que espolea los espíritus irresolutos, y que tanto se necesita para luchar y vivir y alcanzar cualquier cosa en la tierra.*
Credința în ceva mai mare, într-un destin necunoscut acestei vieți, credința în eternitate, aspirație copleșitoare, unică și fără de sfîrșit, ucide cealaltă credință măruntă, aș zice personală, credința în ziua de mîine,

care-i îmboldește pe cei șovăielnici, și de care e atîta nevoie pentru a lupta, a trăi și a dobîndi ceva pe-acest pămînt.

G.A. BÉCQUER, ***Desde mi celda / Din celula mea.***

II. SOCIETATE

LUME

508 • *Este mundo bueno fué / si bien usásemos de él / como debemos.*

Bună este a noastră lume / dacă știm trăi într-însa / așa cum trebuie.

JORGE MANRIQUE, *A la muerte del maestro don Rodrigo, su padre / Stihuri compuse la moartea tatălui său, maestrul don Rodrigo.*

509 • *Ved de cuán poco valor / son las cosas tras que andamos / y corremos; / que en este mundo traidor / aun primero que muramos / las perdemos.*

Priviți cît-îs de deșarte / toate după care-n viață / alergăm: / vicleana lume ne-nvață / înainte chiar de moarte / să lăsăm.

JORGE MANRIQUE, *A la muerte del maestro don Rodrigo, su padre / Stihuri compuse la moartea tatălui său, maestrul don Rodrigo.*

510 • *El mundo es para el hombre una tienda de campaña levantada un instante para albergarle un día.*

Lumea este pentru fiecare ca un cort de campanie ridicat într-o clipă pentru a-l adăposti doar o noapte.

E. CASTELAR, *Discursos políticos / Discursuri politice.*

511 • *El carnaval del mundo engaña tanto / que la vida son breves mascaradas / aquí aprendemos a reir con llanto, / y también a llorar con carcajadas.*

Al lumii carnaval atîta-nșală, / și viața de atîtea măști e plină, / încît cu rîsul lacrima se-mbină, / și-al veseliei hohot plînsu-l spală.

JUAN DIOS PEZA, *Reir llorando / A rîde plîngînd.*

SOCIETATE

512 • *Toda asociación bien constituida supone una autoridad que dirija, una fuerza que defienda y una colección de medios que sustente. De aquí es que todo miembro de una asociación, por el hecho sólo de nacer o pertenecer a ella, debe: primero, sacrificar una porción de la independencia para componer la autoridad pública; segundo, una porción de su fuerza pública; tercero, una porción de su fortuna privada para juntar la renta pública.*

Orice asociație bine constituită presupune o autoritate care s-o conducă, o forță care s-o apere și-un număr de mijloace care s-o susțină. De aici, fiecare membru al unei asociații, prin simplul fapt că s-a născut sau că face parte din ea, trebuie: mai întîi, să-și sacrifice o parte din independență în favoarea autorității; apoi, o parte din forța sa

publică, și în cele din urmă, o parte din averea sa particulară pentru a spori venitul public.

G.M. DE JOVELLANOS, *Memoria sobre Educación pública* / *Discurs asupra educației publice.*

514 • *El verdadero orden social y político es el conjunto compensado y armónico de todas las libertades.*

Adevărata ordine socială și politică este ansamblul egal și armonios al tuturor libertăților.

M. SILVELA (Carlos Frontaura, *Máximas morales autógrafas* / *Maxime morale autografe*).

515 • *Para vivir en sociedad no hay más remedio que someterse a la ley de las mayorías.*
Pentru a trăi în societate e nevoie să ne supunem legilor majorității.

M. TAMAYO Y BAUS, *Lances de honor* / *Dispute ale onoarei.*

516 • *En las sociedades anémicas, débiles, no se vive con la realidad; se puede poner la mano en todo menos en los símbolos y en las formas.*

În societățile vlăguite și șubrede, realitatea nu mai este luată în seamă: te poți a-

tinge de orice lucru în afară de simboluri și de forme.

P. BAROJA, *El aprendiz de conspirador / Ucenicul conspirator.*

CONVIEȚUIRE

517 • *Tan perjudicial es desdeñar las reglas como ceñirse a ellas con exceso.*
A disprețui orice reguli este la fel de dăunător ca a te încorseta prea strîns în ele.

L. VIVES, *De tradendis disciplinis.*

518 • *Cuando llega a ser común el interés, fácilmente se juntan los mal avenidos; mas al partir de las peras se descubre la dañada voluntad.*
Cînd toți ajung să aibă același interes, ușor se alătură și răuvoitorii; dar odată cu împărțirea foloaselor, iese la iveală și reaua lor credință.

J. SETANTI, *Centellas de varios conceptos / Păreri diferite.*

519 • *El interés nació en el Universo por mantenerle, y después destruyó el universo.*
Interesul a venit pe lume pentru a sprijini Lumea, apoi a nimicit-o.

F. DE QUEVEDO Y VILLEGAS, *El Rómulo.*

520 • *Pocos negocios vence el ímpetu, algunos la fuerza, muchos el sufrimiento, y casi todos la razón y el interés.*

Pornirea învinge puține lucruri, forța cîteva, durerea multe, și aproape pe toate rațiunea și interesul.

D. DE SAAVEDRA FAJARDO, *Idea de un príncipe ... / Păreri despre îndatoririle principelui.*

521 • *Hará el interés / lo que la virtud no alcanza.*

Ceea ce întrece puterile virtuții / va izbuti să facă interesul.

L. FERNÁNDEZ DE MORATÍN, *La mojigata / Ipocrita.*

522 • *No es fácil opinar contra los propios intereses.*

Nu-i ușor să te ridici împotriva propriilor tale interese.

J .BALMES, *Pensamientos / Gînduri.*

523 • *La obsesión de interés utilitario tiende progresivamente a enervar y empequeñecer en los corazones el sentimiento del derecho.*

Obsesia interesului utilitar tinde în mod progresiv să slăbească și să micșoreze în inimi sentimentul dreptății.

J.E. RODÓ, *Ariel.*

524 • *Creedlo, para salir adelante con todo, mejor que crear afectos es crear intereses.*

Credeți-mă, pentru a înainta totuși, în loc de afecțiuni, e preferabil să creați interese.

J. BENAVENTE, *Los intereses creados / Interesele create.*

BINE OBȘTESC

525 • *Al bien común, los más enemigos se conciertan.*

Pentru binele tuturor, chiar și cei mai mari vrăjmași cad la înțelegere.

A. PÉREZ, *Aforismos / Aforisme.*

526 • *En caso de extrema necesidad, todas las cosas son comunes.*

Cînd nevoia e mare, toate trebuie să fie ale tuturor.

D. DE VALTANÁS, *Concordancia de algunos pasos difíciles de la Escritura / Concordanța unor pași dificili în arta scrisului.*

RUGĂMINTE

527 • *Lo que se compra al precio de muchos ruegos es demasiado caro.*

Ceea ce se dobîndește cu prea multe rugăminți, prea scump se plătește.

L. VIVES, *Satellitium animi.*

528 • *Los amigos generosos y los rostros vergonzosos ir a rogar a quien no merece ser rogado, más lo sienten que lo muestran.*

Prietenii adevărați văzîndu-te cum mergi să-l rogi pe cel ce nu merită să fie rugat se rușinează mai mult decît ți-arată.

A. DE GUEVARA, *Epístolas familiares* / *Epistole familiare.*

529 • *A la justicia petición / siempre favorece el cielo.*
Oricărei drepte rugăminți / soarta îi poartă de grijă.

M. DE CERVANTES, *La comedia entretenida* / *Comedia amuzantă.*

SERVICIU

530 • *A nadie levantó de suerte el favor de la fortuna, que no le humille, a pesar suyo, a implorar el socorro del inferior.*
Pe nimenea n-a înălțat soarta fără să-l fi umilit niciodată, silindu-l să ceară ajutorul celui mai prejos de el.

L. VIVES, *De subventione pauperum.*

531 • *Nadie se fie en méritos de servicios pasados.*
Nimeni nu crede în meritul unor servicii trecute.

532 • *Servicios pasados son como deudas viejas: que se cobran pocas veces.*
Serviciile trecute sînt precum vechile datorii: arareori se plătesc.

A. PÉREZ, *Aforismos* / *Aforisme.*

533 • *Ofrecer mucho al que poco pide, es especie de negar.*
A-i oferi multe aceluia ce puțin îți cere e un fel de a-l refuza.

F. DE ROJAS, *La Celestina.*

534 • *El servicio que se recibe del inferior argumenta debilidad y solicita gran recompensa.*
Serviciile pe care le ceri de la un inferior îți dau la iveală slăbiciunea și te obligă la o răsplată (prea) mare.

F. DE QUEVEDO, *Rómulo.*

DAR, DARURI

535 • *No es mucho que a quien te da la gallina entera tu des una pierna della.*
Cui îți dă găina toată, dă-i din ea să muște-o dată.

M. DE CERVANTES, *Rinconete y Cortadillo.*

536 • *Las mercedes, en tanto son más estimadas en cuanto se hacen con menos.*
Darurile sînt cu atît mai prețuite cu cît sînt făcute cu mai puțină ostentație.

J. HUARTE DE SAN JUAN, *Examen de ingenios / Examenul geniilor.*

537 • *Cuando se hacen mercedes a uno por amor de otro, a aquel principalmente se hacen por cuyo amor se hacen.*

Darurile pe care i le faci cuiva în numele iubirii pe care i-o porți altuia, acestuia din urmă i le faci.

L. DE GRANADA, *Guía de pecadores* / *Ghidul păcătoșilor*.

538 • *Quien da al poderoso, compra, y no da; mercader es, no dadivoso; logro es el suyo, no servicio; más pide dando que pidiendo, porque pide obligando a que le den.*

Cine îi dă celui puternic nu dă, ci cumpără; nu-i mărinimos, ci negustoros; camătă e darul său, nu ajutor; mai mult cere dînd, decît cerînd de-a dreptul; căci îi cere silindu-l să-i dea.

539 • *Si de lo mucho que se pidiese se da lo poco que se puede, es dádiva fecunda que luce y aprovecha.*

Dacă din cele multe care se cer, s-ar da doar puținul care poate fi dat, încă ar fi mărinimie binefăcătoare și vrednică de laudă.

F. DE QUEVEDO, *Obras escogidas* / *Opere alese*.

540 • *En materia de dar, se estima más el don en fe de la cordura que el gusto de la presteza.*

În ceea ce privește darurile, mai bine sînt primite cele alese cu chibzuință decît cele date la iuțeală.

B. GRACIÁN, *Oráculo manual* / *Oracolul manual*.

541 • *Pues aunque el dar la acción es / más noble y más singular, / es mayor bajeza el dar / para quitarlo después.*

Nu-i nici o faptă mai de soi / decît să dai; și nici vreo faptă / mai josnică și mai ciudată / decît să-ți ceri daru-napoi.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *La vida es sueño / Viața-i vis.*

542 • *Saber dar es gran virtud, / y dar sin tacto, locura; / lo que se da sin finura / se acepta sin gratitud.*

A ști să dai, e o grea știință; / nebun e cel ce, dînd, jignește, / căci astfel acel ce primește / primește făr'recunoștință.

A. PLAZA, *La voz del inválido / Vocea invalidului.*

DEPRINDERE, OBIȘNUINȚĂ

543 • *La costumbre es otra natura, ciertamente, apenas non se pierde fasta que vien la muerte.*

Deprinderile-s a doua natură: de-abia la moarte se pierdură.

544 • *Cosa dura e fuerte / es dejar la costumbre, el fado e la suerte.*

Să scapi de obiceiuri și de-ursită, ți se cere foarte multă putere.

J. RUIZ, *Libro de buen amor / Cartea iubirii sănătoase.*

545 • *Esto de enmendar costumbres / es peligroso y violento.*

Cine îndreaptă deprinderi, / multe paie-n cap și-aprinde.

L. DE GÓNGORA Y ARGOTE, *Poesías: Décimas burlescas / Poezii: Strofe burlești.*

546 • *La mala inclinación puede resistir, mas la mala costumbre, tarde o nunca se puede dejar.*

Mai curînd îți învingi năravul din fire decît să te lași de cele căpătate.

A. DE GUEVARA, *Epístolas familiares / Scrisori familiare.*

547 • *A tan extraño poder (el de la costumbre) / ?qué cosa habrá que resista, pues basta a quitar la vista / la costumbre del no ver?*

Puterii-obișnuinței, cum crezi / că-i stă împotrivă cineva? / De te-ai deprins ceva să nu vezi, / e ca și cum ochi n-ai avea.

G. DE CASTRO, *La fuerza de la costumbre / Puterea obișnuinței.*

NOUTATE

548 • *Ni hay cuento que vuele tanto / como el que es menos creído.*

Nimic nu se-mprăștie mai iute / ca povestea cea mai de necrezut.

A. DE VARROS, *Proverbios morales / Proverbe morale.*

549 • *Una mediana novedad suele vencer a la mayor eminencia envejecida.*

O noutate de nimica te face să părăsești ceea ce e neprețuit, dar învechit.

B. GRACIÁN, *Oráculo manual / Oracolul manual.*

550 • *Lo nuevo place, pero no en los primeros días.*

Noul place, dar nu din primele zile.

B.J. FEIJÓO, *Teatro crítico / Teatru critic.*

SCHIMBARE

551 • *Nunca mejora su estado quien muda solamente de lugar y no de vida y costumbres.*

Niciodată nu-și va îmbunătăți starea cel ce-și schimbă doar locul, fără a-și schimba viața și obiceiurile.

F. DE QUEVEDO, *Historia de la vida de Buscón / Istoria vieții lui Buscón.*

552 • *No se debe cambiar de opinión cuando no se puede cambiar de conducta.*

Atîta vreme cît nu-ți poți schimba purtarea, nu-ți schimba nici părerile.

M. LINARES RIVAS, *Obras escogidas / Opere alese.*

NOBLEȚE

553 • *Lo que al caballero le hace ser caballero es ser medido en el hablar, largo en dar, sobrio en el comer, honesto en el vivir, tierno en el perdonar y animoso en el pelear.*
Ceea ce îl face pe un cavaler să-și merite cu adevărat numele este măsura în vorbă, dărnicia de mînă, frugalitatea la masă, cinstea traiului, gingășia iertării și cutezanța în luptă.

A. DE GUEVARA, *Epístolas familiares* / *Epistole familiare.*

554 • *En el buen caballero, aunque se halle en el que reprender, no se ha de hallar qué afear.*
La un bun cavaler, chiar dacă vei afla uneori lucruri pentru care să-l dojenești, nu vei afla niciodată purtări prin care să-și atragă blamul.

A. DE GUEVARA, *Epístolas familiares* / *Epistole familiare.*

555 • *Todo el tiempo que el hombre no hace algún hecho heróico, se llama, en esta significación, hijo de nada, aunque por sus antepasados tenga nombre de hijodalgo.*
Cîtă vreme un om nu face nici o faptă eroică, nu se poate numi decît fiul nimănui, oricît și-ar spune el, datorită strămoșilor săi, fiul cuiva (hidalgo — hijo de algo).

J. DE HUARTE DE SAN JUAN, *Examen de ingenios* / *Examenul iscusințelor.*

556 • *No todos los que se llaman caballeros lo son de todo en todo: que unos son de oro, otros de alquimia, y todos parecen caballeros, pero no todos pueden estar al toque de la piedra de toque de la verdad. Hombres bajos hay que revientan por parecer caballeros, y caballeros altos hay que parece que aposta se mueren por parecer hombres bajos: aquellos se levantan o con la ambición o con la virtud; estos se abajan o con la flojedad o con el vicio; y es menester aprovecharnos del conocimiento discreto para distinguir éstas dos maneras de caballeros tan parecidas en los nombres y tan distintos en las acciones.*

Nu toți cei ce se cheamă cavaleri sînt întru totul astfel; unii sînt de aur, alții calbi: nu-i află buni pe toți piatra de încercare — adevărul; în timp ce mulți oameni de rînd se străduiesc să pară cavaleri, unii dintre aceștia se silesc parcă să ajungă ei oameni de rînd; unii se înalță datorită ambiției sau virtuții, ceilalți coboară din vina slăbiciunii sau a viciului; și nu e rău să știm că, deși se aseamănă cu numele, se deosebesc cu faptele.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* II, 6.

557 • *Así va la humana ley, / porque si a escoger se diera / al nacer ninguno hubiera / que no quisiera ser rey. / Es el mundo ciego*

abismo, / más si es la virtud valor, / yo sé que nace mejor / el que nace de sí mismo.

Asta-i omeneasca lege; / altfel, dacă s-ar putea / nașterea alege, — ar vrea / cineva a nu fi rege? / Lumea-i oarbă întîmplare, / dar de-am sta să gîndim bine / cred că mai mult merit are / cel ce se naște pe sine.

F. LOPE DE VEGA, *Los porceles de Murcia / Arcadele Murciei.*

558 • *Sólo consiste en obrar / como caballero el serlo. / ?Quién dió principio a las casas / nobles? Los ilustres hechos / de sus primeros autores... / Sin mirar sus nacimientos, / hazañas de hombres humildes / honraron sus herederos... / Luego, en obrar mal o bien / está el ser malo o ser bueno.*

Cavaler ești doar cînd pururi / te și comporți ca atare. / Căci ce-a stat la începutul / casei mari? O mare faptă / a celui ce-a-ntemeiat-o /. N-au fost oare-umili aceștia? / Însă fapta lor, ce slavă / A adus peste urmași! / Deci în fapta-ți—rea ori bună / Stă și numele — rău, bun.

J. RUIZ DE ALARCÓN, *La verdad sospechosa / Adevărul bănuitor.*

559 • *?Pues qué gano yo en comprarle / una ejecutoria al Rey, / si no le compro la sangre?*

La ce bun să cumpăr zapis / plin de titluri de noblețe / dacă nu cumpăr noblețea?

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *El Alcalde de Zalamea / Alcaldele din Zalamea.*

560 • *Quizá cuanto más antigua, / con menos fe se atestigua / la pureza de una casta, / ? Quién será el santo varón / que diga con juramento: / veinticinco abuelos cuento / y ninguno fue ladrón?*
Cu cît e mai veche-în fală / Cu-atît pun la îndoială / Semința că-i curată. / Și-apoi cine-ar fi nebun / Să îmi jure, așadar, / Că din treizeci de străbuni / N-a fost vreunul tîlhar?

M. BRETÓN DE LOS HERREROS, *El pelo de la dehesa / Năravul din fire.*

561 • *La mayor parte de los que se llaman caballeros son incapaces de arriesgar la vida o la fortuna por demostrar que lo son.*
Majoritatea celor care se numesc cavaleri sînt incapabili să-și riște viața și averea pentru a dovedi că și sînt.

R. LEÓN, *Alcalá de los Zegríes.*

562 • *En la pelea se conoce al soldado; / sólo en la victoria se conoce al caballero.*
În luptă se cunoaște soldatul / și numai în victorie cavalerul.

J. BENAVENTE, *La vestal de Occidente / Vestala Occidentului.*

POLITEȚE

563 • *La crianza y buen comedimiento, más honra al que le hace que no al que se hace.*

Buna creștere și cuviința îl cinstesc pe cel ce le arată mai mult decît pe acela căruia i le arată.

A. DE GUEVARA, *Epístolas familiares / Epistole familiare.*

564 • *Porque es necia cortesía / detener al que se va.*

E prostească politețe / să-l reții pe cel ce pleacă.

F. LOPE DE VEGA, *El hombre por su palabra / Omul din cuvintele sale.*

565 • *Que es honrar a las mujeres / deuda a que obligados nacen / todos los hombres de bien.*

Față de femei, cuviința / datorie e, cu care / se nasc oamenii aleși.

F. LOPE DE VEGA, *La prueba de las mujeres / Încercarea femeilor.*

566 • *Los hombres (...) / han de amparar las mujeres / si no por lo que ellas son, / porque son mujeres.*

Bărbații / pe femei să le-ocrotească, / pentru nimic altceva / decît pentru că-s femei.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *El Alcalde de Zalamea / Alcaldele din Zalamea.*

567 • *La cortesía / tenerla con quien la tenga.*
Politețea / s-o arăți aceluia ce ți-o arată.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *El Alcalde de Zalamea / Alcaldele din Zalamea.*

568 • *Sé cortés sobremanera. / Sé liberal y esparcido ;/ que el sombrero y el dinero / son los que hacen los amigos.*
Poartă-te cu cuviință, / iar la bani nu te zgîrci, / căci punga și pălăria / prieteni ți-or dobîndi.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *El Alcalde de Zalamea / Alcaldele din Zalamea.*

569 • *Transijamos en todo, excepto con la ordinariez.*
Arătați îngăduință față de orice, înafară de mojicie.

B. PARDO BAZÁN, *Insolación / Insolație.*

GALANTERIE

570 • *El cuerdo de todo sale airoso por el atajo de la galantería.*
Îndemînaticul se descurcă întotdeauna cu grație, datorită galanteriei.

B. GRACIÁN, *El discreto / Omul de lume.*

571 • *La galantería es una debilidad del corazón, la coquetería un desarreglo del espíritu.*
Galanteria e o slăbiciune a inimii, cochetăria un defect al spiritului.

L.J. SARTORIUS, în Carlos Frontaura, *Máximas morales autógrafas* / *Maxime morale autografe.*

ÎMBRĂCĂMINTE

572 • *El hábito no hace al monje.*
Nu haina îl face pe călugăr.

PROVERB

573 • *La compostura del hombre es la fachada del alma.*
Înfățișarea omului este fața sufletului.

B. GRACIÁN, *Oráculo manual* / *Oracolul manual.*

574 • *Siempre he oido, / que suele echarse de ver / el amor de la mujer / en la ropa del marido.*
S-aud adesea mi-a fost dat / că-orice nevastă își arată / dragostea pentru-al ei bărbat / în straiul ce acesta poartă.

F. DE ROJAS ZORRILLA, *Del Rey abajo ninguno* / *Nimeni înafar' de Rege.*

575 • *Las mujeres son felices en cuanto encuentran un pretexto para hacerse ropa.*

Femeile sînt fericite cînd găsesc un pretext pentru a-și face rochii.

F. ROS, *Las maletas del más allá* / *Valizele din lumea de dincolo.*

576 • *Ni de los muchos que ofrecen* / *habrá promesa segura.*
Nu-i de nădejde vorba acelui / ce făgăduiește prea multe.

A. DE VARROS, *Proverbios morales* / *Proverbe morale.*

577 • *Lo que se promete y no se cumple lo recibe por afrenta el superior, por injusticia el igual y por tiranía el inferior; y así es menester que la lengua no se arroje a ofrecer lo que no sabe que puede cumplir.*
Ceea ce făgăduiești fără a îndeplini, jignire i se va părea mai marelui tău, nedreptate celui de-o seamă cu tine și împilare celui supus ție; de aceea trebuie ca limba să nu se încumete a îmbia la ceea ce știe că nu va putea aduce.

D. DE SAAVEDRA FAJARDO, *Idea de un príncipe...* / *Păreri despre îndatoririle principelui...*

SECRET

578 • *A quien dices el secreto das tu libertad.*
În mîinile cui îți lași tainele, îți lași și libertatea.

F. DE ROJAS, *La Celestina*

579 • *Virtud difícil y difícil prueba / es guardar el secreto peligroso.*

Virtute grea și grea-ncercare / e să păstrezi un secret periculos.

A. DE ERCILLA, *La Araucana / Araucanii.*

580 • *Un secreto es un peligro.*

Orice taină e o primejdie.

D. DE SAAVEDRA FAJARDO, *Idea de un príncipe... / Păreri despre îndatoririle principelui...*

581 • *El que comunicó sus secretos a otro, hízose esclavo de él.*

Sclav devine cel ce-și încredințează secretele.

B. GRACIÁN, *Oráculo manual / Oracolul manual.*

582 • *Malhaya el hombre, malhaya / mil veces aquel que entrega / sus secretos a un papel, / porque es disparada piedra / que se sabe quien la tira / y no se sabe a quien llega.*

Vai de-acel ce-ncredințează / tainele sale hîrtiei: / parc-ar fi zvîrlit cu-o piatră — / toți știu cine a zvîrlit-o / nimeni unde va cădea.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *La devoción de la Cruz / Devoțiunea crucii.*

583 • *Es imprudencia / fiar secreto a quien luego / me ha de pesar que lo sepa.*
Nechibzuit eşti de-ţi spui / taina celui ce apoi / te va face să regreţi.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *Casa con dos puertas mala es de guardar / Casa cu două intrări greu-i de păzit.*

584 • *De un secreto hize a un mudo depositario; recobró la palabra / para contarlo.*
Încredinţai secretul unui mut; / îşi redobîndi graiul pentru a-l da în vileag.

M. DEL PALACIO, *Chispas / Scîntei.*

585 • *Hay secretos que se guardan por delicadeza más que por engañar.*
Multe secrete sînt păstrate din delicateţe şi nu din dorinţa de a-i înşela (pe ceilalţi).

J. BENAVENTE, *Figulinas: La cartera / Figulinas: Mapa.*

586 • *Una muchacha de quince primaveras suele tener ya más cantidad de secretos que un viejo, y una mujer de treinta años guarda más arcanos que un jefe de Estado.*
O fată de cincisprezece primăveri obişnuieşte să aibă un număr mai mare de taine decît un bătrîn, iar o femeie de treizeci de ani ascunde mai multe decît un şef de stat.

J. ORTEGA Y GASSET, *Divagación ante el retrato de la marquesa de Santillana / Divagaţie în faţa portretului marchizei de Santillana.*

DISCREŢIE

587 • *Un nudo a la bolsa y dos a la boca.*
Un nod la pungă şi două la gură.

588 • *En boca cerrada no entran moscas.*
Cu gura-nchisă n-ai cum să-nghiţi muşte.

PROVERBE

589 • *No tengas curiosidad de conocer las cosas ocultas.*
Să nu te încerce curiozitatea să afli lucrurile ascunse.

ISIDORO DE SEVILLA, *Libri sententiarum.*

590 • *Si eres discreto, o lo quieres ser, nunca has de decir cosa de que debas dar cuenta.*
Dacă eşti discret, sau vrei să fii astfel, niciodată nu vei spune lucruri de care să trebuiască să dai socoteală.

M. DE CERVANTES, *Coloquio de los perros / Colocviul cîinilor.*

591 • *La discreción es la gramática del buen lenguaje, que se acompaña con el uso.*
Discreţia este gramatica vorbirii alese, pe care-o întăresc bunele obiceiuri.

592 • *No puede haber gracia donde no hay discreción.*

Nu poate exista grație acolo unde nu există discreție.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote*, II, 19; 44.

593 • *Contra el callar no hay castigo ni respuesta.*
Tăcerii nu i se poate da nici răspuns, nici pedeapsă.

594 • *Procura ser tan discreto, que no apures los pensamientos ajenos, ni quieras saber más de nadie que aquello que quisiere decirte.*
Încearcă să te porți cu atîta discreție încît să nu cercetezi cugetul altora, nici să dorești să afli mai mult decît vor ei să-ți spună.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

595 • *Con ningún bueno me igualo; / mas tampoco me condeno; / digo bien de lo que es bueno / y disimulo lo malo; / siempre callo entre los necios / y entre sabios hablo poco; / parezco en mis cosas loco / y discreto en mis desprecios.*
Că sînt bun nu mă fălesc, / dar nici nu mă osîndesc; / de ce-i bine zic că-i bine / și-ascund tot ce-i de rușine. / Printre proști de m-aflu, tac; / tac și printre cei isteți, / nu pun preț pe tot ce fac, / și-altora n-arăt dispreț.

F. LOPE DE VEGA, *La llave de la honra / Cheia onoarei.*

596 • *Que la hermosura, Teresa, / suele acreditarse apriesa, / y la discreción despacio.*
Frumusețea / totul cîștigă de-a dreptul, / iar discreția, cu-ncetul.

J. DE HERRERA, *Duelo de honor y amistad / Doliul onoarei și prieteniei.*

597 • *? Y eres muy discreto, Blas? / — En eso soy extremado, / porque cualquiera cuitado / presumo que sabe más.*
— Ești discret / Să mă-ncred ție? / — Asta da: Îmi spun c-oricine / știe mai mult decît spune!

F. DE ROJAS ZORRILLA, *Del Rey abajo ninguno / Nimeni înafar' de Rege.*

TACT

598 • *A do quieren mucho, no vayas a menudo.*
Unde ești mult dorit nu te duce prea des.

PROVERB

599 • *Do no te quieren mucho, non vayas a menudo.*
De vezi că nu te iubesc, nu da pe-acolo prea des.

J. RUIZ, *Libro de buen amor / Cartea iubirii sănătoase*

600 • *Facilmente se hace lo que de buena gana se oye.*

Tot ceea ce se ascultă cu bunăvoință, ușor se și aduce la îndeplinire.

L. DE GRANADA, *Guia de pecadores / Ghidul păcătoșilor.*

601 • *Ni al que no ha de ser creido / le está bien querer hablar.*

Celui ce nu-și află crezare / nu-i șade bine să vorbească.

A. DE VARROS, *Proverbios morales / Proverbe morale.*

602 • *No hacer negocio del no negocio.*

Să nu faci negoț cu ceea ce nu-i pentru negoț.

B. GRACIÁN, *Oráculo manual / Oracolul manual.*

603 • *La superioridad es una carga, como lo es para el gigante su estatura; gozar de ella y disimularla con benevolencia no con desdén, es la gran sabiduría.*

Superioritatea este o povară, așa cum ar fi statura pentru un uriaș. Bucură-te de ea și ascunde-o, cu bunăvoință și nu cu dispreț, aceasta e înțelepciunea.

F. CABALLERO, *La Gaviota / Pescărușul.*

604 • *Los hombres que advierten velozmente el ridículo en los demás, no son los que con menos facilidad caen en el.*

Oamenii care descoperă cu repeziciune ridicolul semenilor lor, pot cădea și ei în ridicol, cu aceeași ușurință.

A. PALACIO VALDÉS, *Tiempos felices / Timpuri fericite.*

605 • *Sé indulgente „con la pobre bestia humana", según frase de Renan, y conténtate buenamente con lo que pueda dar de sí.*
Fii îngăduitor cu „sărmanul animal uman" și mulțumește-te cu atît cu cît îți poate da el.

606 • *Muchos disgustos se evitarían si quienes alardean de satíricos tuvieran en cuenta que toda persona, por necia que sea, se toma a sí misma muy en serio, y que, si algunas soportan una contradicción franca y leal, ninguna perdona el ridículo.*
Multe neplăceri s-ar evita dacă acei ce se fălesc că sînt spirituali ar ține seama că orice om, indiferent cît de naiv ar fi, se ia pe sine în serios, și că, dacă unii suportă o contrazicere sinceră și leală, nimeni nu iartă ridicolul.

S. RAMÓN Y CAJAL, *Charlas de café / Discuții de cafenea.*

EXEMPLU

607 • *Considero algunas veces cuan mal lo hacen los padres que no procuran que vean sus hijos siempre cosa de virtud de todas maneras.*

Mă gîndesc uneori cît de rău fac acei părinți care nu se străduiesc să se poarte în așa fel încît fiii lor să aibă de văzut numai lucruri vrednice de laudă.

T. DE JESÚS, *Su Vida / Viața sa.*

608 • *Dirás que muchas barcas / con el favor en popa, / saliendo desgraciadas / volvieron venturosas. / No tomes el ejemplo / de las que van y tornan, / que a muchas ha perdido / la dicha de las otras.*

Corăbii o mie, / de noroc mînate, / pleacă-ntunecate, / se-ntorc cu bucurie; / tu ține-ți a ta fire, / drept pildă nu le lua: / pe mulți poate-nșela / străina norocire.

F. LOPE DE VEGA, *Pobre barquilla mía / Sărmana mea bărcuță.*

609 • *Propóngase cada uno en su empleo los primeros, no tanto para seguir, cuanto para adelantarse.*

Fiecare să se străduiască să calce pe urmele celor dintîi, nu atît pentru a-i urma pe ei, cît pentru a se depăși pe sine.

B. GRACIÁN, *Oráculo manual / Oracolul manual.*

610 • *Al delito espuela / es antes el ejemplo que el deseo.*

Spre a călca legea te-ndeamnă / mai mult decît dorința, reaua pildă.

A. BELLO, *Silva a la agricultura de la zona torrida / Versuri dedicate agriculturii din zonele aride.*

SFATURI

611 • *Dar consejo es virtud de segundo orden.*
A da sfaturi e o virtute mai puțin însemnată.

612 • *Todo lo debemos consultar con el amigo, más primero debemos consultar si lo es.*
În toate trebuie să ne sfătuim cu cel ce ne e prieten, dar mai întîi trebuie să ne încredințăm că ne este.

L.A. SÉNECA, *El libro de oro / Cartea de aur.*

613 • *En gran cuita et peligro vive quien recela que sus consejeros querrán más su pro que la suya.*
În mare necaz și primejdie trăiește cel care-și bănuie sfătuitorii de-a ținti mai mult binele lor decît pe-al său.

Don JUAN MANUEL, *El conde Lucanor / Contele Lucanor.*

614 • *Aunque las mujeres no somos buenas para el consejo, algunas veces acertamos.*

Deși noi femeile nu sîntem bune să dăm sfaturi, uneori însă nimerim bine.

T. DE JESÚS, *Camino de perfección / Drumul perfecțiunii.*

615 • *Ni dará consejo sano / el que su interés procura.*
Nu-ți va da sfat sănătos / acel ce caut-al său bine.

A. DE VARROS, *Proverbios morales / Proverbe morale.*

616 • *Consejo sin remedio es cuerpo sin alma.*
Sfatul fără leac e ca trupul fără suflet.

M. ALEMÁN, *Vida de Guzmán de Alfarache.*

617 • *No tienen los reyes consejero tan justificado como el trabajo.*
Nici cîrmuitorii n-au un sfătuitor mai bun decît munca.

F. DE QUEVEDO, *Obras escogidas / Opere alese.*

618 • *No alumbra poco quien hace visibles los tropiezos y despeñaderos.*
Multă lumină îți aduce cel ce îți arată piedicile și primejdiile.

F. DE QUEVEDO, *Obras escogidas / Opere alese.*

619 • *El que piadoso desengaña amigos, / tiene mayor peligro en su consejo / que en su venganza el que agravio.*

Cel ce, cu milă îți deschide ochii, / e mai primejduit de sfatul său / decît cel ce-a jignit, / de-o răzbunare.

F. DE QUEVEDO, *Parnaso español / Parnasul spaniol.*

620 • *Que quien huye mis consejos / no quiere seguir mis pasos.*

Cine sfatul nu-mi urmează / nici pașii nu-mi va urma.

A. MORETO, *La traición vengada / Trădarea răzbunată.*

621 • *En tu vida no has de darle / consejo al que ha menester / dinero.*

Niciodată nu-i da sfaturi / celui ce îți cere bani.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *El Alcalde de Zalamea / Alcaldele din Zalamea.*

622 • *Que es hacer de la ciencia vano alarde / dar el consejo cuando llega tarde.*

Degeaba te fălești cu al tău sfat / atunci cînd prea tîrziu l-ai dat.

F.M. SAMANIEGO, *Fábulas: El enfermo y el médico / Fabule: Bolnavul și doctorul.*

623 • *Para ser recto el consejo, / es necesario que sea / no de aquel que yo quisiere, / sino de aquel que me quiera.*

Ca s-alegi făr'să greșești / sfatul ce se potrivește, / nu-l cere cui îl iubești, / ci celui ce te iubește.

F. DE ROJAS ZORRILLA, *No hay ser padre siendo Rey / Fiind rege nu poți fi părinte.*

624 • *Los hombres de juicio toman consejo de todo el mundo, y no son gobernados por nadie; los necios no se aconsejan, temiendo dar a entender que se les gobierna.*
Oamenii cu judecată primesc sfaturi de la toată lumea și nu sînt conduși de nimeni; nătărăii nu se sfătuiesc cu nimeni, temîndu-se să nu dea de înțeles că sînt conduși de cineva.

A. APARISI Y GUIJARRO, *Pensamientos y poesías / Gînduri și poezii.*

PRIETENIE

625 • *Amigo de muchos, amigo de ninguno.*
Cine-i prietenul tuturor, nu-i al nimănuia.

PROVERB

626 • *Pero amigo claro, / leal y verdadero, / es de fallar muy claro; / non se ha por dinero.*
Prieten bun, care / să-ți fie ca un frate, / e scump de tot, și-n cale / nici banul nu ți-l scoate.

Don SEM TOB, *Proverbios morales / Proverbe morale.*

627 • *Non es dicho amigo el que da mal consejo.*
Prieten nu se numeşte cel ce rău povățuieşte.

J. RUIZ, *Libro de buen amor / Cartea iubirii sănătoase.*

628 • *Sal de la vida es la amistad.*
Prietenia este sarea vieții.

L. VIVES, *Satellitum animi.*

629 • *No hay riqueza tan segura como un seguro amigo.*
Nici o comoară nu-i mai statornică decît un prieten statornic.

L. VIVES, *Introductio ad sapientiam.*

630 • *A los cordiales amigos no basta alumbrarlos por do vayan, sino que les hemos de quitar los tropiezos a do tropiezan.*
Adevăraților prieteni n-ajunge să le luminăm drumul: mai trebuie să le și înlăturăm cu mîna noastră piedicile de care s-au lovit.

631 • *A mucho se obliga el que a ser amigo de otro se obliga, pues no tiene licencia de negar cosa que le pidan, ni de poner excusa a cosa que le manden.*
Multe ia asupră-și cel ce leagă prietenie, căci nici nu va mai putea păstra ceea ce îi cere prietenul, nici nu se va mai putea da în lături de la ceea ce acesta îi va porunci.

A. DE GUEVARA, *Epistolas familiares / Scrisori familiare.*

632 • *Ví la gran merced que hace dios a quien pone en companía de buenos.*
Am înțeles marele noroc al celui ce trăiește printre oameni buni.

T. DE JESÚS, *Su vida / Viața sa.*

633 • *Ni hay carcoma que así coma / como mala companía.*
Nici un vierme nu roade mai adînc / decît o tovărășie rea.

A. DE VARROS, *Proverbios morales / Proverbe morale.*

634 • *Haré con vuestra merced lo que con mis amigos, que es en la elección a consejarles lo mejor que sé, y en la determinación, ayudarles lo mejor que puedo.*
Mă voi purta așa cum mă port întotdeauna cu prietenii: sfătuindu-i în alegere și ajutîndu-i după ce s-au hotărît.

V. ESPINEL, *Vida del escudero Marcos de Obregón / Viața scutierului Marcos de Obregón.*

635 • *Aquel es mejor amigo / que desengaña mejor.*
Prieten e-acel ce ochii / la timp știe să-ți deschidă.

J. RUIZ DE ALARCÓN, *La verdad sospechosa / Adevărul bănuitor.*

636 • *Al amigo pienso yo / que han de pedirse las cosas / graves y dificultosas, / mas las ilicitas no.*
Trebuie să înțelegi / unui prieten ce-i poți cere: / orice lucruri și-oricît de grele, / afară de fărădelegi.

J. RUIZ DE ALARCÓN, *La prueba de las promesas / Verificarea promisiunilor.*

637 • *Es la sana amistad, virtud divina / que no dilata el premio de tenella / Pues ella misma es de sí misma el fruto.*
Prietenia, ce virtute sfîntă, / care nicicînd nu caută răsplată, / căci singură își este sieși fruct.

J. RUIZ DE ALARCÓN, *El semejante a sí mismo / Cel asemănător cu sine.*

638 • *La semejanza concilia la benevolencia.*
Asemănarea cîștigă bunăvoință.

639 • *No hay desierto como vivir sin amigos; la amistad multiplica los bienes y reparte los males, es único remedio contra la adversa fortuna y un desahogo del alma.*
Nu-i pustiu mai amarnic decît acela de a trăi lipsit de prieteni; prietenia sporește bucuria și împuținează supărarea, ea este unic leac împotriva unei sorți vitrege și e pururi alinare a sufletului.

640 • *Es definido uno por los amigos que tiene.*
Arăți cine ești prin prietenii pe care-i ai.

641 • *Tratad con quien se puede aprender.*
Să n-ai de-a face decît cu cei care te pot învăța ceva.

642 • *De los amigos maleados salen los peores enemigos.*
Dintre prietenii stricați răsar cei mai înverșunați dușmani.

643 • *Saberlos conservar los amigos es más que el hacerlos amigos.*
E mai greu să-ți păstrezi prietenii decît să ți-i faci.

644 • *Unos amigos son buenos para de lejos y otros para de cerca, y el que tal vez no fué bueno para la conversación, lo es para la correspondencia.*
Prietenii ți-s unii mai de folos de aproape, și alții de departe, și cel căruia nu-ți place să-i vorbești, poate că îți va plăcea să-i scrii.

645 • *Tanto valdría uno cuanto quisieren los demás, y para que quieran se les ha de ganar la boca el corazón; no hay hechizo como el buen servicio, y para ganar amistades el mejor remedio es hacerlas; depende lo más y lo mejor que tenemos de los otros.*
Te vei bucura doar de-atîta trecere cîtă îți vor arăta ceilalți; iar pentru a-i face să ți-o arate, va trebui să le cîștigi cuvintele cu inima ta; nici o vrajă nu-i mai puternică decît aceasta, căci, pentru a cîștiga favoruri, trebuie să le

faci mai întîi tu însuți; tot ce primim mai bun și mai mult de la alții, căpătăm numai astfel.

B. GRACIÁN, *Oráculo manual* / *Oracolul manual.*

646 • *Puedo yo haber sido desgraciado en amigos; puede haberme privado la desgracia de los que tuve en prosperidad; pero yo no emanciparé a ninguno a quien no vea de espalda vuelta; y cuando todos me abandonarán, más gozaría mi corazón en el sentimiento de haberles sido fiel, que sufriría en el de su infidelidad.*
Chiar de voi fi norocos cu prietenii; și chiar de mi-i va alunga nenorocul pe toți aceia pe care mi i-a adus bunăstarea, de la nici unul nu-mi voi întoarce fața înainte de a și-o fi întors el însuși de la mine; și chiar de m-ar părăsi cu toții, mai mult mă va bucura gîndul de-a le fi rămas tuturor credincios, decît mă va întrista necredincioșia lor.

G.M. DE JOVELLANOS, *Discursos* / *Discursuri.*

647 • *Tengo yo un fiel amigo; me quiere tanto, / que el bendito me empuja si me resbalo.*
Am prieten de nădejde; / cum mă vede că alunec / tare mă și îmbrîncește!

RUIZ AGUILERA, *Cantares* / *Cîntece.*

648 • *Una cosa es la amistad, / y el negocio es otra cosa.*
Un lucru-i prietenia, / și altul negustoria.

A. LÓPEZ DE AYALA, *El tanto por ciento* / *Atît la sută.*

649 • *En las federaciones de la amistad suele haber un pacto tácito: el de la igualdad de ingenio y de fortuna. El que brilla más, el que sube más, está fuera del pacto; se le declara la guerra.*
Între prieteni există de obicei un pact tacit: cel al egalității inteligenței și averii. Acel ce strălucește mai mult, acel ce răzbate mai sus se află în afara pactului și i se declară război.

L. ALAS „CLARÍN", *Cavilaciones / Meditații.*

650 • *Si la amistad pretendes / que sea durable, / visita a tus amigos / de tarde en tarde. / Pues la más tierna, / suele tal vez perderse / con la frecuencia.*
De ai prieteni și vrei / tot prieteni să-ți rămînă / treci cît mai rar pe la ei / căci la prieteni n-ai spor / de te ții de capul lor.

F. RODRÍGUEZ MARÍN, *Cantares populares españoles / Cîntece populare spaniole.*

651 • *?Para que son, pues, los amigos? Un amigo es alguien a quien contamos nuestras victorias y ocultamos nuestras derrotas.*
La ce-s buni, atunci, prietenii?
Prietenul este acela căruia îi povestim numai izbînzile, dar de ochii căruia ne ascundem cu grijă înfrîngerile.

X. VILLAURRUTIA, *Parece mentira... / Pare minciună.*

652 • *?Cuantas veces se pasa uno el enemigo por huir de los amigos!*
O, cîți n-au trecut de partea dușmanului doar pentru a fugi de prieteni!

J. BENAVENTE, *El rival de su mujer / Rivalul soției sale.*

BĂNUIALĂ

653 • *No sospeches mal contra tu hermano; porque este pensamiento quita la pureza del corazón.*
Nu-l bănui pe al tău frate; căci acest gînd răpește inocența inimii.

J. DE LA CRUZ, *Avisos y sentencias espirituales / Păreri și fraze spirituale.*

654 • *Que poderse librar de una sospecha no cabe en fuerzas del poder humano.*
Nu stă în puterea omului să se elibereze de o bănuială.

F. LOPE DE VEGA, *Del mal en menos / Din rău în și mai rău.*

655 • *La sospecha es la combinación de la impotencia y de la perversidad humana.*
Bănuiala este un amestec de neputință și de perversitate.

C. ARENAL, *Manual del visitador del pobre / Manualul filantropului.*

DUȘMĂNIE

656 • *Es disparate que pueda el prudente prevenir a quien le acecha.*
E o nerozie să crezi că un om, oricît de prudent, se poate apăra pînă la sfîrșit de cel care i-a pus gînd rău.

657 • *La vida se puede aventurar para conservar un amigo, y la hacienda se ha de dar para no cobrar un enemigo.*
Îți poți pune viața în joc pentru a-ți păstra un prieten, iar averea dă-ți-o toată pentru a nu căpăta un dușman.

M. ALEMÁN, *Guzmán de Alfarache.*

658 • *Quien tiene enemigos y duerme, / no se queja de sus males.*
Cine-are dușmani, și doarme, / să nu se vaiete apoi!

J. RUIZ DE ALARCÓN, *La verdad sospechosa / Adevărul bănuitor.*

659 • *De largas enemistades / vienen paces, pero cortas, / porque es pasar de odio a amar.*
După o prea-ndelungată dușmănie / de vine pacea, n-o să țină mult, / căci prea greu se schimbă ura-n iubire.

A. MIRA DE AMESCUA, *El esclavo del demonio / Sclavul demonului.*

660 • *No está lejos de ser enemigo de su prójimo en las obras, quien, por más motivos que tenga, lo es en las palabras.*

Nu mai e mult pînă să-ți devină dușman și în fapte acela care îți este dușman în vorbe.

F. DE QUEVEDO, *Carta a Adán de la Parra* / *Scrisoare către Adán de la Parra.*

661 • *El enemigo sólo empieza a ser temible cuando empieza a tener razón.*
Dușmanul începe să devină de temut numai atunci cînd începe să aibă dreptate.

J. BENAVENTE, *De sobremesa* / *Desert.*

662 • *No es un bien el soportar toda manifestación de la parte errada... para llegar a la enervante y desmoralizadora situación de vivir sin un contrario, pues no hay peor enemigo que el no tenerlos.*
Nu-i deloc bine să nu intervii atunci cînd alții greșesc... ajungînd astfel în situația demoralizantă și dăunătoare de a trăi fără adversari, căci nici un dușman nu-i mai rău decît lipsa oricărui dușman.

R. MENÉNDEZ PIDAL, *Los españoles en la historia* / *Spaniolii în istorie.*

CALOMNIE

663 • *No importa que el arma con que se acomete a otro sea el acero o la puma, mientras sea la misma la intención, pues a menudo se hiere*

más con la palabra o el escrito que con la espada: esta atraviesa el cuerpo; aquella, el alma.
Nu contează dacă arma cu care lovești e oțel sau condei, dacă intenția e aceeași: adesea rănești mai tare cu vorba sau prin scris decît cu spada, căci aceasta străpunge corpul, iar aceea, sufletul.

L. VIVES, *De tradentis disciplinis.*

664 • *La murmuración, para que se tome gusto a ella, ha de ser malsín el que la dice y maligno el que la oye. Dicen que decía el buen marqués de Santillana, que lenguas malignas y orejas malignas hacían que fuesen las murmuraciones sabrosas.*
Clevetirea e ascultată cu plăcere atunci cînd e răuvoitor cel care-o rostește și răutăcios cel ce-o ascultă; de aceea zicea bunul conte de Santillana că numai pentru limbi rele și urechi rele e clevetirea plăcută.

A. DE GUEVARA, *Epístolas familiares / Scrisori familiare.*

665 • *Mal hablar / no se puede colorar / con elocuencia ninguna.*
Clevetirea, / nici o elocință n-o să izbutească / s-o împodobească.

C. DE CASTILLEJO, *Poesías / Poezii.*

666 • *Ni gusto de murmurar ni consiento que delante de mí se murmure; no escudriño las vidas ni soy lince de los hechos de los otros.*

Nu clevetesc și nici pe alții nu vreau să-i aud clevetind; nu scormonesc în viețile altora, nici nu sînt paznicul faptelor lor.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote*, II, 16.

667 • *Es tan ligera la lengua como el pensamiento, y si son malas las preñeces de los pensamientos, los empeoran los partos de la lengua.*
Limba-i la fel de nechibzuită ca și mintea, și dacă mintea e grea numai de gînduri rele, mai rele vor fi cînd le va naște limba.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

668 • *Es querer atar las lenguas de los maldicientes lo mismo que querer poner puertas al campo.*
A vroi să fereci limbile bîrfitorilor înseamnă a vroi să-i pui porți unui cîmp.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote*, II, 55.

669 • *El que se adelanta a confesar el defecto propio, cierra la boca a los demás.*
Cel ce se grăbește să-și mărturisească metehnele, le închide gura răuvoitorilor.

B. GRACIÁN, *El discreto / Omul de lume.*

670 • *No me estaba bien aquí / que hable sólo bien de mi / quien de todos habla mal.*

Vă jur că nu-mi cădea bine / să mă laude doar pe mine / cel ce zicea rău de toți.

F. DE ROJAS ZORRILLA, *Los áspides de Cleopatra / Năpîrcile Cleopatrei.*

671 • *Los maldicientes son bien oidos, pero mirados con desprecio.*
Clevetitorii sînt ascultați cu luare-aminte, dar priviți cu dispreț.

J. DE ZABALETA, *El dia de fiesta / Zi de sărbătoare.*

672 • *Que es más vil la calumnia que con maña injerta en la verdad una mentira.*
Mai mîrșavă e calomnia ce, dibace, minciuna printre-adevăruri strecoară.

R. DE CAMPOAMOR, *Los pequeños poemas: La calumnia / Micile poeme: Calomnia.*

673 • *La calumnia es hija de la ignorancia y hermana gemela de la envidia.*
Calomnia este fiica ignoranței și soră geamănă cu invidia.

F. ROMERO ROBLEDO, *Discurso / Discurs.*

INJURIE

674 • *El mejor remedio en las injurias es despreciarlas.*

Cel mai bun leac împotriva injuriilor este să le disprețuiești.

M. ALEMÁN, *Vida de Guzmán de Alfarache.*

675 • *Los agravios despiertan la cólera en los más humildes pechos.*
Jignirile trezesc mînie în cele mai umile cugete.

676 • *Aquel que dice injurias, cerca está de perdonar.*
Cel ce-ți azvîrle ocări nu mai are mult și iartă.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* II, prolog, 70.

677 • *Y así, vengo a saber por experiencia / / que no hay dolor que iguale al de una injuria / hecha con nombre de castigo justo.*
Un rău mai dureros nimic nu-ți face / ca o insultă-înveninat-anume, / ce-a fi pedeapsă dreaptă se preface.

L.L. DE ARGENSOLA, *Sonetos / Sonete*

678 • *Los agravios no se han de recibir, si no van muy descubiertos, y aún desto se ha de quitar cuanto fuere posible, desapasionándose y haciendo reflexión en si lo son, o no.*
Jignirile n-ar trebui luate în seamă decît dacă sînt aduse prea pe față; și chiar și atunci poate că e mai bine să nu-ți ieși din fire, ci

să ştii să te gîndeşti dacă au vrut să fie astfel, ori nu.

V. ESPINEL, *La vida del escudero Marcos de Obregón / Viaţa scutierului Marcos de Obregón.*

679 • *La mayor vengaza del que es sabio, / es olvidar la causa del agravio.*
Adevărata răzbunare a celui înţelept / e să uite pricina jignirii.

F. LOPE DE VEGA, *El desprecio agradecido / Dispreţul satisfăcut.*

680 • *A nadie injuria / quien usa de su derecho.*
Pe nimeni nu jigneşte / cel ce de dreptu-i se foloseşte.

J. RUIZ DE ALARCÓN, *Los pechos privilegiados / Inimile alese.*

681 • *Cuando viene una ofensa hacia mi, levanto un poco mi corazón y pasa por debajo de él sin rozarlo siquiera.*
Cînd o jignire m-apasă, inima mea se saltă şi o lasă să treacă pe dedesubt, fără măcar să se simtă atinsă.

A. APARISI Y GUIJARRO, *Poverbios morales / Proverbe morale.*

AMENINŢARE

682 • *Si la mujer no se corrige por lo que le dicen, nunca se enmendará por lo que le amenazan.*

Femeia care nu ascultă de vorbă bună, nu se va îndrepta nici prin amenințări.

A. DE GUEVARA, *Epístolas familiares* / *Corespondență familiară.*

683 • *Mientras se amenaza, descansa el amenazador.*
În timpul amenințării, amenințătorul se odihnește.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

684 • *Ni tiene mucho valor, / el que a todos amenaza.*
Cel ce pe toți îi amenință, / nu are prea mult curaj.

C. PÉREZ DE HERRERA, *Proverbios morales* / *Proverbe morale.*

DUEL

685 • *He sido de parecer siempre que no se lava bien la mancha del agraviado con la sangre del que le ofendió, porque lo que fue no puede dejar de ser, y es desatino creer que se quita, porque se mata al ofensor, la ofensa del ofendido; la que hay en esto es que el agraviado se queda con su agravio y el otro muerto, satisfaciendo los deseos de la venganza, pero no las calidades de la honra, que para ser perfecta no ha de ser ofendida.*

Întotdeauna am fost de părere că o jignire nu poate fi spălată cu sîngele celui ce a adus-o, întrucît ceea ce a fost nu poate înceta să mai fie, și e o nebunie să crezi că ucigîndu-l pe cel ce te-a jignit, a pierit și jignirea; unul moare, iar celălalt rămîne tot cum era și înainte, doar că și-a săturat setea de răzbunare; căci onoarea pentru a fi desăvîrșită, trebuie să nu fi fost niciodată pătată.

F. LOPE DE VEGA, *La discreta venganza / Răzbunarea discretă.*

686 • *Para tener honor no hay más remedio que deshonrarse con un crimen.*
Pentru a-ți recăpăta onoarea ești silit (prin duel) să te dezonorezi cu o crimă.

687 • *Pero repare vd. en que hacen profesión de matones y verá que para llegar a ser buenos duelistas han empezado por ser grandísimos tumos, y que si buscan el honor provocando a la gente y dando o recibiendo estocadas, es porque de otro modo no lo pueden hallar.*

Priviți-i o clipă pe duelgiii ăștia: veți vedea că, pentru a-și deprinde ca lumea meșteșugul, au început toți prin a se purta ca niște ticăloși, și că, dacă își caută onoarea legîndu-se de oameni, dînd și primind împunsături, fac aceasta numai pentru că în alt chip nu și-ar putea-o găsi...

M. TAMAYO Y BAUS, *Lances de honor / Dueluri de onoare.*

POPOR, NAȚIUNE

688 • *Un pueblo en sangrienta anarquía, un pueblo en la miseria, es todavía un pueblo y tiene derecho a toda esperanza; pero un pueblo sin idealidad no es nada ni tiene derecho a nada.*
Un popor aflat într-o anarhie sîngeroasă, un popor aflat în mizerie e un popor încă și are dreptul la speranță deplină; dar un popor lipsit de idealuri nu înseamnă nimica și nici nu are dreptul la nimic.

J. MARAGALL, *Artículos / Articole.*

689 • *Sólo las fuerzas que representan los intereses del país, que expresan y marchan al compás de las tendencias del desarrollo social pueden ser realmente la base del renacimiento político, económico y cultural.*
Numai forțele care reprezintă interesele țării, care exprimă și merg în ritm cu tendințele dezvoltării sociale pot constitui într-adevăr baza renașterii politice, economice și culturale.

D. IBÁRRURI, *El único camino / Singura cale.*

690 • *La unidad... de todas las fuerzas nacionales ... es nuestra esperanza. Ella marchará, está marchando ya, por el único camino que hace de los hombres sencillos, héroes, constructores de una nueva vida, de un mundo nuevo: por el camino de la lucha por la democracia, por la paz, por el Socialismo.*

Unitatea... tuturor forțelor naționale... este speranța noastră. Ea va păși, și a pășit deja pe singura cale pe care oamenii simpli devin eroi, constructori ai unei vieți noi, ai unei lumi noi, pe calea luptei pentru democrație, pentru pace, pentru socialism.

D. IBÁRRURI, *El único camino / Singura cale.*

691 • Masele doresc transformări sociale și politice profunde și intuiesc pe acei care le pot realiza în mod efectiv. [...] Înțelegerea devine patrimoniul întregului popor atunci cînd el este antrenat din plin în luptă, cînd descoperă că forța sa constituie elementul hotărîtor.

SANTIAGO CARRILLO, *Nuevos enfoques a problemas de hoy / Realitățile de azi într-o lumină nouă.*

PATRIE, PATRIOTISM

692 • *Yo siempre he entendido por patria esto: la cantidad de medio que de pequeños nos hemos asimilado y que forma parte latente de nuestro ser físico y casi todo nuestro ser psicológico.*

Am înțeles întotdeauna prin patrie cantitatea de mediu ambiant pe care de mici am asimilat-o și care face parte integrantă din ființa

noastră fizică și alcătuiește aproape întreaga noastră ființă spirituală.

A. GANIVET, *Epistolario* / *Corespondență.*

693 • *Ningún pueblo se ha levantado de su postración maldiciendo los días lejanos y grandes de su historia...*
Nici un popor nu s-a ridicat din mizerie, blestemînd zilele îndepărtate și mărețe ale istoriei sale...

J. VÁZQUEZ DE MELLA, *Discurso* / *Discurs.*

694 • *Hay un patriotismo infecundo y vano: el orientado hacia el pasado; otro, fuerte y activo: el orientado hacia el porvenir. Entre preparar un germen y dorar un esqueleto, ¿quién dudará?*
Există un patriotism steril și zadarnic: cel orientat spre trecut; altul, puternic și activ: cel orientat spre viitor. Între ocrotirea unei semințe și împodobirea unui schelet, cine mai șovăie?

S. RAMÓN Y CAJAL, *Charlas de café* / *Discuții de cafenea.*

695 • *Hay que volar a todos los vientos de todos los mares, pero hay que procrear en un solo nido.*
Poți să zbori către toate zările și peste toate mările, dar trebuie să revii în același cuib.

E. D'ORS, *El nuevo glosario* / *Noul glosar.*

GUVERNĂMÎNT

696 • *El poder es bien tenido / cuando es el poderoso más amado que temido.*
Puterea se află în mîini bune cînd cel puternic e mai mult iubit decît temut.

P. LÓPEZ DE AYALA, *Rimado de palacio / Versuri palatine.*

697 • *No es verdadera fuerza y poderío dañar y empescer; más aprovechar y guarescer.*
Adevărata putere și stăpînire nu stă în a păgubi și în a constrînge, ci în a ocroti și a aduce folos.

F. DE ROJAS, *La Celestina.*

698 • *Gran honra de una ciudad es que no se vea en ella mendigo alguno: porque la multitud de mendigos argüye en los particulares malicia e inhumanidad, y en los magistrados, el descuido del bien público.*
Mare cinste ar fi pentru o cetate să nu se zărească nici un cerșetor pe străzile sale; căci mulțimea cerșetorilor vădește răutatea și neomenia locuitorilor, iar din partea celor ce cîrmuiesc, nepăsarea pentru binele obștei.

L. VIVES, *De subventione pauperum.*

699 • *No hay cosa más perjudicial en la República que un necio con opinión de sabio, mayormente si tiene algún mando y gobierno.*

Nimeni nu-i mai dăunător într-o țară decît un prost care se bucură de reputația unui om înțelept și deține și vreun post de seamă.

J. HUARTE DE SAN JUAN, *Examen de ingenios* / *Examenul geniilor.*

700 • *Porque es más saber templar / el poder que no tenelle.*
Mai presus de putere este să știi să ți-o stăpînești.

L. VÉLEZ DE GUEVARA, *A lo que obliga el ser rey* / *La ce obligă să fii rege.*

701 • *No hay príncipe de quien menos se quejen los suyos que de él que les da más licencia para quejarse.*
De nici un principe nu se vor plînge mai puțin supușii săi, ca de acela ce-i lasă slobozi să se plîngă.

FELIPE II, véase Baltasar Porreño, *Dichos y hechos de Don Felipe II* / *Spuse și fapte ale lui Filip al II-lea, rege al Spaniei.*

702 • *Cánsanse los hombres de negar, como de conceder.*
În cele din urmă oamenii ostenesc și de a se împotrivi prea mult și de a îngădui prea multe.

D. DE SAAVEDRA FAJARDO, *Empresas políticas* / *Embleme politice.*

703 • *Para gobernar locos es menester gran seso y para regir necios gran saber.*
Pentru a-i guverna pe nebuni e nevoie de multă minte și pentru a-i conduce pe proști de multă știință.

B. GRACIÁN, *El Criticón.*

704 • *Sueña el Rey que es Rey, y vive / con este engaño mandando, / disponiendo y gobernando; / y este aplauso que recibe / prestado, en el viento escribe / y en cenizas le convierte / la muerte (desdicha fuerte). / ! Qué hay quien intente reinar / viendo que ha de despertar / en el sueño de la muerte !*
Regele, și el visează / că e rege, că-i stăpîn,/ și că toate guvernează. Doar că laudele toate, / cîte-aude, — în vînt rămîn, / și-n cenușă aspra moarte / le preface. Cine-așteaptă / rege-a mai fi, cînd deîndată / visul morții îl deșteaptă?

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *La vida es sueño / Viața-i vis.*

705 • *Te llamas liberal y despreocupado, y el día que te apoderes del látigo azotarás como te han azotado.*
Te lauzi că ești liberal și nepărtinitor, dar în ziua cînd vei apuca hățurile, vei biciui și tu precum te-au biciuit.

M. J. DE LARRA, *La Nochebuena de 1836 / Crăciunul anului 1836.*

706 • *Lo que se llaman pasiones políticas suelen ser pasiones comunes.*
Pasiunile pe care de fapt le numim politice sînt de fapt pasiunile obișnuite.

J. BALMES, *Pensamientos / Gînduri.*

707 • *Si se me preguntara a mi cual es el carácter especial que distingue al hombre de Estado de todos los demás, diría que es el instinto que discierne las cuestiones en que es posible ceder y las cuestiones que ni pueden ser transigidas, ni pueden ser abandonadas.*
Dacă aș fi întrebat eu care este trăsătura specială care îl distinge pe omul de Stat de toți ceilalți, aș spune că e instinctul cu care discerne problemele în care e posibil să cedezi și pe cele care nu pot fi nici aplanate, nici abandonate.

J. DÓNOSO CORTÉS, *Discurso / Discurs.*

708 • *Cuando un puesto está ocupado por un tonto, todo el mundo cree que está vacante.*
Cînd într-un loc înalt se află un prost, toată lumea crede că postul acela e vacant.

A. RIOS ROSAS, Cfr. A. García Carraffa, *Frases célebres de políticos / Fraze celebre ale politicienilor.*

709 • *!Ay de los pueblos gobernados por un Poder que ha de pensar en la conservación propia!*

Vai de popoarele guvernate de o putere care nu se gîndește decît la cum să se mențină!

J. BALMES, *Escritos políticos / Scrieri politice.*

710 • *Las alianzas no son un fin; las alianzas son un medio para conseguir el fin que se apetece; el fin consiste en los intereses permanentes de la nación; las alianzas deben proporcionar este fin.*
Alianțele nu sînt un țel; alianțele sînt mijlocul pentru a obține țelul dorit; țelul constant în interesele permanente ale națiunii și alianțele trebuie să împlinească acest țel.

J. DONOSO CORTÉS, *Discurso / Discurs.*

711 • *No hay más alianzas que las que trazan los intereses, ni las habrá jamás.*
Nu există alte alianțe decît cele dictate de interese și niciodată nu vor exista altele.

A. CÁNOVAS DEL CASTILLO, *Discursos / Discursuri.*

712 • *Decir política equivale a decir ciencia de lo mudable, de lo relativo y contingente.*
Politica este știința a tot ce-i schimbător, relativ și contingent.

A. CÁNOVAS DEL CASTILLO, *La economía política y la democracia economista en España / Economia politică și democrația economistă în Spania.*

713 • *La política no es más que el arte de realizar en cada momento histórico aquella porción del ideal del hombre que taxativamente permiten las circunstancias.*
Politica este arta de a realiza în fiece moment istoric acea porțiune din idealul omenesc pe care împrejurările nu o permit decît într-o măsură limitată.

A. CÁNOVAS DEL CASTILLO, Cfr. A. García Carraffa, *Frases célebres de políticos / Fraze celebre ale politicienilor.*

714 • *La transformación de los sistemas políticos no depende de los cambios exteriores, sino del estado social; un pueblo culto es un pueblo libre; un pueblo salvaje es un pueblo esclavo, y un pueblo instruido a la ligera, a paso de carga, es un pueblo ingobernable. Las libertades las tenemos dentro de nosotros mismos; no son graciosas concesiones de las leyes.*
Evoluția sistemelor politice nu depinde de schimbările exterioare, ci de starea societății: un popor cult este un popor liber; un popor înapoiat este un popor sclav; iar poporul instruit în grabă și fără chibzuință, ajunge de nestăpînit. Libertățile nu sînt niște mărinimoase daruri ale legii, ci se află în noi înșine.

A. GANIVET, *Cartas finlandesas / Scrisori finlandeze.*

715 • *Lo malo en un país no consiste en su debilidad, sino en que ésta sea ignorada de quienes*

tienen inexcusable obligación de conocerla.
Nenorocirea unei țări nu constă în slăbiciunea ei, ci în faptul că aceasta e dată uitării tocmai de aceia care cu nici un chip n-au dreptul s-o uite.

S. RAMÓN Y CAJAL, *Páginas de mi vida / Pagini din viața mea.*

716 • *Sólo una acertada política internacional, política de magnas empresas, hace posible una fecunda política interior.*
Numai o dibace politică internațională, o politică de mari proiecte face posibilă o fecundă politică internă.

J. ORTEGA Y GASSET, *España invertebrada / Spania de nedivizat.*

CURTE, CÎRMUITORI

717 • *En la corte, el que vale poco está olvidado, y el que vale mucho es perseguido.*
La curte, cel cu puține merite este uitat, iar cel cu merite multe, persecutat.

A. DE GUEVARA, *Epístolas familiares / Epistole familiare.*

718 • *Sin duda es señal que el príncipe no es grande, cuando sus criados son muy poderosos.*
Nu încape îndoială că un principe este slab atunci cînd cei care îl servesc sînt din cale afară de puternici.

J. DE MARIANA, *De Rege et Regis Institutione.*

719 • *!Guay del reino cuyo rey va perdiendo el respeto a todos!*
Vai de regatul al cărui rege începe să piardă respectul supușilor!

720 • *Porque a mi opinión y a la razón de la experiencia, los príncipes se califican a sí con los beneficios que hacen.*
După părerea mea și după înțelepciunea dobîndită prin experiență, conducătorii se califică pe ei înșiși prin rezultatele pe care le obțin...
A. PÉREZ, *Cartas / Scrisori.*

721 • *Errar en los consejos que se dan a los príncipes, es errar contra toda la especie.*
A greși în sfaturile care se dau conducătorilor înseamnă a greși față de întreaga națiune.
A. PÉREZ, *Aforismos / Aforisme.*

722 • *?Y es posible que nuestra merced sabe que las comparaciones que se hacen de ingenio a ingenio, de valor a valor, de hermosura y de linaje a linaje, son siempre odiosas y mal recibidas?*
N-ați știut oare pînă acum că nu trebuiesc niciodată comparate un talent cu alt talent, o vitejie cu altă vitejie, o frumusețe cu altă frumusețe, sau o obîrșie cu altă obîrșie, căci, de-o veți face, veți stîrni întotdeauna vrăjmășie?
M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* II, 1; 42.

723 • *Los oficios y grandes cargos no son otra cosa sino un golfo profundo de confusiones.*
Slujbele și sarcinile mari se aseamănă unei mări adînci și tulburate.

724 • *..Yo no soy bueno para palacio, porque tengo vergüenza y no sé lisonjear.*
Nu-s bun să trăiesc la palat fiindcă nu mi-am pierdut rușinea și nu știu să lingușesc.

725 • *Oh, corte, que alargas las esperanzas de los atrevidos pretendientes y acortas las de los virtuosos encogidos, sustentas abundantemente a los truhanes desvergonzados y matas de hambre a los discretos vergonzosos!*
O, curte, ce bine știi să sporești nădejdile îndrăzneților stăruitori, spulberîndu-le pe cele ale celor sfioși și la locul lor; cum știi să-i îmbuibi numai pe ticăloșii fără de rușine, lăsîndu-i să piară de foame pe cei cuminți și cuviincioși.

M. DE CERVANTES, *Novelas ejemplares / Nuvelele exemplare.*

726 • *En los vasallos viene a ser más justo dar lo que les hace falta, que lo que les sobra.*
E mai drept să le dai supușilor ce le lipsește, decît ce le prisosește.

727 • *El que enriquece a los subditos tiene tantos tesoros como vasallos.*
Cel ce-și îmbogățește supușii are tot atîtea comori cîți sînt aceștia.

F. DE QUEVEDO Y VILLEGAS, *La hora de todos y fortuna con seso / Momentul tuturor și norocul cu chibzuială.*

728 • *Mejor es que los enemigos teman al principe por prudente que por arrojado.*
Mai bine ca dușmanii să se teamă de prudența unui conducător decît de cutezanța lui.

729 • *Más es el reinar oficio que dignidad; un imperio de padres a hijos. Y si los subditos no experimentan en el príncipe la solicitud y amor de su padre, no le obedecerán como hijos.*
Domnia este mai curînd o sarcină decît o cinste; grijile unui tată împovărat de copii. Iar dacă supușii nu simt în principele lor dragostea și grija părintelui, nu-i vor da nici ei ascultare asemenea unor fii.

D. DE SAAVEDRA FAJARDO, *Idea de un principe... / Păreri despre îndatoririle principelui.*

STĂPÎNI ȘI SLUJITORI

730 • *Quien a mal ome sirve, syenpre será mendigo.*
Cine slujește la om rău, cerșetor va rămîne.

731 • *La dueña compuesta, / si non quiere el mandado, non da buena / respuesta.*
Cînd stăpînei nu-i place-a da poruncă / nimeni nu se-ndeamnă la muncă.

J. RUIZ, *Libro de buen amor / Cartea iubirii sănătoase.*

732 • *Ni hay siervo que a su señor / no pueda tener cautivo.*

Nu-i slugă ce pe-al său stăpîn / să nu-l poată trimite-n temniță!

A. DE VARROS, *Proverbios morales/ Proverbe morale.*

733 • *Los descuidos de las señoras quitan la vergüenza a las cridas.*
Nepăsarea stăpînilor alungă cuviința slugilor.

734 • *Este daño acarrean, entre otros, los pecados de las señoras, que se hacen esclavas de sus mismas criadas y se obligan a encubrirles sus deshonestidades y vilezas.*
Păcatele stăpînelor mai au și neajunsul că le silesc să se înrobească chiar slugilor lor, cărora ajung să le acopere necinstea și ticăloșiile.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* I, 34.

735 • *Duerme el criado y está velando el señor, pensando como le ha de sustentar, mejorar y hacer mercedes.*
Sluga doarme, în vreme ce stăpînul se tot frămîntă, gîndindu-se cum să-l țină și să-l mulțumească mai bine.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* II, 31; 20.

736 • *La honra del amo descubre la del criado.*
După cinstea stăpînului o poți ghici pe aceea a slugii.

M. DE CERVANTES, *Novelas ejemplares / Nuvelele exemplare.*

737 • *Si no hubieran los señores, / los clérigos y soldados / menester tantos criados, / hubiera más labradores. / Véase un cochero sentado, / que todo lo goza y ve. / Mal año, si fuera a pie / con la reja de un arado!*
Dacă toţi domnii cei mari, / mireni, clerici, înstăriţi, / nu s-ar cere slugăriţi, / am vedea mai mulţi plugari. / Iat-un vizitiu ţîfnos / cu un nas de nu-l ajungi. / Ce-ar fi de-ar merge pe jos, / opintindu-se la plug?

F. LOPE DE VEGA, *El villano en su rincón / Nevoiaşul la locul lui.*

738 • *Al criado diligente y afecto a su amo más debe estimarle este por verle gustoso en su servicio que por verse del criado.*
Pe sluga harnică şi credincioasă, nu atît pentru că îl slujeşte, stăpînul ar trebui s-o preţuiască, ci pentru că o vede făcînd aceasta cu plăcere.

F. DE QUEVEDO, *Carta a Adán de Parra / Scrisoare către Adán de Parra.*

ORDINE

739 • *No toda luz que se encienda y se apaga es un faro. Precisa el ritmo.*
Nu orice lumină care se aprinde şi se stinge e un far. E nevoie de un ritm anume.

E. D'ORS, *Poussin y el Greco: Haikais, A un pensador / Poussin şi El Greco: Haikais. Unui gînditor.*

ASCULTARE

740 • *El obedecer a nuestro superior es hacerlo esclavo nuestro.*
A asculta de superior înseamnă a-l face sclavul nostru.

V. ESPINEL, *Vida del escudero Marcos de Obregón / Viața scutierului Marcos de Obregón.*

741 • *Que el saber obedecer / es la más perfecta ciencia.*
A ști de cine s-asculți /e cea mai înaltă știință.

T. DE MOLINA, *Esto que es negociar/ Într-adevăr, asta înseamnă să știi să negociezi.*

AUTORITATE

742 • *¡Cuántos en las cortes tienen oficios preeminentes, a los cuales en una aldea no les hicieran alcaldes!*
Cîți la curte, oare, n-au slujbe importante, iar într-un sat n-ar fi nici văcari!

A. DE GUEVARA, *Menosprecio de corte y alabanza de la aldea / Disprețul vieții de la curte și lauda celei de la țară.*

743 • *Yo imagino que es muy bueno mandar sea a un hato de ganado.*

Eu cred că tare-i dulce să poruncești, fie chiar și numai peste o turmă de oi.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote*, II, 17.

744 • *Ni el que obedece con ceno / da muestra de mucho amor; / ni el que manda con rigor / obliga a ser muy querido.*
Acel ce te-ascultă-în ciudă / niciodată nu ți-e drag; / dar nici cîți aspru se poartă / iubiți foarte nu se fac.

A. DE VARROS, *Proverbios morales / Proverbe morale.*

745 • *Conozcan de una vez que el poder de los príncipes es débil cuando dejan de respetarlo sus vasallos.*
Se știe că puterea monarhilor se clatină cînd încetează respectul supușilor.

J. DE MARIANA, *De Rege et Regis Institutione / Despre rege și instituția regalității.*

746 • *A quien no persuadieren la experiencia y la razón, no ha de convencer la autoridad.*
Unde nu convinge experiența și rațiunea, nu izbutește nici constrîngerea.

B.J. FEIJÓO, *Teatro crítico universal / Teatru critic universal.*

747 • *El menosprecio de la autoridad es el principio de la revolución.*

Disprețul pentru autoritate e începutul revoluției.

A. APARISI Y GUIJARRO, *Discursos / Discursuri.*

748 • *La autoridad es una sugestión espiritual que introduce en el ánimo del subdito la presunción de la rectitud del acto y nos lo trae a la obediencia.*
Autoritatea este o sugestie spirituală, ce strecoară în sufletul celui supus ideea justeții unui act, determinîndu-l să execute tot ceea ce i se cere prin acesta.

A. MAURA, Cfr. *A. García* Carraffa, *Frases célebres de políticos / Fraze celebre ale politicienilor.*

749. • Ultimele faze ale unei dictaturi condamnate sînt cele mai imprevizibile, cele mai deconcertante, cele care se potrivesc cel mai puțin cu o schemă dinainte stabilită.

SANTIAGO CARRILLO, *Nuevos enfoques a problemas de hoy/ Realitățile de azi într-o lumină nouă.*

LEGI

750 • *Deben ser las leyes benignas para el débil, enérgicas para el fuerte, implacables para el contumáz, según exigen las dotes de un eximio gobernante.*

Legile trebuie să fie blînde cu cel slab, tari cu cel puternic, neiertătoare cu cel îndărătnic, potrivite însuşirilor unui conducător de seamă.

751 • *No hay ley alguna tan recta, que no trate el hombre de torcerla para satisfacer sus apetitos.*
Nu-i lege, oricît de dreaptă, pe care omul să nu caute s-o răsucească după poftele sale.

L. VIVES, *De tradendis disciplinis.*

752 • *Juro santísimamente que de cien pleitos, los noventa y cinco nacen de la impertinencia de muchas leyes.*
Jur că, din o sută de neînțelegeri, nouăzeci și cinci iau naştere din vina legilor[1].

F. FURIO DE CERIOL, *El Consejo y Consejeros del príncipe* / *Consiliul şi Consilierii monarhului.*

753 • *Para el justo no son necesarias leyes ni derechos.*
Pentru omul cinstit nu-i nevoie nici de legi, nici de drepturi[2].

J. HUARTE DE SAN JUAN, *Examen de ingenios* / *Examenul geniilor.*

---

[1] Ironie îndreptată împotriva unei legislații încîlcite, întotdeauna în defavoarea omului simplu.

[2] Individualismul moral renascentist arată față de om exigențe la fel de mari ca acelea ale stoicismului antic, uitînd faptul că omul nu se poate niciodată izola de societate.

754 • *Donde hay fuerza de hecho / se pierde cualquier derecho.*
Unde faptul s-a-mplinit / orice-alt drept a amuțit.

M. DE CERVANTES, *La guarda cuidadosa / Straja grijulie.*

755 • *No hagas muchas pragmáticas; y si las hicieses, procura que sean buenas y, sobretodo, que se guarden y cumplan; que las pragmáticas que no se guardan, lo mismo es que si no lo fuesen; antes dar a entender que el príncipe que tuvo discreción y autoridad para hacerlas, no tuvo valor para hacer que se guardasen; y las leyes que atemorizan y no se ejecutan, vienen a ser como la viga, rey de las ranas, que al principio las espantó y con el tiempo la menospreciaron y se subieron sobre ella.*
Nu da legi multe; dar dacă tot le faci, încearcă să fie bune și, mai ales, împlinește-le; căci legile neascultate mai bine n-ar fi, întrucît dau de înțeles că monarhul care a avut priceperea să le întocmească n-a avut și tăria să le facă să fie urmate, iar legile care sperie, dar nu sînt îndeplinite, ajung ca buturuga, craiul broaștelor, care mai întîi le înspăimîntă, apoi le lasă să-l disprețuiască și să i se cațăre deasupra.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote*, II, 51.

756 • *La multiplicidad de leyes es muy dañosa a las repúblicas*[...] *En siendo muchas, causan*

confusión y se olvidan, o, no pudiéndose observar, se desprecian.
Mulțimea legilor este dăunătoare pentru stat [...] Fiind prea numeroase, stîrnesc neînțelegeri sau se uită; sau, neputînd fi urmate, își pierd autoritatea.

D. DE SAAVEDRA FAJARDO, *Idea de un principe... / Păreri despre îndatoririle principelui...*

757 • *No crea una Constitución los derechos y deberes sociales: no hace más que formularlos.*
O constituție nu creează drepturi și datorii sociale: ea nu face decît să le formuleze.

A. APARISI Y GUIJARRO, *Obras completas / Opere complete.*

DREPTATE, JUSTIȚIE

758 • *Ni pienso que hará justicia / el que no tiene conciencia.*
Nu poate face dreptate cel lipsit de conștiință.

A. DE VARROS, *Proverbios morales / Proverbe morale.*

759 • *Si acaso doblares la vara de la justicia, no sea con el peso de la dádiva, sino con el de la misericordia.*
Dacă ți se va întîmpla să apleci cumpăna dreptății, fă-o la apăsarea milosteniei și nu a darurilor.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* II, 142.

760 • *Justicia hay, y no puede estar muy lejos, estando tan cerca la mentira.*
Dreptatea există, și aflîndu-se atît de aproape de minciună, înseamnă că nu va fi niciodată prea departe.

B. GRACIÁN, *El Criticón.*

761 • *Herir con un mismo golpe al inocente y al culpado, obra es de la demencia o la barbarie.*
A-i răni cu aceeași lovitură și pe vinovat și pe nevinovat este fapta unui nebun sau a unui barbar.

M. TAMAYO Y BAUS, *Un drama nuevo / O dramă nouă.*

762 • *También se lavó las manos Pilatos; y no hay manos más sucias que aquellas manos tan lavadas.*
Și Pilat și-a spălat mîinile; dar nu există alte mîini mai murdare decît mîinile acelea atît de bine spălate.

M. TAMAYO Y BAUS, *Los hombres de bien / Oameni de omenie.*

763 • *Un pueblo puede vivir con leyes injustas, pero es imposible que viva con tribunales que no administren bien y pronto la justicia.*
Un popor poate trăi cu legi nedrepte, dar i-ar fi cu neputință să trăiască cu tribunale ce nu știu să împartă bine și grabnic dreptatea.

G. AZCÁRATE, Cfr. A. García Carraffa, *Frases célebres de grandes hombres / Fraze celebre ale marilor oameni.*

VINĂ

764 • *Nadie se cree culpado si es él su mismo juez.*
Nimeni nu se consideră vinovat dacă tot el este propriul său judecător.

L.A. SÉNECA, *El libro de oro / Cartea de aur.*

765 • *Si inocente una mujer / no hay desdicha que no aguarde, / ! válgame Dios, que cobarde / la culpa debe de ser.*
De femeia care-i tare / fuge orice încercare / în fața cui e curată / lașă vina se-arată.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *El médico de su honra / Medicul onoarei sale.*

766 • *Parece siempre horrenda la culpa si aún brilla a su lado la virtud.*
Vina îți pare cu atît mai grozavă cu cît ți-a rămas mai multă virtute s-o osîndești.

M. TAMAYO Y BAUS, *Un drama nuevo / O dramă nouă.*

767 • ... *Esa imperiosa necesidad de culpar a los otros, que es patrimonio específico de los corazones inferiores.*
Această imperioasă necesitate de a da vina pe alții este un defect caracteristic sufletelor inferioare.

H. QUÍROGA, *La gallina degollada / Găina sacrificată.*

PEDEAPSĂ

768 • *Castígate castigando e sabrás a otros castigar.* Pedepsindu-i pe alții, pedepsește-te și pe tine, și vei ști atunci cum să pedepsești.

J. RUIZ, *Libro de buen amor / Cartea iubirii sănătoase.*

769 • *Desventurado el hombre que no tiene quien le amoneste cuando tiene necesidad de ello.* Vai de acela pe care n-are cine să-l mustre la timpul potrivit.

L. VIVES, *Introductio ad sapientiam.*

770 • *A quien las buenas obras no aprovechan y las tiernas palabras no mueven, las malas le domen con duro y riguroso castigo.*
Pe cel pe care nici purtarea bună nu-l schimbă, nici vorbele bune nu-l rușinează, vor ști să-l îmblînzească pedepsele necruțătoare.

M. ALEMÁN, *Vida de Guzmán de Alfarache.*

771 • *El castigo toca al juez, y la reprensión, a todos.*
Pedeapsa este rostul judecătorului, iar mustrarea, al tuturor.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

772 • *Al que has de castigar con obras no trates mal con palabras, pues le basta al desdichado*

la pena del suplicio sin la añadidura de las malas razones.

Cel pe care-l pedepsești prin faptă nu-l mai certa și cu vorba, căci îi ajunge nenorocitului suferința supliciului și fără adausul mustrărilor aspre.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* II, 42.

773 • *No estamos obligados a castigar a los que nos ofenden, sino a aconsejarles la enmienda de sus delitos.*

Nu trebuie numaidecît să-i pedepsim pe aceia ce ne-au adus vreo jignire, ci doar să-i sfătuim cum să-și îndrepte purtarea.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

774 • *Los azotes que los padres dan a los hijos honran, y los del verdugo afrentan.*

Biciul cu care te lovește părintele tău, te cinstește: cel al gîdelui te face de ocară.

M. DE CERVANTES, *El licenciado Vidriera / Licențiatul Vidriera.*

775 • *Con la gente vil obra más el rigor que la bizarría.*

Cu cei ticăloși, mai multă treabă face asprimea decît mărinimia.

B. GRACIÁN, *El Criticón.*

776 • *Como aré y sembré cogí / aré un alterado mar, sembré en estéril arena, / cogí vergüenza y afán.*
Cum ari, cum sameni, culegi; / ari o zbuciumată mare, / sameni în nisip, culegi / rușine și-ndurare.

L. DE GÓNGORA Y ARGOTE, *Romances / Romanțe.*

777 • *Los castigos de los padres, / ejecutados, reservan / los de los verdugos, Claudio, / con tan grande diferencia, / cuanto hay de una mano que honra / a une que hiere y afrenta.*
Căci pedeapsa părintească / de cea a gîdelui te scapă; / și-apoi, una este dată / de-o mînă ce te cinstește / cealaltă te înjosește.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *Los amantes del cielo / Amanții cerului.*

778 • *Señal de tener gastada la fama propia es cuidar de la infamía ajena.*
Semn este că ți-ai irosit și tu bunul renume, cînd ajungi să-ntrebi prea des de ticăloșia altora.

B. GRACIÁN, *Oráculo manual / Oracolul manual.*

JUDECĂTOR

779 • *Vicio intolerable es en el juez, condescender todo lo que le piden, más también es gran*

extremo no hacer nada de lo que le ruegan; porque el buen juez ha de ser siempre, en lo que sentencia, justo, y en lo que le ruegan, alguna vez humano.
Nu se poate răbda ca judecătorul să-și plece urechea la tot ce i se cere, dar mare e și greșeala celui ce nu vrea să ia în seamă nici o rugăminte; pentru că un adevărat judecător trebuie să fie întotdeauna drept în hotărîrile sale, iar înaintea rugăminților, omenos.

A. DE GUEVARA, *Epístolas familiares / Epistole familiare.*

780 • *No es mejor la fama de juez riguroso que la del compasivo.*
Faima judecătorului lipsit de îndurare nu o întrece pe-a celui milostiv.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* II, 42.

781 • *Los jueces discretos castigan, pero no toman venganza de los delitos.*
Judecătorul drept se străduiește să pedepsească vina, nu s-o răzbune.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

782 • *Menos mal hacen los delincuentes que un mal juez.*
Mai puțin rău aduc răufăcătorii decît un judecător neînțelept.

F. DE QUEVEDO Y VILLEGAS, *Obras escogidas / Opere alese.*

783 • *Sé justo antes de ser generoso, sé humano antes de ser justo.*

Fii drept înainte de a fi generos, fii uman înainte de a fi drept.

F. CABALLERO, Carlos Frontaura, *Máximas morales autógrafas / Maxime morale autografe.*

AVOCAT

784 • *Los abogados de nota saben bien el Derecho civil, que es el derecho de los ricos, pero no saben el Derecho penal, que es el Derecho de los pobres.*

Avocații renumiți cunosc bine Dreptul civil, care este dreptul celor bogați, dar nu cunosc Dreptul penal, care este dreptul celor săraci.

A. CÁNOVAS DE CASTILLO, Cfr. A. García Carraffa, *Frases célebres de políticos / Fraze celebre ale politicienilor.*

785 • *Me hice abogado, que es la carrera de los ricos tontos y de los pobres listos.*

Mă făcui avocat, căci aceasta este profesiunea bogaților săraci cu duhul și a săracilor cu mintea ageră.

A. PALACIO VALDÉS, *Tiempos felices: Como se casó Izaguirre / Timpuri fericite: Cum s-a căsătorit Izaguirre.*

VOT

786 • *Algo más claro y más digno de atención es ver correr todo un pueblo a las armas y dejarse diezmar por defender una idea, que no verlo ir a los comicios a votar.*
Mai încurajator și mai demn de atenție e să vezi un întreg popor cum dă fuga să ia armele și să se lase decimat pentru a apăra o idee, decît să vezi după aceea că încă nu și-a cîștigat dreptul de vot.

A. CÁNOVAS DEL CASTILLO, *Discursos / Discursuri.*

OPINIE

787 • *Ninguno cree que hace mal si los demás no juzgan que lo hace.*
Nimeni nu crede că săvîrșește vreun rău dacă ceilalți nu-l judecă ca atare.

L. VIVES, *De subventione pauperum.*

788 • *Cuando la opinión es la que derriba, derriba para siempre; la violencia deja tras de sí, al derribar, la probabilidad de la reacción a la fuerza hoy vencida y que puede ser vencedora mañana.*
Cînd opinia doboară ceva, doboară pe vecie; în timp ce violența lasă întotdeauna în urmă-i putința ca o forță, astăzi învinsă, să învingă ea însăși mîine.

M.J. DE LARRA, *Prólogo / Prolog.*

789 • *Importa mucho cuidar de no confundir a la verdadera opinión con los artificios y bambalinas que la suplantan.*
Să avem grijă să nu confundăm adevărata opinie cu vicleșugurile și ezitările care îi iau adesea locul.

A. MAURA, *Discursos / Discursuri.*

790 • *Nada me inspira más veneración y asombro que un anciano que sabe cambiar de opinión.*
Nimic nu-mi inspiră mai multă venerație și surprindere ca un bătrîn ce știe să-și schimbe părerea.

S. RAMÓN Y CAJAL, *Charlas de café / Discuții de cafenea.*

791 • *Nuestras doctrinas no suelen ser sino la justificación* a posteriori *de nuestra conducta, o el modo como tratamos de explicárnosla para nostros mismos.*
Doctrinele noastre nu obișnuiesc să fie decît justificarea *ulterioară* a conduitei noastre sau felul cum încercăm să ne-o explicăm nouă înșine.

M. DE UNAMUNO, *El sentimiento trágico de la vida / Sentimentul tragic al vieții.*

LIBERTATE

792 • *La libertad, Sancho, es uno de los más preciosos dones que a los hombres dieron los*

cielos; con ella no pueden igualarse los tesoros que encierra la tierra, ni el mar encubre, por la libertad, así como por la honra, se puede y debe aventurar la vida; y, por el contrario, el cautiverio es el mayor mal que puede venir a los hombres.

Libertatea, Sancho, este unul din darurile cele mai de preț pe care cerul l-a dăruit oamenilor: cu ea nu pot fi asemuite nici bogățiile pe care le ascund pămîntul și marea; pentru ea, ca și pentru cinste, poți și trebuie să-ți dai și viața; iar pierderea ei este cel mai mare rău ce ți se poate întîmpla.

793 • *No hay en la tierra, conforme a mi parecer, contento que se iguale a alcanzar la libertad perdida.*

Nu poate fi, cred eu, fericire mai mare decît a celui ce-și dobîndește libertatea pierdută.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote* II, 58; I, 40,

794 • *La libertad no debe de ser vendida por ningún dinero.*

Libertatea nu trebuie să se dea pe nici o comoară.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*.

795 • *No hay en el mundo señorío como la libertad del corazón.*

Cea mai întinsă stăpînire din lume este aceea a unei inimi libere.

B. GRACIÁN, *El Criticón.*

796 • *¿Qué ley, justicia o razón / negar a los hombres sabe / privilegio tan suave?*

Ce lege, cu ce-ndreptățire / venind, omului îi poate / răpi jinduita libertate?

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *La Vida es Sueño / Viața-i vis.*

797 • *El estado de libertad es una situación de paz, de comodidad y de alegría.*

Starea de libertate este o situație de pace, bunăstare și bucurie.

G.M. DE JOVELLANOS, *Memoria para el arreglo de la Policía de los Espectáculos / Memoriu în vederea organizării judicioase a spectacolelor.*

798 • *Un pueblo no es verdaderamente libre mientras que la libertad no esté arraigada en sus costumbres e identificada con ellas.*

Un popor nu este într-adevăr liber atîta vreme cît libertatea nu se află înrădăcinată în obiceiurile sale și contopită cu ele.

M.J. DE LARRA, *Artículos / Articole.*

799 • *Y si caigo, / ¿qué es la vida? / Por perdida / ya la dí, / cuando el yugo / del esclavo / como un bravo / sacudí.*

De-oi pieri-ndat' / ce-are să fie? / Viața mi-am dat / încă de cînd / înlăturînd / trista robie / jugul mi-am frînt!

J. DE ESPRONCEDA, *Canción del pirata / Cînticul piratului.*

800 • *Todo el que manda es tirano a los ojos de todos los que quisieran mandar. Regla general: en el poder se invoca siempre el orden; en la oposición se invoca siempre la libertad.*
Oricine poruncește e tiran în ochii acelora care ar dori să poruncească ei înșiși. Ca regulă generală: partidul la putere va invoca întotdeauna ordinea; opoziția va invoca întotdeauna libertatea.

M. TAMAYO Y BAUS, *Lances de honor / Afaceri de onoare.*

LUPTĂ

801 • *Tan gloriosa es una bella retirada como una gallarda acometida.*
O retragere înțeleaptă este la fel de glorioasă ca și un atac cutezător.

B. GRACIÁN, *El Héroe / Eroul.*

802 • *Vale más pelear con gente de bien que triunfar de gente de mal.*
Mai bine să te lupți din greu cu un dușman cinstit decît să învingi ușor niște ticăloși.

B. GRACIÁN, *Oráculo manual / Oracolul manual.*

803 • *Si la neutralidad sigo, / a andar solo me condeno, / porque el neutral nunca es bueno / para amigo ni enemigo.*
De-o parte dacă te ții, / singuri fi-vor ai tăi pași, / tuturor străin rămîi: / nici prieten, nici vrăjmaș.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *El segundo Scipione / Al doilea Scipione.*

804 • *Cuando hay lucha, todo lo que no sea luchar es ya huir.*
Cînd ai de luptat, tot ce nu-i luptă e fugă.

M. LINARES RIVAS, *Eva Quintanas.*

805 • Un partid revoluționar are în fața lui o sarcină permanentă: reexaminarea și reelaborarea liniei sale politice și a tacticii sale ținînd seama de experiența acumulată, de schimbările survenite în cursul luptei.

806 • Linia și tactica partidului n-au fost stabilite o dată pentru totdeauna, nu sînt înscrise în nici un fel de table ale legii. Ele sînt rodul unei investigații, al unei căutări permanente prin intermediul acțiunii politice și al luptei de clasă, sînt rodul unui efort dîrz de a înțelege realitatea schimbătoare și în permanentă mișcare.

SANTIAGO CARRILLO, *Nuevos enfoques a problemas de hoy / Realitățile de azi într-o lumină nouă.*

ARMĂ, SOLDAT

807 • *Mis arreos son las armas, / mi descanso el pelear, / mi cama las duras penas, / mi dormir siempre velar.*

Armele îmi sînt podoabe, / lupta — singura mea tihnă; / patul — colțuroasa stîncă, / veghea veșnică-odihnă.

ROMANCERO GENERAL[1]

808 • *Las armas requieren espíritu como las letras.*

Armele cer tot atîta spirit ca și literele.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote*, I, 37.

809 • *No hay mejores soldados que los que se trasplantan de la tierra de los estudios en los campos de la guerra: porque cuando se avienen y se juntan las fuerzas con el ingenio y el ingenio con las fuerzas, hacen un compuesto milagroso.*

Nici că există soldați mai buni decît aceia care, de pe tărîmul studiului, pășesc pe cîmpul

---

[1] *Romancero* — colecție de compoziții poetice, la origine anonim-populare, ale căror versuri de opt silabe desfășoară teme narative care derivă din *cantares de gesta* sau exprimă sentimente de natură lirică. Toate tradițiile și întreaga naționalitate spaniolă se află cuprinse în aceste viguroase și simple poeme, care au constituit gloria Spaniei secolului al XV-lea.

de luptă; căci dacă forța și spiritul se împacă și se unesc, dau o alcătuire minunată.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

810 • *Una cosa es en los soldados obedecer ordenes, otra seguir el ejemplo. Los unos tienen por paga el sueldo; los otros, la gloria.* Una este pentru soldați să asculte ordinele și alta să urmeze exemplul. Unii au drept plată solda, alții gloria.

F. DE QUEVEDO Y VILLEGAS, *Los cuatro fantasmas del mundo / Cele patru fantasme ale lumii.*

811 • *Aquí, en fin, la cortesía, / el buen trato, la verdad, / la fineza, la lealtad, / el honor, la bizarría, / el crédito, la opinión, / la constancia, la paciencia, / la humildad y la obediencia, / fama, honor y vida son / cual de pobres soldados, / que en buena o mala fortuna / la milicia no es más que una / religión de hombres honrados.*
Toate-acestea: curtenie, / cinste și îndemînare, / piept deschis, inimă tare, / dreptate și vitejie, / încredere și răbdare, / supunere și mîndrie, / faima armelor să fie: / și-astfel de ostași să fiți: / învinsă-ori învingătoare, / oastea-i a celor cinstiți.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *Para vencer a amor, querer vencerle / Pentru a învinge iubirea, trebuie să vrei s-o-nvingi.*

812 • *Estos son españoles. Ahora puedo / hablar encareciendo estos soldados, / y sin temor, pues sufren a pie quedo / con buen semblante, bien o mal pagados. / Nunca la sombra vil vieron del miedo, / y aunque soberbios son, son reportados. / Todo lo sufren en cualquier asalto; / solo no sufren que les hablen alto.*

Pe spanioli, pe cei vestiți la faptă, / îndeajuns să-i laud n-am să știu. / Oricînd îi vezi cu ochiul treaz și viu, / îndurînd totul pentru orice plată. / N-au cunoscut mîrșava frică nicicodată / și, deși-s mîndri, știu să se înfrîne; / dar cui cinstirea-întreagă nu le-arată / n-au învățat nicicînd a se supune!

P. CALDERÓN DE LA BARCA.
El sitio de Breda / Asediul Bredei.

813 • *Para todo sirven las bayonetas menos para sentarse en ellas. Cuanto apoyan un orden de cosas sostenido por la opinión e impiden los atentados de la minoría resultan fortísimas; pero frágiles cuando a la voluntad general se oponen y combaten impalpables e incoercibles ideas, a cuyo misterioso poder se doblan y se rompen, como las canas a poder del viento.*

La toate sînt bune baionetele, numai să te razimi pe ele, nu. Dacă apără o orînduire pe care o susține și opinia publică, împiedicînd astfel atentatele celor puțini împotriva majorității, rămîn puternice; dar șubrede se vor dovedi opunîndu-se voinței generale

și încercînd să biruie impalpabile și nebiruite idei, în fața cărora se vor îndoi și se vor frînge ca niște trestii în bătaia vîntului.

E. CASTELAR, *Discursos / Discursuri.*

814 • *El ejército no debe ser más que el brazo de la nación, nunca la cabeza.*

Armata nu trebuie să fie altceva decît brațul națiunii, nicidecum capul ei.

P. BAROJA, *El aprendiz del conspirador / Ucenicul conspirator.*

RĂZBOI

815 • *Hacer buena guerra. Puédenle obligar al cuerdo a hacerla, pero no mala: cada uno ha de obrar como quien es, no como le obligan.*

Pe cel cinstit îl poți îndemna să facă doar un război drept. Fiecare e dator să se poarte după cum îi e felul, și nu după cum îl silesc alții.

B. GRACIÁN, *Oráculo manual / Oracolul manual.*

816 • *Que la industria o la cautela / que traición fuera en la paz, / se llama ardid en la guerra.*

Dibăcia cea vicleană / ce-ar fi „trădare"-n timp de pace, / în război „vicleșug" se cheamă[1].

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *Argenio y Poliarco.*

817 • *No es lícito en la guerra errar dos veces.*
În război nu ți-e îngăduit să greșești de două ori.

N. FERNÁNDEZ DE MORATÍN, *Hormesinda.*

818 • *La guerra es una fórmula irracional con que se pretende resolver un problema insoluble.*
Războiul e o formulă irațională care pretinde că poate rezolva o problemă fără soluție.

J. SELGAS, *Luces y sombras: La guerra / Lumini și umbre: Războiul.*

819 • *La guerra es el hambre, la peste, el robo, el asesinato, el sacrificio, el olvido de todos los derechos, la destrucción erigida en arte, el imperio de la fuerza, el verdugo de la ley, el escarnio del dolor; una cosa ciega como la materia, feroz como un tigre, todos los malos instintos tomando consejo de la ira, las pasiones sin freno, la desolación sin límites, la perversidad sin castigo, y el crimen sin remordimiento! Esa es la guerra!*

---

[1] E vorba de strategia militară.

Războiul înseamnă foame, ciumă, jaf, omoruri, jertfirea și uitarea tuturor îndatoririlor, încălcarea tuturor drepturilor, distrugerea devenită artă, imperiul forței, călăul legii, batjocorirea suferinței, orb ca materia, crud ca o fiară, toate pornirile rele azmuțite după îndemnul mîniei; pasiuni fără frîu, întristare fără margini, nelegiuire fără pedeapsă, crimă fără remușcări. Acesta este războiul!

C. ARENAL, *Cartas a los delicuentes / Scrisoare către delicvenți.*

820 • ***La guerra no empieza nunca en la primera batalla ni acaba con la última.***

Războiul nu începe odată cu cea dintîi bătălie, nici nu se sfîrșește odată cu cea din urmă.

A. HERNÁNDEZ CATA, *Don Cayetano el informal / Don Cayetano nonconformistul.*

821 • ***Que por diversos engaños / cubiertos con altos nombres / van a matarse los hombres.***

Pentru-nșelăciuni murdare / cu mari nume-mpodobite, / oamenii se duc să piară /ca niște turme de vite[1].

F. DE ICAZA, *A Don Quijote / Lui Don Quijote.*

[1] Este vorba de războaie nedrepte, de jaf și cotropire.

REVOLUȚIE

822 • *No es la revolución raudal de plata / que fertiliza la extendida vega: / es sorda inundación que se desata. / No es viva luz que se difunde grata, / sino confuso resplandor que ciega / y tormento o vertigo que mata.*

Nu-i răzmerița lin izvor de-argint / belșug s-aducă necuprinsei lunci, / ci surd puhoi în calea-i pustiind; / asemenea nu-i nici luminii dulci, / ci-i ca o vîlvătaie orbitoare, / vîrtej ucigător să te doboare.

G. NUÑEZ DE ARCE, *Gritos de combate / Strigăte de luptă.*

823 • *Con hambre sólo, pero sin ideal alguno, se hacen motines, pero no revoluciones.*

Numai cu foamea, dar fără ideal, se stîrnesc doar răzmerițe, nu revoluții.

J. BENAVENTE, *Figulinas.*

824 • *El revolucionario no se rebela contra los abusos, sino contra los usos.*

Revoltatul nu se ridică împotriva abuzurilor, ci împotriva obiceiurilor.

J. ORTEGA Y GASSET, *El tema de nuestro tiempo / Tema timpului nostru.*

825 • *La causa, el origen de nuestra miseria no estaba en el cielo, sino en el suelo. Era el régimen que unos hombres habían impuesto y que otros hombres podían cambiar o destruir.*

Cauza, izvorul mizeriei noastre, nu era în cer, ci pe pămînt. Era orînduirea pe care unii oameni ne-o impuseseră și pe care alți oameni puteau s-o schimbe sau s-o distrugă.

826 • *Y sobre todo, lo que la guerra mostró de manera exhaustiva, es que sin la unidad de la clase obrera, la dirección de la revolución democrática cae inevitablemente en manos de la burguesía, que frena esta revolución, que no la lleva hasta el fin, que incluso le transforma en instrumento contra el proletariado.*

Și, mai presus de toate, războiul a dovedit pe deplin că, fără unitatea clasei muncitoare, conducerea revoluției democratice ajunge inevitabil în mîinile burgheziei, care o frînează, n-o duce pînă la capăt, transformînd-o chiar într-un instrument de luptă împotriva proletariatului.

DOLORES IBÁRRURI, *El único camino / Singura cale.*

827 • *Sólo las fuerzas que representan los intereses del país, que expresan y marchan al compás de las tendencias del desarrollo social pueden ser realmente la base del renacimiento político, económico y cultural.*

Numai forțele care reprezintă interesele țării, exprimînd și urmînd ritmul tendințelor dezvoltării sociale, pot constitui cu adevărat

temelia renaşterii politice, economice şi culturale.

828 • *La revolucion es el motor de la historia y en su desarrollo los pueblos realizan maravillosas hazañas.*
Revoluția este motorul istoriei și datorită ei popoarele înfăptuiesc adevărate minuni.

DOLORES IBÁRRURI, *El único camino / Singura cale.*

829 • Nerăbdarea, concepția că procesul de creștere a nivelului luptelor are un caracter constant, că nu există pauză, momente de reflux în care este necesară regruparea şi consolidarea forțelor, chiar și într-o perioadă de avînt general, dovedesc o înțelegere nedialectică a procesului revoluționar.

SANTIAGO CARRILLO, *Nuevos enfoques a problemas de hoy. Realitățile de azi într-o lumină nouă.*

SOCIALISM

830 • *Sólo con el socialismo se pondrá fin a un centralismo y a un regionalismo y un cantonalismo retardatarios.*
Numai socialismul este în stare să pună capăt atît unui centralism paralizant, cît și tendințelor conservatoare ale provincialismului și regionalismului.

831 • *Es incontestable que sólo con el socialismo podrá España poner en movimiento el inmenso caudal de energia, de vitalidad, de capacidad que existe latente en el pueblo. Solo con el socialismo puede cerrarse ese paréntesis de siglos de forzada unidad, de retardo de nuestro país.*
Este incontestabil că numai socialismul va permite Spaniei să pună în mişcare imensul tezaur de energie, vitalitate și capacitate care zace în popor în stare latentă. Numai socialismul va putea să pună capăt perioadei multiseculare de înapoiere a țării noastre.

DOLORES IBÁRRURI, *El único camino* / *Singura cale.*

832 • Trăim într-o epocă în care lumea pășește spre socialism. Dar această înaintare se lovește de rezistența înverșunată a imperialismului care, aflîndu-se în regres, mai dispune totuși de o puternică forță și poate pricinui mari pagube omenirii și progresului social.

SANTIAGO CARRILLO, *Nuevos enfoques a problemas de hoy* / *Realitățile de azi într-o lumină nouă.*

PRESĂ

833 • *De todas las potestades nacidas de la nueva organización de las sociedades, ninguna es tan colosal, como la potestad concedida a todos de poner su palabra en los oidos del pueblo.*

Dintre toate puterile născute din noua organizare a societăților, nici-una nu este atît de colosală, de nemărginită ca puterea acordată celor al căror cuvînt poate ajunge atît de ușor la urechea poporului.

J. DONOSO CORTÉS, *Discursos / Discursuri.*

ISTORIE

834 • *La Historia, émula del tiempo, depósito de las acciones, testigo de lo pasado, ejemplo y aviso de lo presente, advertencia de lo porvenir.*

Istoria e emulul timpului, depozit al acțiunilor, martor al trecutului, exemplu și înștiințare a prezentului, avertisment al viitorului.

835 • *Los historiadores que de mentiras se valen habrían de ser quemados como los que hacen moneda falsa.*

Istoricii mincinoși ar trebui să fie arși, precum falsificatorii de bani.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote*, I, 9; II, 3.

836 • *Antes de leer una historia es muy importante leer la vida del historiador.*

Înainte de a citi o carte de istorie este foarte important să cunoști viața autorului ei.

J. BALMES, *El Criterio / Criteriul.*

837 • *En la vida intelectual lo pasado, así como es centro poderoso de resistencia, es principio débil de actividad.*

În viața intelectuală, trecutul este un izvor puternic de rezistență, dar și un timid început de activitate.

A. GANIVET, *Idearium español.*

838 • *Pueblo que no sabe su historia es pueblo condenado a irrevocable muerte; puede producir brillantes individualidades aisladas, rasgos de pasión, de ingenio y hasta de genio y serán como relámpago que acrecentarán más y más la lobreguez de la noche.*

Poporul care nu-și cunoaște istoria este condamnat la o moarte irevocabilă; el mai poate da încă naștere la personalități strălucite, dar singuratice, și mai poate avea trăsături de talent, de pasiune sau chiar de geniu; toate acestea nu vor fi însă decît niște fulgere trecătoare, care vor spori și mai mult întunericul ce-l cuprinde.

M. MENÉNDEZ Y PELAYO, *De los orígenes del criticismo y del escepticismo / Despre originile criticismului și ale scepticismului.*

839 • *Donde no se conserva piadosamente la herencia de lo pasado, pobre o rica, grande o pequeña, no esperemos que brote un pensamiento original ni una idea dominadora. Un pueblo nuevo puede improvisarlo todo menos la cultura intelectual. Un pueblo viejo no puede renunciar a la suya sin extinguir la parte más noble de su vida y caer en una segunda infancia muy próxima a la imbecilidad senil.*

Acolo unde nu se păstrează cu pietate moștenirea trecutului, fie el bogat ori sărac, mare ori mic, nu vă așteptați să apară o gîndire nouă sau o idee călăuzitoare. Un popor tînăr își poate clădi la iuțeală totul, înafară de cultura intelectuală. Un popor bătrîn nu și-o poate abandona pe a sa fără a înăbuși astfel cea mai nobilă parte a vieții sale, și fără a cădea într-o nouă copilărie, apropiată de imbecilitatea senilă.

M. MENÉNDEZ Y PELAYO, *Dos palabras sobre el centenario de Balmes / Două cuvinte despre centenarul lui Balmes.*

840 • *Los pueblos se enlazan con la muerte el mismo día que se divorcian de su historia.*

Popoarele se logodesc cu moartea în aceeași zi în care se despart de istoria lor.

J. VÁZQUEZ DE MELLA, *Discurso / Discurs.*

III. UNIVERS MORAL

MORALĂ

841 • *Los preceptos de moral tienen mucha fuerza en las bocas de aquellos que nunca faltaron a ellos.*

Preceptele morale au mai multă putere în gurile acelora care nu le-au încălcat niciodată.

F. CABALLERO, *La Gaviota / Pescărușul.*

842 • *Para esos que sólo admiten la naturaleza, no hay otra moral, a la larga, que la que cabe en el Código penal, y aun ésta ha de guardarse allí muchas veces en vano.*

Pentru cei care nu vor să admită decît „natura", nu va mai exista, în cele din urmă, altă morală decît aceea pe care o menționează Codul penal, și pe care nici acesta nu izbutește întotdeauna s-o facă respectată[1].

A. CÁNOVAS DEL CASTILLO, *Discursos / Discursuri.*

843 • *La moral ni se impone a las naciones con las leyes. Se les infunde con el ejemplo.*

Morala nu se impune națiunilor prin legi. Ea li se imprimă prin exemplu.

L.A. DE CUETO, *Conferencias / Conferințe.*

---

[1] Prin „natură" sînt înțelese aici pornirile spontane, necontrolate, ajungînd pînă la cele instinctuale.

844 • *El desarrollo moral es la síntesis final del progreso en todas sus formas.*
Evoluția morală reprezintă sinteza finală a progresului în toate formele sale.

R. NÚÑEZ, *Ensayos de crítica social / Eseuri de critică socială.*

CONȘTIINȚĂ

845 • *La buena conciencia es tan alegre, que hace alegres todas las molestias de la vida.*
Într-o conștiință curată sălășluiește atîta bucurie, încît sînt biruite pînă și neajunsurile vieții.

L. DE GRANADA, *Guía de pecadores / Ghidul păcătoșilor.*

846 • *El alma del bueno, desde acá tiene ya principio de su gloria en la quietud de su conciencia.*
Sufletul omului bun începe să cunoască fericirea prin liniștea conștiinței sale.

L. DE GRANADA, *Meditaciones / Meditații.*

847 • *Es tal la condición del hombre, que da siempre más crédito a los pocos que aprueban sus hechos que a su conciencia y a los muchos que se los condenan.*
Astfel e făcut omul încît le dă întotdeauna mai multă crezare celor puțini, care îi aprobă

faptele, decît conștiinței sale și celor mulți care i le condamnă.

J. DE MARIANA, *Tratado de los juegos / Despre jocuri.*

848 • *No remuerde la conciencia / al pecar como al dar cuenta.*

Mai mult te mustră conștiința / atunci cînd dai socoteală, decît cînd greșești.

A. DE VARROS, *Proverbios morales / Proverbe morale.*

849 • *Muchos son buenos, si se da crédito a los testigos; pocos, si se toma declaración a su conciencia.*

Mulți sînt buni, dacă punem temei pe cuvîntul martorilor; puțini însă, dacă îl auzim și pe cel al propriei lor conștiințe.

F. DE QUEVEDO, *Obras escogidas / Opere alese.*

850 • *!Quién podrá reposar tranquilo mientras los infelices maldicen su descanso!*

Cine-ar putea să se odihnească liniștit atîta vreme cît nenorociții îi blestemă odihna!

G. MELCHOR DE JOVELLANOS, *Discursos / Discursuri.*

851 • *La verdadera felicidad consiste en verse uno hermoso en el espejo de la propia conciencia.*

Adevărata fericire constă în a te zări frumos în oglinda propriei tale conștiințe.

I. NÚÑEZ DE ARENAS, Cfr. Carlos Frontaura, *Máximas morales autógrafas* / *Maxime morale autografe.*

852 • *La conciencia a los culpados / ahorca tan pronto y bien, / que hay muy pocos que no estén / dentro de su pecho ahorcados.*

Chiar nespînzurat de fuge / vinovatul, jude drept / — conștiința — îl ajunge / și-l spînzură-ntr-al său piept.

R. DE CAMPOAMOR, *Pequeños poemas* / *Micile poeme.*

853 • *Te sueles confesar con tu conciencia / y te absuelves después sin penitencia.*

Cînd conștiinței tale îi faci mărturisire / adesea-îți dai iertare fără de ispășire.

R. DE CAMPOAMOR, *Pequeños poemas* / *Micile poeme.*

854 • *Esos desgraciados que pueden tranquilamente entrar dentro de sí mismos, mirarse, por decirlo así, frente a frente, y estrecharse las manos con la noble efusión de dos amigos leales, deben ser muy felices.*

Oricît de lovit de soartă, omul care, cu sufletul împăcat, poate pătrunde înlăuntrul propriei sale ființe, privindu-se, ca să spunem așa, față în față, găsind parcă în sine un

prieten cinstit care îi strînge mîna, un asemenea om, cred eu, trebuie să fie fericit.

J. SELGAS, *Luces y sombras: La felicidad / Lumini și umbre: Fericirea.*

855 • *En nosotros nacen y mueren a cada instante oscuras conciencias, almas elementales, y este nacer y morir de ellas constituye nuestra vida.*

În noi se nasc și mor în fiece clipă conștiințe obscure, suflete primare; și această naștere și moarte continuă alcătuiește viața noastră.

M. DE UNAMUNO, *El sentimiento trágico de la vida / Sentimentul tragic al vieții.*

856 • *En la fe el espíritu descansa; en la razón, vive; en el amor, goza; sólo en el dolor adquiere conciencia.*

Prin credință spiritul se odihnește; prin rațiune trăiește; prin iubire înflorește; doar prin durere dobîndește conștiință.

A. ABREU GÓMEZ, Canek. *La doctrina / Canek. Doctrina.*

857 • *Tal vez, después de un delito, es mucho más fácil acallar la conciencia propia que la lengua de un vecino.*

După ce ai comis un delict, poate că mai ușor îți faci conștiința să amuțească decît limba vecinului.

N. CLARASÓ, *Los herederos de Santa Tecla / Moștenitorii Sfintei Tecla.*

858 • *El ánima en el sosiego y quietud se hace sabia.*

În liniște și meditație sufletul devine înțelept.

D.O. SABUCO, *Coloquio del conocimiento de sí mismo / Colocviu asupra cunoașterii de sine.*

ÎNDATORIRE

859 • *Ni se descarga el que carga / en hombros de otro su cargo.*

Nu scapă de îndatorire / cel ce o așază pe alți umeri.

A. DE VARROS, *Proverbios morales/ Proverbe morale.*

860 • *Quien fuese cual debe, será como tal premiado, y no juzgará las culpas de sus padres.*

Datoria celui înțelept este să nu-și judece niciodată părinții.

M. ALEMÁN, *Guzmán de Alfarache.*

861 • *Para hacer yo lo que debo / sólo a lo que debo miro; / ni a otros efectos aspiro, / ni de otras causas me muevo.*

Datoria ca să-mi fac, / mă gîndesc numai la ea: / și de aceea din cap îmi alung orice altceva.

J. RUIZ DE ALARCÓN, *Los pechos privilegiados / Sufletele alese.*

862 • *La última villanía del ánimo es temer su obligación.*
Cea mai neiertată ticăloșie a unui suflet este să se teamă de îndatoririle sale.

F. DE QUEVEDO, *La constancia y paciencia del Santo Iob / Statornicia și răbdarea Sfîntului Iov.*

863 • *Como tengo el corazón / sin los cuidados de amar, / tiene el alma más lugar / de cumplir su obligación.*
Inima care a scăpat / de toate grijile iubirii / cu mai mult zel s-o apleca / spre împlinirea-ndatoririi.

A. MORETO Y CABAÑA, *El desdén con el desdén / Dispreț pentru dispreț.*

864 • *El que socorre la pobreza, evitando a un infeliz la desesperación y los delitos, cumple con su obligación: no hace más.*
Cel ce ușurează sărăcia cuiva, crutîndu-l de desnădejde sau de fapte rele, își face datoria și nimic mai mult.

L. FERNÁNDEZ DE MORATÍN, *La Comedia nueva / Comedia nouă.*

865 • *De nadie se exige mucho sin confesar tácitamente que se tiene de él una alta idea.*
Atunci cînd arăți mari pretenții față de cineva, îi dai în același timp a înțelege că ai despre el o părere deosebită.

C. ARENAL, *Manual del visitador del pobre / Manualul filantropului.*

ONOARE

866 • *Nota, nota, nota que así como la provisión de la casa depende de sólo el marido, ansí la honra de todos ellos depende de sóla la mujer; por manera que no hay más honra dentro de tu casa, de cuanto es tu mujer honrada.*

Necontenit să iei aminte că tot astfel cum îndestularea unei case cade numai în sarcina bărbatului, onoarea tuturor bărbaţilor depinde de femeia fiecăruia; aşa că cu cît femeia ta e mai cinstită, cu atît aduni mai multă cinste în casa ta.

A. DE GUEVARA, *Epístolas familiares / Epistole familiare.*

867 • *El hombre sin honra, peor es que un muerto.*

Omul lipsit de onoare e mai rău decît un mort.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote.*

868 • *Es mejor la deshonra que se ignora, que la honra que está puesta en la opinión de las gentes.*

Mai bine-i să te afli dezonorat fără să ştii, decît să ştii că onoarea ta e la cheremul lumii.

869 • *Más lástima una onza de deshonra pública que una arroba de infamia secreta.*

Mai mare nenorocire este o uncie de dezonoare publică decît zece ocale de infamie tăinuită[1].

M. DE CERVANTES, *La fuerza de la sangre / Forța sîngelui.*

870 • *La honra perdida y vuelta a cobrar con extremo, no tiene bien alguno la tierra que se le iguale.*

Onoarei pierdute și redobîndite cu trudă, nimic din toate bunurile pămîntului nu-i poate sta alături.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

871 • *Como consulta la dama / con el espejo su tez, / ?no consultará una vez / con la honestidad su fama?*

Cum cocheta-n oglinzi, mereu / își tot privește chipul său, / în oglinda cinstei, iacă, / faima să-ți privești încearcă!

L. DE GÓNGORA Y ARGOTE, *Poesías: Décimas contra las costumbres / Poezii: Decime împotriva obiceiurilor.*

872 • *!Ay, honra! Como eres vida / del corazón principal, / si una vez estás perdida, / nunca, tarde, poco o mal, / le será restituida.*

---

[1] În concepția onoarei fanatice, specifică Secolului de Aur.

Onoare! Adevărată / viaț-a inimii ești tu; / căci la cel ce te pierdu / te-ntorci tîrziu și pătată, / ori nu te-ntorci niciodată...

F. LOPE DE VEGA, *Las desgracias del Rey Don Alfonso el Casto / Nenorocirile regelui don Alfonso cel Cast.*

873 • *Aquel hombre que pierde la honra por el negocio, pierde el negocio y la honra.*
Cel care-și sacrifică onoarea în favoarea negoțului, pierde și onoarea și negoțul.

F. DE QUEVEDO Y VILLEGAS, *Vida de Marco Bruto / Viața lui Marcus Brutus.*

874 • *Nunca exponer el crédito a la prueba de una sola vez.*
Nu-ți încredința niciodată cinstea de care te bucuri unei singure încercări.

B. GRACIÁN, *Oráculo manual / Oracolul manual.*

875 • *No ha de enseñarse a un hombre / a reñir, sino a por que / ha de reñir.*
Pe om nu-l învăța / cum să se bată, ci de ce.

876 • *?Qué importará, si está muerto / mi honor, el quedar yo vivo?*
Cînd s-a dus cinstea, ce-mi pasă / că eu am scăpat cu viața?

877 • *Al Rey la hacienda y la vida / se ha de dar; pero el honor / es patrimonio del alma.*
Regelui, averea, viața / i le datorez; onoarea / este însă doar a mea.

878 • *Honra no la compra nadie.*
Nimeni nu poate cumpăra onoarea.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *El Alcalde de Zalamea / Alcaldele din Zalamea.*

879 • *Porque el honor / es de materia tan frágil / que con una acción se quiebra, / o se mancha con un aire.*
Căci onoarea / într-atît e de gingașă, / că-o singură fapt-o sfarmă, / o adiere o pătează...

P. CALDERÓN DE LA BARCA. *La vida es sueño / Viața-i vis.*

880 • *El que no llega a saber / que el honor de un aire enferma, / es más dichoso que honrado.*
Cel ce nu știe c-onoarea / de-o adiere chiar pălește, / noroc are, nu onoare.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *Dar tiempo al tiempo / A dărui timp timpului.*

881 • *El honor no se gana en un día para que en un día pueda perderse. Quien en una hora puede dejar de ser honrado, es que no lo fue nunca.*
Onoarea nu se dobîndește într-un timp atît de îndelungat pentru a se putea irosi într-o zi; cine și-o poate pierde astfel, înseamnă că n-a avut-o niciodată.

J. BENAVENTE, *De sobremesa / Desert.*

CARACTER

882 • *Cuando me dan todo lo que yo quiero, tengo un genio como un cordero.*
Cînd îmi dați tot ce îmi doresc, ca un miel mă îmblînzesc.

883 • *No el poder mucho, sino el sufrirlo, es la verdadera fortaleza.*
Nu în cîte poți face, ci în cîte poți îndura, stă adevărata putere.

PROVERBE

884 • *Quien pierde la voluntad, facilmente pierde el juicio y no le queda sino la memoria para su tormento.*
Cine își pierde tăria voinței, ușor își va pierde și judecata, și nu-i va mai rămîne altceva decît ținerea de minte pentru a-i fi pururi mustrare.

A. PÉREZ, *Cartas / Scrisori.*

885 • *Quien da la voluntad, lo da todo.*
Cine își abandonează voința, abandonează totul.

M. DE CERVANTES, *La guarda cuidadosa / Straja grijulie.*

886 • *Tal vez en la llaneza y en la humildad suelen esconderse los regocijos más aventajados.*
În simplitate și în umilință se ascund adesea bucuriile cele mai înalte.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

887 • *Pequeño mundo soy, y en este fundo / que en ser señor de mí, lo soy del mundo.*
Sînt o întreagă lume mică; stăpîn deci / de-mi sînt, voi fi stăpîn al lumii-ntregi.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *La gran Cenobia / Cenobia cea Mare.*

888 • *(Que) manifestar la herida / duele más que padecerla.*
A-ți da rana-n vileag, mai tare / ades chiar decît rana doare.

F. DE ROJAS ZORRILLA, *Lo que querría ver el marqués de Villena / Ce dorea să vadă marchizul de Villena.*

889 • *!Difícil inquietud, triste experiencia ! Quién pudiera trocar todos sus años ! por unas breves horas de inocencia !*
Tristă-i neliniștea și greu de dus ! / O, cine n-ar schimba viața-i tîrzie / doar pe-o clipă de nevinovăție.

J. SELGAS, *La Primavera /Primăvara.*

890 • *Para defender a un inocente nunca falta elocuencia a un hombre de bien.*
Pentru a lua apărarea unui nevinovat, niciodată nu-i vor lipsi celui vrednic cuvintele.

M. TAMAYO Y BAUS, *Lances de honor / Dueluri din onoare.*

891 • *El carácter es un sistema espiritual completo; es un soberano en medio de las tentaciones del mundo, de las falsas sugestiones de*

los demás hombres, de las circunstancias mudables de la vida exterior, y es una bendición que conduzca a la más alta felicidad humana, o a la gloria, al sacrificio y a la muerte.
Caracterul e un sistem spiritual complet; e un suveran în mijlocul tentațiilor lumii, ale falselor sugestii ale celorlalți oameni, ale împrejurărilor schimbătoare ale vieții exterioare, și e o binecuvîntare ce poate duce la cea mai mare fericire sau glorie, la sacrificiu sau la moarte.

E. MOLINA, *Lecturas chilenas / Lecturi chiliene.*

VICIU

892 • *Huye siempre del vicioso si quieres ser virtuoso.*
Fugi de omul vicios, spre-a te păstra virtuos. Nu te-nhăita cu cei răi de nu vrei s-ajungi ca ei.

PROVERB

893 • *Un solo maestro de vicios dicen que basta para corromper un gran pueblo.*
Un singur știutor într-ale stricăciunii e deajuns pentru a strica toată mulțimea.

F. DE ROJAS, *La Celestina / Celestina.*

894 • *Los más perniciosos de todos los vicios son aquellos que obtienen aplauso y aprobación,*

pues si con ellos se alcanza el mérito propio de la virtud, ?qué esperanza le podrá quedar al pobre género humano?
Cele mai dăunătoare dintre vicii sînt acelea care ajung să se bucure de cinstire și de laudă; căci dacă ele ajung să dobîndească ceea ce i se cuvine numai virtuții, ce nădejde mai poate nutri sărmana spiță omenească?

L. VIVES, *De tradentis disciplinis.*

895 • *Ni es poco mal que se encubra / un vicio con otro vicio.*
Rău mai e atunci cînd viciul / un alt viciu tăinuiește.

A. DE VARROS, *Proverbios morales / Proverbe morale.*

896 • *Clemente es y piadoso el que sin miedo por escapar el brazo corta el dedo.*
Neîndurătorul e de milă mai aproape / cînd taie degetul, brațul să scape.

A. DE ERCILLA Y ZÚÑIGA, *Araucana / Araucanii.*

897 • *La costumbre del vicio se vuelve en naturaleza.*
Viciul devine a doua natură.

M. DE CERVANTES, *Coloquio de los perros / Colocviul cîinilor.*

898 • *La sangre se hereda, el vicio se apega.*
Sîngele se moștenește, viciul se lipește.

M. ALEMÁN, *Vida de Guzmán de Alfarache / Viața lui Guzmán de Alfarache.*

899 • *El vicio desflora la frescura de la juventud.*
Viciul răpește prospețimea tinereții.

J. DE TORRES, *Filosofía moral de príncipes / Filozofia morală a principilor.*

900 • *Se ve más el vicio que la virtud, porque el vicio es vanidoso y la virtud modesta.*

Viciul mai lesne se face luat în seamă decît virtutea, unul fiind vanitos, iar cealaltă modestă.

C. NOCEDAL, Cfr. Carlos Frontaura, *Máximas morales autógrafas / Maxime morale autografe.*

901 • *Perseguirás la libertad en vano, que cuando un pueblo la virtud olvida, lleva en sus propios vicios su tirano.*

Veți căuta voi libertatea-n van, /căci neamul ce virtutea-o uită își află / în chiar a sale vicii un tiran.

G. NÚÑEZ DE ARCE, *Gritos de combate: A España / Țipete de luptă: Spaniei.*

VIRTUTE

902 • *Aunque la virtud no se saque a la luz, no deja en la oscuridad de ser luminosa.*
Chiar de nu iese la lumină, virtutea tot luminoasă rămîne și în întuneric.

L. VIVES, *De christiana foemina.*

903 • *Las perfecciones de todos los bienes se hallan en la virtud.*
Desăvîrșirea tuturor darurilor sălășluiește numai în virtute.

L. DE GRANADA, *Guía de pecadores / Ghidul păcătoșilor.*

904 • *No (hay) vista más apacible / que virtud en cuerpo hermoso.*
Nimic nu-i mai plăcut decît să vezi / virtutea găzduită-n trup frumos.

A. DE VARROS, *Proverbios morales / Proverbe morale.*

905 • *La virtud no teme la luz, antes desea venir siempre a ella; porque es hija de ella, y criada para resplandecer y ser vista.*
Virtutea nu se teme de lumină, ci îi iese pururi în întîmpinare; pentru că este fiica ei și e zămislită pentru a străluci și a fi văzută.

L. DE LEÓN, *Poesías / Poezii.*

906 • *La virtud más es perseguida de los malos, que amada de los buenos.*
Virtutea este cu mult mai urîtă de cei răi decît iubită de cei buni.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* I, 47.

907 • *La virtud que tiene por remate el vicio, no es virtud, sino vicio.*

Virtutea a cărei urmare este viciul, nici nu mai poate fi numită virtute, ci viciu.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

908 • *Mira Sancho: Si tomas por medio la virtud y te precias de hacer hechos virtuosos, no hay para que tener invidia a los que nacieron príncipes o señores, porque la sangre se hereda y la virtud se aquista; y la virtud vale por sí sola lo que la sangre no vale.*

Ia aminte, Sancho: dacă apuci pe calea virtuții și ajungi să te poți făli numai cu fapte bune, nu mai ai de ce să-i pizmuiești pe cei ce au venit pe lume prinți și domni, căci sîngele se moștenește, iar virtutea se dobîndește; și prin sine virtutea se află deasupra sîngelui.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* II, XLII.

909 • *Virtud, sobre ser hermosa, / es la mayor perfección.*

Virtute, tu ești nu numai frumoasă, / dintre desăvîrșiri ești și cea mai aleasă!

F. LOPE DE VEGA, *Romances / Romanțe.*

910 • *Siempre hay que ponga malos nombres a la virtud, más siempre son los que no merecen conocerla.*

Mereu se va găsi cine să defăimeze virtutea, dar numai dintre aceia care nu-s vrednici s-o cunoască.

F. DE QUEVEDO, *Grandes anales de quince días / Anale mari de două săptămîni.*

911 • *!Oh, virtud mal entendida, / ya del alma falsa estrella, / que todos hacen con ella / conveniencias de la vida!*
Virtute prost înțeleasă, / vai, astru înșelător! / Mulți de tine să vorbească / nu știu, spre folosul lor!

A. HURTADO DE MENDOZA, *El marido hace mujer / Bărbatul formează femeia.*

912 • *El día que el género humano conozca que su verdadera gloria y ciencia consiste en la virtud, mirarán los hombres con tedio a los que tanto les pasman ahora.*
In ziua în care seminția oamenilor va înțelege că adevărata slavă și adevărata știință stau numai în virtute, cu toții își vor întoarce fața cu dispreț de la tot ceea ce îi desfată acuma.

J. CADALSO, *Cartas Marruecas / Scrisori marocane.*

913 • *Con fortuna, cualquiera es virtuoso.*
Cu ceva avere, lesne-i să fii virtuos.

N. F. DE MORATÍN, *Guzmán el Bueno / Guzmán cel Bun.*

914 • *La virtud nos enseña el camino que debemos seguir, mas no se encarga de descubrirnos todos los lazos que en él podemos encontrar; esto es obra de la penetración, de la previsión, del buen juicio, es decir, de un entendimiento claro y atinado.*

Virtutea ne învață ce drum să urmăm, dar nu-și ia asupră-și să ne arate și capcanele presărate de-a lungu-i; aceasta e treaba prevederii și judecății noastre, adică a unei înțelegeri limpezi și chibzuite.

J. BALMES, *El Criterio / Criteriul.*

915 • *Las virtudes son hermanas que se abrazan estrechamente; cuando una cae, todas vacilan; cuando una se levanta, todas cobran ánimo.*

Virtuțile sînt surori ce se îmbrățișează strîns; cînd una cade, toate se clatină, cînd una se ridică, toate se îmbărbătează.

C. ARENAL, *Cartas a los delincuentes / Scrisoare către delicvenți.*

916 • *El mundo se podriría si le faltase en un momento el desinfectante de la virtud.*

Lumea ar putrezi dacă ar fi lipsită o singură clipă de acțiunea purificatoare a virtuții.

B. PÉREZ GALDÓS, *La Desheredada / Dezmoștenita.*

917 • *Virtud es fortaleza, ser bueno es ser valiente.*

Virtutea-i tărie, a fi bun înseamnă că ești viteaz.

A. MACHADO, *Campos de Castilla: Proverbios y cantares* / *Cîmpuri ale Castiliei: Proverbe și cîntece.*

918 • *La virtud está en hacer de cada desaliento un peldaño de ascenso y de cada vacilación un impulso más.*
Virtutea constă-n a preface orice descurajare într-o treaptă de pe care să te înalți, și orice șovăire, în îndemn.

C. IZAGUIRRE, *Desiertos y campiñas* / *Deșerturi și cîmpii.*

BUN, BUNĂTATE

919 • *Todo home es bueno, mas non para todas cosas.*
Orice om e priceput, dar nu la toate.

Don JUAN MANUEL, *El conde Lucanor* / *Contele Lucanor.*

920 • *Tanto más fatiga el bien deseado cuanto la esperanza está más cerca de poseello.*
Cu cît speranța-i mai aproape de realizare, cu atît mai greu de îndurat e așteptarea binelui dorit.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* I, 34.

921 • *Acompáñate con buenos / y tu lo parecerás.*

Însoţeşte-te cu cei buni / şi vei părea şi tu bun.

F. LOPE DE VEGA, *Servir a buenos / A-i sluji pe cei buni.*

922 • *No todo lo grande es bueno; todo lo bueno no es grande.*

Nu tot ce-i mare e şi bun, precum nu tot ce-i bun e şi mare.

M. DE SANTA CRUZ, *Florestá española / Florilegiu spaniol.*

923 • *No basta ser bueno: es necesario también parecerlo; por acatamiento a la sociedad, por la consideración a sí mismo y por respeto a la verdad.*

Nu-i suficient să fii bun; e necesar să şi dovedeşti, din ataşament faţă de societate, din consideraţie pentru tine însuţi şi din respect pentru adevăr.

F. CABALLERO, *La Gaviota / Pescăruşul.*

925 • *La amabilidad es en muchos casos la moneda falsa de la bondad. Esta es siempre amable; rara vez aquella es bondadosa y buena.*

Amabilitatea e în multe cazuri moneda falsă a bunătăţii. Bunătatea este întotdeauna ama-

bilă; rareori însă amabilitatea e blîndă și plină de bunătate.

E. DE OCHOA, Cfr. Carlos Frontaura, *Máximas morales autógrafas* / *Maxime morale autografe.*

926 • *La alegría de hacer bien está en sembrar, no está en recoger.*

Mulțumirea unei fapte bune constă în semănat, nu în cules.

J. BENAVENTE, *Los malhechores del bien* / *Răufăcătorii de bine.*

BINE, BINEFACERE

927 • *Quien bien tiene y mal escoge, del mal que le venga no se enoje.*

Cine din bine rău culege, de răul ce are parte să nu se vaite.

PROVERB

928 • *Non hay tan buen thesoro, / commo el bien facer, / nin tan prescioso oro, nin tan dulce plaser.*

Nu e mai de preț comoară / alta decît bine-a face, / nice aur, nici odoară, / nici mai mult ceva ți-a place.

Don SEM TOB, *Proverbios morales* / *Proverbe morale.*

929 • *No hay cosa tan buena que el uso no pueda hacerla mala.*
Nu există lucru atît de bun, pe care folosința să nu-l poată face rău.

F. PÉREZ DE OLIVA, *Diálogo de la dignidad del hombre / Dialog asupra demnității omului.*

930 • *No hay mejor bolsa que la caridad.*
Nu-i pungă mai îmbelșugată decît binefacerea.

M. DE CERVANTES, *Coloquio de los perros / Colocviul cîinilor.*

931 • *Hago el bien que puedo con lo poco que tengo, que es más de lo que merezco.*
Fac binele pe care îl pot face, cu puținul pe care îl am, și aceasta-i mai mult decît mi se cuvine.

V. ESPINEL, *Vida del escudero Marcos de Obregón / Viața scutierului Marcos de Obregón.*

932 • *Porque el bien llega más presto / al alma que no a la vista.*
Binele se adresează mai întîi sufletului și apoi privirii.

F. LOPE DE VEGA, *La envidia de la nobleza / Invidia nobilimii.*

933 • *Breve bien, fácil viento, leve espuma.*
Scurt e binele, trecător ca vîntul, ușor ca spuma.

A. MIRA DE AMESCUA, *El esclavo del demonio / Sclavul diavolului.*

934 • *Hacer bien / es tesoro que se guarda / para cuando es menester.*

A face binele / e o comoară la care recurgi / numai la nevoie.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *El príncipe constante / Prințul credincios.*

935 • *Aun en sueños / no se pierde el hacer bien.*
Nici în somn / nu se irosește binele făcut.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *La vida es sueño / Viața-i vis.*

936 • *Del más hermoso clavel / pompa de un jardín ameno, / el áspid saca veneno, la oficiosa abeja miel.*

Din cea mai dulce grădină, / dintr-a florilor podoabă, / aspida culege-otravă, / miere, harnica albină.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *La banda y la flor / Grupul și floarea.*

937 • *El saber es algo; el genio es más; pero hacer bien es más que ambos, y la única superioridad que no crea envidiosos.*

A ști e mult, geniul e încă mai mult, dar a face bine valorează cît amîndouă, și aceasta este unica superioritate care nu generează invidie.

F. CABALLERO, Cfr. *Frases célebres de grandes hombres / Fraze celebre ale oamenilor vestiți.*

COMPASIUNE

938 • *Al culpado que cayese debajo de tu jurisdicción, considérale hombre miserable sujeto a las condiciones de la depravada naturaleza nuestra, y en todo cuanto fuese de tu parte, sin hacer agravio a la contraria, muéstrate piadoso y clemente.*

Pe vinovatul a cărui soartă o vei avea în mîinile tale, privește-l ca pe un om nenorocit, supus slăbiciunii noastre, a tuturor, și pe cît îți stă în putință, dar fără a-i dăuna celui căruia el i-a greșit, arată-te milostiv.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* II, 43.

939 • *Nunca por la compasión del infeliz se ha de incurrir en la desgracia del afortunado.*
Nu ai niciodată dreptul ca, din compătimire pentru cel lovit de soartă, să aduci o nenorocire asupra celui fericit.

B. GRACIÁN, *Oráculo manual / Oracolul manual.*

940 • *Que la lástima es temor / con máscara de cariño.*

Compătimirea este teama / cu-nfăţişare de iubire.

F. DE ROJAS ZORRILLA, *Peligrar en los remedios / În primejdie, printre leacuri.*

941 • *Esa polilla de la voluntad que llamamos lástima.*

Acea molie a voinţei o numim compătimire.

B. PÉREZ GALDÓS, *La loca de la casa / Nebuna casei.*

AVARIŢIE

942 • *Ninguna cosa hace pobre al avariento sino la riqueza.*

Pe un avar nimic nu-l face mai sărac decît bogăţia.

F. DE ROJAS, *La Celestina / Celestina.*

943 • *Por muy enterrado y guardado que tenga el avaro su dinero, de nadie lo guarda tanto como lo guarda de sí mismo; porque si echa dos llaves al cofre para guardar, echa doscientas a su corazón para no lo gastar.*

Oricît de bine ascunşi şi de feriţi ar fi banii avarului, de nimeni nu-i păzeşte într-atît cum îi păzeşte de sine însuşi; de pune două

chei cufărului spre a-i păzi, pune două sute inimii pentru a nu-i cheltui.

A. DE GUEVARA, *Epístolas familiares* / *Scrisori familiare.*

944 • *La suma gloria del hombre avaro es poder ganar, tener que ahuchar, nada de pedir y nunca gastar.*

Suprema dorință a avarului e să poată cîștiga, să adune bănuț cu bănuț, nimic să nu i se ceară și niciodată să nu cheltuie.

A. DE GUEVARA, *Epístolas familiares* / *Scrisori familiare.*

945 • *No hay quien hable más razones para negar que el avaro.*

Nimeni nu-i mai convingător ca un avar, atunci cînd refuză să-mprumute.

A. DE VARROS, *Proverbios morales* / *Proverbe morale.*

946 • *Que junte un rico avariento / los doblones ciento a ciento / bien puede ser, mas que al sucesor gentil / no los gaste mil a mil, / no puede ser.*

Ca un zgîrcit să strîngă / bani sute peste sute-n pungă / se-întîmpl-oricînd;/ dar de moștenitor să scape, / mie cu mie să nu-i pape, / asta nicicînd!

L. DE GÓNGORA Y ARGOTE, *Letrillas* / *Șansonete.*

947 • *!Como el interés del oro estraga al alma el gusto, al cuerpo los sentidos!*
Vai, cît de mare este corupția aurului, încît pustiește sufletele de bucurii și trupurile de simțuri!

B. DE BALBUENA, *El Bernardo.*

DĂRNICIE

948 • *Todo aquel que no reparte a los pobres lo que sobra de los usos necesarios de la Naturaleza, es un ladrón, y como tal es castigado.*
Oricine nu împarte săracilor tot ceea ce prisosește firii sale, tîlhar este, și ca atare își va primi pedeapsa.

L. VIVES, *De subventione pauperum.*

949 • *El pobre está inhabilitado de poder mostrar la virtud de la liberalidad con ninguno, aunque en sumo grado la posea.*
Săracului nu-i e cu putință să-și arate virtutea dărniciei, oricît de mărinimos ar fi, pentru că n-are cu ce.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* I, 50.

950 • *La liberalidad deja de ser una virtud moral cuando es sugerida por la ostentación.*

Dărnicia încetează de a mai fi o virtute demnă de laudă în clipa cînd ia naștere din trufie.

J.M. FERNÁNDEZ DE LA HOZ, Cfr. Carlos Frontaura, *Máximas morales autógrafas / Maxime morale autografe.*

951 • *La liberalidad no consiste en lo que se da, sino en el afecto con que se da.*
Dărnicia nu stă în ceea ce dai, ci în simțămîntul cu care dai.

J.M. FERNÁNDEZ DE LA HOZ, *Aforismos / Aforisme.*

RECUNOȘTINȚĂ

952 • *Mucha diferencia hay de las obras que se hacen por amor a las que se hacen por agradecimiento. Bien puede ser que un caballero sea desamorado; pero no puede ser, hablando en todo rigor, que sea desagradecido.*
E o mare deosebire între ceea ce se face din dragoste și ceea ce se face din recunoștință; oricărui cavaler i se poate întîmpla să-i treacă dragostea; recunoștința, însă, nu e îngăduit să-i treacă.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote* II, 47.

953 • *Porque el ser agradecido / la obligación mayor es.*

Datoria recunoștinței / e cea dintîi îndatorire.

Duque DE RIVAS, *Don Álvaro.*

NERECUNOȘTINȚĂ, INGRATITUDINE

954 • *Pocas veces quien recibe lo que no merece, agradece lo que recibe.*
Cel ce primește ceea ce nu merită, arareori se va arăta recunoscător.

F. DE QUEVEDO, *La hora de todos y la Fortuna con seso / Ceasul tuturor și Norocul cu minte.*

955 • *La ingratitud es la hija de la soberbia.*
Nerecunoștința e odrasla trufiei.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* II, 58.

956 • *El ingrato / el bien escribe en agua, el mal en piedra.*
Nerecunoscătorul își însemnă binele pe apă, răul pe piatră.

F. LOPE DE VEGA, *La hermosa Esther / Frumoasa Esther.*

957 • *Quien usa beneficios / con un ingrato, / lo que siembra en finezas / coge en agravios.*

Acel ce bine se poartă / cu o făptură ingrată, / de seamănă gingășie / culege doar mojicie.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *Loa del Auto „Psiquis y Cúpido / Laudă piesei „Psiché și Cupidon".*

NEPĂSARE, INDOLENȚĂ

958 • *Traten otros del gobierno / del mundo y sus monarquías, / mientras gobiernan mis días / mantequillas y pan tierno, / y las mañanas de invierno / naranjada y aguardiente... / y ríase la gente.*

Vorbească alții de-a surda /
De cîrma împărăției; /
Cîrmuiască-mi ziua mie /
Pîinea fragedă și urda; /
Apoi, iarna o să-mi placă /
Și rachiul, cîte-o leacă; /
Rîdă lumea cît o vrea /

L. DE GÓNGORA Y ARGOTE, *Letrilla: Ándeme yo caliente / Șansonetă: Mie să-mi fie bine.*

959 • *Mate moros quien quisiere / que a mi no me han hecho mal.*

Spintecă mauri cîți vrei; / mie ce rău mi-au făcut ei?

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *El Alcalde de Zalamea / Alcaldele din Zalamea.*

960 • *Me acuso de no amar sino muy vagamente / una porción de cosas que encantan a la gente.*
Sînt vinovat de-a nu iubi prea mult / cele după care se dau cu toții-n vînt.

M. MACHADO, *Retrato / Portret.*

961 • *Como estoy descansando, no tengo tiempo para trabajar.*
Cîtă vreme mă odihnesc, n-am timp pentru nimic altceva.

M. DE UNAMUNO, *Ensayos / Eseuri.*

REMUȘCARE

962 • *!Ay! ?qué aprovecha el lamentarse ahora? / Que siempre es tarde ya cuando se llora.*
Acum la ce bun jale, vai și chin? / Cînd ai ajuns să plîngi e prea tîrziu!

A. DE ERCILLA Y ZÚÑIGA, *La Araucana / Araucanii.*

963 • *Quien tiene aliento para asirse tropezando, también lo tendrá para levantarse cayendo: quien se arrepiente, cerca está de la enmienda,*
Cel ce, împiedicîndu-se, se ține să nu cadă, căzînd, va ști să se și ridice; cine se căiește, nu mai are mult pînă la îndreptare.

V. ESPINEL, *Vida del escudero Marcos de Obregón / Viața scutierului Marcos de Obregón.*

964 • *Arrepentirse del bien que se ha hecho no cabe en ánimos nobles.*
Căința pentru binele făcut nu-și face loc în sufletele nobile.

V. ESPINEL, *Vida del escudero Marcos de Obregón / Viața scutierului Marcos de Obregón.*

965 • *Me espanto de que un hombre tan perdido / a conocer su error haya llegado.*
Mă tem că un om ce-atît greșit-a, / să fi ajuns să înțeleagă-a sa greșeală.

F. LOPE DE VEGA, *Rimas sacras / Rime sacre.*

966 • *El primer paso en el bien es conocer que se obra mal.*
Primul pas către bine este să-ți dai seama că ai făcut rău.

A. APARISI Y GUIJARRO, *Pensamiento y poesía / Gînd și poezie.*

967 • *Te pintaré en un cantar / la rueda de la existencia: / pecar, hacer penitencia / y luego vuelta a empezar.*
Iute vei fi priceput / roata vieții făr-de-oprire: / greșești, plîngi a ta greșire, / și-o iei iar de la-nceput.

R. DE CAMPOAMOR, *Humoradas / Capricii.*

968 • *Porque una cosa es pecar con el cuerpo / y otra cosa es llorar con el alma llagada, /*

y una cosa es quemarse en el fuego / y otra cosa es subir en el viento de la llamarada.
Altceva decît a păcătui cu trupul / este a plînge-în sufletu-ți rănit. / Mai amar este focul adînc / decît furioasa vîlvătaie.

I.B. ANZOÁTEGUI, *Felipe II.*

EGOISM

969 • *Más vale mío que nuestro.*
Mai mult face ce-i al meu decît ce-i al nostru.

PROVERB CATALAN

970 • *Malo es esperar salud en muerte ajena.*
Rău e să-ți cauți scăparea prin moartea altora.

F. DE ROJAS, *La Celestina / Celestina.*

971 • *No hay cosa más excusada y aun perdida que el contar el miserable sus desdichas a quien tiene el pecho colmado de contentos.*
Pentru cel sărman, nimic nu-i mai zadarnic decît să-și irosească vorbele povestindu-și nenorocirea celui cu inima ghiftuită de mulțumire.

M. DE CERVANTES, *La Galatea.*

972 • *Y el gran lazo que la sostiene (a la sociedad) es, por una incomprensible contradicción, aque-*

llo mismo que parecería destinado a disolverla: es decir, el egoismo.
Adevărata legătură care susține societatea întreagă este, printr-o contradicție de neînțeles, tocmai ceea ce ar părea sortit s-o destrame, adică egoismul.[1]

M.J. DE LARRA, *Artículos / Articole.*

973 • *El hombre sabe transformar el mundo exterior con su genio y voluntad. Aprenda transformar también con su voluntad y su genio sus propios egoismos, y entonces sí que todo será luz.*
Omul știe să transforme lumea prin geniul și voința sa. Să învețe să-și transforme tot prin geniu și voință propriul egoism și atunci cu adevărat se va lumina totul în juru-i.

J. ECHEGARAY, *Obras dramáticas / Teatru.*

974 • *Los egoistas pueden hacer mucho bien. Descubren tanto sus sentimientos, que empujan a los otros a analizar los propios.*
Egoiștii pot face mult bine. Ei își dau în vileag sentimentele într-o asemenea măsură, încît îi fac și pe ceilalți să cugete ceva mai mult la ale lor.

C. DE LA TORRE, *El collar / Colierul.*

---

[1] Remarcă ironică și aparent paradoxală: Larra este, bineînțeles, împotriva unei asemenea societăți întemeiate pe egoism.

LĂCOMIE

975 • *La codicia rompe el saco.*
Lăcomia îți prăpădește sacu'.

PROVERB

976 • *Non dexes lo ganado por lo qu'es por ganar.*
Nu da ceea ce ai cîștigat pentru ceea ce vei cîștiga.

J. RUIZ, *Libro de buen amor / Cartea iubirii sănătoase.*

977 • *Quien busca lo que no pierde, lo que tien' deve perder.*
Cine alearg'după ce n-a pierdut, va pierde și ce-a avut.

J. RUIZ, *Libro de buen amor / Cartea iubirii sănătoase.*

978 • *Los apetitos son como los renuevos que nacen en derredor del árbol y le quitan la virtud para que no lleven tanto fruto.*
Poftele sînt ca și lăstarii iviți în jurul pomului: ei îi știrbesc din putere pentru a-l împiedica să dea prea mult rod.

J. DE YÉPEZ, *Avisos y sentencias espirituales / Sfaturi și maxime spirituale.*

979 • *La codicia coge y ciega todas las potencias.*
Lăcomia adună și orbește toate puterile.

V. ESPINEL, *Vida del escudero Marcos de Obregón / Viața scutierului Marcos de Obregón.*

980 • *Pues ?hay más miserable cautiverio / que sujetarse un hombre a la vil panza / y dejar que la gula tenga imperio?*
O, mai înjositoare-i vreo robie / decît a pîntecului, cînd te lași / cu totul stăpînit de lăcomie?

L.L. DE ARGENSOLA, *Epístola a Don Juan de Albión / Epistolă către don Juan de Albión.*

981 • *Lo mucho se vuelve poco con desear otro poco más.*
Dorind un pic mai mult, ce e mult devine puțin.

F. DE QUEVEDO Y VILLEGAS, *Las cuatro pestes del mundo: Pobreza / Cele patru ciume ale lumii: Sărăcia.*

982 • *Pedir y más pedir, esto hace el hombre; / llamar fe y esperanza* a *su egoismo; / sobre un altar divinizar un nombre / y darse en realidad culto a sí mismo.*
Omul nu știe decît să ceară, / iar lăcomiei, el „nădejde"-i spune; / și sieși își aduce închinare.

J. ALCALÁ GALIANO, *La Provid ncia / Providența.*

983 • *Lo propio pierde quien lo ajeno busca.* Cine rîvnește la avutul altuia își pierde și avutul propriu.

G. ÁLVAREZ DE TOLEDO, *La Burromaquia / Știința măgarilor.*

INVIDIE

984 • *?Qué venganza quisiste / aver del invidioso, / mayor que estar él triste / quanto tu estás gozoso?*
Pe invidios, ce răzbunare / mai bună poate să fie / decît că pe el îl doare, / tocmai a ta bucurie?

Don SEM TOB, *Proverbios morales / Proverbe morale.*

985 • *Muy mayor es la enemistad que está cimentada sobre la envidia, que la que está fundada sobre injuria; porque el hombre injuriado muchas veces se descuida, mas el que es invidioso jamás de perseguir cesa.* Mult mai mare este dușmănia întemeiată pe invidie decît aceea pricinuită de o insultă, căci omul insultat adesea trece cu vederea, în timp ce invidiosul nu încetează niciodată de a vrăjmăși.

A. DE GUEVARA, *Epistolas familiares / Epistole familiare.*

986 • *!Oh envidia, raiz de infinitos males y carcoma de las virtudes! Todos los vicios, Sancho, traen un no sé qué de deleite consigo; pero el de la envidia no tal, sino disgusto, rencores y rabias.*

O, invidie, rădăcină a relelor fără de sfîrșit și cariu al virtuții! Toate viciile poartă cu sine oarecare mîrșavă plăcere; cel al Invidiei nici măcar atîta, ci doar scîrbă, turbare și fiere.

987 • *Donde reina la envidia no puede vivir la virtud, ni adonde hay escasez, la liberalidad.*

Unde domnește invidia nu poate viețui virtutea, iar unde-i calicie n-ai să afli mărinimie.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* II, 34.

988 • *Es la envidia testimonio / que denota vil flaqueza / es malicia y es simpleza, / es desdicha y es demonio.*

Invidia-i mărturie / de josnică slăbiciune, / de venin și de prostie, / pierzare și-amărăciune.

J. RUFO, *Carta a su hijo / Scrisoare către fiul său.*

989 • *Que a los que a grande riqueza / desde muy pobres subieron, / aborrecen los que fueron / testigos de su pobreza.*

Pe toți cîți ajung cu stare / din săraci, nu-i urăsc oare / cei ce-ar vrea iarăși să-i știe / în amară sărăcie?

F. LOPE DE VEGA, *El piadoso aragonés* / *Milosul aragonez.*

990 • *Intentar vencella la envidia con los beneficios o con el rigor es imprudente empresa.*
A încerca să înfrîngi invidia prin binefaceri sau prin asprime e o treabă nechibzuită.

D. DE SAAVEDRA FAJARDO, *Idea de un príncipe ...* / *Păreri despre îndatoririle principelui.*

991 • *La envidia persigue con mayor fuerza al que empieza a caer, y, como hija de ánimos cobardes, siempre teme que podrá volver a levantarse.*
Invidia îl prigonește cu și mai multă străşnicie pe acela care a început să cadă, căci, odraslă a unor suflete bicisnice, se teme ca acesta să nu se poată iarăși ridica.

D. DE SAAVEDRA FAJARDO, *Idea de un príncipe ...* / *Păreri despre îndatoririle principelui.*

992 • *Cuanto más presto se subiese al lugar más alto, tanto menor será la envidia.*
Cu cît ajungi mai iute într-un loc mai înalt, cu atît mai mică va fi invidia.

D. DE SAAVEDRA FAJARDO, *Idea de un príncipe...* / *Păreri despre îndatoririle principelui.*

993 • *No hay envidia si es muy desigual la competencia.*

Nu-i invidie acolo unde deosebirea între cei ce se-ntrec e prea mare.

D. DE SAAVEDRA FAJARDO, *Idea de un príncipe ... / Păreri despre îndatoririle principelui.*

994 • *El odio y la envidia : / ved que terrible alianza.*

Groaznică-i însoțirea / urii cu pizmuirea.

A. GARCÍA GUTIÉRREZ, *Venganza catalana / Răzbunarea catalană.*

995 • *Cabe tanto mal en el espíritu humano, que cabe esta contradicción: la envidia y el desprecio.*

Atîta rău încape în spiritul omenesc, încît și această contradicție: invidia și disprețul.

L. ALAS, „CLARÍN", *Cavilaciones / Cugetări.*

996 • *La envidia y la emulación / parientes dicen que son; / aunque en todo diferentes, / a fin también son parientes / el diamante y el carbón.*

Întrecerea și invidia, / că ar fi rude se spune, / deși se deosebesc foarte; / rude-or fi, cum rudă-i poate / diamantul c-un cărbune.

J.M. BARTRINA, *Arabescos / Arabescuri.*

RĂU, RĂUTATE, APUCĂTURI RELE

997 • *Quien te mal face mostrando grand pesar, / guisa como te puedes del mucho guardar.* Celui ce ți-a făcut rău și-apoi s-a căit, / să nu îi porți sîmbetele, încearcă negreșit.

Don JUAN MANUEL, *Libro de los enxemplos / Cartea pildelor.*

998 • *Del pecado, lo peor es la perseverancia.* Cel mai rău e să stăruiești în greșeală.

F. DE ROJAS, *La Celestina / Celestina.*

999 • *Sepan los jovenes que dado el gran número y variedad de pecados que por todas partes nos acechan, requiere más discreción y constancia evitar el mal, que mantenerse en el bien.*
Să știe tinerii că, fiind atît de numeroase și deosebite greșalele care din toate părțile ne pîndesc, mai mare înțelepciune și tărie îți trebuie pentru a te feri de rău decît pentru a stărui în bine.

L. VIVES, *De tradentis disciplinis.*

1000 • *Que nunca nadie es malo derepente.* Nimeni nu se-arată-a fi rău pe neașteptate.

A. DE ERCILLA Y ZÚÑIGA, *La Araucana / Araucanii.*

1001 • *Suele ofender un mosquito más de lo que puede favorecer un águila.*

O musculiță îți poate aduce mai mult rău decît tot binele pe care ți-l poate face un vultur.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

1002 • *A pecado nuevo, penitencia nueva.*
Pentru altă vină, altă ispășire.

1003 • *Los pecadores discretos están más cerca de enmendarse que los simples.*
Păcătoșii înțelepți sînt mai aproape de îndreptare decît ceilalți.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* I, 30; II, 60.

1004 • *De los pecados que se cometen nadie ha de echar la culpa a otro, sino a sí mismo.*
Pentru toate păcatele săvîrșite, nimeni nu trebuie să dea vina pe altul, ci pe sine.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

1005 • *Tengo a mayor delito, y sin duda lo es, preciarse del mal que de haberlo hecho.*
Socotesc eu — și așa și trebuie să fie — că a te făli cu răul este o fărădelege mai mare chiar decît de a-l fi făcut.

M. ALEMÁN, *Vida de Guzmán de Alfarache.*

1006 • *Ni es menester mucho rato / para saber hacer mal.*

Nu-ți trebuie multă vreme / spre-a-nvăța răul a-l face.

A. DE VARROS, *Proverbios morales / Proverbe morale.*

1007 • *Los pecados, para aborrecerlos, no es menester más que cometerlos.*
Ca păcatul să-l urăști, e de-ajuns să-l săvîrșești.

1008 • *Cuando el diablo predica, el mundo se acaba.*
Cînd a ajuns diavolul să predice, se-apropie sfîrșitul lumii.

F. DE QUEVEDO, *El alguacil alguacilado / Polițaiul întemnițat.*

1009 • *De males a bienes dicen / que se pasa facilmente; / pero de males a males / digo yo que es más frecuente.*
De la rele către bune / treci ușor — așa se spune — dar de la rău la mai rău / încă mai ușor — zic eu.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *El pastor Fido / Păstorul Fido.*

1011 • *Los males parecen siempre muchos por el ruido que hacen.*
Cei răi par întotdeauna a fi mai numeroși, asemenea zgomot fac.

M. TAMAYO Y BAUS, *No hay mal que por bien no venga / Nu există rău care să nu fie spre bine.*

1012 • *Los malvados se burlan en público de los hombres de bien, y en secreto los respetan y envidian.*

În public, cei răi îi batjocoresc pe cei buni, dar în taină îi respectă și îi pizmuiesc.

M. TAMAYO Y BAUS, *No hay mal que por bien no venga / Nu există rău care să nu fie spre bine.*

1013 • *A veces es peor que el mal el desequilibrio que se produce cuando el mal que al fin es algo, desaparece.*

Uneori încă mai dăunător decît răul se arată a fi dezechilibrul care se produce după ce răul, ca orice lucru, a dispărut.

A. GANIVET, *Epistolario / Corespondență.*

1014 • *Por ruin que haya sido el pecado, son más ruines los que con él se gozan.*

Oricît de mîrșavă ar fi fost vina, mai mîrșavi sînt cei ce profită de pe urma ei.

G. MIRÓ, *El obispo leproso / Episcopul lepros.*

1015 • *Muchos con codicia de dar en el fiel yerran en el blanco.*

Mulți din cei ce vor să lovească în omul cinstit își greșesc ținta.

F. DE ROJAS, *La Celestina / Celestina.*

1016 • *Pocas veces falta el ingenio a la maldad.*
Răutății arareori îi lipsește îndemînarea.

A. DE SOLÍS, *Conquista de México* / *Cucerirea Mexicului.*

1017 • *El amor propio ofendido es el más seguro antídoto del amor.*
Amorul propriu jignit e leacul cel mai sigur împotriva iubirii.

M.J. DE LARRA, *El pobrecito hablador: El casarse pronto y mal* / *Sărmanul vorbitor: A te căsători în pripă și rău.*

RĂZBUNARE

1018 • *Engaña a quien t'engaña e a quien te fay, fayle.*
Pe cel ce te înșală, înșală-l, iar pe cel ce te nesocotește, nesocotește-l.

J. RUIZ, *Libro de buen amor* / *Cartea iubirii sănătoase.*

1019 • *Las venganzas castigan, pero no quitan las culpas.*
Răzbunarea pedepsește, dar nu șterge vina.

1020 • *Un generoso pecho no quiere vengarse cuando puede.*
Un suflet generos nu dorește să se răzbune, chiar atunci cînd poate.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

1021 • *?Cúal hay mejor venganza que poder haberse vengado?*

Există oare răzbunare mai mare decît aceea de a te fi putut răzbuna?

M. ALEMÁN, *Vida de Guzmán de Alfarache / Viața lui Guzmán de Alfarache.*

1022 • *Ninguna venganza mayor que un silencio mudo.*

Nici o răzbunare nu usturǎ mai mult ca tăcerea.

D. DE SAAVEDRA FAJARDO, *Idea de un príncipe... / Păreri despre îndatoririle principelui.*

1023 • *Ya queda vengado / quien no se venga pudiendo.*

Mai răzbunat e acela ce, putînd / să se răzbune, n-o face.

F. DE ROJAS ZORRILLA, *La más hidalga hermosura / Cea mai nobilă frumusețe.*

1024 • *El magnánimo, cuando más puede, menos se venga.*

Mărinimosul, cu cît poate s-o facă mai mult, cu atît mai arar se răzbună.

D.O. SABUCO, *Coloquio del conocimiento de sí mismo / Discuție asupra cunoașterii de sine.*

IERTARE

1025 • *Aunque es nobleza perdonar, es prudencia que no pueda venir a perdonar el perdonado.*

Nobil e să ierţi, dar înţelept e ca, după aceea, să nu-i dai prilej celui iertat să te ierte şi el.

A. PÉREZ, *Cartas / Scrisori.*

1026 • *Gran linaje de venganza / es las culpas perdonar.*

Cea mai 'naltă răzbunare / este vina să o ierţi.

R. DE COTA, *Diálogo entre el Amor y un viejo / Dialog între Iubire şi un bătrîn.*

1027 • *Es perdonar al vencido / el triunfo de la victoria.*

Încununare a victoriei / e să-l ierţi pe cel învins.

F. LOPE DE VEGA, *El piadoso aragonés / Milosul aragonez.*

1028 • *Que quién lástimas escucha / cerca está de perdonar.*

Acel ce cu milă-ascultă / n-are mult pîn-la-a ierta.

F. LOPE DE VEGA, *Hay verdades que en amor / Adevărul din iubire.*

1029 • *En los pechos valerosos, / bastantes por sí a emprender / los casos dificultosos, / el alcanzar y vencer / consiste en ser venturosos; / mas en que un hombre perdone / viéndose ya vencedor / a quien le quitó el honor / nada la fortuna pone; / todo se debe al valor.*

Cînd viteazul cu tărie, / dînd cu greul bătălie, / a ieșit biruitor, / n-ar fi învins dacă norocul / nu-i sărea într-ajutor. / Dar cînd el, în loc să certe, / se îndură blînd să ierte / celui ce i-a făcut rău / nu-i noroc, ci e noblețe, / și e doar meritul său.

J. RUIZ DE ALARCÓN, *Los favores del mundo / Favorurile lumii.*

1030 • *Perdonad generoso / ofensas que están en duda.*

Iertați cu mărinimie / jignirile îndoielnice.

Duque DE RIVAS, *Don Álvaro.*

1031 • *Cuando se conoce todo / suele perdonarse mucho.*

Cine știe totul, iartă multe.

M. DEL PALACIO, *Chispas / Scîntei.*

1032 • *Si acaso doblares la vara de la justicia, no sea con el peso de la dádiva, sino con el de la misericordia.*

Dacă apleci toiagul dreptății într-o parte mai mult decît în cealaltă, să o faci nu din pricina darurilor, ci a îndurării.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* II, 42.

MÎNIE

1033 • *Dando gracias por agravios, negocian los hombres sabios.*

La jignire mulțumind, se-nțeleg cei cuminți curînd.

PROVERB

1034 • *Si no puedes evitar la ira, témplala al menos; si no puedes precaver el furor, cohíbelo al menos.*

Dacă nu poți să nu simți mînie, domolește-ți-o măcar; dacă nu-ți poți înghiți furia, înfrînează-ți-o măcar.

ISIDORO DE SEVILLA, *Soliloquios / Solilocvii.*

1035 • *El hombre enojado no sabe más que reñir; mas la mujer brava, reñir y lastimar.*

Bărbatul supărat nu face decît să se certe; dar femeia aprigă se ceartă și vatămă.

A. DE GUEVARA, *Epístolas familiares / Scrisori familiare.*

1036 • *Ni habrá ira represada / que al cabo no engendre odio.*
Nu-i mînie înfrînată / să nu se preschimbe-n ură.

1037 • *Ni es bien que se muestre airado / el que pocas fuerzas tiene.*
Nu-ți da în vileag mînia / dacă n-ai puteri destule.

A. DE VARROS, *Proverbios morales / Proverbe morale.*

1038 • *La cólera de la mujer no tiene límite.*
Mînia femeii nu cunoaște margini.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

1039 • *Cuando la cólera sale de madre, no tiene la lengua padre, ayo ni freno que la corrija.*
Cînd mînia-i mamă, limba nu are nici tată, nici stăpîn, nici piedică în stare să-i pună frîu.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote*, II, 27.

1040 • *Nunca la cólera prometió buen fin de sus ímpetus: ella es pasión de ánimo, y el apasionado pocas veces acierta en lo que emprende.*
Niciodată nu vestește mînia un sfîrșit bun pornirilor sale; e patimă a sufletului, și

pătimașul arareori izbîndește în lucrul început.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

1041 • *Que ser con ira valiente / no deja de ser cobarde.*
Curaj mînia de-ndeamnă / s-arăți, curaj că ai nu-nseamnă.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *Las armas de la hermosura / Armele frumuseții.*

1042 • *!Oh, la cólera de un tonto / sin duda es cosa funesta.*
Vai, mînia unui prost! arar nenorociri n-aduce.

M. TAMAYO Y BAUS, *La bola de nieve / Bulgărele de zăpadă.*

CINISM

1043 • *Lo prudente es elegir el terreno en que pueda uno pisar fuerte, y despúes hacerse respetar y temer, y, si es posible, tratar a los demás a puntapiés.*
Cel mai prudent este să-ți alegi mai întîi terenul pe care poți călca apăsat, apoi să te faci respectat și temut și, dacă se poate, să te porți brutal cu ceilalți.

A. GANIVET, *Epistolario / Corespondență.*

CRUZIME

1044 • *Nunca dijo bien la crueldad con la valentía.*

Niciodată nu s-au împăcat cruzimea cu vitejia.

M. DE CERVANTES, *La española inglesa / Spanioloaica englezǎ.*

BIZARERIE

1045 • *Aunque yo ignorante sea, / sé de los sabios que trato / conocer un mentecato / a mil pasos que le vea.*

Deşi-învăţat nu sînt, dacă / cu-învăţaţi vorbind o leacă / dau şi de-unul mai scrîntit,/ deîndată l-am ghicit.

F. LOPE DE VEGA, *La inocente Laura / Laura cea inocentǎ.*

NEBUNIE

1046 • *No hay peor locura que enloquecer de entendido, ni mayor necedad que la que se origina del saber.*

Nu-i nebunie mai rea decît a celor ce vor să pară că ştiu totul, nici mărginire mai mare decît aceea care vine din ştiinţă.

B. GRACIÁN, *El Criticón.*

1047 • *Pues ningún loco se hallare / que mas incurable fuera, / si ejecutara y dijera / un hombre cuanto pensare.*

Purtări ar avea nebune / și-ar fi nebun de legat / cel ce-ar face și ce-ar spune / tot ce îi trece prin cap.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *La cena del Rey Baltasar / Cina regelui Baltasar.*

1048 • *Los locos han progresado, como todo en este mundo. Ahora discurren y hablan como los demás. Para distinguir un loco de un cuerdo es necesario acudir a un especialista.*

Nebunii au făcut și ei progrese, ca orice pe lumea asta: acum gîndesc și vorbesc ca toți ceilalți. Pentru a-l deosebi pe un nebun de un om cu scaun la cap, trebuie să dai fuga la un specialist.

A. PALACIO VALDÉS, *Maximina.*

LENE, TRÎNDĂVIE

1049 • *La baja fortuna jamás se enmendó con la ociosidad, ni con la pereza.*

Nenorocul nu s-a îndreptat niciodată nici prin delăsare, nici prin trîndăvie.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* II, 49.

1050 • *No hay ningún camino que no se acabe, como no se le oponga la pereza y ociosidad.*
Orice drum are un sfîrșit, dacă nu ți se așază în cale lenea și trîndăvia.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

1051 • *Que en el ocio hay diferencia, / si es buscado, o si es preciso; / que si es preciso, es trabajo, / y si es buscado, es alivio.*
Dacă lenea ți-ai dorit-o, / lenea îți este ușurare; / de ești leneș făr-de voie, / lenea chin și trudă-ți este.

A. MORETO, *Lo que puede la aprensión / Ceea ce reușește teama.*

1052 • *Todos los perezosos suelen ser grandes proyectistas.*
Toți leneșii obișnuiesc să-și facă planuri mari.

J. BALMES, *El criterio / Criteriul.*

1053 • *La ociosidad es imagen de la muerte, y el ocioso, del hombre muerto.*
Imaginea morții este lenea și leneșul a omului mort.

Doña O. DE SABUCO, *Coloquio del conocimiento de sí mismo / Dialogul cunoașterii de sine.*

1054 • *Nada denuncia tanto la ordinariez del espíritu, la ramplonería y plebeyez del alma, como el apego a la comodidad.*
Nimic nu ilustrează mai bine micimea spiritului, grosolănia și vulgaritatea sufletului, ca înclinarea către comoditate.

M. DE UNAMUNO, *Andanzas y rincones españoles: De vuelta de la cumbre.* / *Peregrinări și peisaje spaniole: Întoarcerea de pe munte.*

PLICTIS

1055 • *El tedio es una enfermedad del entendimiento que no acomete sino a los ociosos.*
Plictisul este o boală a minții ce nu-i lovește decît pe trîndavi.

1056 • *El tedio puede escuchar todas las voces tentadoras, tiene camino para todos los extravios, y no hay aberración que en un momento dado no pueda servirle de espectáculo.*
Plictisul își pleacă urechea la toate glasurile ispitei, află drumul tuturor rătăcirilor, și nu-i nici o fărădelege la care să nu se uite cu plăcere.

C. ARENAL, *La mujer del porvenir* / *Femeia viitorului.*

1057 • *Difícil es, ciertamente, soportar a los demás; pero es más difícil quizá soportarse a sí mismo.*

Este greu, desigur, să-i suporți pe ceilalți; dar este poate încă mai greu să te suporți pe tine însuți.

A. GANIVET, *Cartas finlandesas* / *Scrisori finlandeze.*

1058 • *El aburrimiento es la suprema expresión de la indiferencia.*
Plictiseala e suprema expresie a indiferenței.

R. LEÓN, *La escuela de los sofistas* / *Școala sofiștilor.*

SIMPLITATE

1059 • *No hay virtud más eminente / que el hacer sencillamente / lo que tenemos que hacer.*
Nu-i mai aleasă calitate / decît ce faci, să le faci toate / cu o firească simplitate.

J.M. PEMÁN, *El Divino Impaciente* / *Divinul nerăbdător.*

MODESTIE (LIPSĂ DE MODESTIE)

1060 • *(...) No te desprecies de decir que vienes de labradores; porque viendo que no te corres, ninguno se pondrá a correrte.*

Nu te sfii să spui că descinzi din plugari; fiindcă de nu te rușinezi singur, nimeni nu te va face de rușine.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote*, II, XLII.

1061 • *Cuantos, teniendo en el mundo / algún defecto consigo, / le han borrado por humildes!*
Mulți, avînd cîte-o meteahnă, / i-au făcut pe toți s-o uite / prin purtarea lor modestă.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *El Alcalde de Zalamea / Alcaldele din Zalamea*.

1062 • *Nunca es tiempo perdido el que se emplea en escuchar con humildad cosas que no se entienden.*
Nicicînd nu se va chema că pierzi timpul, atunci cînd asculți cu sfială lucruri pe care la început nu le înțelegi.

E. D'ORS, *Aprendizaje y heroismo / Ucenicie și eroism*.

1063 • *Miserable cosa es pensar ser maestro el que nunca fuí discípulo.*
Nevrednică dorință este să vrei să înveți pe alții, fără a fi învățat tu însuți de la nimeni.

F. DE ROJAS, *La Celestina / Celestina*.

DEMNITATE

1064 • *El ánimo constante / no ostenta su grandeza / en negar a los males sentimiento, / mas solo en no abatirse a su aspereza.*
Un suflet mare-și dovedește / tăria nu-încercînd orbește / pe cei răi încă mai mult să-i coboare, / ci netemîndu-se de-a lor amenințare.

F. DE RIOJA, *Poesías / Poezii.*

1065 • *(Que) el corazón entero y generoso al caso adverso inclinará la frente antes que la rodilla al poderoso.*
În împrejurări potrivnice, omul cu fire generoasă și dintr-o bucată, mai curînd își va pleca înaintea puternicului fruntea decît genunchii.

A. FERNÁNDEZ DE ANDRADA, *Epístola moral / Epistolă morală.*

1066 • *El profundo sentido de la dignidad que heroicamente atropella por todo, siempre impone. No hay fuerza más alta en el mundo que la del espíritu encarnado en un hombre entero.*
Simțul adînc al demnității omenești, demnitate care trece eroic peste orice, învinge întotdeauna. Nu există pe lume o forță

mai înaltă decît aceea a spiritului încarnat într-un om integru.

J. MARTÍNEZ RUIZ, AZORÍN, *El buen Sancho: En el Mesón de Adamúz* / *Bunul Sancho: În hanul lui Adamuz.*

AMBIȚIE, PARVENIRE

1067 • *El fausto, la riqueza y el estado / hincha, pero no harta, al más templado.*

Rang, bogăție, fast, pe o mulțime / îi umflă, făr-să sature pe nime.

A. DE ERCILLA Y ZÚÑIGA, *La Araucana* / *Araucanii.*

1068 • *Pocas o ninguna vez se cumple con la ambición, que no sea con daño de tercero.*

Aproape niciodată nu se obține ceva prin ambiție, fără ca un al treilea să nu sufere.

M. DE CERVANTES, *Coloquio de los perros* / *Colocviul cîinilor.*

1069 • *Arroyo, ¿en qué ha de parar / tanto anhelar y subir? / Tu, por ser Guadalquivir; / Guadalquivir, por ser mar; / Carrilejo, en acabar / sin caudales y sin nombres, / para ejemplo de los hombres.*

Rîule, ce vei fi oare / după trudă, drumuri lungi? / Tu-n Guadalquivir ajungi, / iar Guadalquiviru-n mare; / Carrilejo, — a sale

spume / își va pierde fără nume — / pentru oameni pildă — anume.

L. DE GÓNGORA Y ARGOTE, *Letrillas burlescas / Canțonete burlești.*

1070 • *El que me niega lo que no merezco, / me da advertencia, no me quita nada. Que en ambición sin méritos premiada, / más me deshonro yo que me enriquezco.*

Cel ce nu-mi dă ce nu mi se cuvine, / nimic nu-mi ia; și astfel mă previne / că o ambiție făr-de merit răsplătită / nu-mi lasă onoarea mai înaltă, ci știrbită.

F. DE QUEVEDO, *Parnaso español: Polymnia /Parnasul spaniol: Polymnia.*

1071 • *Porque tales sois los hombres, / que poneis vuestra afición / en lo que hace competencia / pero no en lo que es mejor.*

Ciudați, zău, cu toți mai sînteți, / cînd tot sufletul vi-l puneți / nu-n a vă căuta bunul, / ci-în a vă-întrece cu vecinul.

F. DE ROJAS ZORRILLA, *Nuestra Señora de Atocha.*

1072 • *Suprime la vanidad de las mujeres y habrás suprimido la mitad, por lo menos, de la ambición de los hombres.*

Înlătură vanitatea la femei și vei înlătura cel puțin jumătate din ambiția bărbaților.

J. BENAVENTE, *La ciudad alegre y confiada / Orașul vesel și credul.*

ORGOLIU

1073 • *El orgullo es suspicaz; convierte en calumnia, con la interpretación más injusta, lo que se ha dicho o ejecutado con la mayor sencillez.*
Orgoliul e bănuitor, transformă în calomnie tot ce s-a zis sau s-a făcut fără nici un gînd rău.

1074 • *En toda clase de vicios, excepto el orgullo, pueden coexistir la paz y la concordia.*
Pacea și buna înțelegere pot conviețui alături de orice viciu, doar cu orgoliul nu.
L. VIVES, *De anima et vita. III. De superbia.*

1075 • *Nadie gusta de ver / a quien le vió en bajo estado.*
Nimănui nu-i place să fie văzut / de acei care l-au cunoscut în umilință.
F. LOPE DE VEGA, *El piadoso aragonés / Aragonezul cel milos.*

1076 • *Más fácil es escribir contra la soberbia que vencerla.*
Mai ușor este să scrii împotriva orgoliului decît să-l înfrîngi.
F. DE QUEVEDO, *Las cuatro pestes del mundo: la soberbia / Cele patru molime ale lumii: Trufia.*

1077 • *Un rey solo mal se conocerá por sí; aunque él más quiera ser conocido por rey,*

ne le creerán, que no tiene más que los otros; es menester que se vea por qué lo creer.
Pe rege singur nimeni nu-l va cunoaște ca atare, oricît ar vrea el să fie luat drept rege; nimeni nu l-ar crede, căci n-are nimic mai mult decît ceilalți; este nevoie să-l vezi acționînd ca rege pentru ca să-l crezi.

T. DE JESÚS, *Su vida* / *Viața sa.*

1078 • *Se me debe saludar con el craneo en la mano.*
Trebuie să mă saluți cu țeasta în mînă.

Atribuită lui M. FERNÁNDEZ Y GONZÁLEZ.

VANITATE

1079 • *En casa del hombre loco, más hacienda gasta la opinión que la razón.*
În casa descreieratului, mai mult se cheltuiește pentru gura lumii decît pentru folos.

A. DE GUEVARA, *Epístolas familiares* / *Epistole familiare.*

1080 • *La vanidad es la necedad del egoismo y el orgullo la insolencia de la vanidad.*
Vanitatea este prostia egoismului și orgoliul este insolența vanității.

F. CABALLERO, Cfr. *Citas de hombres ilustres* / *Maxime ale oamenilor vestiți.*

1081 • *La vanidad nos persigue hasta en el lecho de la muerte. La soportamos con entereza porque deseamos superar su terrible grandeza y cautivar la admiración de los espectadores.*

Vanitatea ne urmărește pînă și pe patul de moarte. Ne dă tăria de a o înfrunta numai fiindcă dorim să ne măsurăm cu acest vrăjmaș suprem în așa fel încît să trezim admirațiile celor din jur.

S. RAMÓN Y CAJAL, *Charlas de café* / *Discuții de cafenea.*

ÎNGÎMFARE

1082 • *Decir a uno que es presuntuoso es llamarle loco con muy buen estilo.*

A-i spune cuiva că e înfumurat înseamnă a-l numi nebun într-un mod elegant.

A. DE GUEVARA, *Epístolas familiares* / *Scrisori familiare.*

1083 • *Generalmente, se puede asegurar que no hay nada más terrible en la sociedad que el trato de las personas que se sienten con alguna superioridad sobre sus semejantes.*

Se poate spune că nimic nu pune răbdarea la o mai grea încercare ca vecinătatea celor cărora li se pare că le-a fost hărăzită

cine știe ce superioritate asupra semenilor lor.

M.J. DE LARRA, *Articulos / Articole.*

1084 • *Es tan necia presunción perdonar la vida a los hombres como el corazón a las mujeres.*
Înfumurat trebuie să mai fii, închipuindu-ți că ai dreptul să le ierți bărbaților viața, iar femeilor inima.

J. BENAVENTE, *Los intereses creados / Interesele create.*

NECHIBZUINȚĂ

1085 • *Sólo el que está ciego se va con serenidad al precipicio.*
Numai orbul pășește fără tulburare spre prăpastie.

B.J. FEIJÓO *Teatro critico / Teatru critic.*

NEOBRĂZARE

1086 • *!Qué mina inagotable es el pedir!*
Ce sac fără fund a găsit cel ce știe să ceară!

J. DE ESPRONCEDA, *El mendigo / Cerșetorul.*

NECUMPĂTARE

1087 • *!Oh, codicia del género humano, que aun tierra piensas que te ha de faltar!*

O, nestăpînită lăcomie a neamului omenesc, te temi că nici pămînt nu vei avea deajuns!

T. DE JESÚS, *Su vida / Viața sa.*

UMILINȚĂ

1088 • *La humildad consiste en transigir con la mentira.*

Umilința înseamnă să cazi la învoială cu minciuna.

M. DE UNAMUNO, *Vae victoribus.*

COMODITATE

1089 • *Es más fácil negar las cosas que enterarse de ellas.*

E mai ușor să respingi totul, în loc să vezi despre ce este vorba.

M.J. DE LARRA, *Vuelva usted mañana / Reveniți mîine.*

LIMBUȚIE

1090 • *A las veces pierde e cuyda que gana / quien bien callar troca por mucho dezir.*
Adesea pierde tot și înapoi nu va mai căpăta / cel cărui să vorbească-i place, în loc să-i placă a tăcea.

F. PÉREZ DE GUZMÁN, *Cancionero de Baena. / Cîntece din Baena.*

MALIȚIE

1091 • *Malicioso me llaman porque no me dejo engañar.*
Dacă nu mă las înșelat, au să-mi spună că sînt răutăcios.

M. TAMAYO, *Del dicho al hecho / De la zis la făcut.*

SÎCÎIALĂ

1092 • *Al hombre importuno téngole por hermano del necio.*
Pe omul sîcîitor dă-l drept fratele prostului.

A. DE GUEVARA, *Epístolas familiares / Scrisori familiare.*

DISPREȚ

1093 • *El que desprecia, no olvida; / pero el que olvida, desprecia.*
Cînd disprețuiești, nu uiți; / dar cînd uiți, disprețuiești.

F. DE ROJAS ZORRILLA, *Obligados y ofendidos y Gorrón de Salamanca / Obligați și jigniți și Depravatul din Salamanca.*

1094 • *Es difícil que un hombre sufra largo tiempo el desprecio de sí mismo, sin que haga esfuerzos por rehabilitarse.*
Este greu ca un om să îndure îndelungă vreme disprețul de sine fără a face eforturi pentru a se reabilita.

A. PALACIO VALDÉS, *Años de juventud del doctor Angélico / Anii de tinerețe ai doctorului Angélico.*

1095 • *El colmo del desdén consiste en no dignarnos descubrir los defectos del prójimo.*
Culmea disprețului constă în a nu te osteni să descoperi nici măcar defectele aproapelui.

J. ORTEGA Y GASSET, *Amor en Stendhal / Iubirea la Stendhal.*

ADMIRAȚIE

1096 • *Cuando son tan extraños los sucesos, la admiración disculpa los excesos.*

Cînd faptele-s atît de uimitoare, uităm și noi de-a mai face vreo mustrare.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *Los dos amantes del cielo / Cei doi îndrăgostiți ai cerului.*

1097 • *Asusta pensar que las admiraciones más sinceras que tenemos son las de las personas que no nos hayan comprendido.*
Ne înspăimîntă gîndul că admirațiile cele mai sincere pe care le stîrnim vin din partea acelora care nu ne-au înțeles.

B. PÉREZ GALDÓS, *Trafalgar.*

ADEVĂR

1098 • *La verdad bien puede enfermar, pero no morir del todo.*
Oricît de tare ar boli, adevărul nu piere niciodată.

1099 • *No todas las verdades han de salir en público, ni a los ojos de todos.*
Nu toate adevărurile trebuie să fie spuse în public și nici să se citească în ochii tuturor.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

1100 • *Ni hay verdad, aunque esté opresa, / que en su opresión no respire.*

Oricît ai înăbuși adevărul, el continuă să respire.
Nu există adevăr care, deși e tăinuit, / tot în taină să nu fie destăinuit.

A. DE VARROS, *Proverbios morales / Proverbe morale.*

1101 • *Cada uno se vende por mayor defensor de la verdad, cuanto más contradice a los otros.*
Oricine, cu cît îi contrazice mai mult pe ceilalți, cu atît se dă drept cel mai mare apărător al adevărului.

P. DE RÚA, *Cartas. A don Antonio de Guevara / Scrisori. Către don Antonio de Guevara.*

1102 • *La verdad a su tiempo sale como fuego.*
La timpul său, adevărul țîșnește ca o flacără.

J. DE TORRES, *Filosofía moral de príncipes / Filozofia morală a principilor.*

1103 • *La verdad de ninguna cosa tiene vergüenza sino de estar escondida.*
De un singur lucru îi este rușine adevărului, să se ascundă.

F. LOPE DE VEGA, *Obras escogidas / Opere alese.*

1104 • *Dijeron que antiguamente / se fue la verdad al cielo: / tal la pusieron los hombres, / / que desde entonces no ha vuelto.*
Se spune că, odinioară, amărît, / spre ceruri adevărul a urcat: / cu el oamenii-ntr-astfel s-au purtat / că-n ruptul capului nu a mai coborît.

F. LOPE DE VEGA, *Romances*[1]*: A mis soledades voy / Poezii: Spre singurătăţile mele mă-ndrept.*

1105 • *He llegado a conocer cuan poco se sabe, y que donde más, se aprende poco más que a disputar, quedando siempre la verdad en duda.*
Am început să înţeleg cît de puţine lucruri se ştiu: chiar şi acolo unde se ştie ceva mai mult, doar se discută, adevărul rămînînd întotdeauna în umbră.

A. LOPE DE VEGA, *Paradoxas racionales / Paradoxuri raţionale.*

1106 • *Quien no duda, no puede conocer la verdad.*
Cine nu se-ndoieşte, nu poate cunoaşte adevărul.

D. DE SAAVEDRA FAJARDO, *Idea de un principe... / Păreri despre îndatoririle principelui...*

[1] *Romances* — scurte poezii epico-lirice, asemănătoare baladelor noastre. Ele pot fi populare sau culte. Deobicei derivă din *Romancero.*

1107 • *La verdad (que) es un sangrarse el corazón.*
Adevărul frînge adesea inima.

1108 • *Las verdades que más nos importan vienen siempre a medio decir.*
Adevărurile care ne privesc îndeaproape sînt mai totdeauna spuse pe jumătate.
B. GRACIÁN, *Oráculo manual / Oracolul manual.*

1109 • *El que a la justicia falta / en vano el garbo consulta.*
Cel care greșește în fața adevărului, în zadar are maniere alese.
A. DE ZAMORA, *No hay plazo que no se cumpla / Nu-i soroc să nu se-mplinească.*

1110 • *La verdad es el principio de toda perfección, y la belleza, el gusto, la gracia no pueden existir fuera de ella.*
Adevărul este începutul oricărei perfecțiuni, și frumusețea, gustul, grația nu pot exista înafara lui.
M. DE JOVELLANOS, *Elogio de las Bellas Artes / Elogiul Artelor Frumoase.*

1111 • *El decir la verdad francamente es la prenda más digna de un hombre de bien.*
A spune adevărul cu sinceritate este însușirea cea mai de seamă a unui om cinstit.
L. FERNÁNDEZ DE MORATÍN, *La comedia nueva / Noua comedie.*

1112 • *Precipicios por donde se derrumbe la humanidad, puede haber muchos; sendas de perdición, hay infinitas. Faro, uno solo; puerto, no más que uno.*

Pot exista multe abisuri în care umanitatea se năruie; cărări ale pierzaniei nesfîrșit de multe. Far, însă, unul singur; și port, tot numai unul.

1113 • *Es más útil, sin comparación ninguna, repetir hasta la saciedad verdades incontestables, que echarse a inventar absurdos y aumentar el cúmulo ya no pequeño de insensatos desvaríos.*

Este mult mai folositor să repetăm pînă la sațietate adevăruri de necontestat, decît să începem să inventăm absurdități din care și așa există prea multe.

C. NOCEDAL, *Reflexiones / Meditații.*

1114 • *Es sin duda más fácil imponer silencio al error que demostrar la verdad.*

Fără îndoială că este mai ușor să reduci la tăcere eroarea, decît să demonstrezi adevărul.

J. MORENO NIETO, Cfr. A. García Carraffa, *Frases célebres de grandes maestros / Fraze celebre ale oamenilor vestiți.*

1115 • *En la dicha y la fortuna / se aprenden otras mil cosas, / pero las verdades nunca.*

În noroc, în fericire / se învață lucruri mii, / doar adevărul, nu.

M. DEL PALACIO, *Chispas / Scîntei.*

1116 • *Más sabio es el que sabe una sola verdad, que el que sabe un millón de mentiras.* Mai înțelept este acel care știe un singur adevăr decît acel care știe un milion de minciuni.

M. TAMAYO Y BAUS, *Obras completas / Opere complete.*

1117 • *Sé el primero que adopte las últimas verdades / y el último que olvide las antiguas verdades.*
Fii primul care adoptă ultimele adevăruri / și ultimul care uită vechile adevăruri.

R. PÉREZ ALFONSECA, *Oda de un yo / Odă unui eu.*

1118 • *Todo hombre en posesión de una verdad, tiende a abusar de esta verdad. Es una pendiente fatal por la cual nos deslizamos sin sentirlo. No busques otro origen al error.*
Orice om care deține un adevăr tinde să abuzeze de el. Este un povîrniș amețitor, de pe care ne rostogolim fără să ne dăm seama. De aici încep greșelile noastre.

A. PALACIO VALDÉS, *Papeles del doctor Angélico: Intermedio del editor / Hîrtiile doctorului Angélico: Intermezzo-ul editorului.*

1119 • *Hay tantas realidades como puntos de vista. El punto de vista crea el panorama.*
Există tot atîtea realități cîte puncte de vedere. Însă punctul de vedere generează perspectiva.

J. ORTEGA Y GASSET, *Meditaciones sobre el Quijote / Meditații despre Don Quijote.*

1120 • *Porque la primera obligación que nace de la posesión de la verdad es la de morir por ella.*
Prima îndatorire care decurge din cunoașterea adevărului este aceea de a-ți dărui viața pentru el.

I.B. ANZOÁTEGUI, *Felipe II.*

APARENȚĂ

1121 • *Conóscese la cosa / buena por su revés, / por la agria la sabrosa; / la has por el envés.*
În orice lucru cată / cum îndărăt se-arată; / în dulce tu pătrunde / ce acru chip se-ascunde.

Don SEM TOB, *Proverbios morales / Proverbe morale.*

EROARE

1122 • *El cuerdo nos enloquece por fablar al rocapoco.*

Înțeleptul de bate cîmpii, ne pierdem mintea și noi.

J. RUIZ, *Libro de buen amor / Cartea iubirii sănătoase.*

1123 • *De los hombres es errar, y bestial es porfiar.*
Omul greșește, dobitocul se îndărătnicește.

F. DE ROJAS, *La Celestina / Celestina.*

1124 • *Si hay escudo para un necio / como el yerro de un honrado.*
Ce pavăză mai bună pentru-un prost, / decît greșeala celui vrednic!

1125 • *Ni (hay) hombre muy satisfecho, / que las más veces no yerre.*
Ca înfumuratul, nimeni / nu greșește mai adesea.

A. DE VARROS, *Proverbios morales / Proverbe morale.*

1126 • *El que no ve la mota en el ojo ajeno, vea la viga en el suyo.*
Cel ce vede firul de ață în ochiul altuia, ar face mai bine să vadă bîrna dintr-al său.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* II, 43.

1127 • *!Qué impertinente clausura / y que propiamente error, / fabricar de ajenos yerros / las rejas de su prisión!*

Ce nedreaptă închisoare, / ce prostească nebunie, / din a altora greșeală / să-ți împletești gratii ție!

L. DE GÓNGORA Y ARGOTE
Romances / Romanțe.

1128 • *Es menos peligroso errar por sí mismo que acertar por otro.*

E mai puțin primejdios să încerci tu însuți și să greșești, decît să izbutești datorită altuia.

D. DE SAAVEDRA FAJARDO, *Idea de un príncipe... / Păreri despre îndatoririle principelui...*

1129 • *Atención a no errar una, mas que a acertar ciento.*

Mai bine să nu ne înșelăm niciodată, decît să izbîndim de alte o sută de ori.

B. GRACIÁN, *Oráculo manual / Oracolul manual.*

1130 • *Como hay hombres consagrados de por vida a la defensa de una sola verdad, hay otros votados a un solo error.*

Așa cum există oameni ce-și închină viața apărării unui singur adevăr, tot așa alții și-o consacră unei singure greșeli.

S. RAMÓN Y CAJAL, *Charlas de café / Discuții de cafenea.*

1131 • *Los errores se expían como si fuesen crímenes.*
Greșelile se plătesc ca și cum ar fi crime.

A. PALACIO VALDÉS, *La hija de Natalia / Fiica Nataliei.*

1132 • *Cuando hasta un supuesto error vuelve, es creédmelo, que no ha dejado de ser verdad en parte, como, cuando uno reaparece, es que no murió del todo.*
Atunci cînd o presupusă eroare revine, înseamnă că ea n-a încetat de a fi măcar în parte adevărată, tot așa cum, dacă cineva reapare, înseamnă că n-a murit.

M. DE UNAMUNO, *El sentimiento trágico de la vida / Sentimentul tragic al vieții.*

SINCERITATE

1133 • *Contra las armas del arte he probado que no hay cosa como pelear desarmado.*
Mi-am dat seama că împotriva armelor vicleniei nu poți învinge decît luptînd dezarmat.

A. PÉREZ, *Cartas / Scrisori.*

1134 • *Delante de los demás / usuaría otro lenguaje: / la franqueza es un ultraje / siendo imprudente, Tomás.*

Cu toți ceilalți, / aș folosi alt limbaj: / sinceritatea-i jignește, / iar pe tine te primejduiește.

N. SERRA, *Don Tomás.*

1135 • *Haz siempre lo que te salga del corazón y no temas equivocarte.*
Fă întotdeauna ceea ce inima te îndeamnă și nu te teme că te vei înșela.

A. PALACIO VALDÉS, *Maximina.*

1136 • *El camino de la sinceridad no está circundado de rosas: cada verdad salida de nuestros labios concita un odio implacable, cada paso en línea recta significa un amigo menos.*
Calea sincerității nu-i presărată cu trandafiri: fiecare adevăr rostit de buzele noastre trezește o ură implacabilă, fiecare pas în linie dreaptă înseamnă un prieten mai puțin.

M. GONZÁLEZ PRADA, *Páginas libres / Pagini libere.*

FIDELITATE, STATORNICIE, TRĂDARE

1137 • *Ser leal es la mayor valentía.*
A fi leal înseamnă a fi cu adevărat viteaz.

F. DE ROJAS ZORRILLA, *Casarse por vengarse / Căsătorie din răzbunare.*

1138 • *Considera como una gran empresa el ser siempre el mismo hombre.*
Amintește-ți că e o grea îndatorire să fii mereu același.

L.A. SÉNECA, *Epístolas / Epistole.*

1139 • *La constancia suele ser / una necia obstinación.*
Statornicia poate să fie / prostească îndărătnicie.

F. DE ROJAS ZORRILLA, *La esmeralda del amor / Smaraldul iubirii.*

1140 • *¡Cuán feliz es el que oye eternamente / el mismo ruido de la misma fuente!*
O, fericit e cel ce-n veci aude / același lin izvor cu-aceleași unde!

R. DE CAMPOAMOR, *Los pequeños poemas: Humoradas / Micile poeme: Capricii.*

1141 • *El primero que se pone en guardia contra el traidor es cabalmente aquel en cuyo favor cometió el traidor su traición.*
Cel dintîi care începe să se ferească de un trădător e tocmai acela în folosul căruia acesta a comis trădarea.

A. DE CÓRDOBA, *Los caracteres y la conducta / Caracterele și conduita.*

CREDULITATE

1142 • *Yerro es no creer, y culpa creerlo todo.*
Greșeală-i să nu crezi, și vină să crezi orice.

F. DE ROJAS, *La Celestina / Celestina.*

1143 • *!Qué fácil de persuadir / quien tiene amor suele ser! / Y! qué fácil en creer / el que no sabe mentir!*
Să te-asculte se repede / oricare îndrăgostit. / Și cît de ușor mai crede / cel ce-n viața-i n-a mințit!

J. RUIZ DE ALARCÓN, *La verdad sospechosa / Adevărul bănuitor.*

1144 • *Aquel que confía demasiado en los demás, es engañado fácilmente; pero sobre todo lo es el que confía en sí mismo y en sus fuerzas.*
Cel ce se-ncrede prea lesne în ceilalți, lesne se lasă înșelat; dar mai lesne încă acela ce se încrede numai în sine și în puterile sale.

L. VIVES, *Satellitium animi.*

DISIMULARE

1145 • *Es mucho, vale mucho y puede mucho el corazón que siente las cosas como hombre y las disimula como discreto; porque la lástima que una vez hizo asiento en el corazón, de mayor ánimo es olvidarla que vengarla.*

Puternică e, căci multe poate și multe face inima care simte totul bărbătește și totuși e în stare să ascundă totul; căci jignirea care și-a ales sălaș în inima ta, mai bine-i s-o uiți decît s-o răzbuni.

A. DE GUEVARA, *Epístolas familiares* / *Epistole familiare.*

1146 • *Es gran prudencia cuando el daño puede remediarse, que se remedie, y cuando no, que se disimule.*
Înțelepciunea cere ca, atunci cînd răul se poate îndrepta, să se îndrepte, iar cînd nu, să se ascundă.

M. ALEMÁN, *Vida de Guzmán de Alfarache.*

1147 • *Ved aquí los frutos de la educación. Esto es lo que se llama criar bien a una niña: enseñarla a que desmienta y oculte las pasiones más inocentes con una pérfida disimulación. Las juzgan honestas luego que las ven instruidas en el arte de callar y mentir.*
Iată acum și roadele educației; căci la asta duce așa-zisa bună creștere a fetelor: să dezmintă și să-și ascundă pornirile cele mai nevinovate cu o prefăcătorie desăvîrșită. Educația lor este isprăvită numai atunci cînd și-au însușit arta de a tăcea și de a minți.

L. FERNÁNDEZ DE MORATÍN, *El sí de las niñas* / *Răspunsul fetelor.*

IPOCRIZIE

1148 • *Mano besa ome, que la querría ver corta.*
Adesea sărută omul mîna pe care-ar vrea s-o taie.

J. RUIZ, *Libro de buen amor / Cartea iubirii sănătoase.*

1149 • *No hay cosa tan difícil para engañar a un justo, como santidad fingida en un malo.*
Pentru a-l înșela pe un drept, nimic nu-i vine mai greu celui rău decît să facă pe sfîntul.

M. ALEMÁN, *Vida de Guzmán de Alfarache.*

1150 • *Rezo poco y en público, murmuro mucho y en secreto; vame mejor con ser hipócrita, que con ser pecadora declarada.*
Mă rog puțin și numai în fața altora; dar murmur mult, și numai în taină; mai bine-mi merge să fiu fățarnică decît păcătoasă pe față.

M. DE CERVANTES, *Coloquio de los perros / Colocviul cîinilor.*

1151 • *Menos mal hace el hipócrita que se finge bueno, que el público pecador.*

Mai puțin rău face fățarnicul ce se preface bun, decît păcătosul pe față[1].

M. DE CERVANTES, *Don Quijote*, II, 24.

1152 • *Hay hombres que disimulan tan fuertemente, que aun ellos mismos creen lo que fingen.*
Sînt oameni ce se prefac cu atîta convingere, încît ajung să creadă ei înșiși ce spun.

A. DE LA PARRA, *Carta / Scrisoare*.

1153 • *Cortos son los confines de la resignación y la hipocresía.*
Scurte sînt hotarele între resemnare și fățărnicie.

F. DE QUEVEDO, *El entremetido, la dueña y el soplón / Intrigantul, guvernanta și denunțătorul*.

LINGUȘIRE

1154 • *Quien te alaba más de cuanto en ti hubiere, / cábete del guardar, ca engañar te quiere.*
La cel ce te prea laudă ia aminte: / umblă să te înșele și te minte!

Don JUAN MANUEL, *Libro de los enxemplos / Cartea pildelor*.

---

[1] Idee asemănătoare aceleia a lui La Rochefoucauld: „Ipocrizia este un omagiu pe care viciul îl aduce virtuții".

1155 • *El que mucho s'alaba, de sí es denostador.*
Cel ce prea mult se laudă, pe sine se insultă.

J. RUIZ, *Libro de buen amor / Cartea iubirii sănătoase.*

1156 • *La alabanza tanto es buena cuanto es bueno el que la dice, y tanto es mala cuanto es vicioso y malo el que alaba.*
Vorba de laudă este bună doar în măsura în care e bun și cel ce ți-o spune, și e rea dacă rău e acela ce te laudă.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

1157 • *Es mejor ser loado de los pocos sabios, que burlado de los muchos necios.*
Dacă cei cîțiva înțelepți te laudă, nu lua în seamă batjocura proștilor.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote*, I, 48.

1158 • *Si bien quisieran los hombres sencillos advertir a las cautelas, hecharían de ver que una cortesía sin tiempo, una amistad sin razón ni conocimiento, un comedimiento no acostumbrado, unas ceremonias no de vidas, traen consigo más daño que provecho para aquel con quien se usan.*

Dacă atîția oameni necugetați s-ar osteni să ia mai bine seama la urmările vicleniei, repede ar pricepe că niște vorbe curtenitoa-

re dar nelalocul lor, o prietenie fără pricină și prea timpurie, o politețe neobișnuită sau niște plecăciuni necuvenite sînt mai curînd spre pagubă decît spre folosul celui care își pleacă urechea la ele.

V. ESPINEL, *Vida del escudero Marcos de Obregón / Viața scutierului Marcos de Obregón.*

1159 • *La lisonja es la fruta / que más se vende en Palacio.*
Lingușeala este fructul / cel mai dulce la palat.

F. LOPE DE VEGA, *Las bizarrías de Beliza / Vitejiile Belizei.*

1160 • *Las lisonjas / desvanecen y no hartan.*
Lingușirea umflă, dar nu satură.

F. LOPE DE VEGA, *Si no vieran las mujeres / Dacă n-ar vedea femeile.*

1161 • *Las vanas alabanzas tienen puerta franca en los oidos.*
Laudele deșarte se bucură de liberă trecere în auzul nostru.

M. DE ROA, *Vida de Doña Sancha Carrillo / Viața donei Sancha Carrillo.*

1162 • *A quien lisonjas desea, / sirve quien le lisonjea / más que quien le desengaña.*

Celui ce lingușiri așteaptă, / lingușitorul, mai mult zel / îi arăta-va, decît celui / ce ochii spre-adevăr i-îndreaptă.

J. RUIZ DE ALARCÓN, *Los pechos privilegiados / Inimile privilegiate.*

1163 • *Bien puede haber puñalada sin lisonja, mas pocas veces hay lisonja sin puñalada.*

Pot fi lovituri fără lingușire, dar nu lingușire fără lovituri.

F. DE QUEVEDO Y VILLEGAS, *Marco Bruto.*

1164 • *La perfección ha de estar en sí, la alabanza en los otros; y es merecido castigo que al que neciamente se acuerda de sí, discretamente le pongan en el olvido los demás.*

Desăvîrșirea trebuie să se afle în noi, iar lauda să ne-o aducă alții; cel ce își amintește de sine într-un chip nelalocul său, va fi pedepsit de ceilalți, care își vor îngădui pe drept cuvînt să-l dea uitării.

B. GRACIÁN, *El héroe / Eroul.*

1165 • *!Oh, tu, plausible error de los errores, / mina sagaz de dóricos espacios, dorado panteón de los palacios, / dolor apetecido, / falaz amor, agravio consentido, / perniciosa alabanza, / culpa ajena de propia confianza? / Aspid disimulado, / y, en fin?, oh, tu, delito tolerado, / oh, tu, lisonja!...*

Greșeală a greșelilor și-a firii, [...], cu viclenie înțeleaptă / din tine s-a clădit, piatră cu piatră, / palatul lingușirii! / Consimțită jignire, / iubire-nșelătoare și-nșelată, / străină vină-a rătăcirii noastre, / viper-aducătoare de năpastă / e lauda neîntemeiată!

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *El Maestrazgo de Toisón* / *Maestru al ordinului militar de Toisón.*

1166 • *Si hice algo, lo que hice / podrá la fama decir; / porque en la más noble lengua / la propia alabanza es vil.*
Ce-ai făcut, de-ai făcut bine / lasă-i pe alții s-o spună: / niciodată n-a fost bună, / chiar pe drept, lauda de sine.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *El astrólogo fingido* / *Falsul astrolog.*

VICLENIE

1167 • *Quien pregunta algo que sabe, proyecta hacer algo que no debe.*
Cel ce întreabă ceva ce știe, are gînduri rele.

I. NÚÑEZ DE ARENAS, *Pensamientos* / *Meditații.*

ÎNȘELĂCIUNE

1168 • *Torpe cosa es mentir el que enseña a otro.*

Rușinoasă faptă e să-l minți pe acel ce-i învață pe alții.

F. DE ROJAS, *La Celestina / Celestina.*

1169 • *Los engaños, aunque sean honrosos y provechosos, tienen un no se qué de traición cuando se dilatan y entretienen.*
Înșelăciunile, chiar dacă sînt cinstite și folositoare, seamănă întrucîtva cu trădarea, dacă se prelungesc mai mult decît trebuie.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

1170 • *Ni hay hombre más engañado / que el que a los otros engaña.*
Nici că e om mai înșelat / decît cel ce pe-alții înșală.

A. DE VARROS, *Proverbios morales Proverbe morale.*

1171 • *Ni hay cosa más fácil que engañar a un hombre de bien.*
Nimic nu-i mai ușor decît să-l înșeli pe un om de bună credință.

B. GRACIÁN, *Oráculo manual / Oracolul manual.*

1172 • *Si disimula el engaño / el amor que no hay en ti, / ¿qué importa haber daño en mi, / si yo no conozco el daño? / Nunca llegue el desengaño, / pues mejor me está vivir / engañado, que morir / celoso y desesperado.*

Dacă prin înşelăciune / mă faci să cred că mă iubeşti, / ce-mi pasă că mă amăgeşti / de vreme ce nu am habar. / Amăgit fi-voi, aşadar, / dar şi cu viaţa voi rămîne; / şi nu e astfel mai bine / decît să pier în zadar?

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *El monstruo de los jardines / Monstrul grădinilor.*

1173 • *Es siempre más noble engañarse alguna vez que desconfiar siempre.*

Mai nobil este să te laşi uneori înşelat, decît să nu te încrezi niciodată.

J. BENAVENTE, *La virtud sospechosa / Virtutea bănuitoare.*

MINCIUNĂ

1174 • *Mentira tresdoblada, y mortalmente engañosa, es la que miente y engaña diciendo la verdad.*

Întreită minciună şi înşelăciune de moarte este aceea care înşală şi minte spunînd adevărul.

Don JUAN MANUEL, *Libro de los enxemplos / Cartea pildelor.*

1175 • *Tanto la mentira es mejor, cuanto más parece verdadera; y tanto más agrada, cuanto tiene más de lo dudoso y posible.*

Minciuna e cu atît mai plauzibilă cu cît pare mai adevărată; și place cu atît mai mult cu cît este mai îndoielnică.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote*, I, 47.

1176 • *Así como es pena del mentiroso que cuando diga la verdad no se le crea, así es gloria del bien acreditado el ser creído cuando diga mentira.*

Tot astfel cum se întristează mincinosul cînd spune adevărul și nu-l crede nimeni, se mîndrește cel ce se bucură de crezare atunci cînd spune o minciună și ceilalți îl cred.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

1177 • *Siempre ha sido / costumbre del mentiroso / de su crédito dudoso / jurar para ser creído.*

Obicei vechi și-a făcut / mincinosu-ntotdeauna, / de a se jura într-una, / gîndind că va fi crezut.

J. RUIZ DE ALARCÓN, *La verdad sospechosa / Adevărul bănuitor.*

1178 • *Que la boca mentirosa / incurre en tan torpe mengua, / que solamente en su lengua / es la verdad sospechosa.*

Adevărul, în gura cui / doar cu minciuni e-obişnuit, / ciudat mai sună, încît nu-i / ciudat că dă de bănuit.

J. RUIZ DE ALARCÓN, *La verdad. sospechosa / Adevărul bănuitor.*

1179 • *Todos los vicios al fin, / o dan gusto, o dan provecho; / mas de mentir ¿qué se saca, / sino infamia y menosprecio?...*
În cele din urmă orice viciu îţi poate aduce / sau plăcere, sau eventual şi folos; / doar minciunii nu-i poţi cere / altceva decît ponos.

J. RUIZ DE ALARCÓN, *La verdad sospechosa / Adevărul bănuitor*

1180 • *Es el oído la puerta segunda de la verdad y principal de la mentira.*
Auzul e ca poarta mare pentru minciună şi ca poarta dosnică pentru adevăr.

1181 • *El mentiroso tiene dos males: que ni cree ni es creido.*
Mincinosul are două necazuri: că nu-i poate crede pe alţii, şi că nici alţii nu-l cred pe el.

B. GRACIÁN, *Oráculo manual / Oracolul manual.*

1182 • *Todos los que han creido las mentiras de un charlatán se ven obligados a sostenerlas, para no confesar que han sido unos imbéciles. Creer una verdad es un acto natural que no nos compromete; creer una mentira es una*

simpleza que cuesta trabajo reconocer. Por eso, las mentiras se defienden con más tenacidad que las verdades.
Toţi cei care au crezut în minciunile unui şarlatan se văd siliţi să le susţină, pentru a nu recunoaşte că au fost nişte nătărăi; a da crezare unui adevăr este un lucru firesc, care nu ne face de ruşine; a da crezare unei minciuni, e un lucru pe care ne vine greu să-l recunoaştem; şi tocmai de aceea minciunile sînt apărate cu mai multă dîrzenie decît adevărurile.

E. GÓMEZ DE BAQUERO, *„Andrenio" : Cuentos : La tertulia* / *„Andrenio" Povestiri : Serata.*

ABNEGAŢIE

1183 • *Reconozco que fuí yo la equivocada llamándole sacrificio a renunciar a lo muy grande y de una vez para todas. !Equivocada completamente! El verdadero sacrificio es el renunciar a algo todos los días y cada día.*
M-am înşelat numind sacrificiu o mare renunţare făcută o dată pentru totdeauna. Adevăratul sacrificiu înseamnă să renunţi la ceva zi de zi şi clipă de clipă.

M. LINARES RIVAS, *Hilos de araña* / *Fire de păianjen.*

1184 • *No es vulgar ni solitaria una vida donde el bien se reproduce; el sacrificio es obra de*

alto linaje que recibe muy ocultas recompensas.
O viață închinată binelui nu este o viață de rînd, nici singuratică; sacrificiul este o faptă de înaltă obîrșie, care aduce numeroase bucurii tainice.

C. ESPINA, *La esfinge maragata* / *Sfinxul leonez.*

1185 • *La vida de sacrificios es más agradable casi siempre que la de amarguras.*
O viață de abnegație este aproape întotdeauna de preferat unei vieți de decepții.

P. BAROJA, *El cura de Monleón* / *Preotul din Monleón.*

ÎNCERCARE

1186 • *Entiende que el dolor se te prueba, para que no te abatas; entiende que se te prueba en la prosperidad, para que no te exaltes.*
Rostul încercărilor e să te împiedice, în suferințî, de a te prăbuși, în bunăstare, de a te îngîmfa.

ISIDORO DE SEVILLA, *Soliloquios* / *Solilocvii.*

1187 • *Feliz aquel que en las cosas de este mundo no se ve obligado por los azares de la vida a poner a prueba la lealtad de sus prójimos.*
Fericit acela care nu se vede silit de întîm-

plările vieții să pună la încercare cinstea aproapelui.

ABENHAZÁM DE CÓRDOBA, *Los caracteres y la conducta / Caracterele și conduita.*

1188 • *?Por qué te lamentas sobre tus propios incendios y te alzas amenazante de tus propios escombros?*
De ce te vaiți de propriile-ți incendii și te înalți amenințător pe propriile-ți dărâmături?

C. IZAGUIRRE, *Desiertos y Campiña / Deșerturi și cîmpii.*

1189 • *Es necesario pasar sobre las ruinas como quien va pisando un campo de flores.*
Treci peste ruine tot așa cum ai călca peste un cîmp de flori.

A. DE QUENTAL, *Citas / Cugetări.*

PREVEDERE

1190 • *Quien a buen árbol se arrima, / buena sombra le cobija.*
Dacă știi s-alegi copacul, / stai la umbra lui cît veacul.

PROVERB

1191 • *Para prevenidos no hay acasos.*
Pentru cei pregătiți nu există fapte întîmplătoare.

B. GRACIÁN, *Oráculo manual / Oracolul manual.*

PRUDENȚĂ, IMPRUDENȚĂ

1192 • *A olla que hierve mosca no se atreve.*
Musca ocolește oala care clocotește.

PROVERB

1193 • *Mas vale perder lo servido que la vida por cobralle.*
Mai bine-i să pierzi foloasele, decît să-ți dai viața pentru a le dobîndi.

F. DE ROJAS, *La Celestina / Celestina.*

1194 • *Ni hay quien de ajena prudencia no tenga necesidad.*
Nici un om nu se poate lipsi de prudența altuia.

A. DE VARROS, *Proverbios morales/ Proverbe morale.*

1195 • *No entre donde no puedes libremente salir.*
Nu intra acolo de unde nu mai poți lesne ieși.

M. ALEMÁN, *Vida de Guzmán de Alfarache.*

1196 • *No mirando ser suma prudencia no buscar el hombre lo que no le está bien hallar.*
Bine-ar fi să se ferească cîteodată omul de-a căuta cu tot dinadinsul aceea ce, găsind, nu-i va fi spre priință...

1197 • *Los varones prudentes, por los casos pasados y por los presentes juzgan los que están por venir.*
Oamenilor chibzuiți toate întîmplările trecute sau prezente le ajută să le judece pe cele viitoare.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

1198 • *Que cada vida tiene su corriente, / y las riendas del tiempo el que es prudente.*
Se-aseamăn-orice viață cu un rîu; doar cel prudent o poate ține-n frîu.

B. DE BALBUENA, *El Bernardo.*

1199 • *Quien va a una seguridad / es el que más riesgo lleva / por la novedad que halla, / si acaso un peligro encuentra.*
Pe cel ce nu se așteaptă / la primejdie, mai lesne / primejdia îl pîndește / pentru că nu se ferește.

1200 • *Dos cosas no has de hacer nunca: / no ofrecer lo que no sabes / que has de cumplir, ni jugar / más de lo que está delante.*

De două lucruri păzește-te: / nu făgădui înainte / de-a ști ce ai de făcut; / nici nu juca peste cît ai.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *El Alcalde de Zalamea / Alcaldele din Zalamea.*

1201 • *Los hombres que cuentan sus conquistas o describen los encantos de las mujeres que les han concedido sus favores, me parecen tan mal educados como los que eructan en público.*

Bărbații care-și povestesc cuceririle sau care dezvăluie farmecele femeilor de favorurile cărora s-au bucurat, sînt la fel de lipsiți de bună creștere ca aceia ce nu se sfiesc să rîgîie înaintea altora.

E. GÓMEZ DE BAQUERO, *„Andrenio", Cuentos / „Andrenio", Povestiri.*

TEAMĂ (LAȘITATE)

1202 • *Del mal que uno teme, de ese muere.*

De ce ți-e frică nu scapi.

PROVERB CATALAN

1203 • *El temor siempre enmienda, el temor expulsa el pecado, el temor reprime el vicio, el temor hace al hombre docto y solícito.*

Teama îndreaptă întotdeauna, teama alungă păcatul, teama strivește viciul, teama îl face pe om învățat și sîrguincios.

ISIDORO DE SEVILLA, *Soliloquios* / *Solilocvii.*

1204 • *Al ome con el miedo nol sabe dulce cosa, / non tiene voluntad clara, la vista temerosa, / con miedo de la muerte la miel non es sabrosa / todas cosas amargan en vida peligrosa.*
Omului care se teme, mai nimica nu-i priește; / privirea-i tulbure cată, și vrerea lui șovăiește. / Nici mierea nu-i pare dulce, teamă cum îi e de moarte: / cît primejduit se află, de plăcere n-are parte.

J. RUIZ, *Libro de buen amor* / *Cartea iubirii sănătoase.*

1205 • *Ni pueda el que está temiendo / acertar cosa que haga.*
Cel ce pururea se teme / în nimic nu izbîndește.

1206 • *Ni el cobarde hallará puerta / segura para escaparse.*
Nici lașul nu va găsi / poartă pe unde să scape.

A. DE VARROS, *Proverbios morales* / *Proverbe morale.*

1207 • *No huye el que se retira.*
Cel ce se retrage nu fuge.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote*, II, 38.

1208 • *El retirarse no es huir, ni el esperar es cordura, cuando el peligro sobrepuja a la esperanza.*
Nu înseamnă că fugi dacă te retragi, căci nu-i înțelept să rămîi dacă primejdia e peste puterile tale.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote*, I, 23.

1209 • *En los ánimos encogidos nunca tuvo lugar la buena dicha.*
În sufletele fricoase niciodată n-a poposit norocul.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

1210 • *El amor nunca hizo ningún cobarde.*
Niciodată iubirea nu a zămislit lași.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

1211 • *Si es cobarde, / será razón que se guarde / del el valiente y el fiel, / porque siempre el que es cobarde / es traidor, y así es cruel.*
Cel viteaz, cel de nădejde / de cel laș / să se ferească în toate: / căci lașul, nu e primejdie / crud, trădător, să nu se-arate.

A. MIRA DE AMESCUA, *La rueda de la fortuna / Roata norocului.*

1212 • *A mucho obliga el que, teniendo valor para hacerse temer, se hace amar.*

Mult te îndatorează cel care, deși îi stă în putință să se facă temut, te face doar să-l iubești.

D. DE SAAVEDRA FAJARDO, *Idea de un príncipe... / Păreri despre îndatoririle principelui...*

1213 • *Donde hay temor, hay delito; / donde hay turbación, hay culpa.*

Unde e teamă, e și fărdelege: / căci tulburarea este semn de vină.

F. DE ROJAS ZORRILLA, *No hay ser padre siendo rey / Fiind Rege nu poți fi și părinte.*

1214 • *...Volver / quisiera a mi antiguo ser, / porque más blando pesar / es padecer y esperar, / que el consequir y temer.*

Tare-aș mai vrea / iarăși să fiu ca-n altă vreme, / căci azi știu: mai fericit ești / cînd suferi, dar nădăjduiești, / decît cînd te temi, / dar izbutești.

A. DE SOLÍS, *Las amazonas de Scithia / Amazoanele din Scithia.*

1215 • *Sólo los cobardes son / valientes con sus mujeres.*

Numai cei fricoși se-arată / viteji cu muierea lor.

J. HERNÁNDEZ, *La vuelta de Martín Fierro / Întoarcerea lui Martín Fierro.*

RĂBDARE, GRABĂ, NERĂBDARE

1216 • *A cualquier dolencia es remedio la paciencia.*
Răbdarea tămăduiește durerea.

PROVERB

1217 • *No fueron mártires los mártires por los trabajos que padecieron, sino por la paciencia que en ellos tuvieron.*
Martirii nu au fost martiri pentru suferințele pe care le-au îndurat, ci pentru răbdarea de care au dat dovadă.

A. DE GUEVARA, *Epistolas familiares* / *Epistole familiare.*

1218 • *Los malos que no tienen fuerza para acabar la vida, no la han de tener para acabar la paciencia.*
Nenorocirile care nu au puterea de a destrăma viața, nu trebuie s-o aibă nici pe aceea de a învinge răbdarea.

1219 • *... Las esperanzas propincuas de alcanzar el bien que se desea fatigan mucho más que las remotas y apartadas.*
Nădejdile care sînt prea aproape de împlinire te istovesc mai tare decît așteptările îndelungate.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

1220 • *Es pasión de necios la Prisa.*
Graba e slăbiciunea proștilor.
B. GRACIÁN, *Oráculo manual / Oracolul manual.*

1221 • *Ni ví hombre con cordura / cuando ve el fin de su mal.*
Tocmai cînd e gata să scape de rău, își pierde omul capul.
A. DE VARROS, *Proverbios morales / Proverbe morale.*

1222 • *Antes loco con todos, que cuerdo a solas.*
Mai bine să fii nebun ca toți ceilalți, decît singur și cu mintea întreagă.
B. GRACIÁN, *Oráculo manual / Oracolul manual.*

HOTĂRÎRE, DELĂSARE

1223 • *Corazón determinado no quiere ser aconsejado.*
Firea hotărîtă nu se cere sfătuită.

1224 • *Por un clavo se pierde una herradura, y por una herradura un caballo, y por un caballo un caballero.*
De la un cui se pierde potcoava, de la potcoavă calul, de la cal călărețul.
PROVERB

1225 • *Valga una resolución / donde una industria no vale.*

Unde dă greș istețimea / hotărîrea-ndreaptă totul.

F. DE ROJAS ZORRILLA, *Procne y Filomena.*

1226 • *El descuido es la perdición de todas las artes.*
Delăsarea duce la pieirea tuturor însușirilor.

L. VIVES, *De tradentis disciplinis.*

1227 • *Ni (hay) quien mal su tiempo emplea / que el tiempo no le castigue.*
Pe cel ce vremea-și irosește / tot vremea îl pedepsește.

A. DE VARROS, *Proverbios morales / Proverbe morale.*

PRIMEJDIE

1228 • *Mayor peligro es el cierto que el dudoso.*
Mai mare primejdie este cea sigură decît cea îndoielnică.

G. DÍAZ DE GÁMEZ, *El victorial: Crónica de Pero Niño.*

1229 • *No hay mayor tentación que no ser tentado; no hay mayor tribulación que no ser atribulado; no hay mayor castigo, que no ser castigado.*

Nici o ispită nu-i mai mare ca lipsa de ispite; nici o frămîntare, ca lipsa de frămîntări; nici o pedeapsă, ca lipsa pedepsei.

A. DE GUEVARA, *Epístolas familiares / Epístole familiare.*

1230 • *Favor de la ventura no merece / quien, por temor del mal, del bien rehuye, / y al peligro su vida nunca ofrece.*

Cel ce, de teama răului, chiar și de bine / fuge, nu-și merită al său noroc, / și nici cel ce nu-și pune viața-n joc.

F. DE HERRERA, *Poesías / Poezii.*

1231 • *No por perder una parte / se ha de aventurar el todo.*

Nu primejdui întregul / chiar de vei pierde o parte.

A. DE VARROS, *Proverbios morales / Proverbe morale.*

1232 • *En la escuela del peligro / los peligros son lecciones.*

În școala primejdiei / primejdiile devin lecții.

F. TARREGA, *La sangre real de los montañeses de Navarra / Sîngele curat al muntenilor din Navarra.*

1233 • *En los apretados peligros, toda razón se atropella.*

La primejdie judecata se tulbură.

1234 • *En los grandes peligros, la poca esperanza de vencerlos saca del ánimo desesperadas fuerzas.*
În primejdii mari puţina nădejde de-a învinge dă naştere unor forţe desperate.

1235 • *Es... locura aventurar las vidas por quien ya no podían premiarlas.*
E curată nebunie să-ţi pui viaţa în joc pentru cei cărora nu le mai poate fi de folos.

1236 • *El parantesco calienta la sangre que suele helarse en la mayor amistad y lo uno y lo otro son indicios y señales de demasiado amor.*
La primejdie, rudenia înfierbîntă sîngele pe care prietenia îl îngheaţă; amîndouă fiind dovezi şi semne de neţărmurită iubire.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

1237 • *Débense huir siempre las ocasiones de peligro, donde el peligro es siempre la honra.*
Fugi de toate împrejurările în care primejdia se confundă cu onoarea.

F. DE QUEVEDO, *El Rómulo.*

1238 • *Harto dichoso es quien su riesgo alcanza (comprende).*
Prea fericit e acel care-şi pricepe riscul.

F. DE TRILLO Y FIGUEROA, *Sonetos / Sonete.*

1239 • *Siempre he temido más al hombre que obra por impulso natural, con los medios que en*

sí mismo tiene, que al que ejecuta una consigna y se prepara con armas de combate.
Întotdeauna m-am temut mai mult de cel ce acționează din impuls propriu și doar cu mijloacele sale, decît de cel ce execută un ordin și se folosește de arme.

A. GANIVET, *Conquista del Reino de Maya / Cucerirea regatului Maya.*

1240 • *Aquello que da horror no es peligroso.*
Ceea ce stîrnește oroare nu-i primejdios.

R. DE CAMPOAMOR, *Los pequeños poemas / Micile poeme.*

VITEJIE

1241 • *Más quiero buscar la muerte dando tres pasos adelante, que vivir un siglo dando uno solo hacia atrás.*
Mai bine să-mi găsesc moartea făcînd trei pași înainte, decît să trăiesc un secol, dînd un singur pas îndărăt.

G. DE CÓRDOBA, Cfr. Manuel José Quintana, *Vidas de españoles célebres: El Gran Capitán / Viețile spaniolilor celebri: Marele Căpitan.*

1242 • *El miedo es natural en el prudente, y el saberlo vencer es ser valiente.*

E-n firea-oricărui om să simtă teama, / doar cel ce-o-nvinge, că-i viteaz se cheamă!

A. DE ERCILLA, *La Araucana / Araucanii.*

1243 • *La fuerza de los valientes cuando caen, se pasa a la flaqueza de los que se levantan.*
Puterea vitejilor, atunci cînd cad, trece parcă în vinele celor slabi, care se ridică.

M. DE CERVANTES, *La española inglesa / Spaniola engleză.*

1244 • *¿No sabes tu que no es valentía la temeridad?*
Oare tu nu știi că nu-i vitejie cutezanța?

1245 • *La valentía que no se funda sobre la base de la prudencia se llama temeridad, y las hazañas del temerario más se atribuyen a la buena fortuna que a su ánimo.*
Vitejia care nu-i întemeiată pe înțelepciune se cheamă cutezanță, iar izbînzile cutezătorului îți par a se datora mai curînd norocului decît bărbăției.

1246 • *Las esperanzas dudosas han de hacer a los hombres atrevidos, pero no temerarios.*
Speranțele îndoielnice trebuie să-i facă pe oameni îndrăzneți, dar nu pînă la nebunie.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* II, 63; 28, 43.

1247 • *¿Soy yo, por ventura, de aquellos caballeros que toman reposo en los peligros?*

Mă număr eu oare printre aceia care își îngăduie odihnă în primejdie?

M. DE CERVANTES, *Don Quijote*, I, 20.

1248 • *Embarazar suele al más valiente el que le acomete con coraje.*
Și cel mai curajos este pus în încurcătură atunci cînd este atacat cu curaj.

A. LOPEZ DE VEGA, *Paradoxas racionales / Paradoxuri raționale.*

1249 • *El mayor de los atrevimientos es hijo del mayor de los temores.*
Îndrăznelii celei mai mari i-a dat de obicei naștere cea mai mare teamă.

F. DE QUEVEDO, *El Rómulo.*

1250 • *En el tiempo dichoso / vive dormido el valor.*
În vremuri fericite / vitejia ațipește.

J. RUIZ DE ALARCÓN, *La prueba de las promesas / Dovada făgăduințelor.*

1251 • *Es loca empresa de gigantes acumular montes sobre montes.*
Nebunească cutezanță și de uriași este să îngrămădești munte peste munte.

D. DE SAAVEDRA FAJARDO, *Idea de un príncipe... / Păreri despre îndatoririle principelui...*

1252 • *El valor hace linaje de por sí.*
Vitejia își făurește singură noblețea ei.

F. DE ROJAS ZORRILLA, *Leyendas / Legende.*

1253 • *Sin cierta inmodestia, o dígase confianza excesiva en las propias fuerzas, nadie acomete empresas de importancia.*
Fără o oarecare lipsă de modestie, sau mai bine zis fără o încredere nemăsurată în forțele proprii, nimeni nu s-ar încumeta să se apuce de lucruri mai însemnate.

S. RAMÓN Y CAJAL, *Páginas de mi vida / File din viața mea.*

EROISM

1254 • *Los héroes del porvenir triunfarán en secreto, dominando invisiblemente el espíritu y suscitando en cada espíritu un mundo ideal.*
Eroii viitorului vor triumfa în taină, dominînd în mod invizibil spiritele și deșteptînd în fiecare dintre ele o lume ideală.

A. GANIVET, *Los trabajos del inmortal creador Pío Cid. / Muncile nemuritorului creator Pío Cid.*

1255 • *Muchos individuos nos parecen colosos, porque al medirnos con ellos nos arrodillamos.*
Mulți semeni de-ai noștri ni se par niște gi-

ganți numai fiindcă, măsurîndu-ne cu ei, ne așezăm în genunchi.

M. GONZÁLEZ DE PRADA, *Horas de lucha / Ore de luptă.*

1256 • *El heroismo no dura sino minutos, ¿cómo mantenerlo por más tiempo?*
Eroismul nu durează decît cîteva clipe. Cum să-l faci oare să țină vreme mai îndelungată?

C. DÍAZ DUFÓO (fiul), *El barco/Barca.*

PACE

1257 • *El tener uno paz consigo es principio certísimo para tenerla con los demás.*
Cînd vei avea pace cu tine însuți, curînd o vei avea și cu ceilalți.

L. DE LEÓN, *Príncipe de la Paz/ Prințul Păcii.*

1258 • *En todos los casos, por adversos que sean, antes nos habemos de alegrar que turbar por no perder el mayor bien, que es la paz y tranquilidad del alma.*
În toate împrejurările, oricît de potrivnice ar fi ele, ar trebui mai mult să ne bucurăm decît să ne tulburăm, pentru a nu ne irosi bunul cel mai de seamă, adică pacea și liniștea sufletului.

J. DE YÉPEZ, *Avisos y sentencias espirituales / Sfaturi și maxime spirituale.*

1259 • *Ni hay menos segura paz / que el beso del agraviado.*
Nici că există Pace mai nesigură /ca sărutul ofensatului.

A. DE VARROS, *Proverbios morales / Proverbe morale.*

1260 • *Conozco, y con notables sentimientos, que no está el bien en la corona de oro, sino en tener en paz los pensamientos.*
Temeinic știu, cu-ntreaga mea simțire, / că binele nu-l afli-n tron de aur / ci-n pacea ce-ți coboară în gîndire.

F. LOPE DE VEGA, *La discreta venganza / Răzbunarea discretă.*

1261 • *Para vivir quieto, conviene totalmente ser libre, o totalmente servir.*
Pentru a trăi în liniște, trebuie să fii ori pe de-a-ntregul liber, ori pe de-a-ntregul supus.

F. DE QUEVEDO, *El Rómulo.*

1262 • *El que compra la paz con el oro no la podrá sustentar con el acero.*
Cel ce-și cumpără prin aur pacea, nu și-o va putea păstra cu fierul.

D. DE SAAVEDRA FAJARDO, *Idea de un príncipe... / Păreri despre îndatoririle Principelui...*

IV. GÎNDIRE ŞI SENSIBILITATE

CONTEMPLAȚIE

1263 • *El aprendizaje de los ojos, de la visión exterior y también de la interna, se hace muy despacio. Suele ser al declinar la vida, cuando el espectáculo del mundo y el de nosotros mismos adquiere una voluptuosidad penetrante, un sabor desconocido en los años de la mocedad, cuando la acción nos absorbe y no hemos aprendido aún a paparnos a ver.*

Ucenicia ochilor, a percepției exterioare cît și a viziunii lăuntrice, se face nespus de lent: de-abia spre asfințitul vieții, cînd spectacolul lumii și al nostru înșine devine o desfătare intensă, de un gust necunoscut anilor tineri, cînd acțiunea ne absorbea și cînd nu știam să ne oprim pentru a cerceta.

E. GÓMEZ DE BAQUERO, *Cuentos / Povestiri.*

PREOCUPARE

1264 • *Una preocupación es como un sentido nuevo que se abre en nuestro espíritu y que nos permite percibir mil cosas, ignoradas para el que pasa distraido al lado del problema que nos obsesiona.*

O preocupare este ca un alt simț care se deschide spiritului nostru și ne îngăduie să percepem mii de lucruri, neobservate pentru acel

ce trece nepăsător alături de ceea ce ne obsedează.

G. MARAÑÓN, *Tiempo viejo y tiempo nuevo: Rapsodia de las esmeraldas/ Timp trecut și timp prezent: Rapsodia smaraldelor.*

INTENȚIE

1265 • *La intención es la raiz y el fundamento de la bondad y perfección de todas nuestras obras. Los cimientos no se ven; pero, ellos son los que sustentan todo el edificio: así es la intención.*
Intenția este rădăcina și fundamentul bunătății și perfecțiunii tuturor acțiunilor noastre. Temeliile nu se zăresc, dar pe ele se înalță clădirea întreagă: tot astfel și intențiile.

A. RODRÍGUEZ, *Ejercicio de perfección y virtudes cristianas / Manual de desăvîrșire și virtuți creștine.*

1266 • *Los daños que nacen de los bien colocados pensamientos, antes se deben tener por gracias que por desdichas.*
Necazurile pe care ni le aduc gîndurile noastre bune, mai aproape sînt de noroc decît de nenorocire.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote*, II, 12.

1267 • *Yo veo que la intención es madre de las acciones, y que siendo aquella mala, es impo-*

sible sean éstas buenas; luego, mal puede obrar nunca bien quien siempre tiene dispuesta su intención para hacer mal.
Văd eu bine că intenția este mama acțiunilor; și că, dacă aceasta e rea, nu vor fi nici acelea bune; niciodată, așadar, n-or să se întoarcă spre bine faptele celui cu rele gînduri.

F. DE QUEVEDO, *Carta a Adán de la Parra / Scrisoare către Adán de la Parra.*

PROSTIE

1268 • *El sabio que es tonto da la cara pronto.*
Prostul ce pe altu-nvață se dă repede pe față.
Falsul înțelept grabnic dă de bănuit.

PROVERB

1269 • *Los necios viven más descansados, porque ninguna cosa les da pena ni enojo.*
Proștii trăiesc în largul lor, fiindcă nimica nu-i mîhnește nici nu-i supără.

J. HUARTE DE SAN JUAN, *Examen de ingenios / Examenul iscusințelor.*

1270 • *Las necedades del rico, por sentencias pasan en el mundo.*
Neroziile pe care le rostește bogatul trec drept cugetări.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* II, 43.

1271 • *Quien necio es en su villa, necio es en Castilla.*
Cine-i nerod la el în sat, nerod va fi și în restul țării.

M. DE CERVANTES, *Coloquio de los perros / Colocviul cîinilor.*

1272 • *Pero hay hombres tan orates / que las cosas que no entienden / las juzgan por disparates.*
Un neghiob drept neghiobie / ia tot ceea ce nu știe.

F. LOPE DE VEGA, *Con su pan se lo coma / Cum îți așterni așa dormi.*

1273 • *Son tontos los que lo parecen, y la mitad de los que no parecen.*
Sînt proști acei ce par și jumătate din cei ce nu par.

1274 • *Librarse de las necedades comunes es cordura bien especial.*
Pentru a te descotorosi de prostiile obișnuite îți trebuie o înțelepciune cu totul ieșită din comun.

B. GRACIÁN, *Oráculo manual / Oracolul manual.*

1275 • *Solamente una línea, y no muy clara / la estupidez de la bondad separa / y en un cuento, inapreciable en apariencia, / divide la razón y la clemencia; / así, por línea más o*

punto menos, / hay tantos locos y tan pocos buenos.

O linie doar, și aceea nu prea clară, / prostia de bunătate o separă; / și-un singur punct abia ghicit / dreptatea de clemență a deosebit. / Astfel un punct, o linie subțire, / pe buni de cei nebuni desparte-n fire.

M. DEL PALACIO, *Chispas / Scîntei.*

1276 • *Todo necio / confunde el valor y precio.*
Prostul confundă valoarea cu prețul.

A. MACHADO, *Nuevas canciones / Cîntece noi.*

1277 • *Una estupidez ne se puede dominar si no es con otra.*

O prostie nu poate fi învinsă decît de alta.

J. ORTEGA Y GASSET, *La rebelión de las masas / Revolta maselor.*

IGNORANȚĂ

1278 • *No hay peor saber que no querer.*
Cea mai mare neștință este lipsa de voință.

PROVERB

1279 • *Entiendo lo que me basta, / y solamente no entiendo / como se sufre a sí mismo / un ignorante soberbio.*

Cît înţeleg mi-e de-ajuns; / un lucru nu înţeleg: / cum de se rabdă pe sine / un îngîmfat ignorant?

F. LOPE DE VEGA, *A mis soledades voy / Spre-a mele singurătăţi mă îndrept.*

1280 • *Es la ignorancia inventora / y amiga de cosas nuevas.*
Neştiinţa-i născocitoarea / şi prietena noutăţii.

L. VÉLEZ DE GUEVARA, *El diablo está en Cantillana / Diavolul se află în Cantillana.*

1281 • *El primer paso de la ignorancia es presumir saber.*
Cel dintîi pas spre neştiinţă este să-ţi închipui că ştii.

B. GRACIÁN, *Oráculo manual / Oracolul manual.*

1282 • *El primer efecto de la ignorancia es que el ignorante no procura salir de ella ni busca remedio para quitar de si tan gran mal.*
Cea dintîi urmare a neştiinţei este că neştiutorul nu încearcă să scape de un rău atît de mare, nici nu-i caută leacul.

D. DE VALTANÁS, *Doctrina cristiana / Doctrina creştină.*

1283 • *Es siempre más lo que ignora / que lo que sabe el discreto.*
Discretul ignoră mai multe decît știe.

J. DE MATOS FRAGOSO, *El sabio en su retiro / Înțeleptul în chilia sa.*

1284 • *Los ignorantes, por ser muchos, no dejan de ser ignorantes, ?Qué acierto, pues, se puede esperar de sus resoluciones?*
Ignoranții, nici dacă-s mulți, nu sînt pentru asta mai puțin ignoranți. Ce mare bine putem așadar aștepta de la hotărîrile lor?

B.J. FEIJÓO, *Teatro crítico / Teatru critic.*

1285 • *Es una ciencia divina la ciencia de la ignorancia; es más que ciencia, es sabiduría. El cuerpo sabe mejor que todos los fisiólogos, cicatrizar las heridas, y el pueblo, que es el cuerpo social, sabe más que los sociólogos que le salen al paso.*
Știința ignoranței este minunată; e chiar mai mult decît o știință — este însăși înțelepciunea. Trupul știe mai bine decît orice fiziolog să-și închidă rănile, iar poporul, care este trupul social, știe mai multe decît sociologii care nu-i dau pace.

M. DE UNAMUNO, *Ensayos / Eseuri.*

CUNOAȘTERE, CUNOAȘTERE DE SINE

1286 • *No es igual conocerse a sí mismo y juzgar de sí mismo.*

Nu toate cîte le crezi despre tine te ajută să te și cunoști.

L. VIVES, *De tradentis disciplinis.*

1287 • *El ver mucho y el leer mucho aviva los ingenios de los hombres.*

Mintea omenească se ascute văzînd și citind multe.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

1288 • *Para penetrar como puede ser cualquier hombre, no necesitamos salir de nosotros: miremos como somos y cuales hemos sido o querido ser muchas veces, y veremos como es posible que sean los demás.*

Pentru a-l înțelege pe altul, nu-i nevoie să ieși din tine însuți; gîndește-te doar cum ești tu, cum ai fost sau cum ți-ai dorit să fii; și vei ghici și sufletul celorlalți.

F. DE QUEVEDO, *Epístolas a imitación de las de Séneca / Epistole imitate după cele ale lui Séneca.*

1289 • *De nadie huimos tanto como de nosotros mismos; nada estudiamos menos que lo que tenemos más inmediato y que más nos interesa. La generalidad de los hombres desciende al*

sepulcro, no sólo sin haberse conocido a sí propios, sino también sin haberle intentado.
De nimeni nu fugim mai mult ca de noi înșine, nimic nu cercetăm mai arar decît ceea ce se află mai la îndemînă și ne privește mai îndeaproape. Mai toți oamenii coboară în mormînt fără a se fi cunoscut pe sine, și fără măcar a fi încercat să o facă.

J. BALMES, *El Criterio* / *Criteriul.*

PREJUDECATĂ

1290 • *El contagio de los prejuicios hace creer muchas veces en la dificultad de cosas que no tienen nada de difíciles.*
Molipsindu-ne de prejudecăți, credem cu neputință de făcut lucruri care adesea nu sînt prea grele.

P. BAROJA, *El aprendiz de conspirador* / *Ucenicul conspiratorului*

ERUDIȚIE

1291 • *Si quieres ser tenido por docto, trabaja para serlo. No hay otro camino tan breve como éste; de la misma manera que no alcanzarás ser reputado por bueno más rapidamente, que portándote como tal.*
De vrei să fii socotit învățat, muncește pentru a deveni astfel. Nu există drum mai

scurt ca acesta, tot așa cum nu-i altă cale mai scurtă de-a ajunge să fii socotit bun, decît purtîndu-te ca atare.

L. VIVES, *Introductio ad sapientiam.*

1292 • *Hay algunos que se cansan en saber y averiguar cosas que, después de sabidas y averiguadas, no importan un ardite al entendimiento ni a la memoria.*
Sînt unii care se ostenesc să caute și să afle niște lucruri care, odată găsite, se dovedesc a nu fi de nici un folos înțelegerii sau minții.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote* II, 23.

1293 • *Tanto peca el que dice latines delante de quien los ignora, como el que los dice ignorándolos.*
Nepotrivită purtare dovedește atît cel care rostește vorbe latinești înaintea neștiutorului, cît și cel care le rostește fără să le înțeleagă nici el[1].

M. DE CERVANTES, *Coloquio de los perros / Colocviul cîinilor.*

1294 • *Tratar con quien se puede aprender.*
Umblă cu cei de la care ai ceva de învățat.

1295 • *Sea el amigable trato escuela de erudición; y la conversación, enseñanza culta.*

[1] Ironiile sînt la adresa eruditilor sterili, prețioși, care nu aduc contribuții la dezvoltarea științei, a societății, ci, dimpotrivă, mai mult încurcă lucrurile.

Fie-ți prieteniile o școală a minții, iar conversația prilej de învățătură.

1296 • *Un hacer de los amigos maestros, penetrando el útil del aprender con el gusto de conversar.*
Din prieteni să-ți faci profesori, îmbinînd plăcerea convorbirii cu folosul științei.
B. GRACIÁN, *Oráculo manual / Oracolul manual.*

1297 • *Aunque muchos son sabios en latín, suelen ser grandes necios en romance*
Mulți dintre cei ce-s înțelepți pe latinește, nu-s decît niște neghiobi pe limba tuturora.
B. GRACIÁN, *El Criticón.*

1298 • *!Cuantos pasar por sabios han querido / con citar a los muertos que lo han sido!*
Cine nu vrea drept înțelept să fie luat,/ rostind cuvintele celui ce-a fost cu adevărat.
T. DE IRIARTE, *Fábulas literarias/ Fabule literare.*

1299 • *Yo, con erudición, ! cuánto sabría!*
Cîte n-aș ști, de-aș fi un erudit!
J. DE ESPRONCEDA, *El diablo mundo / Peregrinările diavolului.*

1300 • *Sólo cree saber bastante el que no sabe nada.*
Numai cel ce nu știe crede că știe îndeajuns.
M. TAMAYO Y BAUS, *No hay mal que por bien no venga / Orice rău e spre bine.*

1301 • *Ellos saben todo lo que no nos importa.* Aceștia știu toate lucrurile de care n-avem nevoie.

F. SILVELA, *Citas* / *Maxime.*

GÎNDIRE

1302 • *Pero con una cosa me contento; / que aunque puede quitarme la esperanza, / no me puede quitar el pensamiento.*

C-un singur lucru mă mîngîi adese: / că și-atunci chiar cînd va fugi nădejdea, / gîndirea-mi n-o să poată să mă lese.

F. LOPE DE VEGA, *Guardar y guardarse* / *A păzi și a se păzi.*

1303 • *Y, en fin, inquieto y violento / por donde quiera que voy, / soy todo y nada, pues soy / el humano pensamiento. / Mira si bien me describe / variedad tan singular, / pues quien vive sin pensar / no puede decir que vive.*

Cu zbucium și grabă-în fire / pe oriunde mă arăt / nu-s nimica și sînt tot, sînt omeneasca gîndire. / Bine vezi: ciudată pare / ființa mea schimbătoare; / nimeni nu trăiește, cine / viețuiește fără mine.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *La cena de Baltasar* / *Cina lui Baltasar.*

1304 • *El pensamiento no es una actividad espontánea mas que en los pensadores por vocación.*
Meditația nu-i o acțiune spontană decît a gînditorilor prin vocație.

R. DE MAEZTU, *La crisis del humanismo / Criza umanismului.*

1305 • *El pensar bien no interesa solamente a los filósofos, sino a las personas más sencillas.*
A gîndi corect nu îi interesează numai pe filozofi, ci și pe oamenii simpli.

1306 • *El pensamiento bien consiste o en conocer la verdad o en dirigir el entendimiento por el camino que conduce a ella.*
Gîndirea constă fie în a cunoaște adevărul, fie în a îndrepta înțelegerea pe drumul care duce spre el.

J. BALMES, *El criterio / Criteriul.*

1307 • *Pensamiento significa actividad. Pensamiento es siempre expresion, acción, poesía.*
Gîndirea înseamnă activitate. Gîndirea e întotdeauna exprimare, acțiune, poezie.

E. D'ORS, *De la amistad y del diálogo/ Despre prietenie și despre dialog.*

EZITARE

1308 • *Los ingenios muy entregados a la especulación son tardos en obrar y tímidos en*

resolver; porque a todo hallan diferentes que los ciegan y confunden.

Cei cu firea prea plecată către speculație, tîrziu se apucă de-o treabă și cu greu o duc pînă la capăt; căci se împiedică mereu de tot felul de pricini care îi orbesc și îi fac să șovăie.

D. DE SAAVEDRA FAJARDO, *Idea de un príncipe... / Păreri despre îndatoririle principelui.*

ÎNDOIALĂ

1309 • *Donde faltan las pruebas irrefragables, la prudencia estriba en dudar: la duda representa la situación más luminosa del alma, el estado en que de todos lados recibe diferentes luces, no dejándose deslumbrar por ninguna.*

Atunci cînd lipsesc dovezile de netăgăduit, prudența își caută sprijin în dubiu. Îndoiala reprezintă starea cea mai luminoasă a minții, întrucît aceasta primește atunci lumini din toate părțile, neîngăduindu-i nici uneia să orbească.

M. GONZÁLEZ PRADA, *Nuevas páginas libres: Un rato de filosofía / Rînduri libere: Un moment de filozofare.*

ÎNȚELEGERE

1310 • *Con entendimiento / se suple todo.*
Înțelegerea ține loc de toate.

PROVERB

1311 • *Et bien creed que cuanto los mozos son más sutiles de entendimiento, tanto son más aparejados para facer grandes yerros para sus faciendas, ça han entendimiento para comenzar la cosa, mas non saben la manera como se puede acabar.*
Credeți-mă că cu cît sînt tinerii mai iuți la minte, cu atît îi paște primejdia de a greși în ceea ce fac, căci înțelegerea le dă ghes să înceapă lucrurile, dar puțina lor cunoaștere nu le îngăduie să le și ducă la bun sfîrșit.

Don JUAN MANUEL, *Libro de los enxemplos / Cartea pildelor.*

1312 • *No es, señor, la subida del más alto entendimiento humano otra cosa que un par de cabriolas, y las mejores las que más templado se alzan.*
Înțelegerea omenească nu ajunge mai sus decît o sărmană țopăitură la horă, așa că cei mai înțelepți rămîn tocmai cei care se feresc să sară prea sus.

A. PÉREZ, *Cartas / Scrisori.*

1313 • *Ni la mucha sutileza / deja obrar a la razón.*

Prea multă subtilitate / pune piedici înțelegerii.

A. DE VARROS, *Proverbios morales* / *Proverbe morale.*

1314 • *Siendo cierto que caben grandes cosas en el entendimiento del hombre, es más cierto cuan pequeñas son las que se le embarazan con la estima de las cosas que sólo merecen desprecio.*

E lucru dovedit că înțelegerea omenească poate cuprinde foarte multe lucruri, cu atît mai multe cu cît se lasă năpădită de cele mărunte și vrednice doar de dispreț.

F. DE QUEVEDO, *La cuna y la sepultura* / *Leagănul și mormîntul.*

1315 • *La hermosura de una vez / se goza; mas nadie ha / gozado al entendimiento / de una vez sóla no más.*

Frumusețea doar odată / îți place; dar știe oricine / că ceea ce-nțelegi bine / îți mai place și-altădată.

F. DE ROJAS ZORRILLA, *Lo que son las mujeres* / *Ceea ce sînt femeile.*

1316 • *Todo lo que no se comprende, envenena.*

Tot ceea ce nu înțelegi te otrăvește.

E. D'ORS, *Hambre y sed de verdad: Comprender* / *Foame și sete de adevăr: Să înțelegi.*

1317 • *Sorprenderse, extrañarse, es comenzar a entender.*
Cel ce e în stare să se mire, începe să înțeleagă.

J. ORTEGA Y GASSET, *La rebelión de las masas / Revolta maselor.*

APRECIERE

1318 • *No engañarse en las personas, que es el peor y más fácil engaño; más vale ser engañado en el precio que en la mercadería.*
Încearcă să nu te înșeli asupra oamenilor, căci acolo ușor și cu rele urmări te înșeli; e mai bine să fii înșelat la preț decît la marfă.

B. GRACIÁN, *Oráculo manual / Oracolul manual.*

1319 • *Merezca cada cosa la estimación por sí, no por sobornos del gusto.*
Fiecare lucru prețuiește-l după cum este în sine și nu după înșelătoarea plăcere ce ți-o dă.

B. GRACIÁN, *El héroe / Eroul.*

1320 • *Llamo mérito al conjunto de un buen talento y de un buen corazón.*
Numesc merit îmbinarea unui talent adevărat cu o inimă bună.

J. CADALSO, *Cartas Marruecas / Scrisori marocane.*

ȘTIINȚĂ

1321 • *Nada hay más útil que aprender muchas cosas, ni más fácil que oirlas.*
Nimic nu-i mai de folos decît să înveți multe lucruri, nici mai ușor decît să le asculți.

L. VIVES, *De anima et vita.*

1322 • *Ninguna cosa hace mayor daño a la sabiduría del hombre que mezclar las ciencias.*
Nimic nu-i mai păgubitor pentru înțelepciune, decît să amesteci între ele științele.

1323 • *Las letras y sabiduría, tanto cuanto facilitan al hombre ingenioso para discurrir y filosofar, tanto y mucho más entorpecen al necio.*
Științele și literele pe cît îi ușurează celui isteț la minte vorba și gîndul, pe-atît îl năucesc pe cel neghiob.

1324 • *Es lástima ver a un hombre trabajar y quebrarse la cabeza en cosa que es imposible salir con ella.*
Păcat de omul care se străduiește și-și ostenește zadarnic mintea cu lucruri care nu pot fi scoase la capăt.

J. HUARTE DE SAN JUAN, *Examen de ingenios / Examenul iscusințelor.*

1325 • *No hay alguno tan sabido / que sepa lo que le basta.*

Nici un învăţat n-apucă / să ştie atît cît îi trebuie.

A. DE VARROS, *Proverbios morales* / *Proverbe morale.*

1326 • *Ninguna ciencia, en cuanto a ciencia engaña; el engaño está en quien no la sabe.*
Nici o ştiinţă, dacă ştiinţă este, nu înşală; se înşală doar cei ce n-o cunosc.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

1327 • *El que lee mucho, va mucho y sabe mucho.*
Cel ce citeşte mult şi umblă mult, vede multe şi ştie multe.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* II, 25.

1328 • *Hasta la sabiduría / vende la Universidad.*
Şcoala, zău că-ţi dă de toate: / pînă şi ştiinţă-mparte!

L. DE GÓNGORA, *Dineros son calidad* / *Banii sînt o calitate.*

1329 • *Ciencia sin seso, locura doble.*
Ştiinţa fără minte, îndoită nebunie.

1330 • *Huya de entrar a llevar grandes vacíos.*
Fereşte-te să ignori prea multe lucruri.

B. GRACIÁN, *Oráculo manual* / *Oracolul manual.*

1331 • *Hasta el saber cansa, cuando es el saber por oficio.*
Pînă și știința devine obositoare cînd se face din obligație.

JUANA INÉS DE LA CRUZ, *Pensamientos / Cugetări.*

1332 • *Desde luego es más cómodo saber poco que saber mucho.*
Este mai comod să știi mai puține decît mai multe.

M. MENÉNDEZ Y PELAYO, *Programa de Literatura española / Programă a literaturii spaniole.*

1333 • *Todos los que saben poco quieren mostrar en todas partes lo que saben.*
Toți aceia care știu puține, pretutindeni vor să se fălească cu ceea ce știu.

B.J. FEIJÓO, *Teatro critico / Teatru critic.*

FILOZOFIE

1334 • *El que ha de tener verdadera ciencia de las cosas ha de estar firme y quieto, sin temor ni recelo de lo que podría engañar; y el filósofo que no está desta manera, con mucha verdad podrá decir y afirmar que no sabe nada.*
Cel ce cunoaște cu adevărat miezul lucrurilor, se cuvine să rămînă pururi tare și liniștit,

fără teamă de înșelăciune; iar filozoful care nu se arată a fi astfel, înseamnă că nimica n-a ajuns să știe.

J. HUARTE DE SAN JUAN, *Examen de ingenios* / *Examenul iscusințelor*.

1335 • *A veces sospecho que hablamos filosóficamente para justificar nuestros instintos.*
Adesea mă tem că folosim limbajul filozofiei doar pentru a ne justifica instinctele.

E. D'ORS, *Los diálogos de la pasión meditabunda* / *Dialogurile pasiunii meditative*.

1336 • *Una escuela no es, en rigor, escuela de verdad que su puerta no se abre. Escuela quiere decir para nosotros — para los europeos — doctrina abierta; nunca, casta cerrada.*

Nici o școală nu se va putea numi școală a adevărului, atîta timp cît porțile ei rămîn închise. Pentru noi, europenii, *școală* înseamnă o doctrină deschisă; niciodată o castă de nepătruns.

E. D'ORS, *Hambre y sed de verdad: El espíritu y la calle.* / *Foame și sete de adevăr: Spiritul și strada.*

1337 • *?Qué voluntad debe tener quien quiere hacerse filósofo? Debe animarle voluntad doble de encontrar la verdad y de no reposar en ella.*
Către ce trebuie să tindă mai presus de toate acela care vrea să devină filozof? Către două

lucruri: să afle adevărul și să nu se mulțumească niciodată cu ce a aflat.

E. D'ORS, *El nuevo glosario / „Medulla philosóphica" / Noul glosar: „Miezul. filozofiei".*

PERFECȚIUNE

1338 • *Ninguna cosa tan buena hay que carezca de inconvenientes, más ocasionados por el abuso de los hombres que por la naturaleza de las cosas.*

Nimic nu-i atît de perfect încît să fie lipsit de neajunsuri, cele mai multe din ele prilejuite de abuzurile oamenilor și nu de natura lucrurilor.

L. DE GRANADA, *Guía de pecadores / Ghidul păcătoșilor.*

1339 • *No hay perfección, donde no hay elección.*
Unde nu-i alegere, nu-i desăvîrșire.

B. GRACIÁN, *El Discreto / Discretul.*

ÎNȚELEPCIUNE

1340 • *La meditación quebranta los ímpetus que sobrevienen, la prevención atenua las molestias futuras; la previsíon suaviza la llegada de los males.*

Meditația slăbește pornirile nestăpînite; chibzuința preîntîmpină necazurile; prevederea ușurează nenorocirile viitoare.

ISIDORO DE SEVILLA, *Soliloquios / Monologuri.*

1341 • *El buen decir nos cuesta más que la nescedat.*
Vorba înțeleaptă ne costă mai multă strădanie decît cea nechibzuită.

J. RUIZ, *Libro de buen amor / Cartea iubirii sănătoase.*

1342 • *La sabiduría hace muy buenos a los hombres, la simulación de la sabiduría los hace pésimos.*
Nimic nu-i face pe oameni mai buni decît înțelepciunea și nimic mai răi decît simularea ei.

L. VIVES, *De tradentis disciplinis.*

1343 • *Preguntáisme, señor, que son las cosas que hacen a un hombre ser cuerdo en el vivir y sabio en el hablar. A esto respondiendo, digo que son cuatro, es a saber: el leer muchos libros y el andar por muchos reinos, el pasar muchos trabajos y entender en grandes negocios.*
Mă întrebați, domnule, care sînt lucrurile ce-l fac pe un om să fie cumpătat în vorbă și înțelept în faptă, și vă răspund că acestea sînt în număr de patru, și anume: să citească

multe cărți, să străbată multe țări, să fi trecut prin multe și să se pricepă la multe.

A. DE GUEVARA, *Epistolas familiares* / *Epistole familiare.*

1344 • *Es de mayor estimación lo poco que el sabio sabe, que lo mucho que el rico tiene.*
De cel mai mare preț e puținul pe care înțeleptul îl știe decît multul pe care bogatul îl posedă.

M. ALEMÁN, *Vida de Guzmán de Alfarache* / *Viața lui Guzmán de Alfarache.*

1345 • *No será menester mucho tiempo ni gastar muchas palabras para persuadir una verdad a los discretos.*

Nu-i nevoie de mult timp sau de irosirea multor cuvinte pentru a-i convinge pe cei înțelepți de un adevăr.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* I, 14.

1346 • *No seas siempre riguroso ni siempre blando, y escoge el medio entre estos dos extremos; que en esto está el punto de la discreción.*
Purtarea să nu-ți fie nici mereu aspră, nici mereu îngăduitoare; ci alege calea de mijloc între aceste două, căci aceea este calea înțelepciunii.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* II, 51.

1347 • *Al daño hecho es mala la corrección temprana.*

Răului făcut nu-i aduce o îndreptare prea timpurie.

V. ESPINEL, *Vida del escudero Marcos de Obregón / Viața scutierului Marcos de Obregón.*

1348 • *Que la mayor discreción / es acomodarse al tiempo.*

Cuminte-i să te potrivești / cu vremea-n care trăiești.

F. LOPE DE VEGA, *La dama boba / Doamna fără minte.*

1349 • *Más fácilmente se añade lo que falta, que se quita lo que sobra.*

Mai ușor îți va veni să capeți ceea ce îți lipsește decît să renunți la ceea ce îți prisosește.

F. DE QUEVEDO, *Rómulo.*

1350 • *Quien añade sabiduría añade tristeza.*

Cine adună înțelepciune adună tristețe.

B. GRACIÁN, *El Criticón.*

1351 • *Más vale un grano de cordura que arrobas de sutileza.*

Mai bine un dram de înțelepciune decît mai multe ocale de subtilitate.

1352 • *Al varón sabio más le aprovechan sus enemigos que al necio sus amigos.*
Omului înțelept îi sînt mai utili dușmanii decît celui prost prietenii.

B. GRACIÁN, *Oráculo manual / Oracolul manual.*

ATENȚIE

1353 • *La diligencia en escuchar es el más breve camino hacia la ciencia.*
Cel mai scurt drum spre știință e să știi să asculți cu atenție.

L. VIVES, *De tradentis disciplinis.*

1354 • *Nada tan fácil ni tan útil como escuchar mucho.*
Nimic nu-i atît de ușor și de util ca a asculta mult.

L. VIVES, *Introductio ad sapientiam.*

1355 • *Dichoso el que fue escuchado, / aunque creido no sea.*
Fericit dacă-l ascultă, / chiar fără crezare multă.

D. HURTADO DE MENDOZA, *Carta/ Scrisoare.*

1356 • *Basta mirar algo con atención para que se vuelva interesante.*

Este suficient să privim cu atenție un lucru, ca el să devină interesant.

E. D'ORS, *El nuevo glosario / Noul glosar.*

1357 • *Para un hombre habituado a meditar, insistiendo sobre cada tema a fin de hacerle rendir su secreto jugo, la ligereza con que la actuación del hombre de mundo resbala de objeto en objeto es motivo de mareo.*
Ușurința cu care omul de lume alunecă peste toate devine motiv de amețeală pentru acela care meditează și obișnuiește să întîrzie asupra fiecărui lucru, în scopul de a-l face să-și dea la iveală miezul secret.

J. ORTEGA Y GASSET, *Amor en Stendhal / Iubirea la Stendhal.*

MEMORIE

1358 • *A nadie le cupo en suerte una memoria tan flaca que no la pueda trocar en felicísima mediante el ejercicio.*
Nimeni n-a avut parte de o ținere de minte, oricît de șubredă, pe care datorită exercițiului, să n-o poată face atotcuprinzătoare.

L. VIVES, *De ratione studii puerilis.*

1359 • *La retentiva es el sello de la capacidad.*
Ținerea de minte este semnul judecății.

B. GRACIÁN, *Oráculo manual / Oracolul manual.*

1360 • *La memoria es el faro que nos guía / por el humano mar embravecido, / desde la cuna hasta la tumba fría.*
Memoria ne este farul călăuză /, prin omeneasca mare în furtună, / din leagăn pînă în recea țărînă.

G. NÚÑEZ DE ARCE, *La selva oscura / Pădurea întunecoasă.*

1361 • *En atención a que no tengo gran memoria, circunstancia que no deja de contribuir a esta especie de felicidad que dentro de mí mismo me he formado.*
Faptul că nu prea am ținere de minte, zău că m-a ajutat să-mi făuresc un soi de fericire lăuntrică.

M.J. DE LARRA, *En el día de difuntos de 1836 / În ziua morților, anul 1836.*

1362 • *Sepan que olvidar lo malo / también es tener memoria.*
A uita răul înseamnă / de asemenea că ai ținere de minte.

J. HERNÁNDEZ, *La vuelta de Martín Fierro / Întoarcerea lui Martín Fierro.*

AMINTIRE

1363 • *La mayor cuita que aver / puede ningún amador, / es membrarse del placer en el tiempo del dolor.*

Nici că-i mai mare durere / pentru un îndrăgostit, / a-și aminti de plăcere / după ce-a fost părăsit.

Marqués De SANTILLANA, *Infierno de los enamorados / Infernul îndrăgostiților.*

1364 • *Contemplar penas pasadas / presente dolor amansa, / y a veces hombre descansa / contemplando sus pisadas.*

De-ți amintești mîhniri trecute, / mîhnirea de acum se-alină; / și afl-ades omul hodină / în toate cele suferite.

D. HURTADO DE MENDOZA, *Carta en redondillas / Scrisoare sub formă de catren.*

1365 • *Mis contentos todos / converti en tristezas, / mis placeres vivos, / en memorias muertas.*

Bucurii-în tristețe / se preschimbă toate, / plăceri, tinerețe, / în amintiri moarte.

T. DE MOLINA, *El condenado por desconfiado / Scepticul pedepsit.*

1366 • *?Por qué volveis a la memoria mía, / tristes recuerdos del placer perdido, / a aumentar la ansiedad y la agonía / de este desierto corazón herido?*

De ce vă întoarceți iar în amintire / icoane-ale pierdutei desfătări, / spre a-mi spori chinul;

zbucium peste fire, / și-a inimei cumplite sîngerări?

J. DE ESPRONCEDA, *Canto a Teresa* / *Cîntul Teresei.*

1367 • *Hoy mi vida de ayer, pálida o bella, / múltiple se repite en mis memorias, como en lágrimas mil única estrella. / Que quedan en el alma las historias de dolor o placer, y allí se hacinan, / del fundido metal nuestras escorias.*
Mereu e altfel, fie rea sau bună, / viața, cînd mi-o petrec prin minte îndelung, / cum mii de lacrimi doar o stea răsfrîng. / În suflet vechile povești rămînă / să zacă-n pace, dup-al vieții iureș, / ca zgura ce-n arzînd metal se-adună.

E. FLORENTINO SANZ, *Carta a Pedro* / *Scrisoare către Pedro.*

1368 • ... *El recuerdo tenaz, cárcel del alma.*
Amintirea ce nu se lasă alungată e ca o temniță a sufletului.

J. SANTOS CHOCANO, *Iras santas: En la mazmarra* / *Sfînta mînie: În temniță.*

1369 • *En el jardín, a veces, de mis recuerdos entro / y encanezco de angustia mirando tanta ruina... / Cipreses y naranjos marchitos, y en el centro / una fuente que nunca de sollozar termina.*

De cîte ori într-a trecutului grădină / mai intru, se-înfioară al meu sînge: / e doar de arbori frînți și veștezi plină / și-n mijloc c-un izvor ce veșnic plînge.

F. VILLAESPESA, *El jardín de Lindaraya / Grădina Lindeiraya.*

1370 • *Vivir de un recuerdo / ya es empezar a morir.*

Cînd trăiești din amintiri / ai și început să mori.

J. DE VELILLA, *A mi madre muerta / În memoria mamei mele.*

SUBCONȘTIENT

1371 • *Todos los actos instintivos, fatales, aparecen encubiertos bajo ciertos disfraces, con lo que voluntariamente nos engañamos para hacer como que obramos libremente, o por un estímulo libremente aceptado, cuando lo cierto es que somos maniquíes.*

Toate actele instinctive apar deghizate sub anumite măști, cu ajutorul cărora ne înșelăm noi înșine, convingîndu-ne că acționăm în mod liber, sau că ascultăm de îndemnuri liber acceptate, în vreme ce, de fapt, sîntem doar niște manechine.

A. GANIVET, *Epistolario / Corespondență.*

1372 • *Ahora todo el mundo habla del subconsciente sin inquietarse por su conciencia. Es escandaloso.*

Acum toată lumea vorbește de subconștient, fără să-și mai bată nimeni capul cu conștiința... E scandalos.

N. BELTRÁN, *A las siete en punto / La șapte fix.*

SOMN

1373 • *El sueño es alivio de las miserias de los que las tienen despiertas.*

Somnul le-alină oamenilor suferințele ce nu adorm niciodată.

1374 • *Bien haya el que inventó el sueño, capa que cubre todos los humanos pensamientos, manjar que quita la hambre, agua que ahuyenta la sed, fuego que calienta el frío, frío que templa el ardor y, finalmente moneda general con que todas las cosas se compran.*

Binecuvîntat fie cel ce-a născocit somnul, mantie ce-acoperă toate gîndurile, hrană ce potolește foamea, apă ce izgonește setea, foc ce îmblînzește frigul, frig ce domolește dogoarea și, în sfîrșit, comoară cu care orice se cumpără.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* II, 41; 68.

VIS

1375 • *Estamos en mundo tan singular, / que el vivir solo es soñar; / y la experiencia me enseña / que el hombre que vive sueña / lo que es hasta despertar.*

Ne-aflăm într-o ciudată lume / unde-a trăi, un vis rămîne: / cu toții cît trăim, visăm / — aceasta tot ce-a fost mi-o spune — / ne-ncetat, pîn'ne deșteptăm...

1376 • *Que toda la vida es sueño / y los sueños sueños son.*

Vis e viața noastră-ntreagă, / iară visele — tot vis.

P. CALDERÓN DE LA BARCA,
La vida es sueño / Viața-i vis.

1377 • *El sentido común, que es la barrera de los sueños.*

Simțul comun e obstacolul visurilor.

G.A. BÉCQUER, *Leyendas / Legende.*

1378 • *Vida y muerte sueños son, / y todo en el mundo sueña. / Sueño es la vida en el hombre, / sueño es la muerte en la piedra.*

Viață și moarte visuri sînt, / și toate în lume visează. / Vis e a omului viață, / vis e și moartea pietrei.

A. GANIVET, *Poesías / Poezii.*

1379 • *Mejor es soñar que ver.*
Mai bine-i să visezi decît să vezi.

B.PÉREZ GALDÓS, *La Desheredada/ Dezmoștenita.*

1380 • *Soñar no es esperar.*
A visa nu înseamnă a aștepta și împlinirea visului.

M. DE UNAMUNO, *Breve diálogo sobre la ambición / Scurt dialog despre ambiție.*

1381 • *?Investigas con empeño / el disponerte a dormir, / qué es el sueño?... / Yo te lo voy a decir: / el soñar / es jugar / a vivir.*
Cînd încerci s-adormi încearcă / să-nțelegi și care-i fața / visului; să-ți spun? E parcă / visu-ntreg / un joc / de-a viața.

1382 • *Yo nunca puedo dejar de sufrir; / más para ver disminuir / mi dolor, me doy al sueño; / que el soñar / es lo mismo que copiar / en un espejo pequeño / la vida y su batallar.*
Știu: durerea-mi îndelungă / nicicînd nu va înceta; / nici chiar visul n-o alungă, / ci-ncearcă-a o micșora. / A visa / — a ține-ntr-o oglinjioară / viața și-a ei lupt-amară!

M.E. CAMARILLO Y ROA, *Álbum sentimental: Óptica / Album sentimental: Optică.*

1383 • *De toda la memoria solo vale / el don preclaro de evocar los sueños.*

Din întreaga noastră memorie / aleg numai darul de a-mi reaminti visele.

A. MACHADO, *Los sueños / Visele.*

ABSENȚĂ

1384 • *Quien es ausente, todos los males teme.*
Cel absent are parte de toate relele.

PROVERB

1385 • *Quien quisiere ser amado, / trabaje por ser presente; / que cuan presto fuere ausente, / tan presto será olvidado. / Y pierda toda esperanza / quien no estuviese en presencia, / pues son olvido y mudanza / las condiciones de ausencia.*
Cine vrea iubit să fie, / tot pe-aproape să se ție; / căci de-ndată ce-ar pleca, / pîn-la unul l-or uita. / Nimeni, odată plecat, / nu mai află ce-a lăsat!

J. MANRIQUE, *A la muerte de su padre, el maestro don Rodrigo / Stihuri compuse la moartea tatălui său, maestrul don Rodrigo.*

1386 • *Quien es ausente, todos los males tiene y teme.*
Cine stă departe, numai de rele poate avea parte.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote* I, 25.

1387 • *Esperar que en la ausencia sea constante / amor, es esperanza de ignorante.*
Că, în lipsă, statornic ar rămînea Amor, / nădejde trage doar un neştiutor.

T. DE MOLINA, *El celoso prudente / Gelosul prudent.*

1388 • *En ausencia se jusgan diferentes las cosas.*
Altfel se judecă lucrurile în absență.

D. HURTADO DE MENDOZA, *Guerra de Granada / Războiul Granadei.*

1389 • *Mientras se abrazan dos almas no hay ausencia entre dos vidas.*
Cînd două suflete se-mbrățişează, existențele lor nu sînt despărțite.

J. PÉREZ DE MONTALBÁN, *Cumplir con su obligación / A-şi face datoria.*

SINGURĂTATE

1390 • *!Que descansada vida / la del que huye el mundanal ruido / y sigue la escondida / senda por donde han ido / los pocos sabios que en el mundo han sido!*
O, dulce tihnă blîndă / a celui ce de-a lumii tulburare / fugit-a să se-ascundă / pe ferita cărare / ce-a fost mereu spre-înțelepciune cale.

L. DE LEÓN, *A la vida retirada / Odă vieții retrase.*

1391 • *Suelen decir que el hombre que apetece soledad tiene mucho de dios o de bestia.*
Se spune despre omul care tînjește după solitudine că are în el ceva fie de zeu, fie de fiară.

M. ALEMÁN, *Vida de Guzmán de Alfarache / Viața lui Guzmán de Alfarache.*

1392 • *La pena / nunca viene a buscar las soledades.*
Necazurilor le este cu neputință să te găsească în singurătate.

F. LOPE DE VEGA, *Con su pan se lo coma / Cu mîna lui și-o face.*

1393 • *¿ Es posible qué vivís / en aquesta soledad? / Mi quietud es mi ciudad.*
Nu te sperie oare / atîta singurătate? / Ea e singura-mi cetate!

F. LOPE DE VEGA, *El despertar a quien duerme / Treziți-l pe cel ce doarme.*

1394 • *A mis soledades voy, / de mis soledades vengo, / porque para andar conmigo / me bastan mis pensamientos.*
Dintr-a mea singurătate / vin și spre singurătate / mi-ndrept pasul, căci mi-ajung / numai gîndurile mele.

F. LOPE DE VEGA, *Romances / Romanțe.*

1395 • *Amable soledad, muda alegría, / que ni escarmiento ves, ni ofensas lloras, / segunda*

habitación de las auroras, / de le verdad primera compania.

Singurătate, bucurie mută, / ce nici mustrare nici mîhnire lași / să se apropie de-al zorilor sălaș, / unde-adevăru-l însoțești tăcută.

A. HURTADO DE MENDOZA, *La soledad / Singurătatea.*

1396 • *En ella se halla lo que muchas veces se pierde en la conversación.*

În singurătate găsești ceea ce de atîtea ori irosești în conversații.

Doña O. SABUCO, *Coloquio del conocimiento de sí mismo / Colocviu asupra cunoașterii de sine.*

1397 • *Sin el amor que encanta, / la soledad de un ermitaño espanta; / pero es más espantosa todavía / la soledad de dos en compañía.*

Fără iubirea ce-ncîntă, / singurătatea-unui sihastru înspăimîntă; / dar mai îngrozitoare / singurătatea-n doi îmi pare.

R. DE CAMPOAMOR, *Las tres Rosas / Cele trei Roze.*

1398 • *El error de la soledad crea monstruos, como el miedo en las tinieblas. En muchos casos nos parecerá que un hombre está loco, y no es sino que ha vivido solo.*

În singurătate, eroarea zămislește monștri, ca și frica în întuneric. Adesea ni se va părea

nebun un om care n-are altă vină decît aceea de-a fi trăit singur.

C. ARENAL, *Manual del visitador del pobre / Manualul filantropului.*

1399 • *Mi soledad llevo dentro, / torre de ciegas ventanas.*
Singurătatea mi-o port în piept / ca pe un turn cu ferestre oarbe.

M. ALTOLAGUIRRE, *Poesias/ Poezii.*

1400 • *En mi soledad / he visto cosas muy claras / que no son verdad.*
Într-a mea singurătate / văzut-am lucruri limpezi, / ce nu erau adevărate.

A. MACHADO, *Proverbios y cantares / Proverbe și zicători.*

1401 • *No debe maravillarnos que la tendencia al aislamiento sea calificada por las gentes cultas como signo de inferioridad y atraso.*
Nu trebuie să ne mirăm că tendința către izolare a fost socotită de oamenii cultivați drept semn de inferioritate și de înapoiere.

R. ALTAMIRA, *Psicología del pueblo español / Psihologia poporului spaniol.*

UITARE

1402 • *Principios son de olvidar / dejarse en público ver; / que esconderse una mujer / es alta señal de amor.*

Cînd te lași văzut de mulți, / uitarea-în tine-a intrat: / doar cînd ce ți-e drag ascunzi / iubești cu adevărat.

F. LOPE DE VEGA, *Soledades / Singurătăți.*

1403 • *Saber olvidar, más es dicha que arte.*
A ști să uiți este mai mult un noroc decît o artă.

1404 • *Consiste a veces el remedio del mal en olvidarlo y olvidarse el remedio.*
Adesea leacul unui rău constă în a uita și răul și leacul său.

B. GRACIÁN, *Oráculo manual / Oracolul manual.*

1405 • *El que llegó a aborecer / puede volver a querer, / pero aquel que olvida, no.*
Cel ce a ajuns să urască / poate din nou să iubească, / dar acel ce uită, nu.

F. DE ROJAS ZORRILLA, *Procne y Filomena.*

1406 • *Los remedios del olvido, / no los conocí jamás, / que siempre he querido más / lo que olvidar he querido.*
A uitării alinare / n-am cunoscut-o niciodat: / ce trebuia uitării dat, / iubit-am mai presus de-uitare.

A. DE SOLÍS, *El alcázar del secreto / Palatul tainei.*

1407 • *Forma la muerte y la ausencia / en el alma un cementerio / con nichos donde el olvido / va enterrando los recuerdos.*
Moartea și absența clădesc / un cimitir în suflet, / cu firide unde uitarea / îngroap- orice amintiri.

V. RUIZ AGUILERA, *Poesías/Poezii.*

TRISTEȚE

1408 • *Triste y perezoso son tan hermanos, que por maravilla se aparta el uno del otro.*
Tristețea și lenea sînt surori atît de bune, că numai o minune le poate despărți pe una de cealaltă.

M. CANO, *Tratado de la victoria de sí mismo / Tratat asupra victoriei de sine.*

1409 • *Las tristezas no se hicieron para las bestias, sino para los hombres; pero şi los hombres las sienten demasiado, se vuelven bestias.*
Tristețea nu le-a fost dată dobitoacelor, ci oamenilor; dar dacă aceștia o simt peste măsură, vor ajunge asemenea unor dobitoace.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* II, 11.

1410 • *A los afligidos no se les ha de añadir aflicción.*

Celor mîhniți să ne ferim de-a le spori mîhnirea.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

1411 • *Los pesimistas achican y entristecen la vida, pero no la corrompen.*

Pesimiștii împuținează și întristează viața, dar n-o corup.

A. CÁNOVAS DEL CASTILLO, Cfr. A. García Carraffa, *Frases célebres de políticos / Fraze celebre ale oamenilor vestiți.*

1412 • *Sólo la virtud tiene argumentos poderosos contra el pesimismo.*

Numai virtutea posedă argumente puternice împotriva pesimismului.

L. ALAS „Clarín", *Cavilaciones / Meditații.*

1413 • *Una vida en que no caye una lágrima es como uno de esos desiertos en que no cae una gota de agua; sólo engendra serpientes.*

O viață în care nu se varsă nici o lacrimă este precum un deșert în care nu cade nici o picătură de apă: numai șerpi zămislește.

E. CASTELAR, *La civilización en los cinco primeros siglos del cristianismo / Civilizația în primele cinci secole ale creștinismului.*

1414 • *No hay nada más triste que la tristeza de un hombre alegre.*
Nimic mai trist ca tristețea unui om vesel.

A. PALACIO VALDÉS, *La alegría del capitán Ribot / Veselia căpitanului Ribot.*

1415 • *La tristeza es un don, el pesimismo es una enfermedad del espíritu.*
Tristețea e un dar, pesimismul o infirmitate a spiritului.

G. AZCÁRATE, Cfr. A. García Carraffa, *Frases célebres de grandes hombres / Fraze celebre ale oamenilor vestiți.*

1416 • *Triste, con la tristeza del que sueña días de gloria.*
Simțeam tristețea celui pe care-l duce gîndul la timpurile de glorie.

M. DE UNAMUNO, *Rimas de dentro/ Rime interioare.*

1417 • *!Siendo de dos una tristeza, / ya no es tristeza, es alegría !*
În doi, tristețea nu-i tristețe /, ci bucurie se cheamă.

F. VILLAESPESA, *El alcázar de las perlas / Palatul perlelor.*

LINIȘTE

1418 • *!La cantidad de todo lo creado / en el silencio augusto fructifica !*

Tot ce-a fost creat / într-o tăcere augustă-își poartă rodul.

S. RUEDA, *Fuente de salud / Izvorul sănătății.*

1419 • *Es tan sutil y pura la armonía, / que una sola palabra movería / el agua pensativa del encanto.*
Într-atît liniștea de adînc în sine cîntă / că un cuvînt doar, singur, destrăma-va / întreag-a vrajei neclintită undă.

J. GUZMÁN CRUCHAGA, *Momento/ Moment.*

TĂCERE

1420 • *Buenos nombres sabemos / en loor del fablar: / ?Cuántos malos podemos / afeando el callar?*
Oricînd vorba minunată / poți din plin a lăuda; / dar tăcerea fu vreodată / vinovată de ceva?

Don SEM TOB, *Proverbios morales / Proverbe morale.*

1421 • *El buen callar cien sueldos vale en toda plaça.*
Să știi să taci cînd trebuie, face mai mult decît o pungă cu bani.

J. RUIZ, *Libro de buen amor / Cartea iubirii sănătoase.*

1422 • *Sean tus palabras mejores que tu silencio; de lo contrario, calla.*
Fie-ți cuvintele mai bune ca tăcerea; de nu, taci.

DIONISIO EL VIEJO, *Fragmentos/ Fragmente.*

1423 • *No hay cosa más difícil, bien mirado, / que conocer un necio si es callado.*
Greu mai e să-l deosebești pe prost / de știe arta de-a tăcea cu rost.

A. DE ERCILLA Y ZÚÑIGA, *La Araucana / Araucanii.*

1424 • *La virtud del silencio no está en no hablar sino en saber callar a su tiempo y en saber hablar a su tiempo.*
Virtutea tăcerii nu constă în a nu vorbi, ci în a ști să taci cînd trebuie și să vorbești cînd trebuie.

A. RODRÍGUEZ, *Ejercicio de perfección de las virtudes / Manualul desăvîrșirii virtuților.*

1425 • *A un preso que callaba a los cargos que el juez le hacía, dijo este: „Haces sabiamente si eres necio, pero neciamente si eres sabio".*
Unui pîrît care tăcea la toate învinuirile ce i se aduceau, judecătorul i-a spus: „Cu înțelepciune te porți tăcînd, de ești prost de felul tău, dar prostește, dacă ești înțelept.

A. DE LA PARRA, *Carta a Don Francisco de Quevedo y Villegas / Scrisoare către Don Francisco de Quevedo y Villegas.*

1426 • *Contra el callar no hay castigo ni respuesta*
Împotriva tăcerii nu există pedeapsă, nici răspuns.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

1427 • *Nunca llegará a tu silencio a lo que has hablado, hablas y tienes de hablar en tu vida.*
Niciodată nu va izbuti tăcerea ta să te plătească de tot ce-ai vorbit, vorbești sau vei mai vorbi de-a lungul vieții.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote* II, 20.

1428 • *Cuando tan torpe la razón se halla, / mejor habla, señor, quien mejor calla.*
Cînd mintea-împovărată-i și stîngace, / vorbește cel mai bine cel ce tace.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *La vida es sueño / Viața-i vis.*

1429 • *Bineaventurados los que no hablan: porque ellos se entienden.*
Fericiți acei ce nu vorbesc: căci ei se înțeleg.

M.J. DE LARRA, *La palabra/Cuvîntul.*

1430 • *La certeza del silencio es la razón mayor para las confidencias de las mujeres... y la mitad por lo menos de la razón para casi todas las caidas.*

Certitudinea tăcerii este cel mai puternic îndemn la confidență pentru toate doamnele

și cel puțin jumătate din ceea ce pricinuiește toate căderile.

M. LINARES RIVAS, *Déjate querer, hombre* / *Lasă-te iubit, omule.*

1431 • *Alma del silencio, que yo reverencio, / tiene tu silencio la inefable voz / de los que murieron amando en silencio; / de los que callaron muriendo de amor; / de los que en la vida, por amarse mucho, / tal vez no supieron su voz expresar. / ¿No es la voz acaso que en la noche escucho / que, cuando* amor *dice, dice* eternidad?

Miez al tăcerii, glas atît de dulce, / neauzit de nimeni glăsuind, / tăcerea celor ce-au iubit aduce / tăcerea celor ce-au murit iubind, / a celor ce iubirea nu și-au putut-o spune /, murind cu ea în inimi, făr'nimenea s-o știe. / Nu este oare glasul ce-n noapte cînd răsună / rostind *iubire*, parcă rostește *veșnicie?*

J. BENAVENTE, *Los intereses creados* / *Interesele create.*

VORBĂ

1432 • *El que mucho fabla non se puede guardar que no yerre.*

Cel ce vorbește mult, greu se poate feri de greșeală.

1433 • *El mucho fablar faze envilescer las palabras.*
Vorbăria multă pîngărește cuvintele.

A. EL SABIO, *Las siete Partidas / Cele șapte pravile.*

1434 • *La buena fabla siempre faz' de bueno mejor.*
Vorba bună face întotdeauna din ce-i bun mai bun.

1435 • *A vezes de chica fabla viene mucha folgura.*
Dintr-o vorbă mică poate veni o mare bucurie.

J. RUIZ, *Libro de buen amor / Cartea iubirii sănătoase.*

1436 • *Lo dicho, dicho es; / lo que dicho non as, / decirlo as después, / oy non, será crás (mañana).*
Ce-i zis, zis rămîne, / iar ce zis încă nu-i / tot ai să-l spui, / dacă nu azi, mîne.

Don SEM TOB, *Proverbios morales / Proverbe morale.*

1437 • *No hay espejo que mejor refleje la imágen del hombre, que sus palabras.*
Nu există oglindă care să reflecte mai bine imaginea omului, decît cuvintele sale.

1438 • *No debemos avergonzarnos de decir sino aquello que puede empeorar la condición de quienes nos escuchan.*

Să ne ferim (doar) de acele vorbe care ar putea înrăutăți starea celor care ne ascultă.

L. VIVES, *De ratione dicendi.*

1439 • *No hay razonamiento que, aunque sea bueno, siendo largo lo parezca.*

Nu există raționament, care, fiind deslînat, să pară corect.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

1440 • *Lo bien dicho se dice presto.*

Vorba de duh se spune iute.

B. GRACIÁN, *Oráculo manual* / *Oracolul manual.*

1441 • *Entonces son convenientes las palabras, cuando el silencio sería dañoso a la verdad.*

Cuvintele devin necesare atunci cînd tăcerea ar fi dăunătoare adevărului.

D. DE SAAVEDRA FAJARDO, *Idea de un principe...* / *Păreri despre îndatoririle principelui...*

1442 • *Entre gente que se paga de palabras, desgraciado del que hace algo.*

Printre cei care nu fac decît să vorbească, vai de acel care vrea să și facă ceva.

A. GANIVET, *Epistolario* / *Corespondență.*

1443 • *La palabra que anuncia una idea es utilísima, porque es el primer paso para realizarla.*

Cuvîntul care exprimă o idee reprezintă primul pas spre înfăptuirea ei.

A. GANIVET, *Los trabajos del infatigable creador Pío Cid / Muncile neobositului creator Pío Cid.*

1444 • ***No está en lo posible calcular los males que se originan de una sola palabra si llega a ponerse de moda con torcida significación.***

Nu se pot număra toate relele pornite dintr-un singur cuvînt, atunci cînd acesta ajunge să umble răstălmăcit.

M. TAMAYO Y BAUS, *Lances d. honor / Afaceri de onoaree*

1445 • ***Una buena parte de los hombres no tienen más vida interior que la de sus palabras, y sus sentimientos se reducen a una existencia oral.***

O bună parte a oamenilor nu au altă viață interioară decît cea a propriilor cuvinte, iar sentimentele lor se reduc la o existență orală.

J. ORTEGA Y GASSET, *Divagación ante el retrato de la marquesa de Santillana / Divagație în fața portretului marchizei de Santillana.*

CONVERSAȚIE

1446 • *A pregunta necia, disimulada respuesta.*
La o întrebare prostească, un răspuns ocolit.

PROVERB

1447 • *Las conversaciones malas corrompen las buenas costumbres.*
Conversațiile rele strică obiceiurile bune.

L. VIVES, *Introductio ad sapientiam.*

1448 • *Ni está lejos de negar / el que duda en responder.*
Cel ce șovăie-a răspunde / nu peste mult te respinge.

A. DE VARROS, *Proverbios morales / Proverbe morale.*

1449 • *Mucho ha de saber y muy sobre los estribos ha de andar el que quisiere sustentar dos horas de conversación sin tocar los límites de la murmuración.*
Multe trebuie să știe și mare pricepere să aibă cel ce-ar vrea să susțină o convorbire de două ceasuri fără să-i obosească pe ceilalți.

M. DE CERVANTES, *Coloquio de los perros / Colocviul câinilor.*

1450 • *Lo importante no es escuchar lo que se dice, sino averguar lo que se piensa.*

Important nu este a asculta ceea ce se spune, ci a-ți da seama de ceea ce se gîndește.

J. DONOSO CORTÉS, *Obras escogidas / Opere alese.*

1451 • *En el diálogo, el hombre habla al interlocutor y a sí mismo; se vive en la doble dimensión de su intimidad y del mundo, y las mismas palabras les sirven para adentrarse en su conciencia, y para entregarla a los demás.* Într-un dialog, omul se adresează în același timp interlocutorului și sieși; trăiește astfel în dubla dimensiune a intimității sale și a lumii, și aceleași cuvinte îi servesc pentru a se adînci în propria sa conștiință și pentru a și-o deschide celorlalți.

P. SALINAS, *Aprecio y defensa del lenguaje / Prețuire și apărare a limbajului.*

GLUME

1452 • *No son burlas las que duelen, ni hay pasatiempos que valgan si son con daño de tercero.* Nu mai pot fi numite glume cuvintele care dor, nici nu se cuvine a-ți petrece vremea într-un chip care să-i fie altcuiva spre pagubă.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* II, 62.

1453 • *No son burlas las que redundan en desprecio ajeno.*

Nu-s glume cele ce stîrnesc disprețul vecinului.

M. DE CERVANTES, *El vizcaino fingido / Biscainul simulat.*

1454 • *Quien tantas veras pone en las burlas, será todo bueno para las veras.*
Cel care pune atîta adevăr în glumele rostite, este gata pregătit pentru adevăr.

A. JERÓNIMO DE SALAS BARBADILLO, *El caballero puntual / Cavalerul punctual.*

1455 • *Olvidemos un tanto la ironía. Es buena la broma, pero la vida no es una broma.*
Să mai uităm acum de glume. Sînt bune și acestea cîteodată, dar viața nu este o glumă.

A. PAREJA, *La dialéctica en el arte/ Dialectica în artă.*

RÎS

1456 • *Risas hay de Lucífer... / Risas preñadas de horror... / Que en nuestro mezquino ser, / como su llanto el placer, / tiene su risa el dolor.*
Rîd și demonii, se spune, / spaimelor slăbind puterea... / În făptura-ne săracă, / cum plăcere-n plîns simți, parcă / are rîsu-n el durerea.

E.F. SANZ, *Francisco de Quevedo: Risas de dolor / Francisco de Quevedo: Rîsete ale durerii.*

1457 • *Es tarde... Voy de prisa, por la vida. Y mi risa / es alegre, aunque no niego que llevo prisa.*

Tot mai tîrziu e ceasul... / Trec prin viață; rîsul / vesel îmi e; însă / grabnic mi-e și pasul...

M. MACHADO, *Retrato / Portret.*

1458 • *Sabían reirse del mundo sin odio y sin amargura.*

Bine mai știau să rîdă de lume fără amărăciune și fără ură.

J. BENAVENTE, *Los intereses creados / Interesele create.*

ZICALE

1459 • *El refrán que no viene a propósito, antes es disparate que sentencia.*

O zicală pe care o spui cînd nu se potrivește aduce mai curînd cu prostia decît cu înțelepciunea.

1460 • *Ensartar refranes a troche y moche hace la plática desmayada y baja.*

Dacă înșiri zicalele fără noimă, cuvîntul își va pierde și sarea și folosul.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* II, 261; 42.

PARADOX

1461 • *No dar en paradoja (paradójico) por huir de vulgar.*
Nu cădea în paradoxuri pentru a fugi de căi bătute.

B. GRACIÁN, *Oráculo manual / Oracolul manual.*

1462 • *Todo eso son paradojas, es decir, el arte de tomarle el pelo al sentido común.*
Paradoxul: arta de a lua în rîs simțul comun.

E. GÓMEZ DE BAQUERO, *„Andrenio", Cuentos, Cuento de hadas moderno / „Andrenio", Povestiri, Poveste modernă cu zîne.*

1463 • *La paradoja es el recurso de los que no pueden ser morales.*
Paradoxul e refugiul celor ce nu pot fi morali.

M. POMBO ÁNGULO, *Valle sombrío / Vale întunecoasă.*

FRUMUSEȚE

1464 • *La belleza del cuerpo muchas veces es indicio de la del alma.*
Frumusețea trupului adesea o vestește pe aceea a sufletului.

1465 • *La hermosura que se acompaña con la honestidad es hermosura, y la que no, no es más que un buen parecer.*

Frumusețea, dacă e însoțită de cinste, este adevărată frumusețe, dacă nu, este doar o înfățișare frumoasă.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

1466 • *Quien no ama con todos sus cinco sentidos a una mujer hermosa, no estima a la Naturaleza su mayor cuidado y su mayor obra.*
Cine nu iubește cu toate cele cinci simțuri ale sale o femeie frumoasă, n-a învățat să prețuiască cea mai îngrijită și mai aleasă lucrare a naturii.

F. DE QUEVEDO Y VILLEGAS, *El mundo por dentro / Lumea privită pe dinăuntru.*

1467 • *Es la hermosura agradable ostentación del comenzar.*
Frumusețea nu-i decît ademenirea începutului.

B. GRACIÁN, *El Criticón.*

1468 • *La belleza intelectual no está en saber mucho: está en saber lo que conviene; la belleza sentimental, no en la violencia de las pasiones, sino en su naturalidad; la belleza plástica, no en la perfección exterior, según tipos escultóricos, sino en la concordancia de las formas con los hechos que constituyen la vida propia de la mujer.*
Frumusețea intelectuală nu înseamnă a ști multe, ci a ști ceea ce trebuie; frumusețea

sentimentală nu stă în violența pasiunilor, ci în naturalețea lor; frumusețea plastică nu se află în perfecțiunea exterioară după tipuri sculpturale, ci în concordanța formelor cu purtarea, ce constituie viața proprie a unei femei.

A. GANIVET, *Cartas finlandesas / Scrisori finlandeze.*

1469 • *Tu semblante augura / castidad y salud; / bien dicen, Asunción, que la hermosura / es casi una virtud.*
Cu frumuseți și gingășie / ți-e împodobită tinerețea; / de mult s-a spus, de mult se știe: / că-i o virtute prin ea însăși frumuseț ea

R. DE CAMPOAMOR, *Doloras: Fuente inagotable / Doloras: Surse nesecate.*

1470 • *Cuando la Naturaleza decide formar un ser bello, parece que muestra empeño en no olvidar ningún toque.*
Cînd Natura se hotărăște să zămislească o făptură cu adevărat frumoasă, pare să-și dea silința să o facă desăvîrșită.

A. PALACIO VALDÉS, *Papeles del doctor Angélico: Opacidad y transparencia / Scrierile doctorului Angélico: Opacitate și transparență.*

ARTĂ — MEȘTEȘUG

1471 • *Con arte se quebrantan los corazones duros, tómanse las ciudades, derríbanse los muros,*

caen las torres altas, álzanse pesos duros; por arte juran muchos, por arte son perjuros.
Cu meșteșug se înmoaie inimile înnăsprite, se-asediază orașele, se dărîmă zidurile, se prăbușesc turnurile înalte, se ridică poveri grele; meșteșugit știu unii să jure și meșteșugul îi duce la pierzanie.

J. RUIZ, *Libro de cantares* / *Cartea cîntărilor*.

1472 • *El ejercicio del Arte no es más que la ejecución de sus preceptos.*
Meșteșugul artei se dobîndește prin respectarea preceptelor ei.

L. VIVES, *De tradentis disciplinis*.

1473 • *Las reglas del Arte entiendo yo que son las corrientes, las que bastan para enseñar y conservar el nombre de un artífice en aquella arte; y las del artífice, las propias, las que él ha descubierto con la experiencia para hacerse célebre y estimado.*
Regulile artei sînt mai întîi cele obișnuite, cele care îl fac pe un om să-și înscrie numele printre meșterii unei îndeletniciri; apoi, cele pe care le descoperă el însuși și care îl poartă mai sus, către faimă și admirație.

A. PÉREZ, *Cartas* / *Scrisori*.

1474 • *Paciencia y sufrimiento quieren las cosas, para que pacíficamente se alcance el fin de ellas.*

Răbdarea și truda sînt căile prin care orice lucru își atinge în chip firesc desăvîrșirea.

M. ALEMÁN, *Vida de Guzmán de Alfarache*

1475 • *No es menester arte donde basta la naturaleza.*

Cînd natura-i perfectă, nu mai e nevoie de artificiul artei.

1476 • *Reservarse siempre las últimas tretas del Arte.*

Să ne abținem întotdeauna de la ultimele trucuri ale artei.

B. GRACIÁN, *Oráculo manual* / *Oracolul manual.*

1477 • *La ciencia y la literatura llevan en sí la recompensa de los trabajos y vigilias que se les consagran.*

Știința și arta poartă în ele însele recompensa trudei și a nopților noastre de veghe.

1478 • *El Arte es un compendio de la naturaleza formado por la imaginación.*

Arta e un compendiu al naturii creat de imaginație.

A. BELLO, *Discurso* / *Discurs.*

1479 • *La obra mejor es la que se realiza sin las impaciencias del éxito inmediato: y el más glorioso esfuerzo es el que pone las esperanzas más allá del horizonte visible.*

Cea mai bună operă este aceea care se făurește fără nerăbdarea succesului apropiat; iar cel mai nobil efort este acela care își pune nădejdile dincolo de zare.

1480 • *Y la abnegación más pura es la que niega en lo presente, no ya la compensación del lauro y el honor ruidoso, sino aun la voluptuosidad moral que se solaza en la contemplación de la obra consumada y el término seguro.*
Iar abnegația cea mai pură este aceea care refuză nu numai laurii și zgomotoasa glorie, ci chiar și mulțumirea morală care izvorăște din contemplarea operei sfîrșite.

Y.E. RODÓ, *Ariel.*

1481 • *Materializar lo espiritual hasta hacerlo palpable; espiritualizar lo material hasta hacerlo invisible: ese es todo el secreto del arte.*
A materializa spiritualul pînă la a-l face palpabil; a spiritualiza materialul pînă la a-l face să dispară: iată tot secretul artei.

J BENAVENTE, *Conferencias. La moral en el teatro / Conferințe. Morala în teatru.*

1482 • *Arte: el espíritu de las cosas reflejado en el espíritu del hombre.*

Arta este spiritul lucrurilor reflectat în spiritul omului.

P. BAROJA, *La ciudad de la niebla/ Orașul ceții.*

1483 • *Es funesto que nos acostumbremos a reconocer como ejemplos de suma belleza obras de arte, — por ejemplo, las clásicas — que acaso son objetivamente valiosas, pero que no nos causan deleite.*

Este primejdios să ne deprindem în a lua drept pilde de desăvîrșită frumusețe acele opere de artă, cum ar fi de exemplu cele clasice, care sînt poate mai valoroase, dar nu ne desfată.

J. ORTEGA Y GASSET, *El tema de nuestro tiempo / Tema timpului nostru.*

1484 • *El Arte es incapaz de soportar el paso de nuestra vida. Cuando lo intenta, fracaza, perdiendo su gracia esencial.*

Arta este incapabilă să suporte ritmul vieții noastre. Cînd o face, eșuează, pierzîndu-și grația esențială.

J. ORTEGA Y GASSET, *El tema de nuestro tiempo / Tema timpului nostru.*

1485 • *Ahí, en el sentimiento vago del Infinito, es donde está la soberana emoción artística, derivada del sonido, de la forma y del color.*

Aici, în sentimentul vag al infinitului, se află suverana emoție artistică, derivată din sunet, formă și culoare.

J. PEREIRA DE GRAÇA ARANHA, *Conferencias / Conferințe.*

STIL

1486 • *Lo poco e bien dicho finca en el corazón.*
Cuvintele puține și bine alese robesc inima.

J. RUIZ, *Libro de buen amor / Cartea iubirii sănătoase.*

1487 • *La salsa de los cuentos es la propiedad del lenguaje.*
Farmecul unei povestiri stă în potrivirea cuvintelor.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

1488 • *La pluma es lengua del alma.*
Condeiul e graiul sufletului.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* II, 16.

1489 • *Porque el bien hablar, Rufina, / es una señal divina / de la nobleza del alma.*
Meșteșug în grai, cel care / arată, a dovedit / un suflet ales că are.

F. LOPE DE VEGA, *El premio del bien hablar / Premiul vorbirii alese.*

1490 • *La lengua disimula y encubre los designios.*
Limba tăinuiește și învăluie gîndurile.

D. DE SAAVEDRA Y FAJARDO, *Empresas politicas / Acțiuni politice.*

1491 • *Lo bueno, si breve, dos veces bueno.*
Ce-i bun, dacă-i și scurt e și mai bun.

B. GRACIÁN, *Oráculo manual / Oracolul manual.*

1492 • *Sabiendo y entendiendo bien las materias en que escribe, está seguro de que escribirá bien, siempre que no se empeña en escribir mejor.*
Cunoscînd și înțelegînd bine lucrurile despre care vrei să scrii, vei scrie întotdeauna bine, dacă nu cumva îți va trece prin cap să scrii prea frumos.

G.M. DE JOVELLANOS, *Cartas a don José Vargas Ponce / Scrisori către don José Vargas Ponce.*

1493 • *Hay muchos literatos que, pretendiendo castigar el estilo, castigan a los lectores.*
Există mulți literați lipsiți de măsură, care, din prea multă grijă pentru stil, uită de grija cuvenită cititorului.

L. ALAS „CLARÍN", *Cavilaciones/ Meditații.*

1494 • *Hay muchos que creen imitar el estilo de Victor Hugo, cuando en realidad sólo imitan el de sus traductores.*
Mulți își închipuie că imită stilul lui Victor Hugo cînd, de fapt, îl imită pe-acela al traducătorilor săi.

L. ALAS „CLARÍN", *Cavilaciones/ Meditații*

1495 • *Solo llegará a adquirir el señorío de la forma el que comience por ser esclavo de ella.*
Nu va ajunge să stăpînească forma decît acela care începe prin a-i fi sclav.

M. MENÉNDEZ Y PELAYO, *Historia de las ideas estéticas* / *Istoria ideilor estetice.*

1496 • *Hay que escribir como se escribe y se habla en el siglo en que se vive.*
Trebuie să scrii așa cum se scrie și așa cum se vorbește în veacul în care trăiești.

M. MENÉNDEZ Y PELAYO, *Discurso* / *Discurs.*

1497 • *El secreto del espíritu clásico es el amor al momento presente, secreto que implica una alta convicción moral: la de que no hay más digna manera que realizando todos los instantes de la vida, sin correr.*
Secretul spiritului clasic stă în respectul său pentru clipa prezentă. Acesta implică o înaltă convingere morală, și anume că cel mai demn mod de a trăi este să realizezi pe deplin toate momentele vieții, fără a te pripi.

A. REYES, *Cuestiones estéticas* / *Chestiuni estetice.*

1498 • *Decir las cosas bien, tener en la pluma el don exquisito de la gracia y en el pensamiento la inmaculada linfa de la luz donde se bañan*

las ideas para aparecer hermosas, ?no es una forma de ser bueno?
A ști să te exprimi cu îngrijire, a avea în scris darul încîntător al grației, iar în gîndire acel izvor de lumină în care se scaldă ideile pentru a deveni frumoase — nu sînt oare, toate acestea, o întruchipare a bunătății?

J.E. RODÓ, *El mirador de Prospero: Decir las cosas bien / Veranda lui Prospero: A spune lucrurile bine.*

1499 • *Los lugares comunes son bastante desagradables; pero los lugares semicomunes resultan repugnantes del todo.*
Locurile comune sînt destul de neplăcute; dar cele semicomune sînt de-a dreptul respingătoare.

1500 • *El estilo, como las uñas, es más fácil tenerlo brillante que limpio.*
Stilul, ca și unghiile, mai ușor îl faci să strălucească decît să-l păstrezi curat.

E. D'ORS, *Los diálogos de la pasión meditabunda / Dialogurile pasiunii visătoare.*

MUZICĂ

1501 • *A cuyo son divino el de la música / el alma, que en olvido está sumida, / torna a cobrar el tino / y memoria partida / de su origen primero esclarecida.*

La sunetele-i sfinte / chiar sufletul ce adormit zăcea-n uitare / e iar ca mai'nainte / și-i vin iarăși în minte / 'naltele-i obîrșii strălucitoare.

L. DE LEÓN, *Poesías / Poezii.*

1502 • *Donde hay música no puede haber cosa mala.*
Acolo unde ajunge muzica, nu mai poate sălășlui răul.

1503 • *La música compone los ánimos descompuestos y alivia los trabajos que nacen del espíritu.*
Muzica vindecă sufletele sfîrșite și ușurează suferințele cărora le dă naștere spiritul.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote,* II, 34; I, 28.

1504 • *Siempre la música fue / el imán de mis sentidos.*
Muzica a fost mereu / magnetul duhului meu.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *En esta vida todo es verdad y todo es mentira / În această viață totu-i adevăr și toate-s minciună.*

1505 • *En los labios niños / las canciones llevan / confusa la historia / y clara la pena.*
Pe buzele copiilor / cîntecele aduc / cîte-o poveste-ncîlcită, / dar limpede suferință.

A. MACHADO, *Soledades / Singurătăți.*

POEZIE

1506 • *¿E qué cosa es la poesía, que nuestro vulgar gaya ciencia llamamos, si non un fingimiento de cosas útiles cubiertas o veladas con muy fermosa cobertura?*
Și ce altceva e poezia și tot ce numim de obicei astfel, decît cel mai părelnic dintre foloase, acoperit cu cel mai frumos dintre învelișuri?

marqués de SANTILLANA, *Proemio a don Pedro, condestable de Portugal / Prefață la don Pedro, conetabil al Portugaliei.*

1507 • *La poesía, a mi parecer, es como una doncella tierna y de poca edad, y en todo extremo hermosa, a quien tienen cuidado de enriquecer, y pulir y adornar otras muchas doncellas, que son todas las otras ciencias, y ella se ha de servir de todas, y todas se han de autorizar con ella; pero esta doncella no quiere ser manoseada, ni traida por las calles, ni publicada por las esquinas de las plazas, ni por los rincones de los palacios: ella es hecha de una alquimia de tal virtud, que quien la sabe tratar la volverá en oro purísimo, de inestimable precio.*
Poezia, cred eu, e asemeni unei tinere și neasemuite domnițe, pe care alte domnițe au grijă s-o împodobească necontenit, și acestea sînt celelalte științe; toate o slujesc și toate se înalță slujind-o; dar această

gingașă domniță nu poate fi atinsă de oricine, nici coborîtă în uliți, nici arătată pe la colțurile piețelor sau palatelor; și e de-o alcătuire atît de deosebită, încît cine știe să se poarte cu ea o va preschimba în aurul cel mai curat și mai neprețuit.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote*, II, 16.

1508 • ***Aunque la poesía es menos útil que deleitable, no es de aquellas que suelen deshonrar a quien las posee.***
Deși arta poeziei este mai mult desfătătoare decît folositoare, ea nu se numără totuși printre acele haruri care necinstesc pe cel ce le stăpînește.

1509 • ***La poesía es una bellísima doncella casta, honesta, discreta, aguda, retirada y que se contiene en los límites de la discreción más alta; es amiga de la soledad; las fuentes la entretienen, los prados la consuelan, los árboles la desenojan, las flores la alegran y, finalmente deleita y enseña a cuantos con ella comunican.***

Poezia este o domniță nespus de frumoasă și de neprihănită, cinstită, discretă, isteață, purtîndu-se întotdeauna cu cea mai aleasă cuviință, prietena singurătății, căreia izvoarele îi țin tovărășie și pe care pajiștile și copacii o mîngîie, iar florile o înveselesc și care,

tuturor celor care o cunosc, le aduce învățătură și desfătare.

M. DE CERVANTES, *La Gitanilla/ Țigăncușa.*

1510 • *La poesía tal vez se realza cantando cosas humildes.*
Uneori poezia se înalță cîntînd fapte umile.

1511 • *El año que es abundante de poesía, suele serlo de hambre.*
Anul îmbelșugat în poezii e prea adesea un an de foamete.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

1512 • *Lengua del cielo en que brilla / con más radiantes vislumbres / el rayo de luz que al alma / su exceso origen descubre.*
Glas al cerului în care / strălucește orbitoare / raza ce sufletului dovadă o să-i fie / de prea înalta-i obîrșie.

J. SELGAS, *Versos y flores / Versuri și flori.*

1513 • *La poesía es al saber de la humanidad lo que el amor a las otras pasiones.*
Poezia este pentru știința omenirii ceea ce este iubirea pentru celelalte pasiuni.

G.A. BÉCQUER, *Cartas literarias/ Scrisori literare.*

1514 • *Mientras sintamos que se alegra el alma, / Sin que los labios rían; / Mientras se llore sin que el llanto acuda / a nublar la pupila; Mientras el corazón y la cabeza / batallando prosigan; / Mientras haya esperanzas y recuerdos / !habrá poesía!*
Cît vom simți că-ntregul suflet rîde / fără să rîdă buzele, / și cît vom plînge, făr-însă ca plînsul / în ochi să se ridice / și cîtă vreme mintea și cu inima / lupta-vor între ele / și cît nădejdi și amintiri rămas-au, / trăi-va poezia!

G.A. BÉCQUER, *Rimas / Rim.*

1515 • *La poesía, para ser grande y apreciada, debe pensar y sentir, reflejar las ideas y pasiones, dolores y alegrías de la sociedad en que vive; no cantar como el pájaro en la selva, extraño a cuanto le rodea y siempre lo mismo.*
Pentru a fi mare și prețuită, poezia trebuie să gîndească și să simtă, să reflecte pasiunile și ideile, durerile și bucuriile societății în care ia naștere; nu să cînte ca pasărea în pădure, străină de tot ce o înconjoară și repetînd același cîntec.

G. NÚÑEZ DE ARCE, *La selva oscura / Pădurea întunecoasă.*

1516 • *Es preciso que remueva los afectos más íntimos del alma humana, como el arado remueve la tierra: abriendo surcos.*

Poezia se cuvine să răscolească sentimentele cele mai intime ale sufletului omenesc, precum plugul răscolește pămîntul: brăzdîndu-l.

G. NÚÑEZ DE ARCE, *La selva oscura/ Pădurea întunecoasă.*

1517 • *Y cuanto más ahonde, cuanto más penetre y encarne en las entrañas de un pueblo y de una época, tanto más estimada será, tanto más sentida y menos disputada su influencia.*
Cu cît mai adîncă va fi poezia, cu cît va pătrunde și va interpreta suferințele unui popor și ale unei epoci, cu atît mai prețuită va fi, și cu atît mai trainică și mai indiscutabilă se va arăta influența ei.

G. NÚÑEZ DE ARCE, *La selva oscura/ Pădurea întunecoasă.*

1518 • *El poema debe ser como la estrella, que es un mundo y parece un diamante.*
Poemul se cuvine să fie ca o stea: e o lume și pare un diamant.

J.R. JIMÉNEZ, *Poética: Notas / Poetică: Note.*

1519 • *!Nada que no sea verdad puede ser de veras poético.*
Nimic ce nu-i adevărat nu poate fi într-adevăr poetic.

M. DE UNAMUNO, *Andanzas y visiones / Peregrinări și viziuni.*

1520 • *Los cantos mejores son nuetros amores, / son nuestros amores y nuestros dolores.*
Iubirile noastre sînt al nostru cînt, / în el e iubirea, durerile sînt.

R. BLANCO-FOMBONA, *Pequeña opera lírica: Explicación / Mică operă lirică: Explicație.*

1521 • *!Vivir quisiera una vida / que cupiera en un cantar.*
Aș vrea viața mea întreagă / într-un cîntec să-mi încapă.

E. MARQUINA, *La canción castellana / Cîntec din Castilia.*

1522 • *Quiero en mi verso la Idea / celada entre castidades; / que mi sueño, entre verdades, / se adivine y no se vea.*
Vreau Ideea, într-al meu vers, / cu sfială să stea-nchisă; / iar în ceea ce-i aevea, visul, / doar ghicit — nu înțeles.

J.M. PEMÁN, *Anhelo y límite / Dorință și limită.*

1523 • *Así la miel del hombre es la poesía / que mana de su pecho dolorido.*
Poezia e mierea care curge / dintr-al omului piept însîngerat.

F.G. LORCA, *Libro de poemas: El canto de la miel / Carte de poeme: Cîntecul mierii.*

CRITICĂ

1524 • *Los hombres famosos por sus ingenios, los grandes poetas, los ilustres historiadores, siempre o las más veces, son envidiados de aquellos que tienen por gusto y particular entretenimiento juzgar los escritos ajenos, sin haber dado algunos propios a la luz del mundo.*
Oamenii vestiți datorită priceperii lor, poeții mari, istoricii iluștri sînt aproape întotdeauna pizmuiți de către toți cei cărora le place doar să-și irosească timpul criticînd scrierile altuia, fără a fi dat ei înșiși nimic la iveală.

1525 • *Quisiera yo que tales censurados (dijo Carrasco) fueran más misericordiosos y menos escrupulosos, sin atenerse a los átomos del sol clarísimo de la obra de que murmuran: que si* aliguando bonus dormitat Homerus, *consideren lo mucho que estuvo despierto, por dar la luz de su obra con la menos sombra que pudiese; y quizá podría ser que lo que a ellos les parece mal, fuesen lunares, que a las veces acrecientan la hermosura del rostro que los tiene; y así digo que es grandísimo el riesgo a que se expone el que imprime un libro, siendo de toda imposibilidad imposible componerlo tal que satisfaga y contente a todos los que lo leyesen.*
Eu aș dori ca acești critici (spuse Carrasco) să fie mai blînzi și mai puțin chițibușari, să nu mai stăruie atîta asupra fiecărui atom

al astrului luminos al operei pe care o critică, căci deși *adoarme și Homer cîteodată*, e mai bine, cred, să ne amintim cît de mult adastă treaz, pentru a-și dărui lumina operei, amestecată cu cît mai puțină umbră; și poate că ceea ce ei iau drept pete să fie doar niște alunițe care adesea sporesc frumusețea chipului pe care s-au ivit; într-un cuvînt, mari sînt riscurile celui care tipărește o carte, întrucît nici unei cărți nu-i e cu putință să-i mulțumească întru totul pe toți cei care o vor citi.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote*, II, 3.

1526 • *Algún mal escritor al juicio apela / de la posteridad, y se consuela.*

Orice mîzgălitor se mîngîie pe sine / cu gîndul la viitorime.

T. DE IRIARTE, *Fábulas literarias/ Fabule literare.*

1527 • *No he comprendido jamás / que haya escritores, quizás / de los de mayor aliento, / que malgasten su talento / negando el de los demás.*

N-am înțeles niciodată / cum de-un om vestit să-și poată /, irosi talentu-înalt / negîndu-l pe-al celuilalt.

M. DEL PALACIO, *Chispas / Scîntei.*

1528 • *Puede haber un autor tan magnánimo que te perdone el mal que has dicho de sus obras; pero ese mismo acaso no te perdone el bien que digas de sus émulos.*
Un autor mărinimos îți poate ierta criticile pe care le-ai adus operelor sale, dar nu-ți va ierta laudele pe care le-ai adus rivalilor săi.

1529 • *Una de las mayores amarguras del crítico es tener que estar muchas veces de acuerdo con los envidiosos.*
Una din cele mai mari amărăciuni ale unui critic constă în faptul că de multe ori trebuie să fie de acord cu invidioșii.

L. ALAS „CLARÍN", *Cavilaciones/ Reflexii.*

1530 • *La patria se puede fiar más de un crítico que trabaja, que de un entusiasta que vocifera.*
Cu mai mult folos se poate bizui patria pe un critic care muncește decît pe un entuziast care vociferează.

E. D'ORS, *U-turn-it: Croce.*

CĂRȚI

1531 • *Las lecciones de los libros muchas veces hacen más cierta experiencia de las cosas que no la tienen los mismos que las han visto, a causa de que el que lee con atención se para*

una y muchas veces en lo que va leyendo, y el que mira sin ella, no repara en nada, y con esto excede la lección a la vista.
Învățăturile din cărți îți dau adesea o cunoaștere a lucrurilor mai bună decît a acelora care le-au privit, întrucît cel ce citește cu atenție stăruie asupra fiecăruia, în timp ce privitorul neatent nu se oprește la nici una, și într-astfel lecția se află întotdeauna mai presus.

M. DE CERVANTES, *Persiles y Sigismunda.*

1532 • *Nunca la lanza embotó la pluma, ni la pluma la lanza.*
Niciodată spada nu a tocit condeiul, nici condeiul spada.

1533 • *Las comedias se han hecho mercadería vendible.*
Comediile au devenit o marfă ca oricare alta.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote* I, 18; 48

1534 • *Los libros hacen libre a quien los quiere bien.*
Cărțile îl descătușează pe acel care le iubește cu adevărat.

V. ESPINEL, *Vida del escudero Marcos de Obregón / Viața scutierului Marcos de Obregón.*

1535 • *¡Oh, libros, fieles consejeros, amigos sin adulación, despertadores del entendimiento,*

maestros del alma, gobernadores del cuerpo, guiones para bien vivir y sentinelas para bien morir! ?Cuántos hombres de oscuro suelo habeis levantado a las cumbres más altas del mundo? ?Y cuántos habeis subido hasta las sillas del cielo? !Oh, libros, consuelo de mi alma, alivio de mis trabajos, en vuestra santa doctrina me encomiendo!

O, cărților, sfetnici de credință, prieteni lipsiți de lingușire, ce înviorați mintea, învățători ai sufletului, ce știți să stăpîniți pornirile trupului, călăuze ale vieții cinstite și-ale morții împăcate! O, cîți oameni n-ați ridicat de pe șesul cel întunecos pe culmile cele mai falnice? Pe cîți nu i-ați înălțat în scaunele cerești? O, mîngîietori ai sufletului meu, alinare a mîhnirilor, în ale voastre sfaturi mă încred!

V. ESPINEL, *Vida del escudero Marcos de Obregón / Viața scutierului Marcos de Obregón.*

1536 • *Es cualquier libro discreto / -que si cansa, de hablar deja / un amigo que aconseja / y reprehende en secreto.*

Cartea-i un prieten care / cînd ne obosește tace; / sfatu-i blînd e și ne face / doar în taină-a sa mustrare.

F. LOPE DE VEGA, *La viuda valenciana / Văduva valenciană.*

1537 • *Los libros muestran en poco tiempo lo que con gran trabajo enseña la experiencia en muchos años.*
Cărțile îți dezvăluie în scurt timp ceea ce experiența nu-ți arată decît după mulți ani și cu multă trudă.
G. DE CÉSPEDES Y MENESES, *El Soldado Píndaro / Soldatul Pindar.*

1538 • *Esta (la vida) se consume en leer que en aprender, porque los hombres se deleitan más en escribir que en enseñar.*
Viața se scurge mai mult citind decît învățînd, fiindcă pe oameni îi desfată mai mult să povestească decît să dea pilde altora.
F. DE QUEVEDO, *El Rómulo.*

1539 • *Tampoco había de haber en el mundo libros que no avisasen de sus defectos a los que los leen.*
N-ar trebui să existe în lume cărți care să nu-i prevină pe acei care le vor citi asupra defectelor lor.
J. DE ZABALETA, *El día de fiesta/Zi de sărbătoare.*

1540 • *!Qué lástima morirse, cuando me queda tanto que leer!*
Ce păcat că mor, cînd îmi mai rămîn încă atîtea de citit!
M. MENÉNDEZ Y PELAYO, *Sus últimas palabras antes de morir / Ultimele sale cuvinte înainte de a se sfîrși din viață.*

1541 • *Los libros nunca son demasiado cortos, porque hay la solucíon de leerlos dos veces; pero cuando son demasiado largos, no hay ninguna solución.*

Cărțile nu sînt niciodată prea scurte, căci ele oferă soluția de-a le citi și a doua oară, dar cînd sînt prea lungi nu mai există nici o soluție.

N. CLARASÓ, *Campeón del bien / Campionul binelui.*

1542 • *?Quién dirá del cierre de horizontes que puede producir la superstición de un libro único?*

Cine va putea socoti vreodată neajunsurile pe care le aduce un orizont închis de superstiția unei cărți unice?

E. D'ORS, *U-turn-it: „Non multum sed multa".*

GLORIE

1543 • *Una de las cosas ... que más debe de dar contento a un hombre virtuoso y eminente, es verse, viviendo, andar con buen renombre por las lenguas de las gentes, impreso y en estampa.*

Unul din lucrurile care-i aduc cea mai mare mulțumire unui om vrednic și cinstit este de a se vedea încă din viață pe buzele tuturor

și cunoscut pretutindeni datorită stampelor și tipăriturilor.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote*, II, 5.

1544 • *El caer no ha de quitar / la gloria de haber subido.*
Căderea nu-ți poate șterge / gloria de-a fi urcat.

P. CALDERÓN DE LA BARCA, *Hombre pobre todo en trazas / Om sărman numai în aparență.*

1545 • *Y espero que mi busto adorne un día / algún salón, café o peluquería.*
Iar bustul meu sper ca-ntr-o bună zi / în orice cafenea să-l pot zări.

J. DE ESPRONCEDA, *El diablo mundo / Diavolul peregrin.*

1546 • *O se escribe con sangre nuestra gloria, / o la borra al pasar cualquiera brisa.*
Gloria, cu al nostru sînge de n-o scriem, / o șterge în treacăt orice adiere.

R. DE CAMPOAMOR, *Humoradas / Capricii.*

AUTOR

1547 • *Escribir para comer no es comer ni es escribir.*

Cel ce scrie doar pentru a mînca, înseamnă că nici nu mănîncă, nici nu scrie.

Anónimo / *Anonim.*

1548 • *Quien escribe tiene antes que leer mucho, ensayar y corregir, pero publicar muy poco; la proporción entre estos actos debe ser, a nuestro juicio, la siguiente: la lectura, como cinco; la reflexión, como cuatro; el escribir, como tres; las enmiendas reducirán lo anterior a dos partes, y de estas, una es la que debe salir a la publicidad.*
Cine scrie trebuie mai întîi să citească mult, să mediteze, să încerce și să corecteze, dar să publice foarte puțin; proporția între aceste momente trebuie să fie, după părerea noastră, următoarea: lectura, cam cinci părți; meditația, patru părți; scrisul, trei; corecturile doar două, și numai o parte trebuie să vadă lumina tiparului.

L. VIVES, *De tradentis disciplinis.*

1549 • *Armado siempre y siempre en ordenanza, / la pluma ora en la mano, ora la lanza.*
Întotdeauna înarmat și întotdeauna în așteptare, / ținînd condeiul sau spada, prin urmare.

A. DE ERCILLA Y ZÚÑIGA, *La Araucana* / *Araucanii.*

1550 • *Bien sé lo que son tentaciones del demonio, y que una de las mayores es ponerle a*

un hombre en el entendimiento que puede componer e imprimir un libro con que gane tanta fama como dineros y tantos dineros cuanta fama.

Eu știu bine ce sînt ispitele diavolului, și una dintre cele mai rele este cînd îi vîră cuiva în cap că ar putea să scrie și să tipărească o carte cu care să cîștige tot atîta renume cît și bani și tot atîția bani cît și renume.

M. DE CERVANTES, *Don Quijote*, II, prolog.

1551 • *Para componer historias y libros, de cualquier suerte que sean, es menester un gran juicio y un maduro entendimiento.*

Pentru a alcătui istorisiri sau orice alt fel de cărți, e nevoie de multă chibzuință și de matură pătrundere.

1552 • *No obstante esto, hay algunos que así componen y arrojan libros de si como fuesen bunuelos.*

Cu toate astea, sînt unii care în așa chip își alcătuiesc cărțile și ți le servesc, de parc-ar fi plăcinte.

1553 • *¿Al dinero y al interés mira el autor? Maravilla será que acierte.*

La bani și la interes îi stă gîndul acestui autor? Atunci, mare minune dacă va izbuti!

M. DE CERVANTES, *Don Quijote*, II, 3; 4.

1554 • *¿„Como compones? — Leyendo ,/ y lo que leo imitando, / y lo que imito escribiendo, / y lo que escribo borrando, / de lo borrado, escogiendo.*

„Cum creez? — Întîi, citind, / și ce citesc, imitînd, / și ce scriu, ștergînd, / și din ce șterg, alegînd".

F. LOPE DE VEGA, *La Dorotea.*

1555 • *Premia las letras en suma, / y da a las armas aumentos, / que de un reino los cimientos / son la espada, y son la pluma.*

Pe poeți să-i răsplătești, / ca pe oastea cea mai bună; / două-s temelii firești: / pana cu spada-împreună.

J. PÉREZ DE MONTALBÁN, *Como a Padre y como a Rey / Ca unui Tată și ca unui Rege.*

1556 • *Creo que el carácter de algunos escritores europeos (hablo de los clásicos de cada nación) es el siguiente: los españoles escriben la mitad de lo que imaginan; los franceses, más de lo que piensan, por la calidad de su estilo; los alemanes lo dicen todo, pero de manera que la mitad no se les entiende; los ingleses escriben para sí solos.*

Cred că specificul unor scriitori europeni (mă refer la clasicii fiecărei națiuni) s-ar putea reduce la următoarele constatări: spaniolii aștern pe hîrtie numai jumătate din ceea ce își imaginează; francezii mai mult

decît gîndesc, datorită calității stilului lor; nemții spun totul, dar în așa fel încît numai jumătate din ce spun ei se înțelege; iar englezii scriu numai pentru ei.

J. CADALSO, *Cartas Marruecas / Scrisori marocane*.

1557 • *Guarde para su regalo / esta sentencia un autor: / si el sabio no aprueba, malo; / si el necio aplaude, peor.*
Amintească-și de-aci-nainte / oricare autor cuminte: / rău e -nțeleptul de nu-l laudă, / mai rău e prostul de-l aplaudă.

T. DE IRIARTE, *Fábulas literarias / Fabule literare.*

1558 • *Ningún escritor ha escrito nunca para los que no saben leer.*
Nimeni nu a scris vreodată pentru acei care nu știu să citească.

M.J. DE LARRA, *Prólogo / Prolog.*

1559 • *Cuando un escritor principia a comerciar con su ingenio, no tarda en suspender los pagos.*
Cînd un scriitor începe să-și scoată talentul pe piață, curînd va fi silit să înceteze plățile.

A. PALACIO VALDÉS, *Papeles del doctor Angélico: Gloria y oscuridad / Scrierile doctorului Angélico: Glorie și obscuritate.*

1560 • *Para el escritor hay una cuestión de honor intelectual en no escribir nada susceptible de prueba sin poseer antes esta.*
Pentru un scriitor este o chestiune de onoare intelectuală să nu susțină ceva, pînă nu e sigur de temeinicia afirmațiilor sale.

J. ORTEGA Y GASSET, *Meditaciones del Quijote / Meditații despre Don Quijote.*

POET

1561 • *Hacerse poeta es enfermedad incurable y pegadiza.*
A jindui să fim poeți e o boală molipsitoare și de nevindecat.

M. DE CERVANTES, *La ilustre fregona / Servitoarea ilustră.*

1562 • *Por cuerdo te juzgaba, aunque poeta.*
Deși poet, te consideri înțelept.

L. DE GÓNGORA Y ARGOTE, *Poesías / Poezii.*

1563 • *Un alma de poeta en un cuerpo de bailarín sería un fenómeno con que uno se podría hacer rico enseñándolo a cuatro cuartos.*
Un suflet de poet în trupul unui dansator ar fi un fenomen cu care cineva s-ar putea îmbogăți, arătîndu-l în cele patru zări.

A. DE TRUEBA, Cfr. Carlos Frontaura, *Máximas morales autógrafas / Maxime morale autografe.*

1564 • *Que el poeta, en su misión / sobre la tierra qe habita, / es una planta maldita / con frutos de bendición.*
Poetul, pe-acest pămînt / după cum e-al său orînd, / e un copac blestemat / cu fruct binecuvîntat.

J. ZORRILLA, *A la muerte de don Mariano José de Larra / La moartea lui don Mariano José de Larra.*

1565 • *Ama tu ritmo y rima tus acciones / bajo su ley, así como tus versos; / eres un universo de universos, / y tu alma, una fuente de canciones.*
Iubește-ți viața și ți-o povestește; / sub legea ei tot stihul ți-l supune; / cît mii de lumi se-ntinde a ta lume / și sufletul tău, izvor de cîntec este.

R. DARÍO, *Ama a tu ritmo / Iubește-ți ritmul.*

1566 • *En las selvas les cantan las cigarrras / y en el azul les miran las estrellas ...*
În păduri le cîntă greierii / și-n azur îi privesc stelele.

R. DARÍO, *Lo que son los poetas / Ceea ce sînt poeții.*

1567 • *Los poetas pueden definirse como los seres que saben decir mejor que nadie donde les duele.*

Poeții pot fi socotiți drept ființele care știu să spună mai bine decît oricare alții ce îi doare.

P. SALINAS, *Aprecio y defensa del lenguaje / Prețuirea și apărarea limbajului.*

PERSONALITATE

1568 • *Cuando el hombre se mira mucho a sí mismo, llega a no saber cual es su cara y cual es su careta.*

Cînd un om se privește prea mult pe sine, ajunge să nu mai știe care îi este chipul și care masca.

P. BAROJA, *Juventud, egolatría / Tinerețe, egolatrie.*

1569 • *La personalidad: he aquí el enemigo de la eternidad.*

Dușmanul eternității sălășluiește în personalitate.

E. D'ORS, *Diálogos de la pasión meditabunda / Dialoguri ale pasiunii visătoare.*

1570 • *En Francia, en España, en todas partes, uno es una persona cuando tiene personalidad. Aquí (en Inglaterra) no se es persona mientras no se pierde la personalidad por entero.*

În Franța, în Spania, oriunde aiurea, cineva devine o persoană atunci cînd are personali-

tate; în Anglia, dimpotrivă, nu ești considerat astfel decît în măsura în care ți-o abandonezi întru totul.[1].

J. CAMBA, *Londres: Gentleman a la española* / *Londra: Gentleman în manieră spaniolă.*

1571 • *El fondo decisivo de nuestra individualidad no está tejido con nuestras opiniones y experiencias de la vida; no consiste en nuestro temperamento, sino, en algo más sutil, más etereo y previo a todo esto. Somosantes que otra cosa, un sistema nato de preferencias y desdenes.*
Fondul decisiv al individualității noastre nu-i țesut din părerile noastre sau din experiențele vieții; nu constă nici în temperamentul nostru, ci în ceva mai subtil, mai impalpabil și preexistent. Înainte de toate sîntem alcătuiți dintr-un sistem înnăscut de preferințe și de respingeri.

J. ORTEGA Y GASSET, *La elección en amor* / *Selecția în dragoste.*

1572 • *?Quién soy?, me pregunto,* / *y sospecho que estoy tratando de inquirir lo que seré mañana...*
Cine sînt? mă întreb / și bănui că încerc să aflu ce voi fi mîine ...

H. INCHÁUSTEGUI, *Preocupación del vivir* / *Grija pentru a trăi.*

---

[1] JULIO CAMBA, umorist; satira sa se îndreaptă adesea împotriva obiceiurilor engleze.

GENIU

1573 • *Eso que tanto se clamorea de que nacen arrinconados hombres de grandes prendas, es mera fábula; salvo que ellos voluntariamente se arrinconen o que, juntamente con las grandes prendas, tengan grandes defectos.* Degeaba se tot spune că oamenii cu însușiri înalte sînt siliți de ceilalți să se însingureze: singuri rămîn numai pentru că așa le place lor, sau pentru că, odată cu însușirile, s-au născut și cu mari defecte.

B.J. FEIJÓO, *Teatro crítico / Teatru critic.*

1574 • *!Ay,! / -pensé — cuantas veces el genio / así duerme en el fondo del alma / y una voz, como Lázaro, espera / que le diga: „!Levántate y anda“ !*
Ah, — gîndeam eu — cît de adesea geniul / zace și doarme neștiut în suflet, / și-așteaptă, precum Lazăr, ca un glas / să-i spună: „Scoală-te și umblă!“

G.A. BÉCQUER, *Rimas / Rime.*

1575 • *Los hombres de genio en el mundo son aquellos que ven con extraña y maravillosa intensidad una parte de la verdad.*

Oamenii de geniu sînt aceia care, cu o ciudată şi uimitoare intensitate, întrezăresc o parte a adevărului.

A. PALACIO VALDÉS, *Papeles del doctor Angélico: Intermedio del editor* / *Scrierile doctorului Angélico: Mijlocirea editorului.*

1576 • *Si salta el ingenio, nunca se apoye en el idioma sino en la idea.*
Geniul se ridică deasupra a tot ce-i în jur cînd se sprijină nu pe formă, ci pe idee.

B. JARNÉS, *Ejercicios* / *Exerciţii.*

CULTURĂ

1577 • Spania de mîine, ai cărei purtători ne considerăm, nu trebuie să arunce într-un sac rupt moştenirea culturală de ieri, cele spuse de oamenii care, dacă la vremea lor au predicat în deşert, pentru că se adresau claselor stăpînitoare şi nu au ştiut să se apropie de popor şi să caute în el un sprijin, au avut totuşi o viziune clară şi uneori profetică asupra problemelor naţionale.

SANTIAGO CARRILLO, *Nuevos enfoques a problemes de hoy* / *Realităţile de azi într-o lumină nouă.*

INDICE ALFABETIC DE AUTORI

A

INDICE TEMATIC

CUPRINS

Lector : GHEORGHE MARIN
Tehnoredactor : MARIANA PUŞCAŞU

Bun de tipar 18.VIII.1976. Apărut 1976. Comanda nr. 339. Tiraj : 31 000 broşate. Coli de tipar : 16.

Com. nr. 60 253
Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"
Bucureşti — Piaţa Scînteii nr. 1
Republica Socialistă România

Au mai apărut:

MAXIME, SENTINTE
ȘI AFORISME
DIN EGIPTUL ANTIC

PROVERBE ȘI CUGETĂRI
BENGALEZE

FEMEIA
ÎN PROVERBELE
ȘI CUGETĂRILE LUMII

PROVERBE ȘI CUGETĂRI
DESPRE OMENIE

Lei 12,50